

H.C. ANDERSEN

BREVVEKSLING MED
EDVARD OG HENRIETTE COLLIN

BIND IV



1867-75

KØBENHAVN · LEVIN & MUNKSGAARD · 1936



H. C. ANDERSENS
BREVVEKSLING MED
EDVARD OG HENRIETTE COLLIN

UDGIVET AF
C. BEHREND OG H. TOPSØE-JENSEN

BIND IV · 1867-75



LEVIN & MUNKSGAARDS FORLAG · KØBENHAVN

1936

MED UNDERSTØTTELSE AF CARLSBERGFONDET
UDGIVET AF
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

TILSYN MED UDGAVEN
HANS BRIX OG PAUL V. RUBOW

INDHOLD AF BIND IV

H. C. ANDERSEN, Fotografi af FRANZ v. HANFSTÄNGL 1860.....	Side IV
TIDSTAVLE 1867—75.....	- IX

BREVE 1867—75

1867: Nr. 568—598.....	Side 1
1868: Nr. 599—614.....	- 48
1869: Nr. 615—645.....	- 71
1870: Nr. 646—680.....	- 124
1871: Nr. 681—696.....	- 173
1872: Nr. 697—721.....	- 195
1873: Nr. 722—769.....	- 228
1874: Nr. 770—803.....	- 277
1875: Nr. 804—810.....	- 324

UDATEREDE BREVE: Nr. 811—817.....	Side 329
KONCEPTER: Nr. 818—825.....	- 335

H. C. ANDERSEN til Edvard Collin. 1867: Nr. 568, 571, 573, 576, 583, 584, 586, 590, 592. 1868: Nr. 599, 603, 607. 1869: Nr. 617, 624, 626, 629, 630, 635, 637, 638, 640, 645. 1870: Nr. 662. 1872: Nr. 698, 703, 705, 707. 1873: Nr. 722, 728, 732, 742, 748, 749, 752, 754, 756, 757, 760, 762, 763, 769. 1874: Nr. 774, 781, 783, 784, 786, 788, 798. 1875: Nr. 806, 808. Udaterede Breve: Nr. 811—816. Koncepter: Nr. 818—820.

H. C. ANDERSEN til Henriette Collin. 1867: Nr. 570, 577, 580—582, 587, 593, 595—597. 1868: Nr. 601, 605, 611—614. 1869: Nr. 615, 618, 619, 621, 623, 627, 631, 633, 639, 641. 1870: Nr. 658, 659, 665, 667, 668, 670, 672,

- 674, 675, 677, 679. 1871: Nr. 681, 683, 685, 687, 689, 690, 692—696.
1872: Nr. 700, 701, 709, 712, 714, 715, 717, 718, 720. 1873: Nr. 723, 726,
730, 734, 736, 739, 743—745, 747, 751, 753, 755, 759, 764—768. 1874:
Nr. 771, 773, 775—777, 779, 785, 789, 793, 795, 796, 801—803. 1875:
Nr. 804, 805, 807, 810. Udateret Brev: Nr. 817. Koncepter: Nr. 821—825.
- H. C. ANDERSEN til Edvard og Henriette Collin. 1867: Nr. 589. 1874: Nr. 792.
- EDVARD COLLIN til H. C. Andersen. 1867: Nr. 574, 575, 585, 598. 1868: Nr. 604,
608. 1869: Nr. 634, 642. 1870: Nr. 646—648, 652, 654, 655, 657, 661, 664.
1871: Nr. 686. 1872: Nr. 697, 699, 710, 721. 1873: Nr. 729, 733, 738, 750,
758, 761. 1874: Nr. 770, 772, 782, 790, 800. 1875: Nr. 809.
- HENRIETTE COLLIN til H. C. Andersen. 1867: Nr. 579, 588, 594. 1868: Nr. 606,
609, 610. 1869: Nr. 616, 620, 622, 628. 1870: Nr. 649—651, 660, 663, 666,
669, 671, 673, 676, 678, 680. 1871: Nr. 682, 684, 688, 691. 1872: Nr. 702,
713, 716, 719. 1873: Nr. 727, 731, 737, 740, 741, 746. 1874: Nr. 778, 791,
794, 797.
- EDVARD OG HENRIETTE COLLIN til H. C. Andersen. 1867: Nr. 569, 572, 578, 591.
1868: Nr. 600, 602. 1869: Nr. 625, 632, 636, 643, 644. 1870: Nr. 656. 1872:
Nr. 704, 706, 708, 711. 1873: Nr. 724, 725, 735. 1874: Nr. 780, 787, 799.
- HENRIETTE OG LOUISE COLLIN til H. C. Andersen. 1870: Nr. 653.

TIDSTAVLE 1867—75

- 1867 Fra Holsteinborg til Basnæs (4. Januar); vendt tilbage til København (11. Januar). — Rejse fra København over Odense, Hamburg, Hannover, Köln til Paris (11. til 15. April). — Ophold i Paris (Verdensudstillingen) (15. April til 9. Maj). — Fra Paris over Dijon til Neuchâtel (9. til 10. Maj); i Neuchâtel (10. til 14. Maj). — I Le Locle (14. til 27. Maj). — Etatsraad (26. Maj). — I Bern (27.—30. Maj); fra Bern over Basel, Frankfurt, Kassel til Hamburg (30. Maj til 2. Juni); i Hamburg (2. til 5. Juni); fra Hamburg over Odense og Korsør til København (5. til 7. Juni). — Besøg paa Rolighed (13. Juni til 16. Juli). — I Sorø (16. til 18. Juli), paa Basnæs (18. til 27. Juli), paa Glorup (27. Juli til 7. August) og paa Holsteinborg (7. til 21. August). — Rejse med Robert Watt fra København over Korsør-Kiel, Hamburg, Hannover, Frankfurt, Strassburg til Paris (1. til 7. September). — Ophold i Paris (Verdensudstillingen) (7. til 22. September). — Hjemrejse over Épernay, Kehl, Baden-Baden, Kassel, Hamburg og Odense til København (22. til 30. September). — Besøg paa Basnæs (25. Oktober til 1. November). — Fra København over Korsør til Odense (3. til 4. December); i Odense til Æresborger-Udnævnelse (4. til 11. December). — »Kjendte og glemte Digte« (December). — »Femten Eventyr og Historier, med Illustrationer af Lorenz Frølich« (December).
- 1868 Rejse fra København til Odense (21. April); i Odense (21. til 26. April); fra Odense over Hamburg, Minden, Arnheim til Amsterdam (26. til 30. April). — I Amsterdam (30. April til 7. Maj). — Fra Amsterdam over Antwerpen og Gent til Paris (7. til 11. Maj); i Paris (11. til 19. Maj). — Fra Paris over Dijon til Neuchâtel (19. til 20. Maj); i Neuchâtel (20. til 23. Maj); i Genève (23. Maj til 1. Juni); i Ouchy (1. til 3. Juni). — Fra Ouchy over Bern, Basel, Baden-Baden, Darmstadt til Ems (3. til 7. Juni); i Ems (7. til 13. Juni); fra Ems over Köln og Hannover til Hamburg

- (13. til 15. Juni); i Hamburg (15. til 17. Juni). — I Altona (17. Juni til 2. Juli). — Fra Altona til Odense (2. Juli); i Odense (2. til 4. Juli); atter i København (4. Juli). — Besøg paa Rolighed (4. Juli til 10. August), paa Holsteinborg (10. til 16. August), paa Frijsenborg (17. til 30. August); fra Frijsenborg over Korsør til København (30. til 31. August). — Atter paa Rolighed (14. til 28. September). — »Reiseskizzer og Pennetegninger« (November). — »Dryaden« (December).
- 1869 Besøg paa Petershøi (8. til 10. Juni). — Besøg paa Basnæs (16. Juni til 6. Juli), Rolighed (6. Juli til 16. August) og Petershøi (16. til 25. August). — Festen paa 50-Aars Dagen for Andersens første Ankomst til København; Kommandør af Dannebrog (2. Grad) (6. September). — Besøg paa Basnæs (10. til 18. September), paa Holsteinborg (18. til 22. September) og paa Glorup (23. til 26. September). — Fra Glorup til Hamburg (26. September); i Hamburg (26. til 28. September); over Braunschweig til Leipzig (28. til 29. September); i Leipzig (29. September til 2. Oktober); i Dresden (2. til 3. Oktober). — I Maxen (3. til 11. Oktober). — I Dresden (11. til 13. Oktober); fra Dresden over Prag, Pardubitz og Brünn til Wien (13. til 17. Oktober). — I Wien (17. Oktober til 4. November). — Fra Wien over Linz til Salzburg (4. til 5. November); i Salzburg (5. til 8. November); fra Salzburg til München (8. November); i München (8. til 16. November); fra München over Kempten, Zürich, Bern, Genève, Lyon, Avignon, Marseille, Toulon til Nizza (16. til 30. November). — »Tre nye Eventyr og Historier«: Hønse-Grethes Familie, Hvad Tidselen oplevede, Hvad man kan hitte paa (December).
- 1870 Fra Nizza med Jonas Collin over Cannes, Marseille, Arles, Lyon, Dijon til Paris (31. Januar til 8. Februar). — I Paris (8. til 24. Februar). — Fra Paris til Brüssel (24. Februar); i Brüssel (24. til 27. Februar); i Köln (27. Februar til 2. Marts); fra Köln over Hamm, Hannover, Harburg, Hamburg, Fredericia, Odense og Korsør til København (2. til 11. Marts). — Besøg paa Basnæs (21. Maj til 26. Juni); paa Holsteinborg (26. Juni til 3. Juli). — Besøg paa Petershøi (9. til 19. Juli); paa Rolighed (19. Juli til 19. September). — »Lykke-Peer« (November). — »Nye Eventyr og Historier, med Illustrationer af Lorenz Frølich«, I (December).

- 1871 Besøg paa Espe (7. til 11. Maj), paa Basnæs (11. Maj til 6. Juni) og paa Rolighed (6. Juni til 25. Juli). — Rejse fra København over Helsingør og Jönköping til Göteborg (25. til 28. Juli); i Göteborg (28. Juli til 2. August); fra Göteborg over Karlstad og Kongsvinger til Christiania (2. til 4. August). — I Christiania (med Udflugter i Omegnen) (4. til 25. August). — Tilbagerejse over Kongsvinger, Karlstad, Jönköping, Alfvestad, Helsingborg, Helsingør til København (25. til 31. August). — Besøg paa Rolighed (31. August til 9. September); paa Petershøi (9. til 18. September); igen paa Rolighed (18. September til 23. Oktober). — »Nye Eventyr og Historier, med Illustrationer af Lorenz Frølich«, II (December).
- 1872 »Nye Eventyr og Historier«, Tredie Række, 1. Samling: Lykken kan ligge i en Pind, Kometen, Ugedagene, Solskins-Historier, Oldefa'er, Hvem var den Lykkeligste?, Lysene, Det Utroligste, Hvad hele Familien sagde, »Dandse, dandse Dukke min!«, Spørg Amagermoer!, Den store Søslinge, Gartneren og Herskabet (Marts). — Besøg paa Basnæs (7. til 12. April); Rejse med William Bloch fra Korsør over Odense, Hamburg, Hannover, Magdeburg til Leipzig (12. til 18. April); i Leipzig (18. til 20. April); i Dresden (20. til 25. April); fra Dresden over Prag og Brünn til Wien (25. til 28. April). — I Wien (28. April til 4. Maj). — Fra Wien over Linz, Salzburg, Kufstein, Innsbruck, Bozen, Riva, Desenzano til Venedig (4. til 14. Maj). — I Venedig (14. til 17. Maj). — Fra Venedig over Verona, Bozen, Innsbruck til München (17. til 21. Maj). — I München (21. til 25. Maj). — Fra München over Augsburg til Nürnberg (25. til 26. Maj); i Nürnberg (26. til 29. Maj); fra Nürnberg over Hof, Leipzig, Halberstadt, Braunschweig, Harburg, Hamburg, Fredericia til Korsør (29. Maj til 6. Juni). — Besøg paa Basnæs (7. til 13. Juni). — Besøg paa Rolighed (13. Juni til 23. Juli); i Helsingør med Udflugt til Hellebæk (23. til 25. Juli); igen paa Rolighed (25. til 29. Juli). — Besøg paa Petershøi (29. Juli til 5. August); paa Rolighed (5. til 20. August); paa Basnæs (20. August til 2. September). — Besøg paa Rolighed (8. til 10., 11. til 16., 17. til 20., 22. til 24., 26. til 27. September; 1. til 2., 3. til 4., 8. til 9., 10. til 11., 17. til 18., 22. til 25., 28. til 29. Oktober; 31. Oktober til 1. November; 4. til 11. November). — »Nye Eventyr og Historier«, Tredie Række,

2. Samling: Hvad gamle Johanne fortalte, Portnøglen, Krøblingen, Tante Tandpine (November).
- 1873 Rejse med Nicolai Bøgh fra København over Korsør, Fredericia, Slesvig, Hamburg, Hannover, Kassel, Giessen, Frankfurt, Heidelberg, Offenburg, Basel til Bern (14. til 29. April). — I Bern (29. April til 1. Maj); i Vevey (1. til 4. Maj); i Vernex (4. til 11. Maj). — I Glion (11. Maj til 1. Juni). — I Genève (1. til 6. Juni); fra Genève over Freiburg til Bern (6. til 7. Juni); i Bern (7. til 10. Juni); i Interlaken (10. til 13. Juni); fra Interlaken over Giessbach og Luzern til Brunnen (13. til 17. Juni). — I Brunnen (17. til 27. Juni). — Fra Brunnen over Rapperschwyl og Ragaz til Chur (27. til 30. Juni); i Chur (30. Juni til 2. Juli); Udflugt fra Chur over Andeer, Chiavenna, Samaden, Alveneu og tilbage til Chur (2. til 9. Juli). — Fra Chur over Rorschach, Lindau, Augsburg til München (9. til 12. Juli); i München (12. til 16. Juli); fra München over Nürnberg, Bamberg, Meiningen, Eisenach, Kassel, Hannover til Hamburg (16. til 22. Juli); i Hamburg (22. til 25. Juli); fra Hamburg over Slesvig, Middelfart, Korsør til København (25. til 28. Juli). — Besøg paa Rolighed (28. Juli til 9. September).
- 1874 Konferensraad (2. April). — Besøg paa Holsteinborg (23. Maj til 18. Juni), paa Rolighed (18. Juni til 3. Juli) og paa Bregentved (3. til 27. Juli). — Atter paa Rolighed (27. Juli til 18. September). — »Nye Eventyr og Historier, med Illustrationer af Lorenz Frølich«, III (December).
- 1875 Kommandør af Dannebrog (1. Grad) (1. April). — Ophold paa Rolighed (12. Juni til 4. August). — Død paa Rolighed 4. August.

BREVE • 1867-75

1867.

568. Til E. Collin. Holsteinborg ved Skjelskjør. Den 1^{ste} Januar 1866 [o: 1867]
Kjære Ven!

Igaar sendte jeg Brev til Dem og Deres Kone, De undrer Dem vel derfor at jeg allerede skriver igjen, men her er saa stille saa eensomt paa Gaarden, 5 det nye Aars Oprullen har altid noget Mægtigt for mig, derved flyve saa mange Tanker gjennem Sindet. Her var endnu mere stille og trist igaar; den lille Bodil, Husets ældste Datter, kom i den tidlige Morgen til at løbe i mod en Dør og stødte derved Hoved og Bryst saa at hun fik Smerte derved og Feber, Lægen blev hentet, han troer imidlertid det slet ingen Fare har, 10 men Forældrene vare dog ængstelige og sad hos den Syge; Folkene havde nok en Slags Nytaars Aften, men vi Andre »oven paa«, drak i Stilhed vor Thee; jeg læste Aviserne og gik saa til Ro lidt efter Klokken 10. Jeg tænkte varmt og taknemligt paa Alt hvad der forundtes mig forrige Aar og jo mere jeg lod Tankerne søge tilbage des rigere lyste Aaret for mig. Saa rigt kan 15 det nye Aar neppe blive! Jeg tænkte ogsaa paa min lille samlede Formue, og da den var større end jeg troede, fik jeg strax ogsaa den rige Mands Angst for at miste den; det var nu Phantasiespil! — Jeg kan imidlertid ved Deres Opskrift ikke faae saa stor en Sum ud som De opgiver, der staaer paa Papiret i nøiagtig Sammentælling kun 8434 Rdlr 84 β, hvor kommer da 20 de øvrige til? — De anfører ogsaa i Renter fra Stampe 50 Rdlr, men hvor er det mueligt, han har jo kun 1000 Rdlr, af disse kan jeg ikke modtage slige Renter; De har kjøbt Creditbeviser? disse due jo ikke længer end til Udgangen af 1866 læste jeg i Aviserne. Dog det veed De bedre Beskeed om

6 var endnu mere] først skrevet var meget.

end jeg! — og har ombyttet disse. Jeg har kun den Frygt at De har opgivet mig min Formue større end den er? det vilde være en Skuffelse nu! — Jeg har det forresten ikke ganske godt i Tænderne, ogsaa Halsen gjør ondt, jeg er dog meget forsigtig, ja har endnu ikke fra jeg kom paa Landet været mere end to korte Løb nede i Haven paa Basnæs og aldeles ikke ude her paa 5 Holsteinborg. Sneen fyger høit i Haven, Søen er imidlertid aaben og der ligge mange Svaner paa Vandet. — Den fjerde Januar er Fru Scavenius igjen, efter Ballet paa Gaunø, vendt hjem og jeg har da lovet at komme til Basnæs for endnu at tilbringe her nogle Dage; det vil bero paa mit Befindende om jeg paa Hjemfarten bliver et Døgn i Sorø og samles der med den 10 gamle Fru Ingemann. Seer De noget til Hartmanns da hils fra mig! Gid at nu det nye Aar, som i Dag begynder, ikke for Verden dryppe saaledes af Blod, som det forrige, gid at vi hver især ikke prøve for mange tunge og mørke Dage! Hils Deres Kone, som vel nok glæder mig med Brev, hils Louise, hvis Breve jeg beklager ikke at kunne læse, og Jonas — ja han er hos 15 Bergsøe, og skriver neppe. Lev hjertelig vel og bliv mig, som De var i det gamle Aar.

Hjerteligst.

H. C. Andersen.

569. *Fra E. og Henriette Collin.*

De kan være ganske rolig for, at det forholder sig med Deres Pengesager 20 saaledes som jeg har opgivet Dem; De har formodenlig ikke lagt Mærke til det lille Ord: Saldo paa Udgiftssiden, som betyder Deres contante Beholdning, der indestaaer i Sparekassen foruden den oplagte Rente. De har altsaa:

i Creditbeviser.....	5000 R.	25
Kgl. Oblig.....	2000 -	
hos mig.....	2500 -	
hos Stampe.....	1000 -	
Saldo i Sparekassen.....	c. 2006 -	
	<hr/>	
	12,506	30

Ligesaa rolig kan De være for Creditbeviserne. De i October indkaldte Creditbeviser blev strax ombyttede med nye, som jeg nu har; det er det bedste 5% Papiir, som man kan have. Stampe har allerede for meer end eet Aar siden selv forlangt at svare 5%. — Egenlig skulde jeg for mit Ved-

5 kommende være ligesaa gentil, men jeg veed, at De ikke forlanger det. — Her gaaer atter Rygter om et forsvundet Dampskib, nemlig Fylla, som gaaer paa Aalborg, men noget sikkert vides ikke.

Jeg maa skynde mig og overlade Jette Resten. Det er da bedrøveligt at det kan vare saalænge med Deres Tandmerter. Deres

10 2 Jan. 1867.

E. Collin.

Glædeligt Nytaar kjere Andersen Sundhed, Tilfredshed, Fred med Verden og — det bedste af Alt — Fred med Gud.

Vi have som altid levet en aldeles stille Juul, hjemme og ene — Det gamle Aar endte vi hos Drewsens hvor der foruden os kun var Sophie Petersen —

15 det var en hyggelig og ret munter Aften og selv Einar, som seer daarlig og betaget ud — blev efterhaanden ganske oprømt. — Ingeborg har Hovedpine Nat og Dag, hvad der dog ikke hindre[r] hende i at være talende og tænkende for Andre — Eet af de bedrøveligste Ansigter jeg i disse Dage har seet var Vilhelm Bøyes da han igaar kom for at spørge mig om jeg ikke

20 ved Dem kunde skaffe ham et »Reiselegat for unge Videnskabsmænd«. Han trode at der var saadanne efter Anker — Jeg oplyste ham om hans Feiltagelse hvorved hans Ansigt antog endnu bedrøveligere Folder — Han tror at nogle Studier i Paris vilde være ham saa tjenlige og Gud veed han kunde haardt trænge til noget Andet end det der nu er hans Lod — Jeg tror

25 at han er et bund skikkeligt Menneske der aldrig har kjendt Ungdommens Glæder og som med oprigtig Kjerlighed hænger ved sin Videnskab — Om hans Dygtighed kan jeg naturligvis ingen Mening have — Skulle der engang falde Dem noget ind, hvorved Deres store Indflydelse kunde hjælpe ham, saa glem ham ikke. — Jeg har kort efter at De reiste sendt Helved-

30 brevene til Fr. Ørsted, og er selv bleven Eier af dem, jeg læser dem med

Interesse, men er træt af den megen politik som jeg ikke kan sympatisere med. — Richarts Vintergrønt indeholder neppe meget der svarer til de overdrevne Anmeldelser der fandtes i Aviserne samtidig med Bogens Udkommen. Imidlertid er den nok udsolgt.

[*Slutningen mangler*]

5

570. *Til Henriette Collin.*

Basnæs den 8 Januar 1867.

Kjære Fru Collin!

»Endnu et Brev og ikke Andersen selv!« siger De nok. Ja, jeg er sneet inde; idet mindste kom igaar hverken Breve eller Aviser, der maa eet eller andet Sted være skeet en Standsning paa Jernbanen. Desidste Dage bragte 10 kun Sneestorm, saa at jeg ikke engang med mine store Pels-Støvler kan bevæge mig lidt i Haven. I Nat har det imidlertid tøet og bliver det saaledes ved kan jeg vel om et Par Dage tænke paa Indreisen. Dette Julebesøg har iøvrigt ikke været opfriskende, Tænderne have stadigt murret og i det nye Aar har jeg faaet ordenligt over Fingrene, mon det har at betyde for 15 hele Aaret? de Dage jeg var paa Holsteinborg, brændte jeg min høire Haand paa Kakkellovnen saa jeg en heel Nat laae med Gullerods Omslag, men det hjalp; jeg har sundt Kjød at læge. Den 4^{de} Januar forlod jeg Holsteinborg, hvor især Nytaarsaften var trist, da Bodil blev syg og Forældrene vare meest hos hende, jeg sad allerede efter Klokken 9, i min Stue. Ved 20 Afreisen, som jeg bedst var i Vognen og vilde lukke det kunstige Vindue ned foran, fik jeg Pegefingeren paa venstre Haand ind i Sprækken mellem Hængslerne, og da Mekanikenslog sammen nappede den ikke blot Huden, men et lille Stykke Kjød ud af Fingerspidsen. Jeg holdt Fingeren i Munden den hele mile lange Tour til Basnæs, der fik jeg den badet i Ædike og senere 25 i varm Olie, Lægen fra Skjelskjør vilde jeg ikke have, da Veien er saa besværlig, jeg har følt stærke Smerter, nu dulme de, men De vil forstaae at jeg saaledes hverken har prøvet en fornøielig Juul eller Nytaar. Det glæder mig at Jonas faaer en lille Reise Forfriskning. Han holder saa meget af

20 i] først skrevet paa. 27 de] først skrevet det.

Bergsøe, skatter ham og har derhos Omhue for hans Velbefindende saa at han vist vil føle sig særdeles tilfreds paa denne Reise. Tak ham for Bogen jeg fik og det venskabelige Brev, som jeg først ved et Tilfælde igaar fik frem, da jeg troede at det Skrevne var et Brev fra Forfatterinden, og som jeg alt-
 5 saa kjendte, hendes laae der da ogsaa paa tyndt, rødt Papir. Tak Deres Mand for hans kjærkomne Breve; jeg længes nu efter at see Dem, tale med Dem, vide lidt om Verden i Byen. Fru Scavenius sender Dem en hjertelig Hilsen, hun var i dette Øieblik inde i min Stue og da hun hørte at det var et Brev til Dem jeg skrev, bad hun mig hilse. Hun kommer om 3 Uger til
 10 Byen og bliver der omtrent ogsaa tre Uger, men næste Aar tager hun Ophold derinde flere Maaneder og siger: at hun da glæder sig til at komme sammen med Dem, dersom De er stemt derfor, hun skatter Deres »Aand-
 righed«, vil gjerne engang om Ugen see gode Venner og kun en ganske lille Kreds. De, kjære Fru Collin, har en stor Stjerne hos hende! De har
 15 paa Föhr været saa — som De altid er, høist elskværdig!!! Hils Theodor, hils Familien i Rosenvænget! jeg tænker at Døden napper mig i dette Aar, vidste jeg det, saa fløj jeg strax ud i den vide Verden for ret at trække Veiret før det tages aldeles fra denne Ormesæk. — Bring Deres Broder og hans Frue min Hilsen, ikke at glemme Louise! — De sagde da Boye, at det An-
 20 ckerske Legat kun er for Poeter, som have ladet deres Arbejder trykke; det hjælper ikke man gaaer og bærer Poesien i sig. Lev nu hjertelig vel! et godt livsaligt Nytaar!

Deres hengivne, taknemlige

H. C. Andersen.

571. *Til E. Collin.*

Paris den 22 April 1867.

25 Kjære Ven!

Fra Hanover sendte jeg et Brev til Deres Kone, det er vel indtruffet? Nu har jeg allerede været næsten en Uge i Paris. Det var et Par Dage smukt Solskins Veir[.] Jeg vandrede om i Sommerklæder under de grønne Træer og saae Blomster i Mængde, nu er her koldt igjen, det blæser voldsomt og

den ene Regnbyge følger den anden. Udstillingen træder imidlertid Dag for Dag mere frem, Alt ordner sig der smukt og storartet. Det er som gik man om paa et uhyre Bord mellem kolosalt Nips fra alle Lande. Vi Danske have Indgang sammen med Grækerne, det vil sige samme Port med Indskrift Danmark—Grækenland føre[r] til vore Afdelinger. I den brede 5 Gang, have de danske Sager Plads paa den ene Side og de svenske paa den anden, her er altid stor Trængsel, men det er for at see de i Nationaldragter fortræffelige Figurer, der fra alle Sverrigs Landsdele her ere stillede op. Vort Snedkerarbeide (Meubler) gjør Lykke; Fru Jerichaus Billeder dominer[e]. ved Indgangen til een af vore Afdelinger opdagede jeg Deres Fa- 10 ders og Schous Buster, de ere i Terracotta, Hr Alfred Hage pranger i Marmor. Man spurgte mig hvem denne Berømthed var og jeg vidste ikke at sige bedre end: Det er en Mand som kan betale sin Buste. Den svensk-norske Afdeling er riig paa Flag, vi have derimod næsten slet ingen. Det er derfor glædeligt at see tre store Danebrog vaie ud for a Portas lille Caffé, 15 her er altid fuldt op af Landsmænd og her kan man faae Rugbrød fra Kjøbenhavn og Spendrups danske Brændeviin. Jules Jürgensen er her fra Locle, han sender Dem og Frue mange Hilsener, jeg spiiste i forgaars hos ham i Grand Hotel hvor han ogsaa havde indbudt sin Ven Etatsraad Hofmann Bang. Igaar var jeg med Kjøbmand Grøn og Frue fra Kjøbenhavn 20 til Middag i samme Hotel indbudt af den Engelænder som staaer for den engelske Afdeling, der vare flere Engelændere og Amerikanere, som i høi Grad udtalte deres Glæde ved at samles med mig, saa at jeg formeligt blev seet paa af hele Selskabet, som en Personlighed, jeg fandt mig ellers ganske godt deri. Storhertuginde af Ingolstein er Navnet paa den nyeste Ope- 25 rette med Offenbachs Musik, det er uanstændigt baade i Text og Musik, det er ideligt Stumper af La belle Helene, men endnu værre Cancan-Tact med mange Trommer. Den nye Opera af Verdy Don Carlos skal være kjedelig, Operaen Mignon endnu mere kjedelig, derimod det ny Drama af Dumas fils: Les Idées de Madame Aubray roses. Her er allerede en Mæng- 30 de Danske, saaledes Lumby med Søn, Drevsen fra Silkeborg med sin

Huusbestyrerinde Fru Jürgensen, jeg har ikke seet dem endnu uagtet de boe i Huset tæt ved mig, Baron Bertouch, Bager Bruun, Hans Puggaard og Meinerts etc. etc. — Jeg har modtaget eet Brev hjemme fra, det kom igaar og var fra Fru Melchior; indeni laae udklippet af Dagbladet Historien om Grundtvig, det er dog virkelig for galt, kan dog hans blinde Tilhængere ikke endnu see det! Siig til Hartmann han skulde komme her over medens jeg endnu er her, han yttrede Lyst, senere vil her vist blive utaaleligt og Gud veed hvorledes det stiller sig med Fred eller Krig, det seer nok broget ud. Det er, som jeg hører fra Engelændere, meget betænkeligt med Prindsessen af Wales, det syge Been skal være særdeles angrebet, de tale med megen Bedrøvelse derom, Benet frygte de maa sættes af, hun er tilvisse meget elsket. Mon vor Dronning kommer hjem til Sølvbryllupet?, lad mig vide hvad De veed derom, kommer Dronningen ikke da bliver der vel slet ingen Festligheder. — Er Jonas nu vendt tilbage?

15 Naar tænker De paa at tage paa Landet? Jeg synes allerede at det er lang Tid siden at vi vare sammen! Naar kommer Edgar Collin her til? Han vil vist meget billigt kunne faae Bolig i Hotel Prex aux Clercs paa St Michel hvor Watt og Hans Puggaard boer; jeg betaler derimod 6 Frank i fjerde Etage i Hotel Bergers, men den første Nat jeg kom og boede i Grand Hotel,

20 maatte jeg efter først at have givet en preusisk Thaler for Telegram, betale 16 Frank for et lille Værelse i 4^{de} og 2½ Frank i Service; der blev jeg da kun Natten over; de øvrige Priser ere omtrent de samme som altid, saa at det i Grunden kun er Værelserne der ere stegne høit i Prisen. Watt har leiet i Maanedsviis og har sit Værelse for omtrent 1½ Frank i Døgnet;

25 dette skriver jeg til Underretning for Edgar Collin. Glæd mig snart med Brev; hils Deres Kone, Louise, Jonas, hele Familien; Det vilde dog more Theodor at see alle de Vaaben og Dyre Skikkelser her er. Deilig er en Grotte, hvor Lyset falder ind gennem Vand med Fiske i, man er som paa Havbunden. Lev hjertelig vel.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

30

[De sidste Linier er skrevet i Margen].

Efterskrift.

Kammerherre Wolffhagen fortalte mig at han udtrykkelig havde forlangt min og gamle Thomsens Buste til Udstillingen men fik det Svar at de ikke fandtes i Marmor; han skrev igjen at Thomsens maatte være mellem Oldsagerne og at han og jeg vare de meest kjendte her, nu kom da Thomsen i Gips men ikke min, derfor er jeg der ikke, i stedet for min Buste sendte Bissen i Gips Hr Bjørnstjernes, han repræsenterer nu dansk Litteratur i den danske Afdeling, man burde da heller have sendt Heiberg eller Ingemann der ogsaa ere modelerede af Bissen. Marstrands Portræt af Fru Hage og Børnene hvor den ene viser en Moppe frem giver Anledning til mange Bemærkninger af Pariserne. 10

[*I Margen ved S. 6 L. 21. f. tilføjet:*] Man gav mig til Borddame den berømte Reisende Bakers Frue, som med sin Mand har besøgt Nilens Kilder, de kom der fra Æqvator.

572. *Fra E. og Henriette Collin.*

Kjøbenhavn 26 April. 1867. 15

Af Deres idag ankomne Brev seer jeg, at De d. 22^{de} endnu ikke havde modtaget mit og Jettes Brev; nu maa det da være kommet. Jeg skriver allerede igjen idag for at sende de indlagte Breve, som igaar kom fra Frøken Hallager. Eet, som indeholdt en trykt Anmodning om at tage en Concertbillet, casserte jeg; de to andre sender jeg efterat have seet Underskriften; jeg havde havt stor Lyst til at afrive det ubeskrevne Blad af det ene Brev, men undlod det for ikke at skæmme et Brev fra Fru Ingemann. De skal forøvrigt aldrig tale om, at De paa denne Maade faaer Deres Breve, thi Mange ville ikke troe, hvad dog virkelig er Tilfældet, at jeg kun seer Underskriften. 25

Jonas er endnu ikke kommet, men jeg venter ham paa Søndag eller i det Lav. Hans sidste Brev var fra Wien, hvor han er sammen med Lægen Arendrup. Han har af Oekonomi mishandlet sig selv noget paa denne Reise;

saaledes paa en 15 Timers Jernbanekjørsel i det kolde Veir i 3^{die} Klasse, hvor Vognen aldeles ingen Vinduer havde og hvor Vinden saaledes pøb igjennem, at Huen blæste af en Gensdarm der var hans Nabo; ligeledes eksperimenterer han med at sulte sig selv. Jeg ønskede dog at han vilde afholde sig fra at anstille physiologiske Undersøgelser paa sig selv, og indskrænke sig til Snegle og andre lavere Organismer.

I Slesvig gaar det værre til end nogensinde; der hersker en fuldstændig Terrorisme. Jeg kan neppe taale at tænke derpaa endsige skrive derom. — Vore Efterretninger om Alexandras Befindende ere ikke saa slemme, som de af Dem meddelte, men jeg har ingen Mening om hvad der er det Rigtige; hidtil antager man her, at Dronningen kommer til Sølvbrylluppet. — Jeg skal meddele Edgar Deres Noticer om Leilighedernes Priis. Har De lagt nogen Plan for Opholdets Længde og Deres Hjemreise? Varmt er det endnu ikke her hjemme; dog have vi taget Gulvtæpperne af. —

15

Deres
E. Collin.

Ja De kan sagtens! kjere Andersen! her gaar jeg og leger Sommer ved at tage Tæpper af og hænge hvide Gardiner op, medens Termometret imorges viste 4½ Grad — og saa gaar De mellem grønne Træer, seer paa Udstilling og bliver feteret af alle Folkeslag.

De vil vel svare at der er Forskjel paa Kong Salomon og Jørgen Hattemager og heri er jeg enig med Dem. — Om Grundtvigs Tilstand, da han holdt sin sidste Prædiken er forsaavidt alle enige at han foretog sig adskiligt som stred mod de kirkelige Forskrivter, men hans Skriftetale var saa smuk og opbyggelig som nogensinde og de Enkelte som jeg har talt med og som ingenlunde hører til hans blinde Tilhængere, vare enige i at Intet bestemt tydede paa Sindssygdom — De veed maaskee at jeg er saa uhyre langt fra at være Grundtvigianer og De vil derfor tro mig naar jeg siger at det var, mildedst talt — plumt af Dagbladet at skrive den Artikel der om, som De nu har læst.

30

. . . Jeg gik igaar over Kongens-Nytorv og nikkede op til Deres Urtepotter som staae og see søde ud i Deres Vinduer, og man behøver jo kun at see et grønt Blad for at længes efter Somren — den første varme Dag i Slutningen af Mai antager jeg vi flytte ud — Edvard længes over al Maade.

I Tirsdag spiste vi hos Davids og jeg bad Block om at tage mig tilbords, 5 hvad han gjorde med en resignation som rørte mig — Han var rar og elskværdig som altid — Han hører til de Mennesker som jeg saa inderlig gjerne ville see rigtig lykkelig — jeg tror at han er istand til at gjøre og selv være lykkelig paa den bedste og smukkeste Maade — der er noget saa Rent og Sandt og Kjerligt inden for den — lidt gnavne — Skal at — — dersom jeg 10 ikke var en Kone paa henved 60 ville min Lovtale over Block see ængstelig ud, det var altsaa heldigt at jeg blev afbrudt og nu er Freden forbi kan jeg mærke —

Om det kongelige Sølvbryllup veed jeg kun at den gode Fru Jerichau har havt flere Planer end ønskeligt til Dagens Forherligelse — og af Dag- 15 bladet vil De have seet hvorledes hendes Ideer almindelig bedømmes — stakkels Kone hun er forunderlig smagløs — og hvor kan hun have Lyst til alt Sligt, med det ulykkelige Barn Marie, som nu er kommet hjem og er gyselig for enhver hun kommer i Nærheden af.

Lev vel kjere Andersen — Nyd Paris! spar ikke formeget — der er jo nok! 20

[*I Margen:*] husk at De lovede at kjøbe for mig nogle interessante smaa Portrait Photographier — til Beløb af 2 a 3 R. — ikke Stereoskop.

573. *Til E. Collin.*

Paris den 30 April 1867.

Kjære Ven!

Tak for det tilsendte Brev der rummede Skrivelse fra Dem, Deres Kone, 25 Bergsøe og Fru Ingemann, jeg fik det igaar. Veiret er utilladeligt, i flere Dage har nu Regnen strømmet ned, Gaderne flyde over med rødt Mudder, det er vanskeligt at faae en Vogn men let at blive kjørt over. I de sidste

Dage var dertil en saa ilde Stemning, en idelig Tale om Krig, der hvert Øieblik kunde bryde ud; Flere toge strax afsted, jeg bestemte at reise overmorgen, Torsdag aften; men i Dag er her med eet en stor Freds Forvisning[;] om den har Sandhed vil Tiden vise; mine mange Venner plage mig
5 næsten med at blive, Jules Jürgensen vil at jeg skal lægge Veien hjem over Locle og blive hos ham en otte Dages Tid, jeg begynder at være tvivlsom og da jeg jo dog snart maa tage en Bestemmelse, vil jeg lade Tilfældet, eller om jeg i en saa ringe Ting tør sige: lade Vorherre raade. Bliver jeg her mere end 8 Dage og lægger Veien over et Hjørne af Sweits, da har jeg
10 vist ikke Penge nok, og jeg beder Dem derfor om at sende mig til vor danske Consul Calon i Paris, (med ham har Privatbanken Forbindelse), et Creditiv paa omtrent 600 Frank, saaledes at jeg kan hæve hos ham og tillige paa et bestemt Huus i f E: Lausanne hvad jeg vil af denne Sum, eller aldeles lade være dersom jeg ikke behøver disse Penge. Dette mit Brev faaer De
15 senest Fredag Formiddag; kan De sende mig det ordnet samme Aften, da har jeg det Mandag, vis ikke har jeg det senest Tirsdag Formiddag, er det ikke Tilfældet da reiser jeg fra Paris næste Tirsdag aften lige hjem. Synes De at jeg nu, da jeg er herude, skulde anvende saa Meget som det dog bliver paa denne lidt videre Udflugt. Spurgte jeg Deres Kone ad, hun sva-
20 rede ja, veed jeg nok, men jeg synes at denne Reise i det Hele koster for meget, her er dyrt denne Gang i Paris og jeg beder Dem vare ethvert ungt Menneske der troer at kunne gjøre Reise og Ophold her nogenlunde billigt, siig Edgar at han maa være forberedt paa at han ikke slipper ringere end 4 a 5 Rdlr Dansk om Dagen medens han er her og da er Theatre og
25 alslig Fornøielse ikke engang deri. Veiret er som sagt forfærdeligt, kun ude paa Udstillingen kan man tilbringe sin Dag i det Tørre, det vil sige naar man kun gaaer i Bygningen; denne udfolder sig meer og meer, jeg er nu ganske hjemme derude og træffe[r] mange Bekjendter fra alle Lande. Forleden talte jeg med Prinds Oscar, i Dag blev jeg standset af en elegant klædt
30 Dame, hvid og rød som andre Damer, men hendes Mand kulsort, en Ne-

ger. Hun tiltalte mig paa svensk-engelsk-tydsk, — et sælsomt blandet Sprog, hun var født svensk men havde glemt Modersmaalet, hun kjendte mig efter Portræt, holdt af mine Skrifter og tillod sig derfor at standse mig, hendes sorte Mand var den berømte tragiske Skuespiller Aldridge. — I Dag er jeg med Landsmænd til Middag hos Frøhlichs, imorgen Aften have 5 Scandinaverne indbudt mig, Meningen er nok at jeg skal læse for dem. I flere Pariser Aviser omtales min høie Nærværelse ogsaa H. C. Lumbys. Igaar kom Kong Georg, vi ventede ham i Dag paa Udstillingen, hvor den danske og græske Afdeling ere Naboer, saa at han træder lige fra Grækerne ind til de Danske. Jeg har maatte improvisere to Linier der malede skulle 10 prange overd Ingangs Porten :

»Her Grækenlands Vaaben og Danmarks Flag
Dig hilse og føle dit Hjertes Slag«.

Kong Georg kom imidlertid ikke derud i Dag, han reiser iaften strax til London for at see sin Søster, om hvis Befindende Efterretningerne her ikke 15 ere saa gode som hjemme fra. Om tre Dage ventes han her igjen. Mandag og Tirsdag spørger jeg hos Calon om der er Brev og Creditiv til mig, er der ikke da, saa — hjem! — Drevsen med Frue reiste forleden, imorgen reiser Blom, Conferensraad Lund vender vist ogsaa tilbage. Hils Deres Kone, Louise, Jonas, hele Familien.

Hjerteligst 20
H. C. Andersen.

574. *Fra E. Collin.*

Fredag Eftermiddag 3 Maai 67.

Jeg gik idag noget tidlig ud og fik derfor først ved min Hjemkomst fra Sparekassen Deres Brev, saa at det er umuligt at faae det besørget før imorgen. Jeg skal altsaa gjøre hvad jeg kan; om De faaer Brevet inden den af 25 Dem bestemte Tid, kan jeg ikke indestaae for. Men dette er fordi De gjør saamange Betingelser, forlanger et Creditiv og paa flere Steder for en saa ringe Sum. Havde De simpelthen skrevet: »send mig 600 francs«, saa hav-

de jeg endnu idag kunnet sende Dem en Vexel; men nu maa jeg jo have en personlig Conference med Privatbankens Directeur. De havde ogsaa, og meget nemmere, kunnet faae Penge hos Jules J., som har sin egen Banquier i Paris; jeg kunde da strax have remitteret ham en Vexel til Locle
 5 eller hvorsomhelst. Men dette Raad kommer jo nu for sildigt; De gjør Dem for mange Sorger med disse Smaabesparelser.

De har dernæst sat mig i Forlegenhed med Deres Udtryk: »send mig til vor danske Consul Calon (med ham har Privatbanken Forbindelse) et Creditiv paa« etc. Efter Ordene skulde jeg adressere Brevet til denne mig
 10 ubekjendte Størrelse, men det vover jeg dog ikke og antager det sikkert, at sende det under den bekjendte af Dem tidligere opgivne Adresse nemlig Gesandtskabet, som jo vel ialfald kan eftersende Brevet hvis De er reist, eller ialfald sørge for dets Opbevaring.

Jeg sender herved tillige et decouverteret Brev fra Fr. Clara Heinke,
 15 som paa Convoluten opgiver sig selv som »Absenderin« og sin Bopæl at være: Berlin: Schöneberger Str. N^o 32.

Jeg har været noget bekymret, fordi Jonas ikke kom til den ventede Tid — idag havde jeg saavist ventet ham — da kom der Brev, som opløste Gaaden. Han har ikke før villet lade os vide, at han har ligget syg i 5 Dage af
 20 Guulsot i Wien; nu er han oppe og vil strax hjem; forhaabentlig see vi ham Søndag eller Mandag. — Idag d. 3^{die} Maii have vi Snee; var jeg i Deres Sted blev jeg endnu nogen Tid i Syden, helst i Schweitz.

Stop! jeg seer nu i Slutningen af Brevet: at De »hører efter Brev hos Calon« og derfor adresserer jeg nu Brevet dertil. Efter afholdt Familie-
 25 raad afsender jeg disse Ord iaften. Saa vil De da betimelig faae at vide, hvorledes Sagen staaer og at De bestemt kan vente Penge Dagen efter og under samme Adresse.

Jette sidder ved sin Symaskine og hilser. Theodor har i dette Øieblik to Hunde at passe, af hvilke den Ene gjør (ikke gjør) paa Gulvet. — Altsaa:
 30 to morrow the liquidation.

Deres
 E. C.

575. *Fra E. Collin.*

Sparekassen d. 4 Maii 1867.

Jeg haaber kjære Andersen at De har faaet mit igaar afsendte Brev og altsaa afventer dette Brevs Ankomst, som efter menneskelig Beregning maa indtræffe Dagen efter det andet. Det gik i Privatbanken som jeg antog at man vægrede sig eller idetmindste gjorde Vanskelighed ved at udfærdige et saa lille Creditiv; jeg tog derfor en Vexel paa Calon. Skulde De nu slet ikke ville bruge Pengene, saa faaer De Deres Penge igjen, naar De har Vexlen hjem med. Men bruger De dem tildeels til en Schweizerreise kan De jo tage hele Beløbet i Guld, 30 Napoleons som jo ikke er meer end De kan have i en Portemonnaie, eller ogsaa kan De tage noget i Penge og bede Calon for Resten give Dem en Vexel paa Lausanne eller Genf eller et andet Sted. De vil see at Vexelen ikke er dyr, nemlig $34\frac{1}{3}$ β pr. franc.

Vi har ikke just »rødt Mudder« her hjemme, men Thermometret viser om Middagen 4 Grader, saa Veiret indeholder kun liden Opfordring for Dem til nu at reise hjem. Jeg synes dog ikke, at De skulde være hjemme naar man endnu maa fyre i Kakkellovnen. Jeg vilde ret ønske, at jeg kunde gjøre en saadan sydlig Udflugt i denne kolde Tid, jeg trænger umaadeligt til en saadan Afvexling; jeg er i denne Vinter blevet nervøs, noget jeg aldrig før har kjendt. Jeg vil haabe paa Hellebæk. — Jonas' Fraværelse har ikkelidet bidraget dertil. Det er besynderligt, at jeg veed, at de Ængstelser, som jeg hver Dag især om Formiddagen, har været plaget af, have en fysisk Grund, og dog ikke har kunnet bekæmpe de mange Phantasibilleder om hvad der kunde tilstøde ham. Jeg er endnu ikke ganske rolig og venter ialfald at see ham komme afkræftet hjem.

Det gaar her som hos Dem at Krigs- og Freds-Rygter afløse hinanden; men saameget kan man være vis paa at der ikke er Fare for en nærforestaaende Krig. Og hermed lev vel.

Deres
E. Collin.


576. *Til E. Collin.*Paris den 7^{de} Mai 1867.

Kjære Ven!

Igaar fik jeg fra Calon Deres første Brev og i Dag til morgen hentede jeg hos ham det andet med Vexelen, som jeg da strax tog i Penge, saa har jeg dem og reiser mere tryk, uagtet Jürgensen som er her bad mig vise sig den Tjeneste at modtage Penge, som jeg da kunde udbetale i Kjøbenhavn. Lignende Tilbud fik jeg, om jeg vilde, paa 1000 Frank, af Groserer Grøn; i Forlegenhed synes jeg ikke at kunne komme. Men bedst er dog bedst: at holde sig til sit Eget. Imorgen om Gud vil, forlader jeg Paris, gaaer over Dijon til Neuchatel og bliver nogle Dage ved Genfersøen; Jules Jürgensen er paa Tirsdag i Locle og jeg vil da Tirsdag eller Onsdag indtræffe der og bliver hos ham i otte Dage, reiser da over Frankfurth og Hanover ligehjem. I de sidste tre Dage have vi faaet stærk Varme, Solen brænder som i fjor i Lissabon, jeg ligger om Natten kun med eet Lagen over mig. Varmen vælter med Eet ned. I Le Locle siger Jürgensen vil jeg faae det koldt og skal igjen have i Kakkellovnen. Forleden havde Skandinaverne arangeret en smuk Fest for mig i Palais royal, der var drapperet med Landenes Flag og Kongernes Portrætter. Min Skaal blev udbragt paa Vers og i Prosa, en dansk Sang afsjunget; Wolffhagen udbragte Christian den IX^{des} og Kong Carls Skaal, en Svensker oplæste et særdeles varmt følt Digt til Danmarks Skaal, jeg læste for dem »Sommerfuglen« og »Det er ganske vist« og fik 9 Gange Hurra. — Igaar talte jeg med Kongen af Grækenland, der hjerteligt trykkede min Haand og takkede for de to Linier der i Expositions Bygningen hilsede ham ved hans Indtrædelse fra Grækenland til Danmark. Han tog Frokost i vor lille danske Caffé og fik Rugbrød; man antog ham der, for en Kammerad af Lieutenant Funch og vidste først senere at det var Kongen. — Alle Mennesker har været hos Keiseren, jeg aldrig, jeg vil ikke bede Moltke derom, han skal spørge mig[;] det har man overalt gjort, jeg vil ikke søge og bede om en Naade, som jeg sætter stor Priis paa, men som altid er blevet forundt mig uden at jeg har søgt om den. Vore Diplo-

29 en Naade] en synes skrevet 2 Gange. 30 den] først skrevet det.

mater ere ikke høit begavede. Jeg veed nok Theodor stiller Leon Moltke høit, men det er intet Beviis. Hans Frue, tydsck af Fødsel, er meget elskværdig og har ret godt lært at tale Dansk. Det bedrøver mig meget at De har Angst for Jonas og jeg er ogsaa kjed over at han saaledes gjør sig Hjemreisen saa tarvelig; Bergsøe, for hvis Skyld han reiste burde have sørget 5 for at han fik en behagelig Hjemreise, som vist Udreisen har været det. Gid Jonas var kommet til Paris, jeg havde da bedet ham om at være min Gjæst og vilde have været glad derved. Havde jeg tænkt mig at han var endnu i Wiensaaledes at et Brev fra mig kunde have naaet ham, da havde jeg sendt ham en Indbydelse, nu bliver det kun en Hilsen. I dette Øieblik kommer 10 jeg hjem fra Udstillingen hvor jeg nu i tre Uger daglig har været og er aldeles hjemme; jeg finder at Bygmesteren har været mageløs heldig, jeg finder alle Udtalelser mod Bygningen som der er bragt i Bladene forunderligt strænge. Hvert lille Rum er benyttet smukt og godt, det er en aflang

Cirkel  med en Have midt i, hver Radie er et Kongerige fra 15

Indien til Danmark, men vi ere for ringe representerede[;] Marstrands Billede af Fru Hage og Børn gjøres Bemærkninger over, Fru Jerichau og Jerichau er Danmark[;] Munch og Bjørnstjerne representere dansk Poesi, jeg findes i den franske og engelske Afdeling mellem Bøger[.] Glæd mig med Brev (ogsaa Deres Kone), i Locle, (Neufchatel i Schweiz). Vil 20 Gud sees vi snart. Hils vore Kjære.

Deres Ven

H. C. Andersen.

577. *Til Henriette Collin.*

Neuchatel den 11 Mai 1867.

Kjære Fru Collin!

Iaftes, mod Midnat, kom jeg her til Neuchatel; Jules Jürgensen som jeg 25 besøger i Locle, indtræffer først paa Mandag og derfor bliver jeg hernede i Sommervarmen to Dage; Alt blomstrer, Alt er grønt; hele Alperækken

7 ham om at være] først skrevet ham været.

ligger med Snee, det er et deiligt Skue fra min Balcon ud over den blaa-grønne Sø; oppe i Locle kommer jeg igjen ind i Vinteren, der skal jeg have i Kakkellovnen, men naar man veed, jeg kan paa Jernbanen, efter en Fart af 1½ Time være i den varme Sommer, saa er det som en indbildt Vinter

5 man er traadt ind i. Jeg bliver i Locle fra Mandag til Mandag og beder Dem, eller Deres Mand, i den Mellemtid glæde mig med et Par Ord. Sagen er, jeg bestemte at være hjemme til Sølvbrylluppet og det sagde jeg ogsaa til Kronprinsen da jeg reiste, men nu hører jeg aldrig et Ord om Festligheder; jeg veed ikke om Dronningens Hjemreise, veed kun at Kongen af

10 Grækenland indtræffer til Kjøbenhavn den 25 Mai, altsaa Dagen før Festen. Siig mig om hvad der er paatænkt, om De syntes jeg skulde afbryde mit Ophold herude og ile hjem; var der nu ingen Fest hvor til jeg blev indbudt, da var det hvad jeg kalder kun lidt glædeligt at jeg saaledes brød mit Foraars Ophold ude; da blev jeg heller her i Schweitz otte Dage længer

15 og kom ikke hjem før de første Dage af Juni! Voila! et godt Raad fra de bedste af Vennerne!!! De veed min Adresse Locle, Canton Neuchatel, Suisse (men i Løbet af næste Uge!) Varmen i Paris var i de sidste Dage aldeles voldsom, de lange Strækninger man har at gaae, Vogn var tidt ikke at erholde og een Dag var jeg nær segnet af Mathed. Jeg kjørte ud til Udstillingen og kom der Klokken 11 om Formiddagen, man ventede den græske

20 Konge der Klokken 12, han kom ikke den Dag, jeg og de Andre ventede, jeg gik der fra elleve til sex, gik ideligt, og De kan tænke hvor træt jeg blev og da jeg saa vilde til Paris var ikke en Vogn at opdrive, jeg maatte gaae fra Marsmarken til Palais royal, vist en halv dansk Miil, jeg troede at jeg

25 skulde falde om, men jeg faldt ikke og spiiste med en unævelig Appetit og var iseng henimod Klokken 10 samme Aften. (Om den smukke Fest for mig af Skandinaverne har De vel læst). Jeg forlod i forgaars Paris, Reisen delte jeg i to Dage, overnattede i Dijon, men leed dog af den voldsomme Solvarme. Storartet var iaftes, ved Maaneskin, Farten gjennem Jurbjergene, Tunel fulgte Tunel og ofte gik Banetoget i Høiden ved den dybe

30 Afgrund, hele Byer laae under os, Lysene blinkede fra Husene, vi fløi som

i en Balon tæt hen over dem i den maaneklare Nat. — Nu vil jeg da haabe at Jonas er i Hjemmet og at han er i god Bedring. Hils ham hjerteligt! gid at han dog var taget til Paris og kunnet være med mig og hos mig nogle Dage! naar han skriver til Bergsøe bed ham da fortælle at jeg er i Udlandet og kan altsaa først ved Hjemkomsten blive bekjendt med hans Bog, da skriver jeg strax. Send mig i det Brev jeg faaer, en Udklipning af hvad der fortællendes i et eller andet af Bladene om Festen for mig i Paris. Siig mig Noget om Edgars og Hjalmars Reise til Paris. Jeg er glad at jeg nu er der fra, aldrig har der været mig saa dyrt som denne Gang og hvad fik jeg saa for Pengene, ikke Bedre og ikke Mere end i gamle Dage for neppe det Halve. 10
Watt boer imidlertid meget billigt, men paa Restaurationer, i Caffeer og i Theatrene er voldsomt dyrt. Hils Drevsens og Linds. Siig Lind at jeg med Tanken om ham saae paa Usserød Klæde. Hils Louise og Deres Broders.

Hjerteligst

H. C. Andersen. 15

578. *Fra E. og Henriette Collin.*

Da De ønsker Brev engang endnu, vil jeg sende Dem disse faa Linier for at forklare Dem Veirligets Beskaffenhed og saaledes advare Dem imod at komme strax hjem. Igaar hele Dagen Thermometer paa 2°, idag 1 Grad og stærk Snee. Vi kjørte igaar til Rungsted, naturligviis i lukket Vogn, 20 jeg havde tyk Vinterfrakke og desuden Chenille men frøs stærkt. Nu maae vi vente og see, om vi ikke faae Iistransport over Beltet i Maii.

Vil De hilse Jules Jürgensen fra mig; jeg var for nogle Dage siden hos hans Broder Louis og fandt denne bedre end jeg nogensinde havde ventet; kun taler han daarligt. 25

Jonas kom da hjem Søndag d. 5. Maii, han var lidt guul og daarligt udseende, men har det forresten godt; jeg kan nu først med Glæde tænke paa vort Sommerophold, thi engang faae vi dog vel Sommer. Jeg glæder mig til at fjerne mig noget fra Avisernes Politik; jeg kan næsten ikke taale meer

at læse den eller tale derom, thi der synes jo ikke at være nogen Ende paa Nederdrægtigheden

13^{de} Mai

Kjere Andersen Edvard blev afbrudt af 1000 Penge Sager og foreslog
 5 da mig at fortsætte, men da han slap med det Ord »Nederdrægtigheder«
 vil jeg — uagtet der neppe findes nogen Dansk der ikke er enig med ham —
 dog ikke optage den Traad, men kun i et par Ord sende Dem en hjertelig
 Hilsen og lykønske Dem til ikke at være i Danmark i dette gyselige Veier —
 Naar mine Øine falde ud i Haugen møder der dem det sørgelige Syn af
 10 Træer og Buskes yndige Knupper der bøie dem under Vægten af den grove
 kolde tunge uforkammede brutale Sne, medens Vinden rusker i dem saa
 man godt kunne høre dem sukke, naar man forstod at lytte rigtig efter. —

Velkommen hjem til Solskin og Varme kjere Andersen

Hilsen fra Børnene og Deres

Jette C.

15 Nu er jeg kommet hjem fra mine Pengesager og kan fortsætte. Først vil
 jeg dog ikke glemme at berigtige en Misforstaaelse. Mine Ord om Jonas's
 strænge Tarvelighed paa Reisen have bragt Dem til at troe, at han har
 været slet udstyret med Reisemidler og dette blev da en Beskyldning mod
 B., som er ganske ufortjent; thi denne gav, hvad Jonas ogsaa erkjender,
 20 rundeligt til en ordinair Hjemreise, men ikke til lange Udflugter og læn-
 gere Ophold paa enkelte Steder; for at kunne bringe dette ud af Reisen,
 har J. piint sig saaledes gjennem, tildeels ogsaa af den Grille, ikke at ville
 tage mod Tilskud, som jeg havde tilbudt ham.

Her kom idag et svensk Brev til »Skalden«, som ved Aabningen befand-
 25 tes at være Aftryk af et Brev, som er fundet, fra Tegnér til Geijer. Det send-
 der jeg ikke.

Vi vade i Sne.

13 Maii 1867.

Deres

E. Collin.

579. *Fra Henriette Collin.*

15^{de} Mai [1867]

Kjære Andersen Jeg gav Alverdens Konge Brylluper — Sølv og Guld, — for en eneste Dag i Schveitz — naar De derfor spørger mig tilraads, saa siger jeg »Bliv hvor De er og tænk med Deltagelse paa os herhjemme som hvær Morgen hilses af lange Iistapper ned fra Tagene og halvsmeltet Sne 5 paa de sorte Gader«. —

Reglementet for Dagen lyder i Avisen saaledes — Om Formiddagen Kirkegang, derefter Gratulation og om Aftenen Selskab som da Prindsessen af Wales var her. — Indbydelsen gjælder de to første Klasser og Herrene af 3^{die}. — Den hele Fest beskjæftiger Folket meget lidt, tror jeg, 10 men til dets Ære maa jeg tilføie at de ulykkelige Slesvigere opfyldte dem saameget destomere og Indsamlinger af Alle Arter sættes daglig i Værk. — Edvard staar som Medindbyder til en storartet Bog-Indsamling — som da skal gjøres i Penge, deels som Føde for Papirmøllen, som Maculatur og, som læselige Bøger — Jonas er nu ganske rask og Alt i Familien er ved 15 det Gamle — Om Hjalmars og Edgars Reise til Paris vides Intet — . . .

I dette Øieblik fik Juliane en stor Datter — det giver mig lidt at bestille og jeg maa derfor slutte med hjertelig Hilsen.

Deres

Jette C. 20

Indlagte stod idag i Dagbladet — Mange Hilsner til Jules Jürgensen.

580. *Til Henriette Collin.*

Locle, Canton Neuchatel, Suisse. Den 19 Mai 1867.

Kjære Fru Collin!

Inderlig Tak fordi De skrev, De er en rigtig trofast Veninde. De holder nu paa at jeg skal blive i Schweiz, Fru Melchior skriver »vi vente Dem be- 25 stemt«, jeg har stor Lyst at være ved Kongeparrets Fest, men det vil blive en anstrængende Hjemreise; tager jeg afsted imorgen tidlig, som Bestem-

melsen var, da maa jeg reise hver Dag og naaer dog ikke Kjøbenhavn før Søndag formiddag og indtræffer der Standsning i Reisen, saa kommer jeg bag efter. Jürgensen overtaler og beder mig blive, da jeg i de sidste Dage har lidt af Tandpine og er træt efter det anstrængende Ophold i Paris, hvor
 5 det var infernalsk varmt og de lange Strækninger man havde at gaae, naar ikke Vogne vare at opdrive, ødelagde Een. Jeg har altsaa taget den Beslutning at blive her i Locle endnu nogle Dage og derpaa over Bern, eller en anden Stad, i al Mag, at bevæge mig hjemad, jeg tænker at ikke Een savner mig ved Festen, og flaut vilde det jo være var jeg kommet og ingen
 10 Indbydelse ventede mig. I disse Dage er Lotteriet hjemme trukket, De veed jeg har en uforklarlig Tro paa at jeg skal vinde, var det virkeligt Tilfældet, jeg har Nummerne: 1. 254. vil De da telegraphere, paa min Bekostning, her til Locle om hvor meget jeg har vundet, thi da har jeg en Plan med at glæde et andet Menneske med en lille Reise-Udflugt, medens jeg endnu selv er ude. — Jürgensen sender mange og hjertelige Hilsener, han reiser i Juni til Danmark og vil nok bruge Badene i Klampenborg, jeg raader ham til heller at vælge Marienlyst, men det er ham lidt forlangt fra Kjøbenhavn, Veiret er slet ikke godt i Locle, nu have vi idelig Regn og jeg maa hver Morgen faae i Kakkellovnen, dog udenfor er det
 20 Grønt, Bøgen er sprunget ud, Sirener og Guldregn prange og dufte, det er da altsaa dog mere fremme her end hjemme i Danmark; nede i Neuchatel, to Timers Fart herfra er det imidlertid varm Sommer, der skrev jeg en Aften paa min aabne Balcon:

25 Der var paa Himlen ikke en eneste Sky,
 Det var Maaneskin i den stille schweitzer By,
 Paa Søen kom en Baad med Fakler og Musik,
 Det var en Stemningens varme Øieblik,
 Man følte sig saa hjemlig, saa barneglad,
 At man i sin Glæde om Guds Evighed bad.

Jonas er altsaa nu i Hjemmet og i god Bedring, hils ham ret hjerteligt[;] jeg længes efter at høre ham fortælle om hans Reise, ligesom jeg skal fortælle ham om min. Hils Louise og bring Deres Broderkone mit bedste Ønske for den Nye i Familien; gid at hun selv maa befinde sig vel! Watt skriver mig til at han, den Aften Brevet blev afsendt, ventede Edgard, hans Frue 5 er altsaa nu glad og vel? Før jeg reiste, det var nok den ellefte, betalte jeg Frøken Hallager Huusleilighed forud fra 20 April til 20 Mai, men nu, naar De modtager dette Brev, er den 20^{de} forbi og jeg beder Dem at De vil faae af Deres Mand 25 Rdlr til hende for Mai—Juni; hun giver nok en Qvitering. Ved den Leilighed vil De da, efter at hun har faaet min venlige 10 Hilsen, lade hende vide at jeg rimeligviis een af de allerførste Dage i Juni kommer hjem, neppe derimod til Sølvbryllups Festen, da jeg ikke er ganske vel til at gjøre den forcerede Reise, imidlertid er det bedst hun siger til hver som spørger: »at hun ikke veed om jeg indtræffer eller ei«. Lev nu hjertelig vel! gid vi sees glade, hils ung Theoder og hans Søn- 15 dags Selskab.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

581. *Til Henriette Collin.*

Interlaken den 29 Mai 1867.

Kjære Fru Collin!

Ja, som De seer, jeg er endnu i Schweiz, og endogsaa nærmere Høi-Al- 20 perne end jeg havde forud betænkt. Jeg blev næsten 14 Dage i Locle, Veiret var ikke godt, ideligt Regn og to Dage faldt Sneen saa at den laae i Gader og paa Bjerger, men to smukke Solskins Dage tilbragtes dog og den smukkeste var netop i Søndags, Sølvbryllupsfesten i Kjøbenhavn. Jules Jürgensen heisede Danebrogs Flag i Haven og ved Bordet drak vi Konge- 25 parrets Skaal; derpaa kjørte vi en smuk Tour ind i Frankerige til den første Grændseby Morteau og kom seent hjem. Jeg havde saa gjerne den Dag været i Kjøbenhavn, men jeg følte mig ikke vel nok til en hurtig anstræn-

10 har] *Ms. har have.*

gende Hjemreise, Deres Brev bestemte mig og jeg blev, men skrev et Vers til Kongen og Dronningen, som jeg i et Brev til Kronprindsen, sendte saa betids, at det maatte være hos ham paa Festedagen. Saaledes har jeg da, paa en Maade ogsaa været ved Festen, og er neppe personlig savnet af

5 Nogen. Mandag-Morgen reiste jeg fra Locle i et skyllende Regnveir, Jules og hans ældste Søn fulgte mig til chaud de fonds og saa foer jeg over Neuchatel og Biel til Bern, fik en deilig Udsigt i Hotellet til Alperækken, som jeg igaar ret nød, thi det blev det deiligste Veir, varmt Solskin og klar Himmel; jeg nød ret Guds varme Natur ovenpaa dens kolde Aabenbarelse i

10 Locle, besøgte Pastor Baggese, samt en Landsmand Blom der her er Boghandler, gik ud til Bjørnene, hvis Unger kravlede op i den høie Top af Træet der er plantet i Bjørnegaarden. Før min Afreise fra Locle fik jeg Brev fra Watt i Paris, han mældte mig at Edgar Collin var indtruffet og med Redacteur Bille boede i samme Hotel, som han. Jeg tænker mig ret Ed-

15 gars Glæde ved alt det Nye han faaer at see; naa, han vil fortælle, naar han kommer hjem, vistnok friskere og livligere end jeg, men jeg kan da vise Dem Illustrationer til hvad der meddeles; jeg har alle de Billeder fra og om Udstillingen der var at opdrive, samt Bygningen selv og dens Grundrids, De skal nok faae Lyst til at komme der, uagtet De er lykkelig i Helle-

20 bek! Jeg vil haabe at Deres Mand finder sin opdagede, inddæmmede Kilde der i god Stand og bedste Sprudlen. Jonas er vel nu ved bedste Helbred, hils ham og Louise hjerteligt. Mange Hilsener fra »Jomfruen« hun staaer i sin hvide Sneekjole for an mig, Munken er lige saa puddret; i mange Aar var her ikke saa megen Snee som iaar siger man. De husker

25 jo nok Udsigterne her i Interlaken, gid at De var her en Times Tid, Louise fandt at det var som om hun her boede ved Volden, mon hun ikke forandrede Tanke om hun saae den Pragt som udfolder sig her i Dag. Hils i Byen og i Rosenvænget.

Hjerteligt

E.S H. C. Andersen.

30 Nu flyver jeg snarest hjemad.

582. *Til Henriette Collin.*

Rolighed den 27 Juni 1867.

Kjære Fru Collin!

De lever i Sommer-Solskin paa Landet og i Vandet, har det godt og tænker uforandret hjerteligt paa os Andre som ikke er saa nord paa? Den collinske Kilde sprudler ogsaa uforandret, snart skal jeg see den! jeg er da 5 endnu, som Brevets Overskrift viser, paa »Rolighed«, og bliver her en otte Dags Tid endnu; imellem seer jeg ind til Byen, hvor der seer tomt ud i Deres Hjem, og ikke livligt i mit hos den ellers skikkelige, men lidt for langsomme, Frøken Hallager; jeg har i Tanke snart at gaae til Basnæs. Her paa »Rolighed« har man imidlertid den Plan at vi, i stor Karavane, 10 Melchiors, Billes, Bloch og jeg, paa Søndag tage til Helsingør, aflægge et lille Besøg i Hellebek hos Collins og Lunds, vende saa igjen tilbage; I Tirsdags var jeg hos Drevsens hvor der var stort Selskab, nemlig Drevsens ældre Broder med Kone, Thiele med Kone, Andreas Aagesen, der, mellem os, saae meget magisteragtig ud, jeg troer neppe barberet, dernæst 15 Marstrand, som faldt i naiv Forundring ved Bordet da jeg efter de mange Skaaler og Taler reiste mig op og sagde:

Med Skaaler er Bordet dænget
I Prosa og Poesi.
En Skaal for »Rosenvænget«
og Roserne deri!

20

»Det har De da ikke digtet i dette Øieblik!« spurgte han. »Jo naturligviis!« — »nei, det har De vist sagt før!« udrød han, »hvor kunde De digte det strax!« Han meente jeg gik med mine Impromptuer opskrevne forud. Drevsens Broder udbragte en Skaal for Theodor, som han særdeles savnede, 25 og altid havde saa interessant Samtale med om Jagten. Seent skiltes Selskabet begunstiget af det skjønneste Veirligt. Jonas spurgte mig om Berg-

17 Taler] *Ms. har taler.* 27 Veirligt] *Ms. har veirligt.*

søes Digte, der ere tre, fire jeg synes særdeles om, derimod har jeg lidt at bemærke ved de andre, Formen især synes jeg er taget altfor let i vor formelle Tid; men Bergsøe er en virkelig Digter og det er det Vigtigste. Deres Broder talte jeg med paa Gaden for et Par Dage siden, han saae ret vel ud.

5 Igaar fik jeg Brev fra Jules Jürgensen, han sender Hilsener til »Familien Collin«. selv venter han at være paa Klampenborg i Begyndelsen af Juli. I Locle er Veiret koldt og regnfuldt, han venter Solskins Dage her oppe i Danmark. Næste Onsdag reiser jo Hjalmar til Paris med Arbejderforeningen. Jonas har jeg længe ikke seet og veed ei om han er i Byen eller paa

10 Hellebæk. Om dette mit Brev med sin jevne Adresse, naaer Dem er jeg i Uvished om, men lad det nu flyve ud! fra Christi-Hornemann kan jeg hilse, hun og Gemal vare ogsaa hos Drevsens i Tirsdags og kom virkelig ikke senere end eet Qvarteer efter Indbydelses Tiden. Mon hun ikke længer er saa god en Moder som før, efter som hun saa tidligt kan skille sig

15 fra Børnene.

Deres hjerteligst ærbødige

H. C. Andersen.

Hilsen til Husbond, Søn, Datter og Svoger, item Familien Lund.

583. *Til E. Collin.*

»Rolighed« ved Kalkbrænderiet den 7 Juli 1867.

Kjære Ven!

20 Det gjør mig saa ondt for den unge Jørgensen som De og Deres Kone have taget sig saa velvilligt af, igjen staaer uden Tilhold og Erhverv i det den Mand De skaffede ham til har opgivet sin Virksomhed. Jørgensen kom strax og fortalte mig det, jeg gav ham et Par Rdlr, da han jo Intet har, jeg har talt til Forskjellige om ham, men uden Held, endelig fandt

25 jeg Een, nemlig Redacteur Bille, som uagtet han ingen Plads havde for det unge Menneske, tilbød sig at være til Tjeneste paa een eller anden Maade fEx: med lidt Penge, han tillod at jeg sendte Jørgensen op til ham

og efter en Samtale med denne, har jeg talt med ham, Bille meente at det var heldigst at gjøre eengang for alle et ordenligt Tag, hjælpe ham til at tage dansk juridisk Examen, det vilde efter Jørgensens Opgivelse kunde skee i 1½ Aar og blive en Udgift af 200 Rdlr om Aaret altsaa 300 Rdlr. Dette meente Bille maatte nok kunne skaffes til veie, jeg havde jo saa 5 mange velhavende og veltænkende Venner, han selv vilde give sin Deel, i alt 30 Rdlr i de 1½ Aar, det var 5 Rdlr kvartaliter. Det er nu altsammen smukt og godt, men det er dog mig der, som man siger, kommer til at trække Læsset og det er mig uendeligt svært, deri at jeg skal plage disse »Velhavende«, og nu kommer hos mig den Betænkning, er Jørgensen da 10 hjulpet, er der da en Plads for ham, naar han, vi antage, heldi[g]st om 1½ Aar har taget godt sin Examen. Alt dette er i disse Dage løbet mig om i Hovedet og har isandhed piint mig; man mærkede det hos Melchiors og da man hørte derom tilbød Fru Melchior sig villig til ogsaa at give 30 Rdlr dersom det kom istand, Moses Melchior, var aldeles derfor, og tilbød sig 15 villig til det samme, ligesom han ogsaa lovede at faae Groserer Adler til at give en lignende Deel, naar nu jeg selv giver 30 Rdlr, da have vi den halve Sum, nemlig 150, men nu kommer det vanskeligere, den anden Halvdeel, Moses Melchior, ligesom Bille regnede op en Deel Navne paa Folk jeg kjender, men mon disse ville og ærligt talt, det er mig svært at 20 plage samme, jeg maa udfinde 6, og kan jo tænke mig, Moltke Hvitfe[1]dt — Brygger Jacobsen — Grev Frijs — Fru Puggaard — Grevinde Holstein — Grev Lerche. Men mon disse Alle ville? Og er Noget opnaaet? De og Deres Kone har viist det unge Menneske saa megen Godhed, uden denne, havde han ikke kunnet leve her i Kjøbenhavn hele den lange Vinter og nu 25 ind i Sommeren, De vil ikke have tabt Deres Interesse for ham og da De har et anderledes practisk Blik end jeg, De vil sige mig Deres Mening og Tanke, før jeg endnu gjør noget Skridt, hvis gode Følger jeg ikke veed. Glød mig med et Par Ord. Jeg vilde have reist til Basnæs, som imorgen, men Edgar Collin har bedet mig om at staae Fader til hans lille Dreng, 30

18 vanskeligere] synes rettet til Vanskeligere.

Tirsdag Aften Klokken 6 og jeg kommer da ikke afsted før Torsdag ; hører jeg ikke fra Dem, da søger jeg Dem i Sparekassen Onsdag Formiddag. Hils Deres Kone, Jonas, Louise og Theodor.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

5

584. *Til E. Collin.* Torsdag den ellefte Juli 1867. Rolighed ved Kalkbrænderiet.
Kjære Ven!

Siden jeg igaar talte med Dem om den unge Jørgensen har jeg ikke seet Moses Melchior og altsaa ikke kunnet sige ham Deres Bestemmelse til Sagens gode Opnaaelse, først at tale med Procurator Winther, jeg vilde vente
10 dermed til jeg hørte fra Dem. Imidlertid faaer jeg idag en Skrivelse fra Melchior, der, som sagt, Intet veed om vor Samtale, men som jeg nu skriftligt skal underrette ham om ; han beder mig snarest at sende den »Opfordring« eller hvad jeg skal kalde det, den Henvendelse til Formuende om
15 at hjælpe vor unge Protegé, da han gjerne saa hurtigt mueligt vilde see hvad han kunde indsamle. Jeg skriver dette og haaber ikke at trætte Dem i Deres velvillige Deeltagelse. Jeg bliver til Mandagmorgen her paa Rolighed, hvor hen jeg beder Dem sende mig Brev, senere er jeg paa Basnæs ved Skjelskjør. Hils Deres Kone, jeg søgte hendes forgjæves igaar inde i
20 Byen. Hils Theodor, Luise og Jonas.

Deres hjerteligt hengivne

E.S

H. C. Andersen.

Edgars lille Søn fik i Daaben Navnene Kai Jonas Collin.

585. *Fra E. Collin.*

25 Kjære Andersen. Jeg har idag faaet Brev fra Procurator Winther, hvis practiske Mening jeg havde udbedt mig. Hans Svar er som jeg havde ventet. Han siger : »Flere hundrede juridiske Candidater og danske Jurister

10 at] skrevet 2 Gange. 18 Dem] synes først skrevet Dig.

gaae ledige, og der hengaaer neppe nogen Dag, hvor jeg ikke har Forespørgsel om Arbeide til dem«. Han fraraader altsaa Planen bestemt.

Jeg finder det saaledes betænkeligt at offre mindst 1¹/₂ Aar af hans Ungdoms-Tid og en heel Deel Penge paa en overflødig Examen. Jørgensen er skikket til at være Contoirarbeider og dette kan han være ligesaagodt uden 5 Examen. Jeg troer, at en Underviisning i levende Sprog vilde være mere frugtbringende for ham; der er større Sandsynlighed for en beskeden Anbringelse paa et Handelscontoir, en Pakhuusforretning eller deslige, end Ansættelse hos juridiske Embedsmænd. Jeg har tidligere sagt ham, at han skulde lægge sig efter Bogholderi. Disse mine Bemærkninger ere ikke alene 10 for Dem, men for Alle, som ville hjælpe Jørgensen.

Hellebæk. 12 Julii 1867.

Deres

E. Collin.

586. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn den 15 Juli 1867.

Kjære Ven!

Tak for Deres Brev! tak fordi De saa snart sendte mig det; jeg er aldeles 15 enig med Dem i hvad De skriver, Moses Melchior som jeg viiste Deres Skrivelse var mere for den første Plan, dansk juridisk Examen, men sluttede sig til os og efter at jeg havde viist ham mit Bønskrift for Jørgensen, bad han mig at skaffe et Par Navne tegnede[;] han lovede da saa hurtigt han fik det Skrevne at virke paa det Bedste. Det bliver altsaa for det første at 20 skaffe Jørgensen et Par hundred Rigsdaler til at leve i eet Aar og i det, lægge sig efter Sprog og Bogholderi, jeg har tegnet mig for 20 Rdlr, Redacteur Bille for 20 Rdlr, som jeg allerede har modtaget, det er altsammen eengang for Alle, nu sender jeg Listen til Grevinde Frijs, har bedet om snarest at faae den tilbage og da gaaer den til Moltke Hvitfeldt, saa snart jeg 25 har den fra ham faaer Moses Melchior den og da beder jeg Dem, kjære Ven, at De vil modtage det Indsamlede og gjøre det Frugtbringende, det vil sige paa den gavnligste Maade at levere maanedlig, hvad der er at give, til Jørgensen, samt sige ham hvorledes han bedst fører sine Studier; i Løbet

af et Aar finde vi vel da nok en Plads til ham. Mine 20 Rdlr og de 20 jeg har modtaget af Bille, udgjør altsaa nu hans hele Formue, vil de af mine Penge henlægge disse 40, jeg sender Dem da ikke Billes Portion deraf. Det er jo tydeligt. I Løverdags kom her Telegram fra Morits Melchior at han med »Peter Skram« lykkelig var kommet til Engeland, 5 igaar Aftes kom her en Officer fra Marineministeriet og en Herre fra »den berlingske Tidende«, for at erfare om et Telegram var indtruffet, da man Intet vidste om Skibet og der i Kjøbenhavn gik det Rygte at det var forliist, vi kunde da heldigviis berolige, men den stakkels Moses Melchior tilbragt[e] en halv Dag i 10 Sorg og Angest, da han først Søndag Eftermiddag fik Vished om at Rygtet var Løgn, det er dog syndigt hvo der udspreder slige ængstende Fortællinger. Gud skee Lov at det var falsk. Ogsaa Marineministeren har Telegram fra Sommer at Reisen har været meget heldig. Imorgen reiser jeg til Sorø, overmorgen, Torsdag, om Gud vil, er jeg paa Basnæs[.] Hils Deres Kone, 15 Louise, Jonas og Theodor.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

587. *Til Henriette Collin.*

Basnæs den 18 Juli 1867.

Kjære Fru Collin!

Det er længe siden vi talte sammen og endnu længere siden jeg fik Brev 20 fra Dem, for at faae et saadant skriver jeg i Dag fra Basnæs, hvor jeg kom for nogle Timer siden fra Sorø, der fik jeg strax ved min Ankomst Brev fra Fru Scavenius at hun nødvendigviis maatte til Herlufsholm hvor Otto i disse Dage bliver Student, men hun vilde indtræffe til Middagstid. Jeg fik imidlertid for et Øieblik siden Telegram at hun ikke kom hjem før imor- 25 gen; jeg er saaledes ene og alene til Frokost, Middag og Aften, og i denne min Eenlighed begynder jeg strax med Brev til Dem.

En heel Maaned er jeg blevet paa »Rolighed« hvor jeg havde det fortræffeligt, ret følte hvor inderligt man der stræbte at gjøre mig Opholdet

behageligt; jeg kunde indbyde hvem af mine Venner jeg vilde, havde Vognen til egen Raadighed, fornam ret hvor godt man kan skabe sig det naar man har Formue. Hr Melchior og Frue vilde at jeg skulde forlænge Opholdet, blive der og opgive Besøget paa Basnæs til Fru Scavenius kom hjem fra Schweiz, jeg kunde da ogsaa bedre sætte det i Forbindelse med 5 Vesitten paa Glorup naar i August-September Grevinden kommer hjem og jeg helst vil være der under hendes Nærværelse; men Fru Scavenius var saa venlig at skynde paa at jeg kom, Fru Ingemann gjentog noget lignende og jeg forlod altsaa i Tirsdags Middags Rolighed, hvor den eneste Skygge, om jeg tør sige det, var at jeg havde ondt af den stakkels forladte Jørgen- 10 sen og kun ved at plage mine rige Venner kunde tænke mig at faae Hjælp til ham; hvor vidt det lykkes veed jeg endnu ikke, men det er mig svært at pine Folk i Penge-Anliggender, imidlertid nu har jeg begyndt og maa dog fortsætte; derom har jeg iøvrigt skrevet til Deres Mand. (Netop i det jeg nedskriver dette faaer jeg Brev fra Bille at han har mueligviis, Arbeide 15 for Jørgensen i en 14 Dage og ønsker snarest hans Adresse, jeg telegrapherer denne og faaer et ridende Bud til Skjelskjør, saa har jeg da ikke udsat med hurtigt Svar.) —

Basnæs den 19^{de}

Mit Brev kan først komme afsted i Dag, Postbudet rider kun ved Mid- 20 dagstid ind med Breve. Jeg er ikke i Humeur og har ikke været det siden jeg forlod Byen, men jeg veed det ligger i det slette Veir og særligt i Opholdet i Sorø. Ingemanns Huus er gammelt og øde, store Træer omskygge det, Regnen skyllede ned, der var vaadt og raat; jeg fandt Fru Ingemann meget affældig, det er aldeles umueligt at tale med hende, saa døv er hun 25 nu, jeg maatte skrive med Kridt paa en Tavle, hun havde Besvær med at læse det, studerede hver Sætning flere Gange igjennem før hun læste den høit, det var en tung Samtale; jeg blev der Tirsdag og Onsdag, hun var glad og taknemlig derfor; der var noget Rørende i hendes Glæde, men jeg havde en Fornemmelse at jeg var ved at græde. Jeg syntes jeg var halvt 30 blandt de Døde. Her paa Basnæs er i det mindste igaar og i Dag, uendeligt

stille, men jeg seer Havet, det ruller, jeg hører hvor det blæser, det er
 dog Liv! — Hils Deres Mand, Louise, Frøken Petersen, Jonas og Dr: Theo-
 dor. Jeg har nu tre Maaneder været fra mit Hjem hos Frøken Halager,
 hun kom ved Afreisen og spurgte om hun ikke skulde leie »Salen« ud, me-
 5 dens jeg var borte, jeg sagde at nu kom det Forslag temmeligt seent, da jeg
 nu neppe blev en Maaned borte, men ærgerligt har det været mig at kaste
 omtrent 100 Rdlr hen, jeg boede paa den Maade ligesaa billigt i et Hotel.
 Jeg haaber imidlertid at det nok bliver ophjulpet ved en Gevinst i Lotte-
 riet; De veed jeg troer paa min Lykkestjerne, det gjør nu De ikke. Lad os
 10 see! vinder jeg, da flyver jeg ud i den vide Verden, vinder jeg ikke — ja saa
 faaer jeg vel nok en kjøn Begravelse her i Landet, det er jo ogsaa Noget at
 glæde sig til. Et nyt Eventyr: »Peiter Peter og Peer« gjør megen Lykke,
 man siger at det hører til det Morsomste jeg har skrevet; men da Brevet
 her neppe er morsomt, saa vil jeg slutte med de hjerteligste Ønsker for Dem
 15 og Vennerne i Hellebek.

Deres hengivne

E.S

H. C. Andersen.

Breve til Basnæs gaae over Skjelskjør.

588. *Fra Henriette Collin.*

Hellebæk 23 Juli [1867]

Kjere Andersen! Nu sætter jeg mig for 3^{die} Gang til Skrivebordet for at
 20 takke Dem for Deres Brev og fortælle Dem lidt om os og vort stille Liv her-
 ude, — nu skal vi see om det lykkes mig at gjøre mere end Begyndelsen —
 hidtil er jeg hvergang bleven afbrudt. — Jeg antager at Veiret er paa Bas-
 næs som i Hellebæk — enestaaende rædsomt — og jeg begriber godt at der
 i mange Huse lægges lystelig i Kakkellovnen — men da jeg kjender Deres
 25 Natur kjere Andersen og veed at De holder meget mere af 8 Graders Kulde
 end af 28 Graders Varme (i Brunnen!) saa vil jeg ikke beklage Dem i denne
 Henseende — saa lidt som i nogen Anden De Lykkens Kjæledægge! Fra
 det ene Venskabs Skjød flyver De over i det Andet, altid modtaget med
 aabne Hjerter og Arme. — Jeg kan forstaae Deres Glæde over det Mel-

chiorske Huus og al den oprigtige Hjertelighed der vises Dem af de rare og lykkelige Mennesker — Skulde Gevinsten i Lottoriet — hvad man jo kan tænke sig — udeblive, saa har De en ganske anden Rigdom, i Venner der baade kunne og ville forsøde Dem Livet. —

Om os selv er kun lidet at fortælle — den ene Dag gaar som den Anden[:]⁵ Edvard og Theodor i Virksomhed udenfor Huset — Jonas i den intimeste Omgang med Tudser og Frøer — jeg tror De kjender ham, og det Exemplar af en gammel Skruptudse som man den ene Dag beundrer i levende Tilstand finder man Dagen efter hængt op paa Væggen som fuldstændig Benrad. — Louise har havt Sophie Pedersen hos sig til i Mandags — saa¹⁰ var hendes Ferie udløben og Pligterne kaldte — Paa Torsdag venter jeg min Svigerinde Hanne Boye og efter hende kommer Ingeborg til os for at nyde — vort og Jonnas Selskab — Jonna kommer sidst i Ugen med 4 Døttre og 2 Folk — disse 7 kvindelige Individier skulle Alle rummes i 3 smaa Værelser og $\frac{1}{2}$ Loftskammer — Naar man er indrettet som Familien Nuts-¹⁵ horn, som medens den endnu bestod af Mand Kone og 6 voxne Børn — havde en Sommerleilighed bestaaende af 2 Værelser, en Port og en Bagerovn — og i den befandt dem særdeles godt — saa fortjener man at ligge paa Landet — om Jonna vil forstaae at gjøre ligesaa, vil Tiden vise —

Gid De maa have det rigtig godt kjere Andersen! tænk hverken paa Ge-²⁰ vinsten i Lottoriet eller paa Begravelsen, Ingen af Delene føre til noget — Glæd Dem over at høre til de Lykkelige som have alle Betingelserne for et fornøieligt Liv — og nyd dette med Tak. —

Mange Hilsner fra Alle her og fra

Deres

Jette Collin.²⁵

589. Til Henriette og E. Collin.

Glorup ved Nyborg den 29 Juli 1867.

Kjære Fru Collin!

Deres Mand har jo det deiligste Kildevælds Veir, Jonas det yndeligst[e] Veir for Frøer, de maa være meget glade og naar Husets mandlige Repre-

sentanter ere det, saa kjender jeg nok Fru Collins gode Hjerte, saa er hun det ogsaa, men om Louise er det, ja det maa Vorherre og Fru Lund vide.

Jeg sender Dem her et af Regnveirs Stemning gjennemvædet Brev til den meget elskværdige Frue, der kan sidde og see ned paa Dem fra sine
 5 Sovkammervinduer. Jeg forlod i Løverdags Morges Basnæs, igaar reiste Fru Scavenius med Søn og Datter til Schweiz. Jeg er nu paa Glorup og boer i mine gamle Værelser der ere blevne smukt pudsede op; jeg reenskriver paa min Portugals Reise for dog at bestille Noget, thi ud kan man jo ikke gaae. En Ugestid bliver jeg vel her, vender saa tilbage; Lottori-
 10 Lykken kom da ikke; De har nok talt ilde om mig hos Fru Fortuna, eller i det mindste sagt: »Herre Gud, Madam, det er det Galeste De kan gjøre at give ham de Penge, lad heller min egen Dreng faae dem!« men Jonas vandt nok heller ikke. Hils Louise varmt og smukt, man kan just trænge til en varm Hilsen i dette kolde Veir. Foruden mit Brev til Fru Lund følger
 15 her, paa det andet Halvblad, en lille Skrivelse til Deres Gemal; jeg tænker at De erholder hele mit skrevne Kløverblad i morgen Aften. Er Jonna Stampe med sine Pigebørn indtrufne? Hils fra mig og naar De en Dag sidder i det Graa-Veir og tænker paa en Solstraale, da husk at De sender en saadan til en værdig Ven ved at sende mig samme i Form af et Brev.

20

Hjerteligst og ærbødigst

H. C. Andersen.

Kjære Ven!

Glorup ved Skjelskjør den 29 Juli 1867.

Igaar fik jeg et smukt, velskrevet Brev fra Jørgensen; jeg seer at Moses Melchior vedbliver at være hjertens god mod ham; han har, for kort Tid,
 25 nu ogsaa Arbeide hos Bille, og jeg har været heldig i at faae en lille Sum til ham, til at afbenytte i et Aar, men det er kun for den ene Gang jeg har erholdt det. Jeg skrev sidst til Dem at fra mig havde han 20 Rdlr og fra Bille 20; hans Formue var altsaa da 40 Rdlr som jeg bad Dem om at tage til ham, af mine Penge; senere har jeg fra Grevinde Frijs faaet 20 Rdlr fra

6 til] først skrevet her til. 19 en saadan] først skrevet den.

Grevinde Holstein 20 Rdlr og nu af Grev Moltke Hvitfeldt 50 Rdlr. Disse sidste tilsammen 90 Rdlr har jeg hos mig, jeg vil ikke sende samme med Posten, det er jo nærmere at De tager disse af mine Sparekasse-Penge og lægger dem til de tidligere nævnte 40 Rdlr; Jørgensens Formue er saaledes nu 130 Rdlr, som De jo vil opbevare og gjøre frugtbar for ham. Moses Melchior taler nok med Dem, før han begynder paa sin Indsamling for Jørgensen; i eet Aar er saaledes, rigtig nok kun smaat, men dog altid Noget, sørget for ham; vil De vel faae Winther til at sige hvorledes han bedst tager fat. Jørgensen maa egenligt takke Dem og Deres Kone om det gaaer ham godt, thi havde De ikke taget Dem af ham da han kom her til og hjulpet ham, da var det ikke stillet saaledes som det dog nu synes at stille sig. De ville have Deres Løn i Deres Hjerter. — Hvorledes staaer det egenligt med min Formue, naar nu 130 Rdlr drages fra denne, hvad antager De jeg da har i det Hele af Ex ved August Maanedes Begyndelse? Lev hjertelig vel

Deres hengivne 15
H. C. Andersen.

590. *Til E. Collin.*

Glorup ved Nyborg den 30 Juli 1867.

Kjære Ven!

Igaar sendte jeg et Brev til Dem, De har maaskee modtaget det, men i Dag igjen maa jeg uleilige Dem, jeg har nemlig i denne Morgen, efter at min Skrivelse var afsted faaet nogle Ord fra Morits Melchior, han meddeler mig at han allerede har indsamlet til Jørgensen 175 Rdlr og venter endnu at faae Noget til, der er altsaa, med de ved mig samlede 130 Rdlr allerede over 300 Rdlr, og Melchior skriver at Jørgensen nu maa — »kunde komme i Virksomhed med at lære Noget der kunde være ham Nyttigt til hans fremtidige Vel. Deler De denne Anskuelse, da tilskriver De kanskee Etatsraad Collin. Jeg var i Hellebæk i Fredags, men sammen med et Selskab, og traf ikke Etatsraad Collin i sit Huus og der var ikke Tid til at op-

søge ham. Derimod saae jeg i Dag Jørgensen, der sulter efter Beskjæftigelse; han sagde mig at Collin kom ind paa Onsdag, og jeg lovede ham da at nævne det for Dem, da De mueligen da kan skrive ham lige til Kjøbenhavn!«

5 Dette gjør jeg nu her; mit Brev kan først afgaae imorgen tidligt, men allerede Klokken 4, saa at jeg maa antage at det med første Banetog naaer Kjøbenhavn og der vil, fra Posthuset, være bragt Dem medens De endnu er i Sparekassen.

Jeg veed at De ikke trættes ved mit Skriveri, da det gjælder om at hjælpe
10 et Menneske som De allerede selv har viist stor Deeltagelse, det er nu at stille ham saaledes at han kan tage Løb til et rimeligt Fremtids Maal, De er den Practiske, De kan og De vil bedst vide det Rette.

Er det ikke uendeligt smukt af Moses Melchior at han saa varmt, saa deeltagende, har sig taget af Sagen; det er let at strø frugtbringende Ord,
15 naar man finder en Hjertebund som hans. Faaer De Tid da tal med ham, eller skriv ham et Par Ord til i Sagens Fremme.

Jeg lægger her ved Brevet en Afskrift af et nyt Eventyr, vil De' og Deres Kone læse det, samt lade Fru Lund høre det, hun skriver at hun ønsker det; er der Eet eller Andet i Commateringen at bemærke, vil De da kun
20 file løs. Gjem det derpaa til videre. Goldschmidt har bedet mig om et Bidrag til sin nyeste Bog, maaskee giver jeg ham dette, dersom jeg ikke til den seneste Tid har andet, derfor gjem det! De franske Deputerede komme nok til Kjøbenhavn den 12 August, jeg glæder mig der til og kunde ønske at være med! Hils Deres Kone, Louise og Jonas.

25

Hjerteligst
H. C. Andersen.

591. *Fra Henriette og E. Collin.*

Hellebæk 5^{te} Aug[. 1867]

Kjere Andersen

I Gyngestolen sidder Ingeborg og faar sig en lille lur — træt efter Reisen
30 fra Kjøbenhavn — Louise befinder sig i en lignende situation i sit Værelse,

— Jonas rætter sine, af megen sidden, trætte Læmmer ved at slæbe Sten ved Kilden, Theodor sidder hos sin stakkels meget syge Hund Boz og har ikke synderlig Haab om at beholde det smukke livlige Dyr som nu i 3 Dage har været saa elændigt — Edvard er naturligvis hvor Jonas er — dog har han i Sommer foretaget sig langt mindre end ifjor af den Slags Arbeide og jeg 5 er ret glad derover.

I Fredags Morges kom Marstrand til Hornemanns paa Nordskov og Bloch til os og Lunds, han blev til Søndag Aften og var meget indtaget i Naturen herude — han agtede ved Leilighed at komme igjen og medbringe Tegneapparater da her var meget som tiltalte ham — og uden dette 10 vil jo Tiden falde ham altfor lang. Han boede hos en Fisker i Aalsgaard og da han — jeg tænker paa Grund af sin Ungdom, sin store Øvelse i at reise og sin rigtige Kunstner Natur — ikke gjør store Fordringer i Retning af fysisk Velvære, saa var han tilfreds med Alt — med Undtagelse af Morgenkaffen som han — skjønt ugjerne — tilstod var udrikkelig — 15

Lund er taget til Hornbæk og hans Kone sidder ene paa Bakken, hun er et godt varmtførende Menneske som løser sin vanskelige Opgave at være hans Kone — med større Taalmodighed end Snildhed — Hun er ofte selv Skyld i de Storme som hans underlige Ubændighed bringer over hende, men hun lærer aldrig at forhindre deres altfor hyppige Udbrud. — 20

Igaar fik jeg Brev fra Bergsøe — han er paa Ischia og sammen med Ibsen — ikkedestomindre lider han i høieste Grad af Menneske Trang — Han har ingen at tale med siger han thi uagtet han og Ibsen hver Dag spadsere sammen tale de aldrig — Bloch og Jonas kjende Ibsen fra en anden Side og finder ham meddelende og elskværdig — det maa vel ligge i en Grund 25 Forskellighed som gjør egentlig Samtale umulig.

Det var et morsomt og træffende Billede af Dem selv kjere Andersen som »Kanarifugl i et Basin med Guldfisk« — Flyv ud! — spar ikke saameget paa Skillingen, der er jo nok af dem! —

Lev vel og skriv snart til Deres

hengivne 30
Jette Collin.

Kjære Andersen. Naar jeg siger at jeg ikke har megen Tid til at skrive, saa er dette for saa vidt sandt, som jeg nu i det gode Veir søger at indhente hvad der forspildtes i det daarlige ved en stadig Tumlen i den frie Luft; alle boglige og litteraire Sager skubber jeg fra mig. Deres Brev fik jeg efter
 5 at jeg havde talt med Jørgensen. Denne har jeg henviist til Melchior, med hvem jeg derpaa talte et flygtigt Ord paa Banegaarden. Jeg vil nu foreslaae Melchior at skaffe en i Bogholderiet dygtig Informator til J., Lærere i Sprog findes der nok af. Det er dernæst min Mening, at Jørg: selv skal administrere sin lille Formue (jeg er rolig for at han vil gjøre det med For-
 10 nuft) thi man skal ikke lade et Menneske i hans Alder for meget gaae i Ledebaand og føle sin Afhængighed. De 40 R. (fra Dem og Bille) har jeg sat i Sparekassen, og jeg har givet ham Bogen; Bille har desuden givet ham 15 R. for et Arbeide.

Nu er hele Familien Stampe (∩: Jonna med Børnene) herude; Ingeborg
 15 kom idag; Veiret er deiligt og Humeuret godt; kun er Theodor bekymret for sin yndige lille Hund, som er betænkelig syg. — Jeg deeltager hverken i Ringsiø-Festen eller i den for de franske Deputerede, men jeg vil haabe at den sidste bliver arrangeret saaledes at Nationen kan være det bekjendt.

Hver Aften spadsere der endeel Skruptudser om paa Gulvet i mit Sove-
 20 kammer.

Deres
 E. Collin.

592. *Til E. Collin.*

Holsteinborg ved Skjelskjør. Den 12 August 1867.

Kjære Ven!

Forrige Onsdag-Morgen reiste jeg fra Glorup over Beltet til Korsør
 25 hvor en Vogn fra Holsteinborg ventede mig; jeg boer i mine gaml[e] Stuer, høie og smukke, med mange Blomster, har Alt hvad Velstand og god Villie kan forunde Een; jeg har imorgen, naar De modtager dette Brev, været

her i otte Dage. Det var min Bestemmelse at have naaet Kjøbenhavn som i Dag, derfor skrev jeg Dem ikke tidligere til, men man anmoder mig saa hjerteligt og velmeent at forlænge Besøget at jeg har besluttet at blive endnu denne Uge, det vil desuden blive meget trættende og anstrængende at være med ved de mange Festligheder; jeg troer ikke at have Kræfter 5 nok til de Farter; altsaa bliver jeg her, Veiret begynder jo at blive smukt og jeg reenskriver stadigt paa min Reise i Portugal; det var min Tanke at give den ud til Julen med nogle tidligere spredte Reiseskitzer, de skulde udgjøre et Bind i »samlede Skrifter«, men da det kun bliver en 10 Ark mener Reitzel at Bindet bliver for tyndt og ønsker at vi vente dermed. Det er 10 jeg ikke glad over, da Portugals Besøget, som allerede er et Aar gammelt, derved mangler al Nyhed. Jeg beskæftiger mig med at udsøge og samle de af mine Digte jeg troer kunne have en mere blivende Betydning og de komme i et lille pynteligt Format (16 Ark) nu til Julen. Af de 8 Hefter »Nye Eventyr og Historier«, som mangle Billeder vil paa samme Tid ud- 15 komme et større Hefte med Illustrationer af Fröhlich, men derom ønsker Reitzel at der endnu ikke bliver talt. — Jeg sendte Dem et Eventyr »De smaa Grønne« og gad vide hvorledes det tiltalte Dem. Dersom De troer det hører til de bedre, vil De da, efter at have løbet Comateringen igjennem, sende det med vedlagte Brev til Goldschmidt, jeg veed kun at han 20 boer i Kjøbenhavn. Jeg lovede ham mit Svar til omtrent den 15^{de} August. De skriver at De har leveret Jørgensen en Sparekassebog hvori staae de første 40 Rdlr jeg havde til ham (nemlig 20 fra mig og 20 fra Bille), men De vil erindre at jeg senere skrev at have faaet 20 fra Grevinde Frijs, 20 fra Grevinde Holstein og 50 fra Moltke Hvitfeldt, disse Penge har jeg mod- 25 taget, men de tilhører Jørgensen og bør sættes ind i hans Sparekassebog for Renternes Skyld, vær saavenlig at overføre Pengene fra mig til ham, dersom De ikke allerede har det. Jeg har jo tydeligt udtrykt mig. Alt i Alt hvad jeg med mit eget Bidrag har samlet til ham er saaledes 130 Rdlr. De har jo talt med Moses Melchior og veed altsaa hvor betydeligt Mere han 30

11-12 gammelt, derved] *Ms. har gammelt og derved. 26 efter tilhører] først skrevet jo.*

har til ham, saa at Jørgensen nu maa være hjulpet, havde han kun sikker Udsigt til en Plads.

Deres Kone skriver at jeg skal følge min Lyst, reise til Paris og see Udstillingen i sit Flor, Fru Melchior, Grevinde Holstein forkynde det samme
 5 Evangelium, men jeg synes virkeligt ikke at jeg har Raad dertil, især naar jeg tog Een med! jeg har jo nu ogsaa travlt med Digt-Samlingen. Hvor stor er min Formue ved Septembers Begyndelse, naar de 130 ere regnede fra? Jeg har stadigt ondt i min høiere Haand fra en Seneknude der, som allerede er et Par Aar gammel, jeg har ved at aabne en Dør, fortaget Haanden,
 10 der er kommet Gigt til og jeg har lidt Besvær med at skrive. Hils Deres Kone, Louise, Jonas, Jonna med Døttre, Fru Lund etc. fra

Deres hengivne

H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Hr og Fru Melchior reise med Billes til Schweiz i næste Uge.

15 593. *Til Henriette Collin.*

Straszbourg den 6 September 1867.

Kjære Fru Collin!

Voila! jeg er i Frankerige, i hurtig Flugt, i deiligt Sommerveir, lidt for varmt, men til at holde ud. Jeg var kjed af at gaae over Cöln, den kortere Vei, ikke at tale om at der skal være Colera, og jeg valgte at styre til Strasz-
 20 burg hvor jeg kun har været eengang tidligere. Robert Watt som ogsaa vil til Paris og reiste samme Aften som jeg, fik jeg overtalt til at tage med den lille Omvei jeg gjør og han er en høist behagelig Reisefælle, ung og frisk, altid i godt Humeur. Jeg vilde nødig have gaaet til søes fra Korsøer, eftersom, Søndag aften, hele Himlen truede med Tordenveir, han raadede
 25 mig at gaae Søveien og for at reise med ham gik jeg da ombord, i Lyn og Torden, Skibet »Hermoder« var aldeles overfyldt med Damer, imidlertid skaffede Capitainen, Lund, mig en Kahyt med en eneste Køye og jeg laae godt, men som i en Badstue. Over Hamborg, hvorhen vi reiste med Hr

25 Søveien] først skrevet samme Vei.

Hirschsprung og hans unge livlige Frue, kom vi til Hanover; her var Marked, men forunderligt trist og stille. Ved Afreisen herfra traf jeg paa Bane-
 gaarden Frøken Kjærulf der efter et Besøg i Kjøbenhavn nu gaaer til Ita-
 lien med Maleren Læssøe; han har sin lille Dreng og Pige med, samt Frø-
 ken Caroline Hanck der styrer hans Huus, samt den unge Møller Søn af 5
 Ludvig Møller, der om kort Tid udgiver sin første Digtsamling. Vi reiste
 i samme Vogn til Frankfurth og skulde igaar have gjort det samme til
 Kehl, men Læssøes lille Pige var anstrængt af Reisen og forsigtigt blev han
 derfor en Dag stille, medens Watt og jeg fløi til Straszburg hvor vi kom
 iaftes og hvor man, til min Forundring, affordrede os Pas, det vi begge 10
 havde. I Eftermiddag gaae vi med Toget til Paris, hvor vi indtræffe, om
 Gud vil, tidlig imorgen og der slutter jeg da dette Brev. I Formiddag saae
 vi den praktfulde Domkirke, der er som støbt ved een Gydning. Høedt
 kommer til Paris om otte Dage, han er nu i Wien, sammen med Falbes.
 De veed at Magnus skulde reise med ham, men Magnus blev nerveus og 15
 mave daarlig før Afreisen saa at denne udsattes nogle Dage, endelig kom de
 afsted; men i Hamburg var Magnus i Stemning til at vende om, og vendte
 ogsaa derfra strax hjem til Kjøbenhavn, medens Høedt ene maatte styre
 sin Flugt. Stakkels Magnus, der skal have glædet sig saa meget til engang
 at komme ud, og skeer det da — saa er han ikke Reismenneske. 20

Paris den 7 Sept 1867.

Klokken 5 imorges kom jeg her til efter at have kjørt hele Natten og fros-
 set imorgenstunden. Jeg er taget ind i Hotel Palays royal paa Hjørnet af
 rue Rivoli og giver 6 Frank for et Værelse i fjerde, 1 Frank Service. Endnu
 har jeg Ingen seet uden Paris der har ganske det samme Ansigt som da jeg 25
 i Foraaret tog her fra. Kammerherre Wolffhagen boer i samme Hotel,
 men han er endnu ikke opstaaet; det danske Flag vaier fra Hotellet, da
 han og flere Danske boe her. Jeg føler mig ikke træt. Det er min Tanke at
 blive her til den 15 a 16 og at være hjemme ved Maanedens Udgang, skri-
 ver De eller Deres Mand til mig, da send Brevene til Paris poste restante. 30

Hils Deres Mand, Louise og Jonas. Før imorgen kommer jeg ikke ud paa Udstillingen, det vilde trætte lidt for meget efter en Nat-Reise. Nu lev vel og tænk som altid venligt paa

Deres inderligt hengivne

H. C. Andersen

5 E.S. Hils Hr Lund og Frue.

594. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard 16^{de} [September 1867]

De ønsker Brevkjere Andersen, men hvad vil De egentlig at en — næsten — Fiskerkone i Aalsgaard skal fortælle en feteret Digter i Byernes By: — dog nærmere beseet er vore Vilkaar maaskee ikke saa forskellige endda —
 10 Vi ere begge opfyldte af Beundring, De, over hvad Mennesket og Menneskeanden formaar, jeg, over Guds deilige Skabning i Naturen og begge nyde vi med Glæde — det haaber jeg — de Dage der behage os. —

Det er jo deiligt at De i Paris har Danske som det er Dem kjert at omgaaes; jeg hører til dem som finder Paris bedaarende, straalende og umaa-
 15 delig morsom, naar man saa dertil har behagelige Landsmænd til Deeltagelse i Udflugter og daglig Omgang saa ofte man ønsker det — saa — ja saa er man jo en Slags »Lykkens Yndling«, men det har De jo været i saamange Aar! —

Vi leve nu vort stille Efteraars Liv herude og med Lunds flyttede vor
 20 sidste Selskabelighed — Jonna og hendes Børn vare rigtig glade ved Livet her og nøde det hvær især efter sin Eiendommelighed, Ingeborg var meget herude, hun forekommer mig i høi Grad ældet og skrøbelig, hun bliver overordentlig svær og saa forunderlig bøiet — Gotlieb har ogsaa besøgt os nogle Dage . . .

25 Fra Edvard skal jeg hilse og sige at han sidder med en fortraadt Fod, derfor skriver han ikke — hvorledes han vil forklare det Phænomen at Foden forhindrer ham i at bruge Pennen, maa han selv om, men jeg antager at de 14 Forretnings Breve som han idag har afsendt har gjort ham udygtig til at skrive, Foden forvildede sig ned i et dybt Hul i et Leergulv og

knixede, dog er det forhaabentlig snart godt igjen — Jonas kom hjem med en forklemt Fingerspids og mange Smerter, dog sidder han og behandler sine Tudser ved Hjælp af de andre 9. — Sophie Pedersen og Louise hilse begge mange Gange. —

Og saa Farvel kjere Andersen! Mor Dem deiligt! giv dygtig mange 5
Penge ud! — De har jo Raad dertil — men glæd Dem til at komme hjem til Deres mange Venner og Veninder — Til disse sidste regner sig meget

Deres

Jette Collin.

595. *Til Henriette Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 28 October 1867. 10

Kjære Fru Collin!

Uagtet jeg ikke veed om De bryder Dem om at faae Brev fra mig de faae Dage jeg er borte og jeg er aldeles vis paa at jeg ikke kan erholde en Skrivelse igjen skriver jeg dog, om De har Tid og Lyst at læse. Jeg tog fra Byen i Fredags morges. Dagen forud var bestilt en Vogn til Banegaarden; jeg 15
sov uroligt om Natten, stod op halv fem; Vognen skulde holde for Døren et Qvarteer før sex, men der kom ingen, Pigen gik at hente den, hun kom heller ikke, jeg var aldeles febril, nu gik Frøken Hallager ned for paa Gaarden at finde et Kjøretoi, Klokken manglede nu kun 10 Minutter i halv syv og De kan da tænke Dem min Urolighed, men neppe hvor vred jeg var; 20
jeg foer afsted og naaede Banegaarden i det Klokken ringede første Gang til Affart og kom i Vognen netop i det Toget brusede frem. Fra Slagelse sneglede jeg med Deligensen i tre Timer før vi naaede Skjelskjør, jeg kjørte med en Mand der nødvendigviis vilde ryge og da jeg ikke tillod det, sad han og rensede sin Tobakspibe saa vi fik Pestluft, dernæst skrabadet han 25
sine Negle, saa jeg slet ikke blev i mildere Lune end ved Afreisen.

I Løverdags var da Brylluppet; en stor Æreport var reist paa Broen over Voldgraven, en lignende Port af Gran og Blomster stod udenfor Gaarden, Danebrogssflag vaiede, vi vare 13 a 14 Vogne, jeg kjørte med den ældre og

yngre Grevinde Moltke til Espe og førte den sidste i Kirken; denne var
 pyntet med Lys og Grønt, Psalmer af Grundvig og Lemke bleve afsjungne
 til blæsende Instrumenter: (: »Det er saa yndigt at følges ad«. — »Eden er
 lukket«. — og »Kjærlighed er Lysets Kilde«.) Brudeparret blev fulgt hjem
 5 til Basnæs med Fakler, Bønderhusene ved Veien vare illuminerede. Molt-
 ke Hvitfeldt til Glorup udbragte Brudeparrets Skaal, Grev Holstein Fru
 Scavenius Skaal, Jeg en Skaal for Brudgommens Moder paa Borreby,
 Kammerherre Castenskjold for den gamle Kammerherre Scavenius, som
 ikke var tilstede. Jeg for Otto Scavenius; Kammerherre Holstein til Hol-
 10 steinborg Skaal for H. C. Andersen, den eneste der foruden ham var ind-
 budt udenfor Familien. Otto endte med en Skaal for Provst Kofod-Han-
 sen, der havde viet de unge Folk og er selv gift med en Moltke fra Espe.
 Talen var i Begyndelsen meget filosofisk, siden skjød den friske Skud.
 Efter Bordet blev dandset og først efter Midnat kjørte de Nygifte til Borre-
 15 by. Endnu er her nogle Gjester men hver Dag bliver Selskabet mindre og
 naar paa Fredag en stor Jagt er til Ende, reise de Alle, om jeg bliver Fre-
 dag over eller kommer hjem Torsdag Aften, er ikke bestemt. Jeg er slet
 ikke i Humeur, Alt seer saa efteraarsagtigt ud. Besøget i Odense, hvor jeg
 jo skulde have en Fest naar jeg kom, har jeg udsat, jeg er ikke i Humeur!
 20 jeg har Lyst til at flyve ud i den vide Verden, saa langt, saa langt! o var
 man rigtig riig. Penge og Sundhed er dog alene Livets store Bærere! —

Paa Holsteinborg har de været i stor Sorg og Angst for Grevinden, flere
 Dage svævede hun mellem Liv og Død, nu er det lidt bedre, jeg fik igaar
 Brev fra Bodil, men ganske tryk er man ikke; Grevinden ligger ganske
 25 stillehen og er uendeligsvag. Hun er en sjælden Qvinde, velgjørende, deel-
 tagende, from og god! Gud bevare hende! I Nat havde jeg en fæl Drøm,
 det er ordenlig psychologisk at jeg endnu kan drømme Sligt, jeg syntes jeg
 var i Meislings Huus, der var Alt, lige i alle Enkeltheder, kun at Meisling
 kaldte mig i al sin Bitterhed og Spot,: Hr Etatsraad; eet Omsving var

10 efter eneste] tilføjet men atter udsløttet Fremmede. 19 kom] først skrevet kommer. 21 efter
 man] er skrevet men atter understreget dog. 23 Død] Ms. har Dag.

der dog skeet i mig, jeg reiste mig fra Skolebænken kastede Bøgerne hen mod ham og forlod Stuen, men nu fulgte atter Noget Characteristisk der viser hvorledes jeg har været betaget den Tid, jeg havde Angest for at vise mig for Deres Svigerfader, søgte derfor først til Eduard, men han holdt et strængt Foredrag, under hvilket jeg heldigviis vaagnede. Det er mig selv 5 ganske mærkeligt at jeg saa tidt og saa længe efter hiin unge Tid kan i Drømme føres tilbage i disse Forhold, det viser hvor betaget, hvor knuget, hvor afhængig jeg har følt mig! Det giver en Forestilling om at være trælbaaren.

I Dag fik jeg Brev fra Fru Melchior, hun er endnu i Montreux og tør 10 ikke reise før om flere Dage, hun sendte mig en Hilsen til »Collins«; med hendes Befindende gaaer det bedre, men rask er hun ikke. Bring Deres Mand, Louise Jonas og Theodor min Hilsen og tænk selv, som altid, deeltagende og venligt paa

Deres hengivne ærbødige

H. C. Andersen. 15

596. *Til Henriette Collin.*

Odense den 5 December 1867

Kjære Fru Collin!

Kun et Par Ord, min Tid er aldeles optaget med Besøg og — Tandpine. Jeg reiste i Tirsdags Middag fra Kjøbenhavn, det var en isnende stærk Blæst, Vognen utæt, jeg sad flere Timer i en voldsom Træk og da jeg naaede 20 Korsør havde jeg Tandpine, næsten hele Natten gik hen uden Søvn, i Morgenstunden var min Kind aldeles ophovnet, Veiret var imidlertid smukt, og jeg naaede saaledes igaar ved Frokosttid Odense hvor Biskop Engelstoft tog imod mig og førte mig til sit Hjem Bispegaarden. I Dag har jeg havdt flere Besøg og selv med Biskoppen aflagt et Par Vesitter. Her 25 var iøvrigt stort Selskab igaar, Excellensen Unsgaard, Provst Dangaard, Oberst Vaupel, Etatsraad Schlegel og mange Flere. Imorgen, naar jeg afsender dette Brev er den egenlige Fest, der tegnede sig strax 240 Per-

soner til Festmaaltidet, flere er der ikke Plads til paa Raadhuset, som dog har Byens største Sal; en Mængde ere komne for seent og kunne ikke deeltage, men imorgen Formiddag, jeg afhentes henimod elleve, er der udeelt Billetter, jeg skal da paa Raadhuset modtage mit Borgerbrev, Klokken 4 er der stor Middag, til Aften kommer Ungdommen og jeg hører tale saa smaat om flere Festligheder, Løverdage er jeg til Middag hos Borgeme-
 5 mesteren og om Aftenen indbudt af Musikforeningen. Jeg er noget overvældet og betaget, dertil kommer Tandpine, en tyk Kind og at de nye Tænder ikke ville hæfte. Iaftes stod et Digt til mig i Fyens Avis, min Døbesæddel, Navnene paa Fadderne og flere, for mig interessante Data. Jeg er anmodet om at læse paa Mandag Aften for Arbejderforeningen, men jeg frygter at mine Tænder ikke tillader det, jeg er istand til »at tabe Munden« under Oplæsningen. Jeg gik, som sagt, idag med Bispen, det var særdeles smukt hvor venligt alle Menneske[r] vi mødte hilste mig; jeg havde i
 15 Dag Besøg af en gammel Snedker, som sagde at han havde gaaet i Skole med mig da jeg var omtrent 8 Aar og han tolv, han meente jeg maatte kjende ham igjen, men det var naturligviis umueligt at see et eneste kjendt Træk, heller ikke Navnet huskede jeg. Gid at imorgen var overstaaet, det er vel en lys og mærkelig Dag i mit Liv, men jeg er betaget ved at tænke
 20 paa den. Dette Brev sender jeg afsted imorgen tidlig, altsaa ved Dagens Begyndelse, De faaer det først Løverdage. Hvorfor mon dog saa megen Glæde og Hæder forundes mig? Det er næsten ængsteligt! Hils Deres Mand, Børn og hele Familien.

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

25 E.S:

Bispen beklager at han ikke, den korte Tid han var i Kjøbenhavn, naaede ud til Deres Mand og Dem. Han sagde mig at han iøvrigt havde ganske gode Meddelelse[r] om de Bøger(?) Deres Mand havde skrevet til ham om. Han hilser Dem begge!

30 [I Margen udfor S. 45 L. 6:] Ogsaa fra Skolen have Børnene Frihed imorgen, hører jeg.

597. *Til Henriette Collin.*

Odense den 10 December 1867

Kjære Fru Collin!

Ikke et Ord har jeg hørt fra Dem, eller fra en eneste af den collinske Familie i disse mine Festdage, men jeg har Forvisning om, at jeg har været i Deres Tanke! det vare rige, men overvældende Dage; jeg har følt mig løf- 5
tet og bøiet tillige; meest betog mig den første Indtrædelse paa Raadhuset
hvor hele Mængden hilsende mig, nede paa Gaden paraderede Borgerne
og der blev spillet Melodien til min Sang »I Danmark er jeg født«. Hele Fe-
sten gik saa hjertelig, saa livlig, og om Aftenen da Fakkeltøget kom og alle
Laugsfanerne vaiede veed jeg at gamle Folk, der havde kjendt mig som 10
Barn, stode og græde af glæde; en smuk Hyldest fik jeg i Musikforeningen,
fra alle Landets Dele kom Telegram, og mange fra Venner i Kjøbenhavn.
De har vel læst derom i Aviser[ne]. Telegrammet fra Kongen vakte stor
Glæde, og det var mig en Lyst at høre og fornemme det! Ved Festen hos
Biskoppens i Søndags vare vi 130 Personer. Imorgen reiser jeg hjem og er 15
i Kjøbenhavn, om Gud vil, seent paa Aftenen, jeg seer Dem og Deres Tors-
dag Formiddag, hils nu Familiekredsen og bevar mig i venlig Tanke.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

598. *Fra E. Collin.*

20

Opgjørelse for H. C. Andersen for Aaret 1867.

Indtægt.

Beholdning i Sparekassen fra 1866.....	2006 R.	87.	
Gage i hele Aaret.....	1000 »		
Renter af Creditbeviser.....	250 »		25
» » Indskrivningsbeviis	80 »		
» fra mig.....	100 »		
» » Stampe.....	50 »		
De har leveret mig 14 Jan.....	350 R.		
2 Febr.....	200 »	550 »	30

Renterne i Sparekassen for endeel Aar ere nu tilskrevne

med..... 1110 » 87 »

Indtægt 5147 R. 78 β

Udgift.

5 De har modtaget:

8 April..... 500 R.

4 Maii. Vexel..... 214 » 81.

30 August..... 450 »

Decbr..... 150 » 1314 R. 81 β

10 Udlæg af Jacob Lund o. fl. for Porto..... 1 » 87 »

Til Ilia Fibigers Børn..... 5 »

Til Jørgensen fra Andersen..... 20 R.

Bille..... 20 »

Moltke..... 50 »

15 Gr. Frijs..... 20 »

Gr. Holstein..... 20 » 130 »

Skatter i hele Aaret..... 45 » 13 »

1496 R. 85 β

Naar fra Indtægten..... 5147 R. 78 β

20 drages Udgiften..... 1496 » 85 »

er Deres Beholdning..... 3650 R. 89 β

Decbr. 1867. s. e. & o. E. Collin.

De eier altsaa nu: i Creditbeviser..... 5000 R.

i Kongl. Obligationer..... 2000 »

25 hos mig..... 2500 »

hos Stampe..... 1000 »

I Sparekassen..... 3650 » 89 β

14,150 R. 89 β

foruden mit Venskab nu og fremdeles.....

Summa

1868

599. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 4 Marts 1868.

Kjære Ven!

For nogle Dage siden fik jeg et Brev fra den tyske Forfatter Rodenberg, der, som De vil erindre af danske Aviser, har skrevet en særdeles smuk Opfattelse af dansk Natur, Kunst og Folk; en virkelig sund og varm 5 Skildring fra et Besøg paa Marienlyst. Jeg vilde gjerne velvillig besvare hans Skrivelse til mig, den er givet i et Par Ord, som jeg beder Dem, helst til imorgen, at faae sat i den tyske Tunge.

Deres meget takskyldige

H. C. A. 10

600. *Fra Henriette og E. Collin.*

Saa er De da nu atter paa Veien til den vide Verden kjere Andersen og Deres Trækfugls Natur faar sin Ret — Gid — — nei det er nok bedst jeg beholder mine Reiselængsler for mig selv, det kan neppe interessere nogen Anden — At De har hørt Carl Price godt omtale, glæder mig oprigtigt, han 15 faaer i Helga et Pigebarn med mange gode og i praktisk Forstand ualminnelige Evner — Gid hun maa faa stor Indflydelse paa hans Liv saa kan det nok blive godt — Med Guds Hjelp. — . . .

De var saa sød at love mig en Deel gode Bøger naar De reiste, men vi glemte det nok begge og den eneste som er kommen mig i Hænde er af 20 »Anna Sø[n]derup« og spiller i Paris — jeg tror ikke at den er morsom. —

Jeg gad nok have seet den fynske Glæde over deres Æresborger, — det var et ypperligt Udvalg De læste op. —

Jeg glæder mig til det Brev som jeg ganske vist venter at faae fra Amsterdam og beder Dem bringe Vilhelm Boye samt hele den Brandtske Familie
5 min Hilsen — den gjæstfri Modtagelse og Venlighed der blev vist os, staar levende i min Erindring —

Lev vel kjere Andersen Nyd Livet, Glæd Dem ved Reisen og tænk lidt paa os herhjemme

Deres

Jette C.

10 Jette har med nogen Overvindelse givet mig Plads til nogle Ord til Dem. De skulle blive faa, thi jeg er, som bekjendt, ikke af mange Ord. Og jeg vil jo ogsaa kun bringe Dem en Hilsen, thi der er intet at fortælle, skjøndt Verden ofte kan forandre sig i et Par Dage. Jeg lever stadig i min lille Verden og er glad over at den ikke er større — udad; thi indad er den stor nok til
15 undertiden at genere mig ved sit Omfang.

Og dog føler jeg ofte Trang til atter at trække den fremmede Luft, og især til at gjensee nogle fremmede Steder. Blandt disse tænker jeg ofte paa Amsterdam, som tiltalte mig forunderligt ved sin Hyggelighed. Vor venlige Modtagelse hos Brandts har vel ogsaa sin Deel deri. At De hilser denne
20 Familie fra os, er jo en Selvfølge.

Vil De dernæst hilse Vilhelm og sige ham, at jeg aldeles ikke forstaaer hans Yttringer i hans »Breve fra Holland« af seneste Dato, ifølge hvilke han kan ventes hjem i Maii. Jeg havde tænkt mig, at han — i Forening med en ung rig Hollænderinde — skulde have anlagt et Hollænderi, fra hvilket vi
25 kunde have faaet vor Fremtids-Ost, og i den Henseende stoledede jeg paa Brandt; men en saadan Brandtforsikkring paa et Par Maaneder var jeg ikke fattet paa. — Men maaskee han endnu kan finde hende, naar han seer sig om.

Jeg har faaet et langt smukt Brev fra Jørgensen paa St. Croix. Hans Helbred er fortræffelig, men desværre har han ikke Udsigt til nogen Ansæt-
30

telse. Jeg stoler paa at Moses Melchior, som vel nu er derovre, vil kunne arrangere noget for ham.

Folk have spurgt mig om, hvorlænge De bliver borte. Jeg har svaret, at jeg veed det ikke. Veed De det?

Med Ønsker om Sundhed og godt Humeur

26/4 68.

Deres

E. Collin.

5

601. *Til Henriette Collin.*

Amsterdam den 2^{den} Mai 1868.

Kjære Fru Collin!

Mit sidste Brev var fra Odense den 24 Marts, efter at det var afsendt 10
holdt jeg Oplæsning for overfyldt Huus; har aldrig følt mig friere og læste
vist saa godt jeg kan det. Jeg gav: Barnet i Graven, Den grimme Ælling,
Hjertesorg, hvad Fatter gjør er altid det Rigtige, Børnesnak og Sneglen
og Rosenhækken. Folk syntes henrykte. Om Aftenen var jeg i Theatret
hvor hr Orlamundt gav »Den nye Barselstue« og havde sendt mig en heel 15
Loge i første Etage, der var lagt Blomster paa min Stol og da Stykket var
endt, reiste Borgemester Mourier sig og udbragte for mig et »Leve«, som
istemtes af hele Publicum forstærket ved Orchestrets Fanfare. Dagen der-
paa var jeg ude at besøge Frederik den VII^{des} Stiftelse for fattige Haand-
værksmestre og deres Enker, det var disse Indtægten af min Oplæsning 20
kom til Gode, og den indbragte (Billetten kostede 3 $\frac{1}{2}$) 220 Rdlr. Konge-
flaget var heiset, man modtog mig med en rørende Hjertelighed og Tak-
nemlighed, som om jeg havde gjort noget Stort for dem. Hver Familie har
to Værelse[r], Brændekammer og et stort Stykke Have-Jord. Søndag Mid-
dag forlod jeg Odense og blev sagt Levvel paa Banegaarden af en Mængde 25
Venner og Veninder, fik ogsaa en Deel Bouquetter. Da jeg fra Dampskibet
over lille Belt kom i Land ved Fredericia gav jeg en lille fattig Dreng min
Reise-Sæk at bære, han bad mig om jeg ikke vilde vise ham Hans Christian
Andersen, for han var ombord paa Skibet havde Folk sagt; jeg spurgte

ham om han havde læst noget af Hans Christian Andersen og han sagde ja. Da jeg saa fortalte ham at jeg var H. C. Andersen, blev han ildrød og bar daarligt paa Tøiet for at see paa mig. Han var Søn af en Fisker. Om Aftenen naaede jeg Hamborg, blev her Mandag over og tilbragte Mid-
5 dagen hos en Broder til Henriques, Tirsdag reiste jeg til Minden, laae daarligt; raat og vaadt var Veiret, forkjølet var jeg, men da jeg Onsdag Middag kjørte til Arnheim skinnede Solen, Træerne vare alle grønne, Engene med gule Blomster. Torsdag Formiddag i et voldsomt, stormende Veir kom jeg til Amsterdam hvor Georg Brandt og Wilhelm Boye modtog mig
10 i Banegaarden. Eet af de smukkeste store Værelser ud til Gaden stod indrettet for mig; et stort Danebrogs Flag vaiede paa Gangen. Jeg fandt Deres kjære Brev, med Bilag fra Deres Mand, men ikke saameget som en Hilsen fra Jonas eller Louise. Jeg fik to Breve her laae fra Melchiors, hvoraf det ene var gaaet først til Odense. Den ældre Brandt, hans Frue og An-
15 dreas besøgte mig strax og vare meget hjertelige. Veiret er dog endnu koldt, jeg har i Kakkelovnen, uagtet udenfor staae Træerne grønne og Husets aabne Have myldrer med Blomster. I gaar aflagde og modtog jeg Besøg. Middagen tilbragtes hos den ældre Brandt; det var et rigt Maaltid, Champagnen knaldede, et Par Venner kom til aften, i Dag var bestemt
20 en Landtour, men i hvor smukt Solen skinner, synes jeg dog der er Feber i Luften og har derfor ønsket heller at blive hjemme. Vilhelm Boye seer rask og fornøiet ud, han er blevet feed, synes at have tilbragt ganske gode Dage; han er meget indtaget i Amsterdam og blev her gjerne, men det lader sig ikke ordne siger han. De vil glæde Dem ved at tale med ham. —
25 Jeg har mange Hilsener fra Brandts til Dem og Deres Mand. De tage nu i Mai paa Landet, derfor er Mai, Skilsmisssens Maaned for Brandt og Boye, det var aftalt ved første Sammenkomst har jeg forstaaet. Over morgen reiser Wilhelm til Leiden paa sin Videnskabs Vegne, men kommer her tilbage før min Afreise. Brev fra Dem eller Deres Mand venter jeg nu ikke her
30 og vil for Sikkerhedens Skyld helst bede Dem at sende indtil videre, Breve til Paris, enten til den danske Legation eller poste restante, jeg hører efter

paa begge Steder. Om Einar Drevsen er der naar jeg kommer veed jeg ikke; igaar sendte jeg ham et Par Ord og lod disse flyve til Hotel Bergère, boer han der ikke da faaer han neppe Brevet. Er nu Harald paa Vei derhen? Hils Deres Mand, Louise, Jonas, Deres Broder, hele Familien. Send Frøken Ørsted vedlagte lille Epistel.

Hjerteligst 5

H. C. Andersen.

602. Fra E. og Henriette Collin.

Her er ankommet et N^o af Aunt Judy's Magazine, hvori findes: Kept close is not forgotten. transl. by H. Ward and H. Plesner. Det er sendt til Deres Adresse under Korsbaand og bliver hos mig til Deres Hjemkomst. 10 Som sædvanlig har jeg aabnet to til Dem ankomne Breve; det Ene var fra en Nødlidende med Præsteattest; det bliver her. Det andet er vedlagte fra en tydsk Forfatterinde.

Veiret er i disse Dage rædsomt; i dette Øieblik sneede det; men det kan jo snart forandre sig og jeg haaber da atter paa at kunne komme paa Lan- 15 det til Pindsen.

Gjør De en Udflugt til Schweiz? For dette Tilfælde vil jeg lade Dem vide, at Jules Jürgensen er flyttet (personlig) fra Locle og boer i eller ved Genf, chemin Malagnon N^o 1.

Den gamle Baronesse Stampe er død. Vil det bringe nogen god Foran- 20 dring i Familieforholdet? Jeg veed det ikke.

Den saameget omhandlede Valgmenigheds-Sag er nu afgjort ved et Compromis, idet begge Parter trak sig halvveis tilbage under Bevidnelse af gjensidig Agtelse.

Der staaer i fyenske Aviser, at De i Odense traf en gammel Kone som 25 har holdt Dem over Daaben. Er det sandt?

Ellers har jeg ingen Facta at fortælle, heller ingen Følelser, som trænge til øieblikkeligt Udbrud. Naar De vil have Penge, lader De mig jo vide, hvormange og hvorledes.

Deres hengivne

6 Maii 1868.

E. Collin. 30

Kjere Andersen Den eneste Nyhed jeg idag har at melde Dem — næst efter at takke for Deres Brev — er at den gamle Baronesse Stampe iforgaars har forladt dette Liv ved en pludselig Død — Hvorvidt dette vil bringe væsentlig Lettelse, eller yderligere Plager i Henriks og Jonnas Liv, vides
5 endnu ikke, jeg vil haabe at det Ene Naturlige skeer — at Stamherren overtager Baroniets Bestyrelse for sin Fader.

Imorges begyndte det at — snee ganske lidt og da jeg gik ud var det sibirisk Blæst og Kulde paa høre Side af Gaden medens den solbeskinte Venstre var saa varm at man kunde stege Æbler paa Fliserne. — Saaledes er
10 Veiret her — De lever vel i en straalende Sommer i det straalende Paris —

I Rosenvænget klarer det nu ret glædeligt op idet Ingeborg har været i Theatret og hørt Joseph og imorgen har hun 2 Indbydelser til Middags-selskab — hun beklager meget kun at kunne modtage den ene. — Louise Lind er ogsaa ret flink men seer dog daarlig ud. —

15 Det falder mig pludselig ind at Einar er i Paris og gjennem ham veed De altsaa god Besked her hjemme fra saa mine Beretninger turde være aldeles overflødige. — Norske Jette Bøye blev dybt nedbøiet ved at høre De var reist og hun ikke havde faaet den Vise til hendes Forældres Guldbryllup som De i et ubesindigt Øieblik lovede hende. — Festen er den 9^{de} Juni —
20 Jeg læser i disse Dage Bjørnsens sidste Arbeide »Fiskerjenten« — jeg tror ikke at jeg synes saa godt om den som om hans tidligere — Ham selv saae jeg til Orla Lehmanns kongelige Fest paa Frederiksberg-Slot — der var samlet Alle Notabiliteter i Aandens og Skjønhedens Rige og Han gik omkring som en Maane med sine to Drabanter, Gotfred Rohde og Clemens
25 Petersen — den Sidste har det Uheld at bære paa et lovlig ubehageligt Ydre. —

Iaftes var Maleren Lund her, han var meget glad over en Bestilling af Accademiet paa Jerichaus Portrait — det havde været sikkrere at give Fru Jerichau denne Opgave — Gid den maa falde godt ud for Lund — Han er
30 af dem »der trænger til en stor Glæde« og faaer den vist yderst sjældent —

det gaar ikke ham som »en Anden« der uafladelig trænger til Glæde og uaf-
ladelig faar den.

Med mange Hilsner fra Alle herhjemme og mange udenfor, er jeg

Deres hengivne

Jette Collin — Hils Einar. 5

603. *Til E. Collin*

Neuchatel den 22 Mai 1868.

Kjære Ven!

Nu er De i Hellebek! i Philemon og Baucis Hytte. Hvorledes gaaer det
med Hipokrenen? har De slaaet Haanden af den og er gaaet tilsøes, som
Talen var om. Jeg var dog roligere om De og Jonas levede for Kilden og 10
ikke for aaben Baad paa aabent Hav. Dog allevegne kan Held og Uheld
møde! jeg sidder i Dag paa tredie Dag med kolde Omslag, dog bliv ikke
forskrækket, jeg er sluppet særdeles godt. Da jeg i forgaars Aftes henimod
elleve, aldeles ødelagt af Varmen naaede Banegaarden ved Neuchatel og
allerede havde bragt mine Sager ind i Omnibus til Hotel Bellevue, vil jeg 15
søge min Kuffert, men bemærker ikke at der er et bredt Fortoug der løfter
sig et Trin iveiret, Alt var hvidt af Støv, jeg styrtede i min hele Længde og
faldt meget tungt, thi jeg var træt og mat, min høiere Albue og begge Knæ
skurede jeg blodige og har derfor maattet blive i Neuchatel for at bade
Arm og Knæ, det er nu saa betydeligt bedre; jeg har været min egen Læge 20
og er, om Gud vil, imorgen ved Genève hos Jules Jürgensen der har ind-
budt mig nogle Dage til sig, der vil jeg slutte dette Brev[,] saa veed De og
Deres at jeg er under Venne-Tag. Jeg er iøvrigt Vorherre taknemlig at
jeg er sluppet saa vel, jeg kunde let have knækket et Been eller forslaaet
mit Hoved. Varmen var meget stærk i Paris, der var ikke morsomt og le- 25
vende som under Udstillingen; med Einar var jeg noget sammen, han
morede sig kongeligt og straaede af Glæde, Alt behagede ham. Harald
var endnu ikke indtruffet fra Bryssel da jeg i Tirsdags forlod Paris og naae-

de 5½ om Eftermiddagen Dijon; jeg var aldeles ødelagt af Hede. I Dijon blev jeg Natten over og søgte da næste Morgen Jonass Ven Drouét, der glad modtog mig og med stor Interesse talte om Jonas. Jeg var imidlertid saa betaget af Varmen, det var allerede 28 grader i Skyggen at jeg maatte
 5 kjøre hjem, men besøgte dog paa Veien med Drouét Musæet, Domkirken og Theatret. Om Eftermiddagen efter Klokken to, sad jeg igjen i Bane-Vogn og foer mod Schweiz over Jurabjergene, gennem Tunnel paa Tunnel, det var svimlende at see ned i Dybderne hvor Lysene blinkede op til mig fra de smaa Byer, eengang svimlede jeg derved og tænkte, man veed
 10 dog ikke om man i næste Øieblik styrter ned og dør, men jeg styrtede dog ikke, før, som sagt jeg paa fast Jord, faldt paa Banegaarden i Neuchatel. Jeg er noget øm i alle Lemmer og det generer mig lidt at skrive, uagtet Haanden neppe har Skade; jeg er mat og nerveus, men det luftes vel snart hen og man maa finde sig i hvad der ei kan være anderledes. Fra Brandt
 15 i Amsterdam fik jeg i forrige Uge Brev, han tog da paa Landet og Wilhelm Boye reiste hjem; denne vilde have lagt Veien til søes, men som jeg forstod af Brandts Brev havde Boye faaet en Indbydelse af een af mine Venner, den rige Digter Kneppelhout, til hvem jeg havde fortalt om Boye, at komme en Ugestid til ham paa hans Slot ved Arnheim, saa seer Boye den smuk-
 20 keste Deel af Holland.

Genève 23 Mai 1868.

Klokken halv tre, efter Sol-Middag, kom jeg her til og fandt paa Banegaarden Jules Jørgensens yngste Søn med Vogn efter mig, hans Fader var endnu, til imorgen, i Locle, men havde telegrapheret at jeg i Dag var i
 25 vente; det er et nydeligt, vel indrettet Landsted Jørgensen har kjøbt, det ligger lige tæt ved Byen og her er deilig Skygge i Haven; jeg tænker, for det første at blive her 5 a 6 Dage, tør altsaa ikke bede Dem eller Nogen at sende mig Brev her men hellere til: Bern poste restante. Frøken Hallager betalte jeg forud, før jeg reiste, Huusleie 25 Rdlr til 20 Mai, vil De afgjøre videre

fra 20 Mai til 20 Juni o s v. Hun kan give Qvitering. Hils nu hjerteligt Deres fortræffelige Kone, Louise og Jonas.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

604. *Fra E. Collin.*

29^{de} Maii.

Det er neppe muligt at komme til at skrive mellem Baller, Kurve og andet Flyttegods, af hvilket jeg nu omringes; thi nu skal Godset afsted til Hellebæk. Jeg skriver ogsaa kun for at give Dem et Pust fra Hjemmet; thi jeg har intet Nyt at fortælle. Dog jo: Fritz Hartmann har faaet laud til juridisk Embedsexamen, og strax er hans Forlovelse med Frøken de Jonquieres blevet declareret. 10

Jeg har været i Tvivl, om jeg skulde sende Dem Indlagte, men jeg bestemte mig dog dertil, da De mulig vil skrive til Digterinden.

Iaftes kom Vilhelm Boye og var her hjemme, men jeg saae ham ikke; han var meget tilfreds, henrykt over denne Udflugt i Livet, hjemvendende, som sædvanlig efter den første Reise, med et Indtryk af »smaa Forhold i Hjemmet«. Gid man nu kunde finde paa noget Fornuftigt til ham. 15

Jeg kommer ikke til Norge til min Søsters Guldbryllup; Familien bliver altsaa slet ikke repræsenteret.

De kommer formodentlig i Løbet af Junii Maaned.

Uagtet min Udflytning gaar Breve til mig under sædvanlig Adresse, da Postvæsenet sender dem til mig. 20

29 Maii 1868.

Deres

E. Collin.

605. *Til Henriette Collin.*

Altona den 17 Juni 1868.

Kjære Fru Collin!

25

Her sidder jeg, eller rettere ligger jeg! den Ordning af Reisen havde jeg slet ikke ventet; bliv imidlertid ikke forskrækket naar jeg begynder med

at sige Dem at jeg igjen har havdt et Uheld betydeligere end Faldet paa Banegaarden i Neuchatel. Jeg var i Ems som De veed, tænkte allerede paa Afreisen, der var bestemt til forrige Onsdag morgen, jeg kommer fra Cuursalen om Aftenen og vil til mit Værelse, der er ikke endnu tændt Lys i een
 5 af Gangene, jeg gaaer rask til, og da har man stillet midt i Gangen en stor jernbeslaaet Træ-Kuffert, jeg støder imod og faaer et betydeligt Hul paa Skinnebenet, hele Natten badede jeg det med Vand, tænkte imidlertid paa Afreise, var tidlig oppe at pakke ind, det generede betydeligt og da jeg med Besvær naaede hen til Fru Falsen for at sige hende Lev vel, hun
 10 boede i samme Huus, var jeg saa angrebet at hun bad mig ikke at reise og dog lade Lægen see Beenet; han kom først høit op ad Dagen og forordnede at jeg skulde ideligt bade Benet med Iisvand, det holdt veed i to Dage og Nætter, om Natten især brændte Saaret og Benet saae værre og værre ud, jeg var ilde tilmode; tredie Dag blev det forbundet, jeg bad om jeg turde
 15 gaae ned at spise og at sidde i Cuursalen, Tilladelse fik jeg, men det bekom mig ikke godt. »De er alfor urolig!« sagde Lægen, »det vil være bedre De sidder i en Banevogn, stille og beqvemt end bliver her længer.«; — jeg tog afsted, har maatte taget første Klasse for ikke at generes for meget og tillige at kunne ligge med Benet i Hvile, saaledes gik jeg i een Dag til Cöln,
 20 den næste Dag til Hanover og i forgaars til Hamborg hvor jeg tog ind i Hotel de l'Europe og fandt mange Breve hjemme fra, men Benet saae ynkeligt ud og brænder ideligt naar jeg ikke bader det med Blyvand. Imidlertid fik jeg allerede igaar flere Besøg, blandt andre af Otto Specter, der kom at vise mig flere af sine Tegninger til mine seneste Eventyr, han
 25 har fra Engeland faaet Bestilling paa at illustrere til 60. Disse Tegninger ere ubetinget de meest geniale jeg nogensinde har seet; jeg var henrykt derover, men selv Henrykkelse kunde jeg ikke taale, jeg sank ganske mat hen. Nu kom et nyt Besøg, man vidste jeg var i Hamborg. Det var en riig Kjøbmand Hr Warburg med Kone, som jeg har lært at kjende hos Mel-

5 og da] *er atter overstreget.* 11 dog] *først skrevet først.* 22 efter ud] syntes j[eg], *men atter udstreget.*

chiors; de bad mig allerede den Gang at naar jeg kom gjennem Hamborg da at boe hos dem, jeg takkede, men har aldrig modtaget Indbydelsen, nu kom de begge og paa den nydeligste Maade bad mig, da jeg dog var lidende og neppe havde godt af at reise før Benet var mere i Orden, at boe hos sig[;] de havde et deiligt Sted ved Altona, nær Banegaarden, der 5 skulde jeg pleies og Lægen daglig see til mig. Jeg syntes det var fornuftigst at tage derimod, nu er jeg her, afhentet af Fruen selv, har et nydeligt Hjem, Haven gaaer ned til Elben, Dr Marcus, der er gift med en Søster til Groserer Melchior, kom strax med sin Frue, han undersøgte Benet og sagde at det efter Omstændighederne var saare godt og at jeg kun maatte være 10 i Ro nogle Dage; Fru Markus har imorgen Jette Melchior hos sig og vilde saa gjerne have at jeg skulde være med men Manden meente at det var mig bedst at blive ganske stille og at de to Damer kom og besøgte mig. Mit Bord pranger med Blomster, man beder mig bestandig, »siig os hvad De ønsker, De har kun at forlange!« Jeg er i mit Uheld Vorherre taknemlig, 15 for al den mageløse Godhed jeg ogsaa heri faaer Leilighed til at modtage. Om jeg paa Mandag faaer Lov at reise til Odense veed jeg ikke, men det ønskede jeg dog helst.

Torsdagmorgen 18 Juni 1868.

Lægen har i Dag været hos mig, jeg havde lidt Feber inat, Saaret brænd- 20 te, men han siger at det gaaer fortræffeligt fremad, om nogle Dage vil al Smerte være borte, men at jeg maa være forberedt paa at see Benet vexle med alle Regnbuens Farver. Jeg længes efter at høre fra Dem og Deres Mand, men det kan da ikke skee før i Odense; der er jeg jo ogsaa i gode Hænder i Bispegaarden og har, om det er nødigt, Dr: Arndrup, baade 25 Fader og Søn. Hils Theodor, jeg er vis paa at han ved dette Tilfælde havde viist samme Deeltagelse som jeg har mødt hos Dr Groszmann i Ems og hos Dr: Markus i Altona. I Ems fik jeg Besøg af alle de Danske som var der, saaledes kom i den tidlige Morgen Hr og Fru Liebe, lidt efter Nyerup og Frøken Lange; dog af alle var Fru Falsen den som var meest omhyggelig for 30

mig. De vil saaledes see at jeg i Hjemmet ikke kunde have det bedre end ude; det er kun det at reise der har været besværligt. Hils Deres Mand, Louise, Jonas, hele Familien, samt Hr og Fru Lund.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

5

606. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard 23^{de} Juni [1868].

Der faldt en Draabe Vand paa Papiret i det Øieblik jeg satte mig til at skrive, men det var ingen Taare kjere Andersen, det maatte da være en Glædestaare over de Regndraaber som nu begynder at falde ned fra Him-
 10 len og fylder alles Hjerter med Taknemlighed. — Jeg tænker mig Dem nu fuldkommen helbredet kjere Andersen, thi efter min og langt klogere Folks Erfaring er Skinnebets Stød altid pinlige og længe om at læges, men dermed er ogsaa det værste sagt om dem — og naar De i en mørk Gang støder paa en jernbeslaget Kasse, saa maa man dog kalde det »Godt der-
 15 fra« naar De ikke kommer langt værre tilskade. —

De har altsaa hørt at min Broder giver sig igjen og undret Dem over at jeg ikke har skrevet derom, og det kan jeg godt begribe. Sagen var at jeg ikke havde Lyst til at omtale Noget som opfyldte mig med mange alvorlige Bekymringer og som skulde være en Hemmelighed.

20 Caroline Oltmann er, saavidt jeg kan skjønne, en god og forstandig Pige paa 30 Aar med et tækkeligt og tiltalende Ydre; at hun har Mod har hun vist ved at ville binde sit Liv til en, næsten gammel og skrøbelig Mand med 3 Børn, og at hun er lykkelig ved at gjøre det, derom har hun 1000 Gange forsikkret mig — Hun har mange gode Interesser og hvad hendes Sands
 25 for Digtekunsten angaar saa sværmer hun især for HC Andersen. — See her har De Historien kjere Andersen, hvad der yderligere kan siges, eller rettere sagt hvad jeg yderligere har at sige — tænke og føle i denne Anledning, det kan De faa at vide naar De kommer hjem saafremt det har nogen Interesse for Dem. —

Aalgaard vrimler nu af Kjøbenhavnere og nærmere eller fjernere Bekjendte — Roeds Lunds Billes og Fengers det er Bakkefolket — Molbecks, Bartholins, Raasløffs er Dalboerne, de Sidste endnu ikke komne. — Omgangen indskrænker sig mest til Samtaler paa vor Saakaldte Gade og Indbydelse til vore Seiltoure i vor egen Baad der lyder Navnet Rigmor — . . . 5

Theodor hilser Dem meget og siger en heel Deel Munterheder som jeg skal skrive til Dem, men Papiret er fuldt og Haanden træt.

[*I Margen:*] Jonas er i Byen for at see til »Sine Been« — Edvard er paa Søen og Louise hilser saa mange Gange — Fru Lund hilser hjerteligst — Mange Hilsner til Biskoppen fra

Deres 10

Jette Collin.

607. *Til E. Collin.*

Altona den 29 Juni 1868.

Kjære Ven!

Imorgen er det tre Uger siden jeg i Ems stødte mit Skinnebeen og endnu ligger jeg her i Altona; Lægen forlod mig i dette Øieblik, og erklærede at jeg endnu ikke burde reise. Hele Ugen som gik var det mit stadige Haab, »overmorgen kommer jeg afsted«. Biskop Engelstoft har hver Dag ventet mig, gjensidigt have vi skrevet til hinanden, forleden da jeg saa sikkert troede at kunne komme maatte jeg telegraphere at det dog ikke skete, og-saa i Dag, man venter mig sikkert i denne Eftermiddag[,] har Lægen ladet telegraphere for mig at jeg endnu maa blive i Ro. Saalænge har jeg aldrig før prøvet at være Patient, og i hvor velkommen jeg end føler mig hvor jeg er, hvor omhyggelig man er for mig, jeg er dog træt af at blive, sidde i min Stue eller liste ved en Stok til Verandaen hvor jeg har Elben at see paa. Enken Fru Etatsraadinde Donner besøgte mig forleden Dag; hun havde Aftenen forud hørt at jeg var i Altona og syg, hun kom for at tilbyde mig at boe hos sig, det jeg naturligviis ikke tog imod, da jeg allerede er i de bedste Hænder. Hun sagde at havde hun vist at jeg var i Hostellet i Hamborg skulde hun nok have været den første, der havde afhentet

mig. Dagen derpaa sendte hun mig en Kurv med Roser, Orangeblomster
 og kolosale Jordbær. Lægen, Dr Markus er gift med en Søster til Grosserer
 Melchior, han seer hver Dag til Benet og forbinder det; i Dag var han min-
 dre tilfreds, han siger at jeg ikke maa miste mit Humeur, at dette i de sidste
 5 Dage er faldet, gjør ikke godt, og at jeg er for utaalmodig! men saaledes
 at sidde Dag ud, Dag ind paa et fremmet Sted, ikke engang turde kjøre
 ud i den friske Luft, er piinligt; min Søvn om Natten er daarlig, jeg har
 maattet vænne mig til at have Natlampe og selv om Natten at løsne Ban-
 dagen, bade Benet og forbinde det igjen, det er ingen Fornøielse. Deres
 10 Kone glædede mig imidlertid forleden med Brev, hun meente allerede da,
 at jeg var rask og springende, gid det var saa vel; Deres elskværdige Frue,
 som de andre kjære Venner hjemme, troe aldrig paa at jeg kan være liden-
 de, jeg maa altid tænke paa Theodor som da jeg en Vinter plagedes af Byl-
 der, vist nogle og tyve efter hinanden, sagde: »see der har Du Noget at
 15 more Dig med!« men da han selv senere fik een eneste, klagede han jam-
 merligt, og sagde at den gjorde mere ondt end alle mine, naturligviis paa
 ham. Melchiors vente mig til Rolighed hvor jeg vil blive pleiet og snart al-
 deles heles, var jeg kun afsted! Jeg længes efter at see Dem, kjære Ven, De-
 res Kone, Jonas og Louise! hils derude! hils Theodor og hele Familien.
 20 Bring Billes, Lunds og Raasløvs Hilsen! jeg har maaskee endnu flere Ven-
 ner i Hellebek. Det er hos Hr John Warburg i Altona jeg boer. Melchiors
 skrive mig oftest til, Fru Melchior har endogsaa skrevet til min Læge om
 mit Befindende. Af min Musa faaer jeg ikke Besøg og i Dag er Humeuret
 borte, Veiret graat — ja og her sidder jeg!

Deres

H. C. Andersen.

25

608. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Det var en, ikke behageligt, overraskende Efterret-
 ning for mig, som saa sikkert troede Dem i det venlige Odense, at De endnu
 er i det væmmelige Altona. De synes at gaee ud fra, at Deres Tilstand ikke

vækker vor Medfølelse, og i Almindelighed er det vel saa, at de som Homer kalder *εὐκνημιδες Ἀχαιοί* d. e. Folk som have gode Skinnebeen, ikke kunne sørge med dem der have daarlige Skinnebeen; men jeg er fuld af Medlidenhed med Dem, ikke for Smertens Skyld, men fordi De i den deiligste Sommertid er lænket til et Værelse. Men dette Brev vil dog, haaber jeg, 5 endelig træffe Dem i Odense. —

Vi leve her yndigt; jeg idetmindste savner intet. Jonas reiste iovergaars til Naturforskermødet i Christiania paa c. 12 Dage. Jonna — som nu er i Rosenvænget, speculerer efter Sigende paa en Romer-Reise med Mand og de to ældste Piger. — Forresten er her intet Nyt. — 10

3 Julii 1868.

Deres

E. Collin.

609. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard [3. Juli 1868]

Det gjør mig oprigtig ondt kjere Andersen at vide Dem lænkebunden til Altona og ovenikjøbet til et bestemt Stue i Altona — Imidlertid er det 15 mit faste Haab at disse Linier skal træffe Dem i Deres Fødebyes venlige Arme og er De først der, saa glemmer De snart de overstaaede Lidelser — Louise fik engang af sin tyske Lærer den Stileopgave »Warum freut mann sich nach überstandenen Leiden« — og hun besvarede den med de Ord »Weil sie überstanden sind.« — 20

Saaledes vil jeg nu tænke mig Dem kjere Andersen, og er De først paa Sjælland og indenfor Roligheds gjæstfri Mure, saa veed vi Dem jo i de bedste og kjerligste Hænder, der hvor Villie og Evne i fuldeste Maal række hinanden Haanden for at berede Dem et Hjem, saaledes som De ønsker det. — 25

Naar De saa faar hvilet ud og samlet Kræfter saa længes De efter flere gamle Venner og saa kan De ikke holde det ud før De har besøgt Hellebæk og saa synes De at »en Hytte og nogle Hjerter« er ogsaa godt — —

Jeg har en speciel Hilsen til Dem fra Mathilde Fibiger, hun sagde saa-

meget smukt om Dem at vi nær var kommet op at skjændes! — nei det er sandt, endnu nænner jeg da ikke at drille Dem — vi vare ganske enige — naar hun er i rigtig daarligt humeur sværmer hun især for Andersen! —

Jonas er, som vel Edvard fortæller, i Norge, Vi Andre leve i idyllisk Tars-
5 velighed vort Fiskerliv, og om jeg end nødig vil antages for det som man
i Almindelighed forstaar ved en »Fiskerkone« — saa har jeg dog ikke saa
lidet tilfældes med en Saadan NB herude. —

Vahlia er hos os og sender Dem sin venligste deltagende Hilsen — Louise
gjør ligesaa og beklager kun at De ikke kan læse hinds Skrift da hun ellers
10 vilde skrive Dem et langt Brev til —

Og nu mit oprigtigste Lev vel kjere Andersen — Hold humeuret godt
oppe — man kan dog gjøre en heel Deel selv og det hjælper saa godt
paa det syge Been, naar Sindet er freidigt — Tænk paa al den Lykke der
er skjænket Dem her i Livet og paa Deres mange Venner, saa veed jeg at
15 der ogsaa falder en lille Tanke af til

Deres hengivne

Jette Collin.

610. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard 16 Juli [1868]

Kjere Andersen At Mand og Kone er Eet, kan i Mange Tilfælde have
sin Rigtighed, men der gives dog Forhold hvori man helst vil have hver
20 sit, og til disse Forhold hører upaatvivlelig det corresponderende — som
f Ex naar jeg skriver til H C Andersen og H C Andersen svarer min
Mand, saa bliver jeg stødt, og tier — dette er Grunden til at De længe ikke
har hørt fra mig kjere Andersen, men nu da Støtheden synes at sætte sig
— maaskee paa Grund af Heden — og jeg betænker det særegne ved vort
25 Forhold, at De er en Stor Mand og jeg en lille Kone, saa tager jeg atter
Pennen i Haanden, for at lykønske Dem til Deres Helbredelse som vel nu
er fuldstændig, hvad Smerter og Pine angaar, og Med Hensyn til hvad der
endnu kunde være at ønske for »det Ydre« — saa er det jo godt at Moden

endnu ikke har bragt os til de udringede Skinnebeen, og saa kommer det jo Ingen ved, hvad Farve Deres har. —

Hvad synes De saa om denne Sommer kjere Andersen? — Jeg husker Dem saa godt i Brunnen i de 28 Grader. — Deres Værelser paa Kongens-Nytorv maa være gyselige, — paa Rolighed faar De vist Sol og Skygge lige- 5 som De selv vil — jeg er vis paa at selv deri er Fru Melchior istand til at opfylde Deres Ønsker. — De er ikke saa knapt aflagt som Eventyr Helten, han faaer kun 3 Ønsker opfyldt af sin velgjørende Fee — De faaer Alle Deres. —

Fru Bille hilser Dem mange Gange og glæder sig, som vi Alle, til at see 10 Dem i Hellebæk. Her er henrivende deiligt og vi have havt Aftner og Solnedgange som Italien ikke skulde skamme sig ved. —

Edvard og Bille ere tidlig og sildig til Vands, og om man ikke egentlig kan sige om dem at »de ernære dem af Fiskeri« — saa tror jeg at deres Udholdenhed kan sættes ved Siden af den fødte Fiskers og den er saa meget 15 mere beundringsværdig som de næsten aldrig faae noget, men saadan er jo Alle, til Fiskeri henfaldne Herre. —

Vahlia Lund er her og hilser mange Gange — ligesaa gjør Alle herhjemme og beder med mig Familien Melchior hilset. — Deres

Jette Collin. 20

611. Til Henriette Collin.

»Rolighed« den 20 Juli 1868.

Kjære Fru Collin!

Skulle vi slutte efter Brevenes Mængde, da er nok, fra Deres Side, det gamle Venskab forbi mellem os, ikke et Ord faaer jeg. Det er sørgeligt! og med Benet er det næsten ligesaa. Imorgen er det sex Uger siden jeg 25 stødte det og endnu i Dag har Lægen forordnet lunkne Omslag hver anden Time. Jeg gaaer ellers ganske godt; har et Par Gange kjørt ud, saaledes forleden besøgt Puggaards, til hvis Sølvbryllup igaar, jeg var indbudt,

27 har] Ms. synes at have for.

men Benet taaler dog ikke de sædvanlige Anstrængelser, det seer ikke godt ud og brænder. Deres Datter besøgte mig, Deres Mand var ligesaa elskværdig, Linds vare ogsaa inde før de reiste, selv Fru Drevsen og Einar have hver seet eengang til mig, ja Viggo endogsaa to, saa at jeg ikke aldeles synes glemte af den collinske Familie. Jonas mødte jeg forleden paa Gaden, han var indbudt her paa Rolighed men havde andre Planer. De veed i Mathematiken at man fra to givne Størrelser kan slutte sig til en tredie, det Experiment stillede sig da jeg læste Dagbladets Beretning fra Norge. »Det sidste Lev vel fik vi fra Aalsgaard«, og »Indseilingen mindede om Cartagenas Havn«, deraf saae jeg at Referatet kom fra Hr Jonas Collin; det glædede mig iøvrigt at læse, det var kort, klart og livligt. Han saae vel ud, da jeg mødte ham. Hils Theodor og tak ham for hans Brev. Dr Melchior besøger mig daglig, Benet er blevet badet med en Opløsning af Helvedssteen, jeg har Olieklud paa og i Dag, som sagt Grød-Omslag, imorgen vil Lægen sige hvorledes Benet har artet sig; et varmt Søbade, han raadede mig til, bekom det ikke saa godt. Bjørnson har endeligt sendt mig »Fiskerjenten«, det vil sige, den som han har overdraget at give mig den, bragte først i forrige Uge — Bogen. Den første Deel i samme er glimrende, jeg var glad i den, men den anden halve Deel, opfylder aldeles ikke de givne store Løfter, det er saa uklart, saa bredt; havde jeg eller en Anden leveret denne Bog, Gud bevares hvor Clemens da vilde have plumret op i det Givne. Det karakteristiske Besøg af »Prædikereren« er uden Betydning, har ikke noget med »Jenten« at gjøre og hvoraf veed jeg at hun har et stort dramatisk Talent og maa gjøre Lykke. Hendes første Besøg i Theatret minder ogsaa lidt for meget om H. C. Andersen 1819. Da jeg reiste bad jeg Frøken Hallager hver Maaned (den 20^{de}) at hæve sine 25 Rdlr hos Etatsraad Collin, hun har opfyldt mit Forlangende een Gang, nemlig den 20 Mai, troer jeg, men ikke 20 Juni og i Dag er det 20 Juli, hun sender derfor paa Onsdag en Qyitering til Deres Mand i Sparekassen, han vil være saa god at betale hende, af min Formue, selv har jeg ikke saa mange rede Penge. Er De saa

elskværdig at sige ham det. De er vel glad ved Kronprindsens Forlovelse, mig fornøier den meget, jeg skrev ham til igaar, jeg kunde ikke andet. De veed vel at Ludvig Zinn er død, ligesaa Fru Skovgaard; ogsaa den unge Skuespiller Nielsen. Den ene drager bort efter den anden. Jeg humper efter paa Benet. Seer De Fru Raasløv da bring min Hilsen og spørg hende om de to Eventyr den unge Frøken lovede at sende til Amerika, der hen ere de ikke komne, skriver man.

Hjerteligst
H. C. Andersen.

612. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed« Søndag 26 Juli 1868.

Kjære Fru Collin!

10

Imorgen, Mandag, vilde jeg komme til Hellebæk, men vi have Fremmede her paa »Rolighed«, og man vil da gjerne beholde mig, der bliver saaledes intet af Udflugten, men vil Gud, at jeg er rask og Veiret ligesaa, da kommer jeg et Spring over morgen Tirsdag. Vil De sørge for at Solen skinner, Luften har Sommervarme, Søen ruller, uden at det dog blæser, eller at den ligger som et udspændt Klæde. Jonas var saa elskværdig i forgaars Aftes at besøge mig, han saae særdeles vel ud og var meget behagelig; havde han taget mod Middags Indbydelse til i Dag skulde han endnu mere roses, men han var ikke til at overtale. Etatsraad Drevsen har endelig ogsaa besøgt mig. Det var høist elskværdigt at Deres Mand endnu engang saae til mig; han kom i Onsdags Formiddags netop da jeg var kjørt ind til Byen; Fru Melchior var ogsaa derinde og beklagede særligt at hun ikke saae Deres Mand og fik ham overtalt til at spise her. Hun og Familien sende mange Hilsener! Nu gaaer jeg meget godt paa Benet; det er vel ikke ganske lægt, jeg behøver endnu Blyvand og Bandage, for det første kan jeg endnu ikke gaae med nedrænget Skindebeen, uden for Læger og Yndere af det »Zerrissene«. Endnu en 8 a 10 Dage bliver jeg paa Rolighed og tager da lidt til Holsteinborg og Frijsenborg, paa det sidstnævnte Sted træffer

17-18 behagelig] først skrevet elskværdig.

jeg sammen med Bloch der skal over at levere Tegninger til de nye Loft-Malerier; hans unge Frue er indbudt med ham. Iaar er vel De og Frøken Louise tilfreds med den danske Sommer?, jeg klager ikke! Hollænderen van Kneppelhout med Frue og Svigerinde, samt Vilhelm Boye, vare for-

5 leden Torsdag herude til Middag paa »Rolighed«, Veiret var særdeles smukt, en Vandring gjennem »Rosenvænget« blev foretaget, den længste jeg endnu i sex Uger havde foretaget, men mit Been var dog ikke stærk nok mærkede jeg; igaar gik jeg fra Grønningen til Sølvgaden, men maatte saa tage en Vogn; saaledes staaer det sig med min Gangbarhed, saa at jeg for-

10 udseer at jeg denne Gang maa opgive »Collins Kilde« som jeg foraltid opgiver »Nilens Kilder«. Fra »Roligheds« Have har nyeligt fundet en stor Regnorme-Udvandring Sted, til det skjønnne Hellebæk, de ville nok besøge Fiskene for hvem de havde en stor Interesse da de kjendte Historien om Jonas i Hvalfiskens Bug og troede nu at de skulde komme samme Sted

15 indførte af samme berømte »Jonas«, Navnene Bille og Collin, interesse-rede dem mindre. Vil De nu hilse Familie og Familier, de som ligge paa Landeveien, og de som ere høiere stillede, med Udsigt over Huset hvor Sønnen banker sin Fader og »Etatsraadinden« henter Byens Befolkning anført af »den tappre Skrædder«. Himlen bevare Dem og Deres, item det

20 gode Veir!

Ærbødigst

H. C. Andersen.

613. Til Henriette Collin.

»Rolighed« den 9 August 1868.

Kjære Fru Collin!

Tak for den venlige Modtagelse i Hellebæk! hjertelige Hilsener til Dem

25 Allesammen. Mit Been blev en Deel anstrænget ved den lille Reise, nu er det imidlertid saa aldeles i Bedring at jeg imorgen tager til Holsteinborg og bliver der Ugen ud. Den 16^{de} kommer jeg, om Gud vil, til Frijsenborg hvor jeg bliver til den 1^{ste} September; De vil erindre at Breve der hen, gaae

12 Regnorme] først skrevet Regneorme. 12 ville] rettet fra eller til vilde. 16 de] først skrevet dem.

over Aarhus, Brevene til Holsteinborg derimod over Skjelskjør. Skriv mig til. Jeg lægger her i Convolutten et Brev fra Jørgensen, som nu er paa Veien til Ostindien med eet af Melchiors Skibe. Brevet er saa smukt skrevet at det vist vil fornøie Dem og Deres Mand at læse det; De gjemmer det saa nok til vi sees igjen. Igaar besøgte jeg Linds, Fru Louise Lind saae aldeles forynget ud efter den lille Udflugt. Jonna har jeg ikke seet, hun er nok i Dag i Hellebæk. Igaar kom Moses Melchior hjem fra Vestindien, han seer særdeles vel ud og her er stor Glæde over at han igjen er her tilbage. I forgaars kjørte jeg gjennem store Kongensgade og mødte der min Ven »Jonas Collin«, men han var for stolt til at hilse, og jeg sad dog i »Herskabs Vogn«. Hils ham igjen! Billes og Lunds beder jeg blive hilset mange Gange, ligesaa General Raasløws. Deiligt Veir! godt Humeur! Bevar i Tanke Deres

hengivne

H. C. Andersen.

614. *Til Henriette Collin.*

Frijsenborg den 18 August 1868. 15

Kjære Fru Collin!

Igaar Eftermiddags Klokken sex kom jeg her til og den første venlige Hilsen i min smukke Stue var Deres kjærkomne Brev, jeg skriver derfor strax i Dag for at udtale min Tak; uagtet det at skrive er ogsaa et Arbeide og Varmen gjør Een næsten »død og magtesløs«. Her er 25 Grader i Skyggen. Lissabons Varme besøger, som andre Reisende, iaar det høie Norden. Luften er heed, diset og tung, jeg kom igaar aldeles halv kogt her til, idet der ikke var en Luftning paa Dampskibet og saa snart jeg kom i Vogn havde jeg paa hele Farten den brændende Sol lige i Ansigtet, Vinden fulgte bagefter, og bar kun Støvet frem for at overpuddre mig; der laae en død Hest paa Veien, den havde ikke holdt Varmen ud, jeg var dog lidt stærkere men indbagt af Varme, syltet i Støv.

Paa Holsteinborg var hyggelig og godt, jeg reiste derfra i Søndags aftes,

18-19 mellem derfor og strax] først skrevet ogsaa.

laae i Korsøer og var da beredt til Dampskibsfarten hen over det vindkru-
sede Vand. Ved min Ankomst til Frijsenborg vare alle Herrerne der paa
Jagt og kom først en halv Time senere hjem, saa at vi alle samledes ved
Middagsbordet henimod syv. Slottet staaer nu i kongelig Pragt og Herlig-
5 hed; Corridoren har prægtige Marmorcoloner fra Belgien, rige fresko Bil-
leder; Dagligstuen, før Riddersal, er overvældet med Farver og Forgyld-
ning, Billederne i de mange Felter overlades til Bloch. Spisestuen og alle
Gangene ere mere praktfulde end paa vore kongelige Slotte. Her er en
uendelig Række Værelser, Gange, Trapper op og ned og Taarne med de-
10 res runde Værelser. Canalerne rundt om Slottet er med hukne Steen og
solide Steen-Rækværker; derimod er Haven uforandret og Græsplainerne
see afsviede ud, Blomster ere her ikke mange af; men som paa Holstein-
borg bugne Træerne med Frugt, saa vidt jeg kan see fra mit Vindue, thi
endnu har det brændende Solskin forhindret mig fra at overstige de om-
15 givende Canaler. Strax igaar allarmeredes vi ved Efterretning om Skov-
brand, Greven og Sønnen rede der ud. Nu er Ilden slukket; men i Sko-
vene staae mange store Bøge, siger man, henvisnede af den forfærdelige
Varme, som man ikke her til lands kjender den. Iforgaars blev den næst
ældste Datter, Agnes, en sød, velsignet Pige, confirmeret; imorgen holder
20 hun sin første Altergang. Med mit Been gaaer det kun saa smaat fremad,
den stærke Varme er ikke god for det; i denne Morgen saae Dr Ditzel (Can-
cellieraad er han,) paa det og meente at nu skulde vi lade det i Ro og see
hvorledes Naturen selv var dets Læge. Huden gaaer imidlertid bestandig
itu rundt om, jeg synes ikke at kunne taale Bandagen og kan dog ikke und-
25 være den. Hils Theodor fra Cancellieraad Ditzel, vi talte om ham. Carl
Bloch med hans Kone vente vi iaften; jeg glæder mig til at samles med dem
herovre; mit Ophold bliver imidlertid ikke saa langt, som jeg først havde
betænkt idet Moltke-Hvitfeldt i denne Tid har Besøg af sin afdøde Broders
Enke, som ikke har været paa Glorup i mange Aar; jeg var altid sammen
30 med hende da den gamle Greve levede og nu vilde Greven forunde mig

det samme, det jeg har megen Lyst til; jeg veed kun ikke hvorlænge hun bliver endnu paa Glorup og efter det bestemmer jeg mit Frijsenborg Ophold. Hils Deres Mand, Louise, Jonas, Billes og Lunds! Igaar kunne De da endeligt engang være tilfredse med Sommeren og være glade ved at De nyde den i Hellebæk og ikke i Kjøbenhavn.

Hjerteligst 5

H. C. Andersen.

E.S

Deres Mand beder jeg vil den 20^{de}, betale Frøken Hallager 25 Rdlr for Maanederne August—September i Huusleie.

3 Igaar] *A. har vel villet skrive* Iaar.

1869

615. *Til Henriette Collin.*

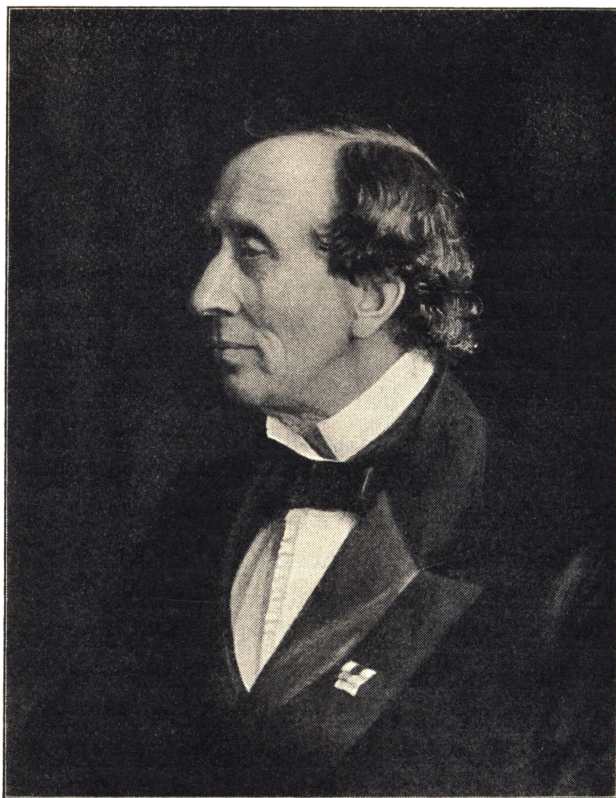
Kjøbenhavn den 5 Juni 1869.

Kjære Fru Collin!

En heel Uge snart har nu De og Deres rosenbladfine Louise, været paa Nordpol Expedition hvorhen Deres Gemal, uden Protest, har ført Dem; jeg har frosset og saa kan jeg tænke hvorledes De har frosset, der knap har Kullen til Skjærnbrædt for de nordostlige siberiske Vinde. De har vel lagt i alle Strygejern, Kakkelovn har De jo ikke, De har fra Morgenstunden til Sengetid ladet Pigen stille en kogende Maskine paa Bordet. Det har jeg nu ikke saa ganske behøvet, jeg boer jo sydligere end i det op mod ultima Thule liggende Hellebek. Idag kom endeligt en varm Solstraale, den var vist bestilt til Grundlovsfesten[;] Danebrog vaier herinde i Byen paa Torve og i Gader, Folkemængden drager ud i det Grønne, jeg sidder imidlertid ene i min kjøbenhavnske Eensomhed, thi alle kjære Omgangs Venner have lagt sig ned paa Landet. Til Melchiors kommer jeg ikke, den mindste af Sønnerne, veed De har faaet Skarlagens Feber og jeg har faaet Angest for den, efter at have været der ude et Par Gange; hver Dag opdager jeg een eller anden rød Plet i mit Ansigt eller paa min Hals, stadigt lider jeg af Hovedpine, som jeg ellers har været fri for og saa ligger jeg nu i Fløtte-Vrøvl, det ængster mig at blive syg og maatte lægge mig ind paa Hospitalet. Phantasie har jeg, ja jeg lever jo tildeels af den, men den generer imellem, især naar man troer at den ikke raader og da just raader allerstærkest. Mit Livs Eventyr har jeg nu faaet afskrevet, netop ved Maanedens Udgang, det er allerede ombord paa Veien til Amerika. I Dag har jeg efter

1 Tallet 5] tilskrevet med Blyant, vistnok af E. Collin. 9 end] vistnok skrevet ind.

Thieles Anmodning skrevet ham et Brev til der gav ham alle mine Erin-
dringer om Rahbek, Fru Rahbek og Bakkehuset. At Bloch har solgt hans
Portræt af mig for 200 Rdlr til Henriques ved De. Det var ellers godt



H. C. Andersen efter Maleri af Carl Bloch 1869.

Kjøb. Paa Tirsdag Morgen tager jeg ud til Henriques paa Peters Haab
ved Emilie Kilde paa Strandveien og bliver der til Torsdag Aften, Fredag 5
og Løverdage haaber jeg at være færdig med Indpakningen, Mandag og
Tirsdag fløttes Tøiet over i Henriques Bopæl og Onsdag morgen flyver jeg
ud til Basnæs ved Skjelskjør, hvor jeg bliver til midt i Juli, Alt, haaber jeg,

1 der gav] først vistnok skrevet med. 8 midt i] først skrevet Middag i.

er da vel hos Melchiors og da kommer jeg til »Rolighed« hvorfra jeg en
 skøn Dag svipper ud til Hellebek, og naar da de kongelige Festligheder
 i Begyndelsen af September ere tilende, min 6^{te} September bliver natur-
 ligviis ganske privat, flyver jeg ud endnu engang, vistnok den sidste, og
 5 seer, vil Gud, det rullende luftblaa Middelhav og Blomster og Grønt i Sol-
 skin ved Vintertid [—] hvor det er deiligt at leve! men saligere at troe paa
 et evigt Liv! Vorherre giver os sin Velsignelse hver efter som vi kunne
 modtage den. Jeg veed ikke om Jonas er i Hellebek, men er han ikke, kom-
 mer han og hils ham da. Louise den aller varmeste og ærbødigste Hilsen!
 10 Deres Mand Hilsen og Bøn om at blive ved »Collins Kilde« og ikke i ethvert
 Veir at styre ud paa det aabne Kattegat. Doctor Meyer mødte jeg igaar,
 han sagde mig, som altid, noget Venligt og Godt. »De seer prægtig ud!
 Blodet kommer frem i Kinderne som det skal!« men nu slipper Papiret og
 jeg slipper Pennen.

Deres trofaste

H. C. Andersen.

15

616. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard Fredag [11. Juni 1869]

Kjere Andersen! Jeg var i Byen i Onsdags og havde haabet at kunne
 gjøre et lille Besøg hos Dem, men som bekendt har de Timer man tilbrin-
 20 ger i Byen, naar man kommer ind fra Landet, ingenlunde som andre Ti-
 mer 60 Minutter, men efter min Erfaring knap 25 og derfor slog Tiden paa
 ingen Maade til. —

Jeg kan forestille mig Deres store Savn da De følte hvorlunde Deres
 Phantasie tvang Dem til at opgive Deres andet Hjem hos Melchiors. Fra
 25 Fru Lund veed jeg at Søn[n]en har det godt og at ingen Anden af Fami-
 lien er angrebet — det er jo deiligt —

Jeg har længtes ligesaameget som gruet for vort Postbud idag fordi han
 skulde bringe mig Brev om Johannes Hornemann som nu i 3 Maaneder
 har været meget syg og i de sidste 8^{te} Dage dødsyg, nu kom der et lykkeligt

Brev, han synes at være kommet over Bjerget og Haabet vaagner hos dem Alle, han er en rigtig sød Dreng og sin Faders Hjertebarn. Gudskelov! — Om vort skønne Hellebæk vil jeg dennegang ikke tale — kun saameget vil jeg fortælle Dem at vi igaar, henad Aften havde det skønneste Syn fra vore Vinduer, det var Solen der gik ned over det vildt oprørte Hav og skin- 5 nede paa det hvide Skum der væltede frem af det sortblaa Vand — Himlen var bedækket med de vidunderligste Skyer og en Regnbue-Støtte straalende med overnaturlig Farvepragt over et stort Dampskib som arbeidede sig frem mod de vrede Bølger! — Jeg synes jeg begynder at blive digterisk i mine Naturbeskrivelser og vil ikke udsætte mig for at denne min Bega- 10 velse skal vække Deres naturlige Skinsyge, derfor forlader jeg Naturen og vender mig til Mennesker — og af dem er her iaar ikke faae Notabiliteter — tæt ved os boer Biskop Monrad med Familie, skraaes overfor os boer Digteren Hauchs, oppe paa Bakken bor Molbechs og i den anden Udkant af Aalsgaard boer Phisters! 15

Vi selv ere Alle raske og nyde Tilværelsen efter vore forskellige Tilbøieligheder — Jonas kom i Fredags, men kommer vel til at leve en Deel paa Veien mellem her og hjemme — Edvard er opfyldt af nogle storartede Forsøg paa en ny Fiskemaade, Theodor nyder Livet med sine Hunde og med os Andre[,] Louise laver sig en hemmelig lille Siddeplads mellem Træer 20 og Buske og beplanter den med Skovens Bregner og Blomster, Jeg passer hele Maskineriet — det synlige som det usynlige og Alle hilse vi Dem kjere Andersen —

Deres
Jette Collin.

617. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn den 13 Juni 1869. 25

Kjære Ven!

Det var mig en glad Overraskelse at finde paa mit Bord Deres »Anonymer og Pseudonymer«; jeg har læst Fortalen og læst omkring i Bogen, og

28 og læst] *Ms. har og Læst.*

har Indtryk af at have betragtet et Literaturens Stjernekort med Cometer, Planeter og Melkevei. De har vistnok ved denne Bog givet et Bog-Mærke med Deres Navn ind i Tiderne. Det er saa behageligt at tykke Drøv paa en Andens Arbeide, see i det at finde Noget at gnave paa ; nu har jeg det!

5 Hvorfor findes ikke Forfatteren til »Hr Rasmussen«? Overskou nævner ham, troer De det er den Rette? Tak for Paaskriften foran i Bogen. Jonas besøgte mig igaar og bragte mig Brev fra sin Fru Moder, jeg hørte da mundtligt og skriftligt fra Aalsgaard.

Jeg var hos Melchiors til Middag igaar, man havde underrettet mig om

10 at Lægen erklærede, detslet ikke var Skarlagens Feber. Patienten var oppe igjen, havde to Gange taget Bad, men skallede aldeles ikke. De vilde nu gjerne at jeg strax fløttede ud, men da jeg allerede anden Gang har aftalt med Fru Scavenius at komme til Basnæs tager jeg derud paa Onsdag Morgen, om Gud vil. Jeg er slemt forkjølet, det blev jeg hos Henriques hvor jeg

15 netop var de to koldeste Dage i Ugen, det regnede og stormede, Vinden blæste gennem Vinduerne saa jeg sov som i Vindenes Hule[;] ellers havde jeg det ypperligt. Paa Basnæs, det ligger ved Skjelskjør, erindrer De, om De skulde faae det gode Indfald at skrive mig til, bliver jeg omtrent 3 Uger altsaa til den femte Juli. Melchiors ønske at jeg kommer snarest, da de reise

20 bort i Begyndelsen af August, de ville med den svagelige Datter til Middelhavet, og lade hende over vintre i een eller anden varm Kystby. Det falder lidt uheldigt for mig, der først tænker paa at reise i September, jeg kommer da til at søge et eller andet Sted et Hjem, naar Melchiors reise. Til Glorup kommer jeg ikke, Excellensen er endnu syg og taaler ikke at tale med

25 Nogen.

Imorgen fløtter jeg mit Tøi over til Henriques, den svenske Theatermaler som er her i Byen, faaer nok mine Værelser hos Frøken Hallager og bliver til Mai, saa Frøkenen ikke vil kunde fløtte, som hendes Bestemmelse var; men da har hun jo ogsaa hele tre Bosiddende hos sig og maa selv kunde

30 have, saa omtrentligt, fri Bolig.

Hils Deres Frue, Louise, Jonas og Naboerne, fEx Lunds, Hauchs, Mon-

rads! jeg formoder De omgaaes med disse. Godt Veir, godt Humeur og god Sundhed ønskes. Særlig Hilsen til Theodor.

Deres hengivne
H. C. Andersen.

618. *Til Henriette Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 26 Juni 1869. 5

Kjære Fru Collin!

Det seneste Brev De forundte mig bragte Jonas! senere har jeg skrevet til Deres Mand og sendt Dem og Louise Hilsener. De fryser vel endnu saa temmeligt ude i Hellebek, jeg fryser og gaaer med Vinterfrakke. I Dag er dog Solen varmere, jeg skotter hen til Badehuset, men vover endnu ikke 10 at betroe mig til det kolde Vand. I Onsdags otte Dage kom jeg herud; var oppe Klokken fire om Morgenen for at være betids Kl 6 paa Banegaarden. Fru Scavenius er uendelig opmærksom og god, vil skaffe mig det lige saa »hyggeligt« som jeg har det paa »Rolighed« og jeg har det tilvisse godt men har lovet at komme til Melchiors senest den sjette Juli, de reise jo i August. 15 Torsdag den 17^{de} var det Bryllupsdag der i Huset og den 22 var det Melchiors Fødselsdag, jeg har faaet en smuk Skildring af Festen, som ogsaa blev bivaanet af Fru Bloch som havde Fødselsdag samme Dag. Der var Musik ved Bordet, sex blæsende Instrumenter af Dahls Orchester. Moses Melchior udbragte smukt en Skaal for mig. Jeg lever i Stilhed og Rolighed 20 paa det fredelige Basnæs; Klokken halv 9 samles vi ved Kaffe bordet, saa gaaer jeg op paa mit Værelse og skriver Breve til Kl 12. Jeg er i en stor Brev-Gjæld fra i Vinter, hvor min Tid blev saa aldeles optaget med at skrive paa »mit Livs Eventyr«, nu maa Brevgjælden afbetales; allerede har jeg i en halv snees Dage skrevet 16 Breve dette er det 17^{de}. Vi have Frokost 25 Klokken 12, saa løber jeg om i Skov og Have, tænker og skriver Eet og Andet ned. Kl 5 er Middag, Klokken 8 læser jeg, til Theen staaer paa Bordet og jeg drikker mit Øl. Klokken 10 reder jeg altid min Seng om og sover saa i flere Portioner den lange lyse Nat. Det er Landlivet! at Myggene

stikke, at mit Been ikke ganske vil forvinde sit Uheld i Ems og at Fruens lille Haand iforgaars, da den var arrig, det søde Beest, satte een af sine Tænder ind i min Haands Overflade saa der er et rødblaad Mærke, jeg vil imidlertid haabe at det ikke ender med Vandskræk, hører til Gjenvordighederne. Her er ingen Gjester uden jeg, Frøken Brandes og Enkefru Hohlenberg. I Dag otte Dage, Løverdags den 3 Juli, tager Fru Scavenius til Vædeløbene i Slagelse, det er frem og her tilbage over 6 Miil, den Reise er mig for lang og jeg bliver derfor hvor jeg er. Naar De seer Hr og Fru Lund da maa De endelig hilse dem begge, ligesaa Hauchs og Monrads om De mødes og tales ved. Hvorledes tumler nu De og Deres? Mand og Søn gaae i mellem til søes, item Theodor; Hundene tumble sig i det Frie! jeg sender dem gjerne en Tanke dersom det kan fornøie Theodor. Forleden fik jeg Brev fra Carl Andersen[;] han fortalte blandt Andet, at om et Par Uger udkom »Fængselserrindringer af Eleonore Ulfeldt«. Jeg vil haabe at disse ere ægte og ikke digtede, da glæder jeg mig særdeles til at læse samme. Han synes at kjende disse Erindringer og skriver varmt og smukt om Eleonore, bittert om Sophie Amalia. Brev fra Dem, kjære Fru Collin, faer jeg nok ikke her paa Basnæs, men vel paa Rolighed. Ikke sandt? Hils Deres fortræffelige Louise! bring mig i venlig Erindring hos Deres Mand og Jonas. Hvad beskjæftiger ham i denne Sommer! -- Jeg er ikke ganske glad ved at et Par Venner have bedet mig blive i Kjøbenhavn den 6^{te} September over, det er dog en Uleilighed for Flere og de Allerfleste ere jo paa Landet! helst fløi jeg bort tidligere og ønskede dette helst. Jubilæerne ere, især fra Theatrets Krater, saaledes strømmede ud over Landet at Beboerne snart maa have Skræk for en saadan Begivenhed, og dog koste Theatrets kun et Klask i Hænderne og nogle Blomster til Fiirskilling Snesen. Men nu neier Papiret! god Sundhed, godt Humeur og ikke bidt i Haanden som

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen.

2 Haand] »Hund« er vistnok for Spøg stavet saaledes. 8 hvor jeg er] først skrevet tilbage.

619. *Til Henriette Collin.*

Rolighed, Østerbro, Kjøbenhavn den 12 Juli 1869.

Kjære Fru Collin!

Det synes mig en heel Evighed siden jeg hørte fra Dem. Breve ere flyvne til og fra Amerika i den Tid og De og Deres ere kun nogle Mile borte paa den samme lille Ø hvor jeg sidder som et Kryb paa et Aakandeblad. De 5 har Fru Ingeborg Drevsen ude hos Dem, hører jeg; De har stormende Veir fra Søen fornemmer jeg; det er nok værd at see paa!; De har en Deel aandfulde Mennesker i Deres Omgivelse paa Landeveien, Hauchs, Monrads etc. etc. De seer jevnlig Lunds, vil De hilse hjerteligst fra mig. Jeg blev da omtrent tre Uger paa Basnæs og havde deiligt min Frihed og den venligste 10 Omgang; jeg kom i Stemning til at skrive et nyt Eventyr, »hvad Tidselen oplevede«, dernæst en lille Romanze: Liden Kirsten og Prinds Buris, den gik strax til »Souvenir« for at hjælpe den stakkels Therkelsen som havde bedet mig derom og nu ligger med brækket Laarbeen, dernæst skrev jeg et ret heldigt Digt til Kronprindsens Formæling og endeligt digtede, i Ho- 15 vedet, og fik løst paa Papiret, en heel historisk Historie om den ulykkelige Marie Grubbe som først var gift med Statholderen Gyldenløve og endte som Færgekone paa Falster. Efter at jeg er kommet til Rolighed har denne Historie fyldt mig, saa at jeg hverken tog til Dyr-Skue i Kongenshave, eller til Kap-Seilads; igaar sad jeg hele Dagen og skrev, nu staaer Historien 20 klar i første Nedskrivning, og tager sig ud som et Billed med Graat i Graat. Imidlertid ere mine Øine daarlige, dagligt bader jeg dem med Kameel-Thee, de ere røde og svie; Huden rundt om noget hoven. Jeg havde paa Basnæs lagt en Klud med grøn Sæbe bag Øret, den forskjød sig, kom bag i Nakken, saa at jeg vaagnede med Vabler og kom hjem med læderet Ho- 25 vedbund, det lægtes imidlertid paa een Nat, da jeg brugte Søvand; men Øinene genere; rimeligviis er det Træk. Alle Døre og Vinduer stode aabne paa Basnæs, jeg lukkede i, Fru Scavenius lukkede op! De veed jeg holder ikke af Trækvind! denne Gang kan man da see paa mine Øine, Syn for Sagen. Hils Deres Mand, Louise og Jonas! glæd mig snart med Brev. Mel- 30

chiors reise vist i Begyndelsen af August, min Afreise bliver vel ind i September; naturligviis kommer jeg ud til Hellebek før Afreisen, ja bliver Veiret meget varmt, bliver jeg der vel to, tre Dage, dersom der i Kroen er en ordenlig Seng; i alle Tilfælde sees vi en Dags Tid. Fru Melchior sender venlige Hilsener. Fra Fru Blom har jeg faaet Brev om at skrive nogle Ord til det af hende og Damerne broderede Teppe som skal overrækkes Prindsessen af Sverrig. Lev nu hjertelig vel!

Deres hengivne

H. C. Andersen.

E. S

10 Igaar stod i »Illustrerede Tidende« en meget interessant Afhandling over »Andersens Eventyr«, skrevet af Brandes, læs den, paa Søndag fortsættes samme.

620. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard Mandag [12/7 1869]

Kjere Andersen! Det lyder utroligt, men det er den rene Sandhed at dette Øieblik er det første i 12 Dage, hvor jeg med Ro kan sætte mig til Skrivebordet og som Deres Gjeldbundne Skyldner takke Dem for Deres sidste Brev. — Grunden til min Taushed har været af høist forskellig Natur og jeg nævner kun den ene at naar man er Vertinde, saa er man jo ikke Enehersker over sin Tid, men hvem er vel det? — og Ingeborg Drewsen har været hos os og tog bort i Gaar Aftes. — Ved hende vil De kjere Andersen, høre vort Forslag med Hensyn til Dagen den 6^{te} September, og jeg længes efter at vide Deres Mening da jeg selv har mange Betæneligheder derved, men der er jo Tid til at overveie og drøfte Sagen og det er saa deiligt at vi kunne gjøre det i Forening med Dem selv og derved komme til det bedste resultat, som jeg vil kalde det, der stemmer bedst med Deres eget Ønske. —

25 Min stakkels Louise har lidt meget af Tandpine og en Igle som hun i aftes satte sig selv, maa have bidt paa et slemt Sted, thi 5 Minutter efter havde hun en Rosenagtig Hævelse i Hovedet og Hals — Hun har havt en

meget daarlig Nat med stærk Feber og mange Smerter, men jeg haaber nu godt af hendes Søvn. —

Det er Uret af mig at opholde mig saa længe ved vort eget lille Sygdoms Tilfælde, naar man veed at Hornemanns, som nu ere flyttede herud, lever i den største Sorg og Angst med deres stakkels Johannes hvis Tilstand er i høieste Grad sørgelig, om end ikke haabløs. —

Fru Blom har meddelt mig Deres corospondence med hende i Anledning af Prindsesse-Tæppet og i mit Hjerte har jeg af og til faaet mig en lille uskyldig Latter, naar vi sees skal jeg fortælle Dem Anledningen — Jeg sagde hende strax at det var Altfor sent at bede Dem digte med 3 Dages Varsel — især da jeg vidste at Tæppet selv med sit Mynster ikke i nogen høi Grad kunde inspirere Dem. — (Det sidste sagde jeg ikke.) Gjennem Fru Lund veed jeg at Alt er ved det Gamle i det Melchiorske Huus, vil De bringe det min venligste Hilsen —

Vor ældste Digter Hauch seer jeg daglig gaa sin ensomme Spadse[re]-tour; — hans Søn tumler sig paa Havet, til de Indfødtes store Forbauselse, med et Mod, for ikke at sige Dumdristighed, der af en gammel Fisker forleden blev benævnet som »Overgydenhed« — forstaar De Tankegangen i dette Ord, ingen af os har kunnet udgranske den. — Vi have aldeles intet med Familien at gjøre og vort eneste — men rigtignok brændende Berøringspunkt er det at deres Hund er Fengos dødelige Fjende; og det kan ikke nytte at nægte det, Overvinder — der er selvfølgelig et Forhold mellem Familierne som jeg nærmest vil sammenligne med Montechecerne og Capolettierne, uden at der dog er nogen Grund til at frygte for en Gjentagelse af disse to Slægters sørgelige Historie. — Jeg gjør Løier kjere Andersens, men egentlig er jeg slet ikke i godt humeur — Gid De maa være det, det ønsker af et oprigtigt Hjerte

Deres hengivne

Jette Collin.

621. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed«, Østerbro den 4 August 1869.

Kjære Fru Collin!

Meget har jeg længtes efter Brev fra Dem, endeligt i Dag kom det, en smuk Klang fra Deres Læber men ikke mange Ord. Jeg var imorges tidlig
 5 i Byen, da nogle Amerikanere havde skrevet mig til om at besøge mig, men jeg foretrak at tage ind til dem tidligt paa Formiddagen og saa vare de allerede afsted. Da jeg igjen var ude af Porten huskede jeg, at det var Onsdag, altsaa den Dag hvor jeg kunde træffe Deres Mand, jeg ærgrede mig over ikke at være blevet derinde, men vendte dog ikke om, uagtet jeg meget
 10 længes efter at see ham og tale med ham, dog i Sparekassen er ikke Stedet til at tale, voxer Talesummen nu op, saa maa jeg skrive, og i alle Tilfælde søge en Dag ud til Hellebæk, en heel Dag, men det bliver først senere mod Maanedens Udgang. De, kjære Fru Collin, kommer altsaa ind i næste Uge; hvorfor ikke Onsdag, at see Indtoget, selv om det var fra Gaden, det vil
 15 jeg; kommer De først senere, da beder Fru Melchior mig spørge Dem om De vil glæde hende og Familien [med] at spise til Middag paa Rolighed Torsdag (den 12 August) der er ikke Selskab, og spises Kl sex. Jeg bliver paa »Rolighed« ikke længer end til Løverdag den 14^{de}, da reiser jeg ud til Henriques og bliver der en heel Uge, derfor kom endelig ind før Lø-
 20 verdag! Mandag 23 August er jeg i Kjøbenhavn og tager ind i et Hotel. Helst reiste jeg da strax, men de ere jo saa elskværdige, Vennerne, at ønske jeg bliver her den 6^{te} September, og dog, det generer vist nok Mange, derfor, dersom det endnu er lidt svævende, det Hele, saa siig mig det og jeg flyver bort. Jeg begynder at glæde mig til denne Reise; 50 Aar ere lykkeligt lagt til bage, jeg har vist ikke mange Aar at leve i og endnu færre til
 25 at reise i; derfor vil jeg endnu engang, medens Sindet er friskt og der isandhed endnu er Ungdom i mig, nyde nogle Maaneder; det er jo en Deel Penge, jeg giver ud, jeg har allerede beregnet samme. 300 Rdlr vil »det at reise«, koste og naar jeg tilbringer ni Maan[ed]er ude, September—Mai,
 30 da bliver det med een Napoleon dagligt 210 Rdlr om Maaneden, altsaa

i ni Maaneder med Reise 2200 Rdlr; jeg vil imidlertid ikke hæve mere end de to tusinde; jeg har jo tre nye Eventyr »Hønse-Grethes Familie«, »Hvad Tidselen oplevede«, og »Hvad man kan hitte paa«, disse giver jeg henimod Julen til Reitzel, han lader dem udkomme som »Dryaden«, trykker vistnok 2000 Exemplarer og for disse har jeg da 200 Rdlr, da ere de 5 2200 istand og af disse brugte jeg dog 1000 i samme Tid hjemme, hele Overanstængelsen, Tabet af Formue, bliver saaledes dog kun 1000 Rdlr; spørg Deres Mand om det ikke er rigtig beregnet. Det er saa kjedeligt i min Alder og som jeg er kjendt, at leve saa uendeligt smaat paa Reise og vende hver Skilling i Haanden. Synes jeg nu ikke om at være ude, ja, saa 10 kommer jeg en skjøn Dag hjem, men jeg overvintrer dog vistnok i det varme Syden. De har vel læst Brandess Afhandling over »Eventyrene«?, den er skrevet med megen Kjærlighed. Jeg sender Dem et nyt Portrætkort, som Alle synes er det bedste som endnu findes af mig. For et Øieblik siden glædede Fru Scavenius mig med Besøg, jeg skal hilse Dem fra hende. Hun 15 lærte ved denne Leilighed at kjende Fru Melchior, som hun ikke før har talt med. Fru og Frøken Raasløff have ogsaa besøgt mig, jeg spiiste der i Mandags; her ere en Mængde Fremmede fra Amerika, som Alle vise stor Interesse for at samles med mig. Historien »Hønse Grethes Familie« gjør stor Lykke og omtales som en ny Art af mine Fortællinger, jeg regner den 20 imidlertid til den Slags som »Waldemar Daa«— og »Bispen paa Børglum«. Conferentsraad Drevsen har jeg endnu ikke seet siden Ophøielsen, han er ude hos Jonna. Jeg har faaet nye Klæder til Festligheden og kommer jeg ikke med saa ere de til Reisen — Regningen er betalt ved et lille Honorar fra Amerika. Hjertelige Hilsener til Deres Mand, Louise, Jonas, Theo- 25 dor, Lunds etc.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

622. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard 17^{de} Aug [1869]

Kjere Andersen!

»Andersen er gruelig vred paa Dig«! — Saaledes har det i de senere Dage lydt fra forskellige Sider og dersom jeg et eneste Øieblik havde troet der-
5 paa, maatte jeg jo have fortvivlet — dette gjorde jeg imidlertid ikke fordi jeg vidste at det ikke var Tilfældet og naar De har været, lidt vred, saa skal jeg nu retfærdiggjøre mig for Dem.

Det var venligt af Fru Melchior at indbyde mig til Torsdag Middag, og jeg burde ganske vist have skrevet at jeg ikke kom, dersom jeg havde
10 tænkt mig at min Udeblivelse var bleven mærket, eller at jeg virkelig blev væntet, men, kjere Andersen Toget gaar Kl. 7^{1/2} og Deres Middag er 6 altsaa — Jeg vilde have besøgt Rolighed Onsdag Formiddag, men fik at vide at De var hos Grev Friis, hvad jeg jo maatte have vidst dersom jeg ikke herude levede saa langt fra »Hoffets vilde Fryd«, — og saa tænkte jeg mig
15 Muligheden af at Fru Melchior ogsaa var der, og saa var Veiret jo mildest talt rædsomt — Alt hvad jeg fik af Festlighederne derinde var det, at jeg i Sporvogn lod mig kjøre gennem Æreporten ved Holmens Kirke, og kom derved til den Overbevisning at der ikke er saa stor en Forskjel mellem en Sporvogn og en Guld-Karet, som man tror. — Da jeg om Aftenen kjørte til
20 Jernbanen saae jeg de 1000 lystklædte Damer vandre til Kongens have i en Byge som syntes at ville skylle baade dem og hele Communen bort med sig — det var formelig pinligt at see saa mange Menneskers Arbeide, gode Hensigter og Glæder (baade med G og K. —) forspildte.

Saasnart Veiret vil slaae sig lidt til Roe seer vi Dem vel herude kjere
25 Andersen, nu er det snart et Fjerdingaar siden vi taltes ved.—

Louise Lind er hos os, men Himlen er ubarmhertig og viser kun sorte Skyer der skyller deres vaade Indhold ud over os og over de deilige Rug Hauge som staae paa Marken og vænte længselsfuldt at komme under Tag. —

30 Farvel kjere Andersen bring Fru Melchior min venligste Hilsen og hjer-

telige Ønsker for en lykkelig Reise og glad Hjemkomst, gid den søde unge
 Pige maa vænde sund og rask tilbage—

Alle hilse

Deres

Jette C.

623. *Til Henriette Collin.*

Petershøi, Skovshoved den 17 August 1869.

Kjære Fru Collin!

5

Igaar forlod jeg »Rolighed«, Fru Melchior og Døttre fulgte mig herud; jeg var ganske veemodig stemt, thi Gud veed naar og hvor vi sees. Hvorledes mon det staaer til om et Aar ved Gjensynet paa »Rolighed«. De reise i denne Maaned og rimeligviis til Madera, dog lægge de Veien over Berlin for at tale med Dr Traube, om han maaskee antager at »Mentona« vil 10 være anbefaleligt, saa at de slap for den lange Sø-Reise. Jeg bliver her paa »Petershøi« til i næste Uge, rimeligviis Tirsdag eller Onsdag og da har jeg endnu 14 Dage at blive i Byen; jeg tager der ind i Hotel d Angleterre; thi det er jo Mening, at jeg bliver her den 6^{te} September? Jeg gjentager her skriftligt Spørgsmaalet, det generer mig at komme frem med det mundt- 15 ligt til Henriques; ham er der jo talt eller skrevet til derom, tænker jeg! Flere have spurgt mig om de kunne komme med, jeg veed Intet og kan Intet svare, men et Par Navne maa jeg dog nævne, som have talt til mig, nemlig Frøken Mathilde Ørsted og Fru Conferensraadinde Kock. Jeg hørte af Fru Melchior at Frøken Zahle havde spurgt hende. — Endnu en 20 Gang, opgives det Hele, da lad mig det vide snarest, thi da reiser jeg ved Maanedens Udgang; jeg frygter at de fleste af Vennerne paa denne Tid er generet af Festen, generet ved at komme til Byen? — Naar De skriver send da Brevet til Melchiors paa »Rolighed« saa faaer jeg det nok ved Hr Henriques. Da De forrige Onsdags var inde i Byen saae jeg Dem ikke; jeg 25 var til Frokosten hos Grev Frijs og da denne var endt kom Byge paa Byge, saa at jeg skyndte mig i den første Sporvogn, og foer ud paa Østerbroe, forvisset om at De blev i Byen Dagen derpaa, ja at De maaskee spiiste

17 kunne] først skrevet kunde. 25 efter Henriques] først skrevet ind i Byen.

til Middag paa »Rolighed«, hvor De var ventet efter som De ikke havde givet Afbud; jeg tog imidlertid om Formiddagen til Byen og søgte Dem, men De var allerede afsted. Jonas saae og talte jeg med paa Hofballet; jeg blev kun til Kl 11 om Aftenen, han tilbragte vel der en længere Tid. Mine
 5 Øine begynde igjen at blive daarlige, forresten er jeg ret vel. De sidste Dage fik jeg Besøg paa Besøg paa Rolighed, først kom Hr Brandt med Frue og Søn fra Amsterdam, saa den kjære Carlos O Neill med Frue og Søn fra Setubal, saa en Mængde Amerikanere, ja endog en Præst fra Texas der samlede ind til et der vordende Universitet. — Frøken Raasløff reiser paa
 10 Torsdag med General Fremont og Familie til Schweiz. Meget længes jeg efter at De skal høre »Hønse-Grethes Familie« og »Hvad Tidselen oplevede«. Begge har jeg sendt til Amerika, men frygter for at Manuskriptet er gaaet med Dampskibet »Germania«, der efter Aviserne, er forulykket! —

Hils Deres Mand, Louise og Jonas. Hils Hr og Fru Lund og lad mig snart
 15 høre nogle fornøielige Ord fra Dem. Deres meget hengivne
 H. C. Andersen.

624. Til E. Collin.

»Petershøi« den 21 August 1869.

Kjære Ven!

Det er en uendelig lang Tid siden jeg saae og talte med Dem. For Øie-
 20 blikket er jeg, veed De, paa »Petershøi« ved Klampenborg, men her fra tager jeg ind til Byen Onsdag-Middag og boer, til min Afreise, i Hotel d Angleterre. Melchiors reise næste Torsdag, først til Berlin for at tale med Dr Traube, og derfra, rimeligviis til Madera. Igaar var jeg i Byen til stor Fest paa Skydebanen. H. P. Holst feirede sin Pleiedatter Ernestes Bryllup
 25 med Sangeren Hr Christophersen; jeg unskyldte mig ved den lange Vei og at jeg stadigt har ondt i Øinene, men fik igjen en saa indtrængende venlig Indbydelse at jeg ikke kunde blive borte. Localet derude har jeg aldrig syntes om, dog kom jeg nogenlunde i Stemning og havde Fru Nyrup til bords, hun var meget behagelig og naturlig. Holst udbragte en Skaal for

mig som den ældste af hans Venner der, berørte de »naturlige Svingninger«
 som kunde og maatte indtræffe mellem to Poeter, og fremhævede derpaa
 en Deel Godt og Smukt og endeligt talte han om min forestaaende 50 Aars
 Fest, stillede mig som den der »efter Holberg og Heiberg« havde det be-
 tydligste satiriske Talent og ved det revsede Daarskaben. Phister kom 5
 hen til mig og sagde bevæget varme Ord, jeg bør tro at han meente dem,
 han trykkede et Kys paa min Kind, jeg stod vistnok for kold og noget flau
 derved og Feilen er tilvisse paa min Side; før Festen var ude listede jeg mig
 fra Bordet for at naae betids Banetoget og var halv ti hjemme paa »Peters-
 høi«; her talte Hr Henriques til mig om min Fest, jeg bad ham om at jeg 10
 maatte være uvidende om det Hele, kun at De og han vare enige, og han
 sagde at de vare saa; deri hengiver jeg mig ganske! Dagen har stor Be-
 tydning for mig, men gladest er jeg dog om den ikke skaffer »Vennerne«
 for stor Uleilighed eller Penge-Udgift, see især her paa! Den 7^{de} Sep-
 tember ønsker jeg at reise bort og blive ude til ind i Mai 1870; om Penge- 15
 sagerne i denne Anledning er det jeg særligt beder om Deres Hjælp med
 Hensyn til Ordningen. Jeg vil, og kan jo, anvende 2000 Rdlr?; disse ønsker
 jeg saaledes, at De fra Sparekassen giver mig i rede Penge 800 Rdlr, (for
 de 600 af disse kjøber jeg i Creditbanken Creditbeviser, de to hundrede
 fører jeg med i rede Penge). Resten af de 2000, altsaa 1200 Rdlr, ønsker 20
 jeg stillede saaledes, at jeg ved Deres Omhue, faaer fra Privat-Banken et
 Creditiv paa disse, altsaa omtrent paa 3600 Frank, der lyde paa et Huus
 i Wien, Nizza (eller Mentona) og Paris. Da jeg stoler paa Fred, under
 mit Ophold i Udlandet, anseer jeg disse tre Steder for nok, skulde, som
 Vorherre forbyde, det ikke blive en Fredens Tid, kan jeg vel senere faae 25
 andre Steder at søge til. Dette er jo altsammen tydeligt, overdrevent ud-
 førligt, som »Adresserne paa Breve fra Andersen«? Hr Thyberg overgiver
 jeg før min Afreise Manuskriptet til »Fortsættelsen af mit Livs Eventyr«,
 samt de tre ny Eventyr der gives Reitzel sidst i October til Udgivelse ved

1 naturlige] *Ms. har naturliglige.* 10 efter ham] *først skrevet være vis(?).* 12 de vare] *først skrevet det var.* 14 see især her paa] *understreget med to Streger.*

Juletid og endeligt de af mine »Ordener« jeg ikke tager med. Penge-Arangementet med Privatbanken beder jeg Dem maa være ordnet før den 6^{te} September. Hils Deres Kone og Børn, samt Theodor.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

5

625. *Fra E. og Henriette Collin.*

Kjære Andersen.

Dersom jeg ikke havde været saa sikker paa at træffe Dem i Onsdags, havde jeg svaret paa Deres Brev. Det skete nu ikke. Paa Onsdag kommer
10 jeg atter ind og skal da see at lede Dem op; men forresten træffes jeg i Sparekassen, sikkrest c. Kl. 1.; jeg er der jo i Regelen fra 12—2. Deres Penge-sager skulle da der paa Stedet blive saa fuldstændigt ordnede, at De kan have alt beredt for Reisen.

Vort Ophold herude er i denne Sommer blevet os i den Grad fortræ-
15 diget, at vi maa opgive nogensinde meer at kunne have det her som hidtil; det er Chicaner og Rævestreger som forjage os. Men det er for vidtløftigt og for Andre for kjedeligt at skrive om.

Med Hensyn til en eventuel Samtale om Deres Sager, vil jeg dog endnu underrette Dem om, at jeg Mandagen d. 6^{te} Septbr. ogsaa kan træffes i
20 Sparekassen, altsaa Dagen før Deres Afreise.

Alle hilse. Den indflyttende Theodor har dette Brev med sig

Aalsgaard. 28/9 [c: 28/8] 69

Deres

E. Collin.

Det er kun fordi det strider mod min Følelse at lade dette Brev gaa til
25 Kjøbenhavn, uden et Par Ord fra mig, at jeg sætter mig til Skrivebordet, thi jeg har intet at fortælle Dem kjære Andersen, og vi sees jo — om Gud vil — i næste, eller rettere næst næste Uge — maaskee før hvis De gjør Alvor af Deres Besøg herude.

Deres Reiseplan kjender jeg kun lidt til og tænker mig at De, for en Deel,

bestemmer den efter Familien Melchiors. — Hvor De kommer i logi med dem, har De jo et godt Stykke Danmark med Dem, og vil ikke føle Længsel efter os Andre Stakler som sidde og fryse under vor graa Himmel med de blæsende Skyer. — Jeg skal ikke misunde Dem Sydens Varme og Solskin kjere Andersen, men af et oprigtigt Hjerte ønske Dem Alle en Reises Ny- 5 delser og saa faae af dens uundgaaelige Savn, som muligt.

Lev vel til vi sees.

Deres
Jette C.

626. *Til E. Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 11 Sept 1869.

Kjære Ven!

10

Endeligt er jeg da i Ro og Hvile, det jeg saa høiligt trængte til! Tak for Deres hjertelige Deeltagelse, nu og i mange Aar. Gid at Deres Forældre havde oplevet min Fest, hvor smuk og vellykket var den! De veed ogsaa hvor naadigt Kongen og Dronning[en] modtog mig paa Bernstorf, Hans Majestæt førte mig selv om, og da jeg tog bort beordrede at een af hans 15 Vogne førte mig til de unge Folk i Charlottenlund, jeg spiste Frokost med dem og begge vare saa glade, saa naturlige og gode. I mit Hjem fandt jeg en egenhændig Lykønsknings Skrivel[se] fra Enkedronningen, Torsdag Formiddag kjørte jeg derfor til Sorgenfri, hvor jeg blev hjerteligt modtaget og inde hos Enkedronningen selv blev Frokostbordet dækket for mig. Vi 20 talte længe sammen om gammel Tid og nu; hvor var hun mild og deeltagende; flere Gange stode Taarerne i hendes Øine. Da jeg tog bort gav hun mig en Æske fyldt med deilige Druer fra Drivhuset og lod mig kjøre til Stationen.

Igaar Klokken 12 forlod jeg Kjøbenhavn, der vare flere Venner ude at 25 sige mig lev vel, gamle Thiele, Bloch, Eckard, Scharff, F. Bøgh etc. — Det var en langsommelig Fart i en trykkende Varme, jeg blev som halv kogt og kom først efter Klokken 5 til Korsøer, træt og søvrig; Vognen fra Basnæs ventede mig og jeg indtraf der lidt efter 8. I den forreste Gaard vare

mange Mennesker og foran Broen stod reist med vaiende Danebrog en stor Æreport belyst af brogede Lamper. Paa Trappen blev jeg modtaget af Fru Scavenius og hele Familien fra Borreby, (gamle Fru Castenskjold født Olsen var der med), Grev Holsteins fra Holsteinborg, desuden flere
 5 Præster og Bekjendte fra Omegnen; de havde ikke kunnet komme til min Fest i Kjøbenhavn og feirede den nu her. Grev Holstein holdt en smuk Festtale og i Haven afbrændtes et nydeligt Fyrværkeri; mit Navn lyste i vexlende Farver, Rakterne fløi ud over Søen, det var en ganske deilig Aften, men hvor var jeg træt. Efter Klokken elleve kom jeg tilsengs og sov
 10 da næste Morgen til Klokken 9¹/₂. Jeg bliver her paa Basnæs Ugen ud, tager derpaa nogle Dage over til Holsteinborg; Brevet til mig, gaae for begge Steder, over Skjelskjør. Vil De ikke nok sende mig her en Ting jeg har glemt at købe, jeg tænker at De faaer nok Jonas til at besørge det og da sende mig samme enten til Basnæs eller Holsteinborg, nemlig en Alen
 15 Ordensbaand til Commandeur Korset at bære om Halsen, det jeg har vil ikke længe kunde holde sig reent og da har jeg intet nyt og er uvis om at kunne faae det ude. Breden veed jo Sælgeren, Hr Mørk som boer lige bag ved Hovedvagten. De skriver nok Penge-Udlægget op! — Hils nu hjerteligst Deres Kone, samt Louise og Jonas! bring Fru Lund en Hilsen[;] hun
 20 skal om ikke længe faae Brev fra mig. Veiret er jo nu deiligt! Fra Holsteinborg tager jeg et Par Dage over til Grev Moltke paa Glorup og da, ud i den vide Verden.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

627. *Til Henriette Collin.*

Basnæs den 16 August [o: 16. September] 1869.

25 Kjære Fru Collin!

Da jeg ikke veed om Jonas er i Hellebæk eller i Byen, lægger jeg en Skrivelse til ham her i dette Brev, den er om at faae en Alen Baand til Commandeurkorset, thi det Baand han sendte mig er ikke det rette. Det glæder mig

27 den] først skrevet det.

at see af hans Brev at De har kjøbt en deiligt beliggende Grund i Hellebæk; der hænger dog Deres Mands Hjerte ved og det vil beskæftige og glad opfylde ham at følge hele Husets Fremvæxt; lad mig dog vide hvor det ligger og om det er paa Skrænten i Høiden eller nede ved Vandet, om det er op mod Kroen eller op mod »Kilden«. Jeg begynder nu lidt efter lidt at komme 5 mere i Ro, uagtet jeg har fuldop med at afbetale min Brev-Gjæld, eet Brev vil jeg dog ikke besvare, men fortælle Dem om, det var noget ondskabsfuldt og kom fra Norge. Der stod intet Navn under og var ikke dateret fra noget Sted men i Poststempelet stod »Bergen«. Jeg faaer ud af Indholdet, at i Vinter har en ung Forfatterinde været nede i Kjøbenhavn og med sin 10 Bog søgt mig men er blevet afviist. Jeg veed kun at der komme en Mængde Mennesker med deres Manuskripter og forlange at jeg skal læse disse; jeg havde derfor bedet Frøken Hallager at naar jeg ikke var hjemme maatte hun endelig ikke modtage disse Papirer, hun maa have afviist denne Jomfru der da skal have, mundtligt eller skriftligt veed jeg ikke, bedet om at 15 blive modtaget og at jeg i den Anledning skulde lægge paa Fodposten dette skrevne Ord: tilladt, der foresvæver mig ogsaa nu i Erindringen Noget saadant, men jeg svarede ikke, da jeg ikke havde Tid, nu er hun blevet fornærmet og — hvad jeg kalder ondt, vælger netop den 6^{te} September for, som hun siger »medens i denne Time Hurra og Tale lyder til Dem« at lade 20 mig vide at jeg ikke en anden Gang om det skeer støder »en Fattig og Forladt fra mig der modtager nok ikke gjerne ringe Borgerfolk,« — at jeg ikke maa støde en Orm fra mig, Ormen bliver dog Deres Herre naar De ligger i Graven saa omtrent osv. Det var et meget uvenligt, ukjærligt Brev. Jeg fortæller det kun til Dem, og det gaaer ikke videre; men bedrøvet mig 25 har det dog. Men ogsaa en Mængde hjertefulde, velsignede Breve, fra mig Ubekjendte, har jeg modtaget, det er kjedeligt at den eneste bittre Draabe skal komme fra Norge! — Jeg bliver her paa Basnæs til paa Løverdag, tager saa over til Holsteinborg, som jeg forlader om Onsdagen og bliver da to

19 ondt] først skrevet Ondskab. 22 der] maaske De (rettet fra jeg). 23 Deres . . De] først skrevet min . . jeg.

a tre Dage hos Grev Moltke-Hvitfeldt paa Glorup; da jeg alle de Steder har det saa godt, og de saa hjerteligt glade see mig, vil jeg blive der, jeg har jo Intet at ile efter, det alene at Fru Serre saa særdeles længes efter at vi snart mødes; før den anden October naaer jeg ikke derhen og da gaaer
 5 Reisen til Wien. Breve som indtræffe til mig adresserede »Kjøbenhavn«, lader jeg Posten sende til mig medens jeg endnu er her i Landet men efter den 26 September sendes de fra Posthuset til Deres Mand og han er da nok saa elskværdig, efter Sædvane, at skikke dem til mig, de første gaae til Leipzig poste restante. Vil De paa det hjerteligste hilse Deres Mand, Lou-
 10 ise, Jonas, Lunds og andre gode Venner. De tage vel Alle snart til Byen, det lufter nu lidt for stærkt nordfra, og Hellebæk er dog det skarpe Hjørne. Af Aviserne har De vel seet at der var paatænkt ved min Ankomst til Basnæs at Sangforeningen fra Skjelskjør vilde have været der, men kom ikke da der kun blev sendt een Vogn, denne var imidlertid en Charabanc til
 15 12 Personer, men Sangforeningen bestod af 16. Lev nu hjerteligt vel, Deres tro, hengivne

H. C. Andersen.

628. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard 21^{de} Septbr. [1869]

Jeg kan saa godt forstaa, kjere Andersen, at De maatte blive forstemt
 20 ved den Draabe norsk Malurt som faldt i Deres Glædes Bæger, men nu maa jo det være glemmt, og den sidste Dag De var samlet med saamange gamle og nye Venner, maa dog have efterladt et rigtig venligt og smukt Billede i Deres Erindring, thi det var virkelig en glad Fest og jeg har kun hørt Een Mening om den . . .

25 Jeg har med stor Fornøielse læst hvad Brandes skrev om Dem i Illustreret Tidende, og kunde have Lyst til at tale med ham derom hvis jeg iøvrigt havde Lyst til at tale med ham, hvad jeg imidlertid ikke har — Han er et forunderlig begavet og uhyggeligt Menneske, det er som om en Engel og

8 til først skrevet efter. 9 Leipzig] først skrevet Dresden. 11 Efter lufter] først skrevet dog.

en Djævel stredes om ham, naar Englen regjerer faar jeg en næsten moderlig Følelse for ham, men naar Djævelen sidder paa Tronen bliver jeg oprørt over de Ting han kan sige. — Hvad han skrev om Dæres Eventyr »Skyggen« glædede mig særligt, jeg har altid fundet det saa fortræffeligt og det er aldrig bleven paaskjønnet efter Fortjæneste — 5

Om Slægt og Venner veed jeg kun at Alt er ved det Gamle. Nu lakker det ad den lange kolde mørke Vinter, jeg gaaer den altid imøde med Angst for hvad den vil bringe, naar man ældes er man altid nærmere ved enhver Adskillelse og Vintertiden bringer Nød paa saamange Maader.

Lev vel kjere Andersen, drag med glad Sind mod Syd og Solskin, men 10 glem ikke dem derhjemme!

Med mange Hilsner fra Edvard og Børnene er jeg

Deres hengivne

Jette Collin.

[*I Margen:*] Jonas beder mig sige at han strax skrev til Mørch om Or- 15 densbaandet.

629. *Til E. Collin.*

Holstenborg den 21 Sept 1869.

Kjære Ven!

Her sender jeg i Manuskript de tre Eventyr:

Hønsse Grethes Familie, 20

Hvad Tidselen oplevede

Hvad man kan hitte paa.

Vil De bevare disse og ikke give dem til Boghandler Reitzel før jeg senere bestemmer Tiden. Gjerne vilde jeg føie endnu et nyt til, jeg vil haabe at det gives mig og da sender jeg Dem det i et Brev. 25

Paa Onsdag tager jeg fra Holstenborg til Glorup, Søndag derpaa haaber jeg at flyve med Banetog gjennem Fyen og Hertugdømmerne. Hils Deres Kone og Børn!

Hjerteligst

H. C. Andersen.

630. *Til E. Collin.*

Holsteinborg den 22 Sept 1869.

Kjære Ven!

I Dag, strax paa Eftermiddagen forlader jeg Holsteinborg hvor jeg ret har følt mig hyggeligt og hjemme. Denne Gang beboede jeg to store Værelser med Balkon ud til Haven og med den deiligste Udsigt over Glenø og Havet. Greven og Grevinden have ret viist mig stor Opmærksomhed og Deeltagelse, det er gode, kjærlige Mennesker og Børnene, jeg har jo her en rar, forstandig Gudsøn, hænge ved mig. Jeg tager nu til Glorup, men bliver der ikke længer end til først kommende Søndag morgen, da er det min agt at reise over Fredericia, hvor jeg maaskee bliver et Døgn, men det er uvist, og tager lige til Hamborg.

Hvad nu Breve til mig angaaer, da holder jeg mig til Deres vante Ven- skab for mig at disse, af Posten i Kjøbenhavn, maa afleveres til Dem, (i Dronningens Tvergade); jeg skriver imorgen til Posthuset derom; vil De da være saa god, naar De ikke tydeligt af Udskriften seer fra hvem Brevet kan være, at aabne samme — jeg giver Dem min Fuldmagt her til, som De har den til at hæve de Penge der kunne blive at hæve for mig, — og da sende mig de Breve der ere værd at sende, De vil altid vide hvor mit Opholdsted er. Nu antager jeg at de første Breve sendes til Leipzig poste restante eller til Dresden poste restante; fra et af disse Steder vil De erholde Brev fra mig og videre høre om Reise-Routen. — Hr Mørk som boer bag Hovedvagten og handler med Ordensbaand har »paa Anmodning af Hr I Collin«, sendt mig en Alen Baand til Commandeurkorset. Jeg veed ikke om det er blevet betalt, maa det skee og De er saa god at skrive Ud- læget ind i vort Mellemværende. — Til Fru Lund, Malerens Kone, som paa min sjette September var saa venlig at glæde mig med en deeltagende Skrivelse sender jeg her et lille Brev, jeg antager at hun endnu er i Hellebæk; at De selv er der med Familie, antager jeg, og lader derfor min Skrivelse adressere der hen, Postmesteren i Skjelskjør har vel Besked om De

skulde være afreist. — Der maa have været interessant at boe hvor De boer i Hellebæk, i disse stormfulde Dage, jeg gad nok have seet Søerne der, her rullede de ganske praktfuldt uagtet Glenø strækker sig lidt ud med Læ. Fra Udlandet skriver jeg Deres Kone til, nu kun min hjerteligste Hilsen til hende, Louise og Jonas. Tak endnu engang for al Deres Deeltagelse og 5 Hjertelag i Festen den 6^{te} September.

Deres hengivne
H. C. Andersen.

631. *Til Henriette Collin.*

Maxen i Sachsen den 4 Oct 1869.

Kjære Fru Collin!

10

Ved min Afreise fra Holsteinborg skrev jeg Deres Mand til, samme Dag forlod jeg de kjære Venner der. Grevinden som da var alene hjemme med Børnene lod alle Gaardens Folk samle sig ved min Reise, og de bragte mig 3 jublende Hurra, desidstefør jeg forlod Sjælland. Jeg overnattede i Korsør for at være der betids til Overfarten og fandt paa Skibsbroen i Nyborg 15 Grev Moltkes Vogn der i fem Qvarter førte mig til Glorup, hvor jeg ikke erholdt mine to sædvanlige hyggelige men smaa Værelser, derimod to af destørste i Stue-Etagen hvor ellers før kun de fornemste Gjeste[r] indqvarteres. Fru Scavenius og Luzia var der i Besøg saa længe som jeg, og paa fjerde Dag gik det da ud i Verden. I Nyborg, hvor jeg satte mig i Bane- 20 toget traf jeg sammen med Franskmanden Martin, som var med til min Fest; han syntes meget glad over Mødet og jeg var ham til nogen Nytte gennem Hertugdømmerne da han kun talte Fransk. Jeg blev et Døgn i Hamborg, men besøgte kun Henriques Broder, som er gift med en elskværdig svensk Dame. Dagen derpaa drog jeg til Braunschweig hvor jeg 25 overnattede og kom næste Dag, seent paa Aftenen, til Leipzig. Det var Messetid og alle Hoteller overfyldte, jeg maatte til min Ærgrelse heelt op under Taget, dog næste Dag skaffede Verten mig den bedste Stue paa første Sal, og da det travle Liv i Messetiden interesserede mig blev jeg der i

to Dage; talte med vor Landsmand Consul Lorch, men hvis Indbydelse til Middag jeg dog ikke modtog, da jeg saa skulde en Miilsvei ud paa Landet. Jeg var i det nye Theater, en Praktbygning; man gav, syntes det, kun Operaer, Ugens Repertoire var »Rienzi« af Wagner, Præciosa, Stradella og igjen Rienzi. Jeg var der til Stradella, og Directeuren Digteren Laube talte jeg der med. Iforgaars kom jeg til Dresden, men da Fru Serre temmeligt seent hørte om mit Komme, indtraf hendes Vogn først igaar og jeg kom da hertil ud paa Eftermiddagen. Hun var blevet meget gammel, maa lade sig bære op af Trapperne; hun kom i stærk Bevægelse ved at see mig, faldt mig om Halsen, græd og var ved at synke om. Ogsaa Frøken Heinke var der med sin Søster; man havde pyntet min Stue med Guirlander, og Blomster-Bouquetter, det af mig plantede Egetræ har naaet en Høide af vist 7 Alen, mit Fyrretræ staaer endnu mægtigere; paa begge vare ophængte Krandsse. Næsten Alle jeg spørge[r] om, ere døde. Det gamle Slot Maxen staaer imidlertid, i sin gamle tunge, kluntede Skikkelse, men med den samme Hjertelighed inde; Ørstedes, Øehlenschläger, Thorvaldsens og en Mængde Landsmænds Billeder hilse mig. Ligesaa qvælende varmt det var i Leipzig, lige saa friskt kjøligt er her oppe i Bjergene. — 5 a 6 Dage bliver jeg her ganske vist, tager da ind til Dresden for der at blive een Dag og gjensee Billedgalleriet, Theatret er desværre afbrændt, en sørgelig Ruine, og Ulykken er skeet ved mageløs Ligegyldighed, ved Experimenter med brændbare Sager, oppe paa Loftet, lige over Lysekronen; Theater Intendante[n] bliver stærkt angrebet for sin Mangel paa Agtsomhed med hvad der foregaaer. Fra Dresden gaaer jeg over Prag og Brünn, bliver vel en Dagstid hvert Sted, men jeg spørger ikke om Breve før jeg naaer Wien, som vil skee om 10—14 Dage. Der haaber jeg poste restante at høre fra Hjemmet. De har endnu slet ikke udtalt Dem om min Fest; fra Fru Raasløf har jeg derimod i Leipzig fundet Brev, hun var aldeles opfyldt af den og fandt den lykkedes, som sjælden nogen anden. Hils Deres Mand Louise og Jonas. Siig til ham at jeg sover nu paa Maxen

i samme Stue hvor vi eengang boede og jeg derfor ret tænker paa ham. Siig mig om jeg ved sidste Trækning vandt i Lotteriet, husk Deres Broder paa at forny min Seddel, hils ham og Frue.

Deres taknemlig, hengivne

H. C. Andersen. 5

[*I Margen.*] E. S. Endnu kan jeg ikke ret sige at jeg som før, er glad ved at reise! men det kommer.

632. *Fra E. og Henriette Collin.*

[6. 7. Okt. 1869]

Kjære Andersen. Jeg vil strax skrive op, hvad jeg efterhaanden har at fortælle Dem. 10

Jeg har i mit Værge, henlagt i mit Jernskab i Sparekassen:

1 Pakke (lille) med Udskrift til mig og paategnet: »heri Manuscript fra H. C. Andersen«. Skjelskør Poststempel.

1 do. større (uforseglet) med Udskrift: »Mit Livs Eventyr af H. C. A., fortsat indtil Festen i Odense 1867«. 15

Disse blive altsaa beroende til nærmere Bestemmelse. —

a. Jeg har modtaget et tykt Brev fra en meget ung Normand, K. A. Clausen; han arbejder paa at faae artium, men vil gjerne have nogle Linier fra Dem og om muligt de lovede Bøger. Tillige sender han nogle skrevne Digte. Disse sender jeg ikke, saa er De fri for at give nogen Dom om dem. Forresten er hans Adresse: Grosch's Gaard. N^o 11 Torvet. 4^{de} Etage. Kristiania. 20

b. Aunt Judy's Magazine. Deri: the Comet.

c. Adgangskort til Universitets-Festen.

Oct. 7. Nu kom Deres Brev fra Maxen. Idag er her kommet: 25

d. Det vedlagte Brev fra Amerika. Hvad angaaer Spørgsmaalet heri om Frøken Raasløffs Adresse, er det jo nok at sige: General R. —

1 *Efter derfor] først skrevet* saa. 13 H. C. Andersen] *Ms. har* H. A. Andersen.

Den samme Sal, i hvilken den smukke Fest for Dem holdtes, samlede
 5 i gaar en ligesaa talrig Kreds til et Festmaaltid for de Slesvigske Damer,
 der have bragt Brudegaven til Kronprindsessen. Vi vare der ikke—vi have
 aldeles slaaet os fra Selskabslivet. Det har været en høist rørende Fest, der
 vil efterlade et ligesaa godt Indtryk paa Slesvigerne, som den hjertelige
 Modtagelse de have fundet hos Kongehuset.

Siden Deres Afreise herfra gaaer det raskt med at Folk overkjøres af
 Sporvogne og at Damer overfaldes paa Østergade. —

Foreløbig vil jeg overlade Resten af Papiret til Jette.

Deres

E. C.

10

Tak for Brevet kjere Andersen, jeg synes det er rart at vide Dem hos de
 gode gamle Venner og jeg antager vist at der i Deres korte Samliv med
 dem ikke vil blande sig en eneste Draabe politisk Bitterhed der kunde for-
 styrre Gjensynets Glæde—Jeg kan tænke mig Fru Serres og Frøken Hein-
 15 ckes uendelige Fryd ved atter at have Dem og ønsker Deres gamle trofaste
 Veninder saavel som Dem selv, et Møde efter Deres Hjerte. —

Afhvad De skriver om at jeg slet ikke har omtalt Festen den 6^{te} Sept, fik
 jeg den Tanke at De ikke har faaet et Brev som jeg sendte til Holsteinborg
 og som efter min Beregning maatte træffe Dem der — Hvad jeg skrev hu-
 20 sker jeg ikke, men jeg har ganske vist udtalt mig om Festen som jeg virke-
 lig var saa glad ved, jeg veed med Vished at jeg talte om Brandes's Artikler
 om Dem i Illustreret Tidende som jeg netop med stor Interesse havde læst
 — lad mig dog engang vide om De har faaet dette Brev. —

Jeg har intet Nyt at fortælle Dem, hverken fra »Inde« eller »Ude«. — Li-
 25 vet gaar sin stille men hurtige og sikke Gang og inden vi rigtig mærke det
 er vi Gamle, Graae have vi jo saa længe været — Ingeborg Drewsen fore-
 kommer mig skrøbelig men livslysten som altid — Gotliebs er flyttet op
 paa Nørregade i Fru Hødts Gaard, Arthur har ingen Ansættelse og Carl
 Price faar ingen Roller.

28 Nørregade] *forskrevet*: Nørrelge.

Jeg har læst Henrik Ibsens sidste Arbeide »De Unges Forbund« — Jeg tror den befindes kjedelig, jeg synes den er ypperlig — Træffer De paa den saa læs den. Den stakkels Bergsøe er atter lidende, dog forhaabentlig, ikke saa alvorligt som tidligere, han skulde have været med »Sjælland« til Suez Canalens Aabning og var om Aftenen hos os og fortalte om Alle sine Forberedelser og havde samme Dag været ombord for at bringe alle sine Sager ned i det lille Lukaf som var ham tilstaaet. Han havde med Fortviv[else] erfaret at man havde isinde at lægge en Missionær ind til ham for at dele den knapt tilmaalte Luft med ham og saae i Aanden alle de gruelige Følger heraf, da han om Natten følte sig syg og den næste Dag maatte Jonas hele Dagen løbe om for at tilintetgjøre hele Reiseplanen og tilsidst gaa ombord og hænte Alle hans Ting hjem. — Peter Hansen gaar over Land til Suez — Bille har havt flere høist smertefulde Anfald af Nyresteen men er nu ret flink igjen. —

Det er mærkeligt saa let som et Ark Papir bliver fuldt, nu er jeg ved Enden, derfor Lev vel kjere Andersen og skriv snart —

Deres

Jette Collin.

[I Margen:] Mange Hilsner fra Børn og Christians — Lottoriet skal nok blive passet!

633. Til Henriette Collin.

Wien den 18 October 1869.

Kjære Fru Collin!

Igaar Eftermiddags kom jeg her til, kjørte fra Hotel til Hotel, overalt var optaget, endeligt »am Graben«, inde i selve Byen fik jeg et Værelse til Gaarden, med stadigt Tusmørke, for omtrent 10 ½ Dansk; her er særdeles dyrt, koldt Veir og efter een Dags Ophold at dømme ikke hjemligt. Siden jeg fornam de varme danske Hjerter den 6^{te} September har jeg faaet Forvisningen om, jeg groer bedst Hjemme, og det er allerede en deilig Vinding af denne Reise, som, mellem os sagt, endnu ikke har fyldt mig som tidli-

2 paa den] først vistnok skrevet paa danske Bøger.

gere. — Med veemodig Følelse forlod jeg Maxen, jeg troer ikke at jeg seer Fru Serre meer, hun er saa svag, altid var hun mig en tro Veninde og hun har tilvisse lidt, da jeg [i] Krigens tid ikke skrev hende til; Grevinde Holstein, født Zahrtmann, havde givet mig et Brev med til hende, jeg var nysgjerrig efter Indholdet, det var saa velmeent, saa deeltagende, og dog overraskende, om jeg tør tro Fru Serre, der syntes ængstelig fordi jeg reiste denne Gang alene, hun sagde Fru Holstein vilde at hun skulde see til jeg fik en opmærksom og tro Ledsager, der kunde jo let hænde mig Noget, — jeg er altsaa blevet saa gammel —, Fru Serre vilde overlade mig sin Tjener der var opmærksom og tro, men jeg afslog det naturligviis, det bliver dyrt nok at gjøre Reisen alene. De skal imidlertid ikke tale videre derom, da der vist ligger en Misforstaaelse eller een af Fru Se[r]res Omhyggeligheder for mig til Grund, som hun støtter paa eet eller andet Udtryk i Grevinde Holsteins Brev. Jeg tog imidlertid ind til Dresden, blev der en Dag for at see Galleriet og besøge Beaulieu, der allerede i et Par Aar har været borte fra Weimar og nu lever i Dresden; han er nu Excellence, Geheimeraath, meget fornem, men dog ganske den gamle Ven, der fløi mig imøde. Han spurgte strax efter Deres Mand, som han jo kjender fra Wildbad. Jeg var en Middag hos ham; hans Søn og Datter af første Ægteskab, havde jeg ikke seet siden de vare Børn, nu var Sønnen Officeer og Flavia en ung stadselig Dame; syv Smaaabørn endnu, hilsede mig som »Faders gamle Ven«. Efter een Dags Ophold skiltes vi, han vilde holde mig lidt endnu, men, ja det er en Stemning, som paa hele denne Reise har fulgt mig, jeg var trykket, jeg var uhjemlig i Tydskland, jeg tænkte saa meget paa »tunge Prøvelsens Dage«, følte ret jeg var »det danske Barn«, som man nu ret hjemme erkjendte mig for! Man var imidlertid overalt i Tydskland saa velstemt, saa hjertens god, de gamle Venner, saa velsignede. I Prag blev jeg halvanden Dag, reiste saa til Brünn, her spurgte jeg i Hotellet efter Nerudas Forældre, men man vidste kun at Svigersønnen Hr Normann havde boet, hvor jeg boede. — Nu er jeg da i Wien, har i Dag besøgt Falbe,

6 Fru] *Ms. har fru. 23 fulgt] først skrevet fuldt.*

Digteren Münch Bellinghausen, der er Excellence, Geheimerath og keiserlig, kongelig Theaterintendant; vi talte om Ørkenens Søn og »Gri-seldis«, ved hvis første Forestilling i Kjøbenhavn, Thorvaldsen døde i Theatret. Jeg finder ogsaa her i Wien en engelsk Ven Lytton, Bulvers Søn, Forfatteren til flere Romaner. Jeg søger ham imorgen, sidst saaes vi i Cintra. Fra Fru Melchior fandt jeg Brev fra Lyon, de gaae til Barcelona, der- 5 som Bevægelserne i Spanien tillade det og vi faae ikke mødes, det jeg næsten havde lagt min Reiseplan efter. Hun skriver at i Genf traf de sammen med O Neils fra Portugal som besøgte mig hos dem paa »Rolighed«, at de havde taget Coupée sammen til Lyon og ret havdt Glæde deraf. O Neils 10 besøgte hele Jylland, fra Silkeborg til Skagen og vare meget fornøiede over denne Udflugt. Det har bedrøvet mig at høre om Bergsøes »Prøvelse«! hils ham hjerteligt fra mig. Hvorfor er Jonas ikke gaaet til Suez, han kunde vel ogsaa som Bergsøe faaet fri Reise. Jeg undte ham det. Hils ham, Louise og alle Kjære.

Hjerteligst 15
H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Næste Gang skriver jeg til Deres Mand.

634. *Fra E. Collin.*

[26/10 1869]

I Hast i Sparekassen.

Kjære Andersen. Jeg sender Dem herved et Brev fra Amerika med en 20 Vexel paa £ 14. 12 sh.; De maa selv sætte Deres Navn bagpaa den, og i saa Fald kan De hæve Pengene i Wien; vil De ikke dette, kan den sendes mig tilbage med Paategning. — Mandens Brev følger med. Ligeledes et nydeligt lille Brev fra Livingstones lille Pige. —

Herfra er intet at fortælle af Betydenhed. Den svenske Konge og Dronning boe for en længere Tid paa Fredensborg. — Asger Hammerich gav iovergaars en Gratis-Concert i Casinos store Sal; Kritiken melder vel om endeel Vind, men ogsaa om endeel Talent. B. Biørnson prostituerer sig som specifik norsk Politiker; H. Ibsens Drama: »De Unges Forbund« fin- 25

der ikke danske Læseres Bifald og er blevet udpebet paa Christiania Theater; men det beviser da ikke noget, Bjørneungerne have jo deres egne tølpereagtige Manerer.

Paa Casino er nylig givet »paa Langebro«. —

- 5 Festforestilling paa Theatret iovermorgen for det Svenske Kongepar:
Nei og Valkyrien.

Deres

E. Collin.

635. *Til E. Collin.*

Wien den 30 October 1869.

Kjære Ven!

- 10 Igaar modtog jeg Deres venlige Skrivelse hvori var indlagt Vexelen fra New York, jeg gik strax med den hen til min Banquier Königwarther, til hvem jeg har Creditiv fra Banken, jeg spurgte om han vilde modtage den, men han svarede at det var bedst jeg skrev mit Navn bag paa og sendte den til Kjøbenhavn; jeg følger altsaa hans og Deres andet givne Raad at
15 sende Dem den; men nu er jeg ængstelig ved, efter at have sat mit Navn paa, at lægge samme i et Brev jeg putter ned i Brevkassen; jeg sagde dette til vor Gesandt Falbe og han lovede med Depescherne han sender hjem at besørge dette Brev, som jeg da troer sikkert kommer i Deres Hænder. Vil De være saa god at faae Vexelen løst; hos Melchiors have de altid taget
20 dem af dette og givet mig Pengene, disse beder jeg De vil sætte i Sparekassen eller anvende til den Afbetaling der nok snart kommer fra Wien om hvilken Sum jeg har modtaget efter Creditivet. Jeg er nu raskere end i de første Dage, men Veiret er særdeles slet; jeg har i Kakkellovnen og nu sneer det paa tredie Dag. Jeg bliver vist nødt til at lægge Veien over Mün-
25 chen og Genf til Lyon, da der skal være faldet megen Sneesyd paa, i Hyères haaber jeg at træffe sammen med Melchiors[.] Jeg bliver her i Wien til paa Torsdag morgen, Theatrene holde mig her i Wien og til disse har jeg fri Plads i Parquettet hver Aften. Jeg var igaar til en stor Middag hos Theaterintendanten Dingelsted, hvor jeg traf sammen med Hackländer, han rei-

ser til Suez, Alverden reiser derhen, dog kan jeg ikke sige jeg har Lyst, det vil medføre for megen Besvær; og jeg føler, som aldrig før, stort Savn ved at reise alene. — Iaftes da jeg kom fra Operaen, og sad løst og let klædt paa



Elisabeth Jerichau Baumann: H. C. Andersen læser Eventyr for Kunstnerindens Børn (1862).

ud mod Natten, aabnedes min Dør og hvo traadte ind, Fru Jerichau med Søn, de vare komne til Wien, tænkte nok at træffe mig paa denne Tid, reise 5 allerede Mandag herfra til Constantinopel, hun har mit Portræt med. — Forleden hørte jeg den svenske Sanger Labatt, han optraadte som Fra Djavolo og har en meget smuk Stemme, men spillede ikke videre og saae heller ikke godt ud; stor Lykke gjorde han ikke! det jeg havde ventet. Styk-

ket selv tog sig aldeles ikke ud paa dette uhyre Theater, man hørte ikke Dialogen, Spillet var ringe og jeg sætter uendeligt Forestillingen hjemme langt over denne; ja vort Theater staaer ganske betydeligt i alle Retninger og hver Gang jeg seer en Ballet ude, beundrer jeg Bournonville hjemme.

5 I Formiddag skal jeg med Theophilus Hansen ud at see flere af hans Bygninger, til Middag er jeg hos Falbes med Fru Jerichau og til Aften i Burgtheater hvor den unge smukke Fru Hartmann første Gang træder op efter sin Barselseng. I Operaen have de iaften Faust, imorgen den Stumme, paa Mandag Tryllefløiten, Tirsdag Martha etc. — saae at De seer her er et rigt

10 Repertoire, vanskeligt at rive sig fra. Hils Deres Kone, Børn, Familien og glæd mig med et Par Ord i München poste restante, om De har modtaget Vexelen. Jeg bliver kun 4 Dage i München og besøger Kaulbach.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

15 636. *Fra Henriette og E. Collin.*

Lørdag 6^{te} Novbr [1869]

[*Begyndt af Henriette Collin:*] Jeg drømte saa levende og meget fornøieligt om Dem i Nat kjere Andersen at jeg deraf tager Anledning til at gjøre Alvor af mit ugegamle Forsæt at skrive til Dem — Jeg kan godt forstaa Deres store Skuffelse ved Melchiors forandrede Reiseplan og har tænkt mig at

20 det kunde bringe Dem tilbage til Danmark førend den bestemt[e] Tid — maaskee længe før — og jeg har i den Anledning kun at sige at jeg nu som altid er ganske til Tjæneste med Raad og Daad saafremt De ønsker at benytte Begge, eller maaskee kun det Sidste da jeg kjender Deres ubillige Mistanke til mine »god Raad« som De altid finder — for dyre. —

25 Igaar traf jeg Conferentsraadinde Kock hos Roeds, hun hilser Dem saa meget og længes efter at høre fra Dem. Fra øvrige Slægt og Venner har jeg kun at melde at Alt er ved det Gamle. — . . .

Jeg har idag faaet et lille Manuskript tilsendt fra Mathilde Fibiger, De

veed hun bestyrer en lille Telegraphstation paa Laaland. — Det er netop 20 Aar siden hun fra samme Sted sendte sit første Arbeide ud i Verden, og mellem dette og det jeg idag har modtaget, ligger hele hendes Livs Udvikling — det er en Betragtning af »den Eensommers Hjem« og saavidt jeg kan skjønne, smukt og eindomligt skrevet. — 5

Om Theateer Nytskriver vist Mange til Dem kjere Andersen og det vilde see heel komisk ud om jeg, der aldrig kommer paa Komedie, vilde fortælle noget derfra, jeg vil kun her tale derom for den curiositets Skyld, at jeg længe havde glædet mig ved Tanken om at see Øhlenschlägers Dina, som stod anmeldt blandt Nyhederne, men nu da Rollebesætningen er bestemt 10 seer det saa drøveligt ud, at jeg maa tage hele min Glæde i mig igjen — Tænk Dem — Kongen, Liebe — Ulfeld, Holst — dog ikke H P, men V — Lars Lykke, Ferslev Dina, Fru Nyrup — og saa fremdeles. —

Hr Asger Hammerich som først gav sin store Concert aldeles gratis, havde igaar sin Gjentagelse for Betaling og gjorde stormende Lykke — Alle 15 Kyndige ere ligesaa enige i at tilkjende ham et stort Talent som at beklage den pariser Afvei som han er kommet paa. —

I Lørdags læste Hødt — og læste nok fortræffeligt — et Afsnit af Bergsøes nye Roman, høit i Studenterforeningen, det gjorde god Lykke, gid han maa have den Glæde at hele Bogen maa have samme Skjæbne. 20

— I Aftes læste Mantzius Ibsens nye Comedie »De Unges Forbund« som er bestemt til Opførelse — høit i et veldædigt Øiemed — Jeg tror aldrig at det kan blive til Glæde for nogen, hverken Forfatter eller Publicum, uagtet jeg synes der er meget ypperligt i det, men det er kun et Billede med Skygger og intet Lys, der er ikke Een Figur man holder af — der troes at Hoved- 25 figuren er lidt Portrait af Bjørnsen —

Mellemskrift [af E. Collin]. Jeg har ganske rigtig modtaget Vexelen tilbage, hævet Beløbet hos Smidt et le Maire og indsat det i Sparekassen. — For en anden Gangs Skyld vil jeg dog foreslaae Dem at endossere med Deres sædvanlige Navneskrift, og ikke, som her, med latinske Bogstaver. — 30

Vinteren er begyndt, men der er dog Blomster endnu til at kaste paa
Asger Hammerich. O tempora!

Deres

E. C.

[*Fortsat af Henriette Collin.*] Har jeg fortalt Dem at Holger Roed har faaet
5 accademiets store Guldmedaille for et Maleri af Syndfloden? der følger
strax et Reisetpendium med paa 3000 og hele den lykkelige lille Fyr er
kun 23 Aar gammel — Om Billedet er der naturligviis høist forskellige Me-
ninger i Kunstnerverdenen, mellem hans Bedømmere har der heldigvis
kun været Een. —

10 Og hermed Gud befalet kjere Andersen, gid De maa finde Solsiden paa
Deres Reiselivs Gade og lad os snart høre fra Dem — Med Hilsen fra Alle
her hjemme og Mange Ude er jeg

Deres

Jette Collin.

637. *Til E. Collin.*

München 9 November! [1869]

15 Kjære Ven!

Mit Brev med den underskrevne Vexel, som jeg overdrog Kammer-
herre Falbe, vil jeg haabe er i Deres Hænder; De vil ogsaa af Brevet vide
at jeg slet ikke syntes om Opholdet i Wien, Grunden laae tilvisse i det for-
færdeligt slette Veir og den ublu Dyrhed. Istedetfor 4 a 6 Ugers Ophold
20 besluttede jeg allerede efter fjorten Dage at tage herfra; jeg kom just hen
til Kammerherre Falbe for at sige Levvel og træffer der den svensk-norske
Minister Due, som jeg senest var sammen med for 20 Aar siden i Stock-
holm; jeg havde syntes saa godt om ham og hans Frue, anede ikke at de vare
i Wien; jeg maatte strax kjøre hjem med ham og det var en glad hjertelig
25 Modtagelse; jeg blev der til henimod Aften og maatte love at forlænge Op-
holdet i Wien endnu to Dage, og disse bleve isandhed de meest behagelige.
Jeg samlede der med Dr Dietrikson og Kone fra Norge, de vilde til Græ-

kenland; Opholdet i Wien blev saaledes udstrakt til hele 18 Dage; først da jeg naaede Linz og fik et stort lyst Værelse, og det for een Gylden, begyndte jeg at faae det hjemligt, og da jeg naaede Salzburg, hvor rigtignok Alt laae med Snee, brød Solen frem, jeg blev her i tre Dage og nød igjen Guds Natur ovenpaa Wiener-Naturen. Vinteren er ellers indtruffet en Maaned tidligere end ellers; mellem Gratz og Klagenfurth laae nyligt Sneen, saa at Banetoget i to Dage var standset; hvorledes jeg kommer til at lægge Veien til Nizza er afhængigt af Veiret; jeg traf en sygelig Herre som vilde derhen og han vovede ingen anden Vei end fra München op over Strazburg ind i Frankerige, den Omvei har jeg ikke stor Lyst til. Uagtet de stærke Veirforandringer er mit Helbred, Gud være lovet, endnu godt, det var kun strax i Wien jeg følte mig en Deel angrebet og leed af ondt i Halsen og Hovedet. Iaftes kom jeg her til München, i smukt Solskin, Alperne straaled med Snee, det var en smuk Vei og jeg er nu godt indqvarteret i »blaue Traube«, hvor jeg tidligere har boet med Viggo. Verten spurgte strax om jeg ikke denne Gang havde min Søn med. Til morgen fandt jeg Brev fra Henriques, Fru Lund og Eckard, med en Deel Nyheder, særligt Forlovelser, som morede mig at vide. Jeg gik strax til den gamle Geheimerath Gittl, Kongens Livlæge; han var saa omhyggelig for mig da jeg engang med Einard kom syg hertil og pleiede og passede mig uagtet han var den fornemste Læge; hele Familien modtog mig med stor Jubel, ligesaa hos Kaulbach, hvor var han og hans Frue glade og inderlige. Kaulbach fortalte mig at det Billede han har engang givet til mit Eventyr: »Engelen« og som er udbredt over hele Verden, har gjort Forlæggeren til Kobberstykket, en Berliner, til en riig Mand. Kaulbach har stadigt Bestillinger paa at gjenmale det og jeg saae ikke færre end tre Stykker deraf i hans Atellier. Til førstkommende Mandag bliver jeg i München, men Sneevair vil bestemme hvorledes jeg lægger Veien, derfor tør jeg ikke opgive andet Sted for Dem end at Deres næste Brev til mig gaaer til München poste restante, jeg vil ved min Afreise underrette Posthuset her om hvorhen det sendes til mig.

Nu mener jeg ellers at skal til Julen det lille Hefte Eventyr ud, hvilket De har Manuskriptet til, da maa Reitzel have det, jeg sender i Dag ogsaa Brev til ham og gjør Betingelserne. »Hønsegrethe«, Tidselen og »Hvad



Wilhelm von Kaulbach: Engelen.

man kan hitte paa«, Eventyr og Historier af H. C. Andersen«; Synes De
 5 om den Tittel? Bogen skal trykkes aldeles som Dryaden og hver Fortæl-
 ling have et reent Blad med Tittel. Det vil da, antager jeg, blive af samme
 Omfang som Dryaden. Kan jeg sende eet Eventyr endnu da skal det komme,
 men det er intet Løfte. Reitzel sørger nok for at Correcturen bliver

nøiagtigt besørget ved Hr Møller, det er et læseligt Manuskript. Troer De iøvrigt at det er et godt lille Hefte, der kan staae paa sine egne Been? Hils Deres Kone, Jonas, Louise, hele Familien.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Eller skal vi kalde Bogen »Hilsen i Julen 1869 af H. C. Andersen«.

638. *Til E. Collin.*

Zürich den 18 Nov: 1869.

Kjære Ven!

Strax da jeg kom til München skrev jeg et Brev til Dem og eet til Reitzel, den 9 November, det var om den lille Eventyrbog De har Manuskriptet til; jeg har ikke hørt fra Nogen af Dem men jeg vil troe at Brevene ere rigtigt indtrufne og det er Hovedsagen, da er vistnok Manuskriptet alt i Trykkeriet. I et Brev, Deres Kone glædede mig med, har De skrevet at jeg paa Vexelen til London ikke havde skrevet mit Navn paa sædvanlig Maade, men det var just med Overlæg; altid naar jeg skriver til Amerika og England underskriver jeg: Hans Christian Andersen og det har jeg gjort paa de tidligere Vexler, men skal med Fornøielse, naar De finder det rigtigere, sætte det mig naturligere: H. C. Andersen. Igaar forlod jeg Tydskland og kom ind i Schweiz, hvor jeg igjen føler mig reiseglad og hjemlig, uagtet Veiret er graat og vaadt; man raadede mig til hellere over Strazburg at gaae ind i Frankerige end at blive sneet inde i Schweiz, men det var at reise igjen nordpaa, det havde jeg ikke Lyst til og vilde hellere prøve mit Held, jeg er saaledes i forgaars reist fra München til Kempten og igaar derfra over Lindau og Bodensøen her til Zürich, hvor jeg boer i Hotel Bauer ligefor Posten, saa at jeg fra mit Vindue kan kaste Brevet der ind. Jeg iler ikke mod Sydfrankerige, uagtet jeg længes efter Varme og Solskin, men hvor jeg føler mig hyggelig vil jeg blive en Dag eller to; havde jeg truffet Melchiors i Nizza eller Mentona, som jeg glædede mig til, som jeg har lagt hele

Reisen efter, da var jeg flyvet i en Fart derned, nu har jeg slet Ingen jeg
 der glæder mig til at see og— en stor Deel af min Reise-Glæde er tabt. Imor-
 gen, om Gud vil, gaaer jeg til Frieburg[;] næste Dag til Genf hvor jeg bliver
 to Dage, da over Lyon, saa smaat til Nizza, der finder jeg jo Brev poste re-
 5 stante fra Dem.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

639. *Til Henriette Collin.*

Zürich den 18 Nov: 1869.

Kjære Fru Collin!

De er den af Veninderne som er den meest trofaste i at skrive; hvad kan
 10 det hjælpe med de Andre at de tænke paa mig, naar de ikke give Sort paa
 Hvidt for det. Forklar mig hvorledes det gaaer til at jeg siden min Afreise
 ikke har faaet et Brev fra Familien Drevsen, jeg skrev til Drevsen, til Fru
 Ingeborg, til Jonna Stampe, ogsaa Louise Lind har jeg skrevet til, ikke en
 Eneste har glædet mig med et Ord. Det maa De klare mig og saa maa De,
 15 bedst gjennem Theodor, der lever med Theater-Folket, skaffe mig at vide
 om det er sandt at Scharffs Forlovelse er hævet. Hvorfor? Og fra hvis Side.
 Jeg er nu naaet ind i Schweiz og føler mig let i Bjergluften. Opholdet i
 München var uagtet den stadige Regn, meget behageligt. Jeg levede imid-
 lertid kun med to Familier, den gamle Geheimeraad Gietl, i hvis Hofloge
 20 jeg hver Aften var indbudt og hos min berømte, geniale Ven Maleren
 Kaulbach. Hans Billede til mit Eventyr »Engelen« er blevet verdensbe-
 rømt, han maa male det og atter male det. Kunsthandleren i Berlin der
 forlagte Kobberstykket er ved dette ene blevet en riig Mand. Hvor var
 der aandfuldt og lykkeligt i Kaulbachs rige Huus, hvor vare de Alle op-
 25 mærksomme og hjertelige mod mig, Kaulbach ganske særdeles; og saa
 kom dog engang Bjørnstjerne Bjørnson i Paris og sagde at Kaulbach var
 min Uven, at han til ham havde talt saa ondt om mig, at han, Bjørnstjerne,
 blev fornærmet paa mine Vegne. Det bedrøvede mig meget, da jeg stiller

Kaulbach saa høit. Jeg trængte da paa for at vide hvad Kaulbach havde sagt og Bjørnstjerne yttrede at Kaulbachs Ord var: »Andersen er et Barn og vil altid blive det!« — men de Ord maa man høre i Forbindelse med det Sagte, høre Ordene betonedede. De kunne være sagt i særdeles god Mening og det ere de vist, men Uret var det af Bjørnstjerne at ville stille mig mis- 5 tænkelig mod en Kunstner-Natur som Kaulbachs. Alle Danske som i de sidste Aar kom fra München til mig talte om Kaulbachs venlige Udtalelse naar mit Navn blev nævnet og Bournonville som jeg gav Brev med til ham sagde at han med den hjerteligste Deeltagelse havde spurgt om mig og min Digter-Virksomhed. Nu fandt jeg som et Hjem hos ham, og han fortalte 10 at han endnu vilde male et Billede efter eet af mine Eventyr, idetmindste skulde han gjøre en Tegning og sende mig til Kjøbenhavn. To Middage var jeg med hans Familie hos ham, Champagnen knalde[de], hans Skaal-Tale knalde[de] og der var velsignet godt, Bjørnstjerne burde ikke have talt saa uoverveiet. Den unge Konge af Bayern, som jeg ikke har seet siden 15 han var Barn, var i Bjergene, hans Moder, derimod, da hun hørte jeg var i München, modtog mig saa hjertelig og huldriig, en heel Time talte vi sammen og meget om vort Kongehus. Kronprindsessens Moder Enkedronningen af Sverrig, havde været her i Sommer og talt meget om Hjemmet i Norden. Den unge bayriske Konge er meget smuk, efter Billederne 20 og Folks Tale at dømme. Der var jo engang Tale om ham og Prindsesse Thyra. »Ingen veed hvad imorgen skeer!« synger H. C. Andersen. Siig til Jonas at skriver han mig et lille Brev til skal han faae et stort igjen! siig til Louise at jeg er fortvivlet over at jeg ikke kan læse hendes »Banknoter«, ellers bad jeg om een! Siig til Deres Broder at han endelig maa mælde mig 25 at jeg har vundet i Lotteriet. Siig Deres Mand han erindrer vel Mennesket, Dr: Kiesewetter, der for mange Aar siden læste i Studenterforeningen: jeg kom i forgaars til den lille Bayrerby Kempten og ved Aftenbordet taler en ældre Herre til mig om Kjøbenhavn, Christian den Ottende, Thorvaldsen og Øehlenschläger, og saa er det — Hr Kiesewetter. Han erindrede ikke 30

mig fra Kjøbenhavn, men vidste nu at jeg var »verdensberømt«. I Nizza, poste restante besøger De og Deres mig i et Brev. Hjerteligst

H. C. Andersen.

640. *Til E. Collin.*

Genf den 22 Nov: 1869.

5 Kjære Ven!

Fra Zürich sendte jeg Dem Brev; Dagen der paa gik jeg til Bern; Sneen faldt stærkt, det var ganske vinterligt da jeg kom op paa Bjergene, men saa snart jeg naaede ned ved Genfersøen laae Markerne grønne dog Søen selv var i et saadant Oprør, at som jeg senere hørte, ingen Dampskibe vovede
 10 sig ud igaar; jeg kom her henimod Aften, og tog ind i La couronne, og holdt mig inde da Blæsten var saa gjennemtrængende kold. I Dag er det mere stille og min første Gang var til Posthuset hvor jeg fandt Brev fra Reitzel, det er afgaaet til München, og der indtruffet efter min Afreise. Han ønsker gjerne eet Eventyr til, et saadant har jeg, man ikke kjender
 15 hjemme, det har kun været trykt i Amerika, som ogsaa Slutningen, vil De see, tyder paa; jeg sender Dem en Afskrift deraf: »Lykken kan ligge i en Pind«, vil De læse det igjennem og dersom De finder: det kan fortjene at optages i den lille ny Samling, da beder jeg Dem særdeles at De vil
 20 ikke stort om det, da hold det tilbage, lad ikke Hr Reitzel faae det, og Bogen bliver da, som han skriver:

Tre nye Eventyr og Historier

af H. C. Andersen

Hønse-Grethe, Tidselen, Hvad man kan hitte paa.

25 Optages »Lykken kan ligge i en Pind«, da maa denne Historie ikke slutte Heftet, men helst faae Plads mellem Hønse-Grethe og Tidselen, eller mel-

7 op paa] *først skrevet* over. 8 dog] *først synes skrevet* men.

lem Tidselen og hvad man kan hitte paa. Kommer den slet ikke med, da gjem den. Har De imod at jeg paa Tilegnelses Bladet sætter

Min trofaste Ven
i tunge og gode Dage
Etatsraad Eduard Collin

5

hjerteligst tilegnet,

eller vil De hellere have en større Bog?

Imorgen, om Gud vil, forlader jeg Genf og gaaer ind i Frankerige over Lyon til Nizza, der skal De atter høre fra mig. Jeg har stadigt ondt i det Been jeg stødte, men det er ganske vist Gigt, lidt forkjølet er jeg ogsaa, ¹⁰ men det kan ikke være anderledes i et saadant hunde Veir. Jeg hører fortælle at der har været Jordskjælv i Wien, har De hørt derom? Hils Deres Kone, Børn og Familie;

hjerteligst

H. C. Andersen.

[I Margen:] NB selv om De lider Lykken kan ligge i en Pind, skal det ¹⁵ ikke med hvis de tre tidlige[re] Historier gjør et Hefte stort som Dryaden.

Vil De takke Hr Reitzel for hans Brev, jeg skriver snarest til ham.

641. *Til Henriette Collin.*

Toulon den 29 November 1869.

Kjære Fru Collin!

For et Par Timer siden kom jeg her til Toulon, og, om Gud vil er jeg ²⁰ imorgen i Nizza. Sidst hørte De og Deres fra mig da jeg endnu var i Genf; jeg sendte Deres Mand Brev med et Eventyr. Endnu har jeg ikke nogen Glæde af denne Reise og næsten troer jeg at Udbyttet bliver, jeg slaer mig mere til Ro hjemme. Det er vist jeg gjør ikke oftere en saadan større Reise alene, aldrig har jeg, som denne Gang, følt mig ene og underligt trykket ²⁵ i Sindet. Det var bidende koldt i Genf og Sneen laae rundt om i Frankerige; da jeg mod Aften naaede Lyon, var der ikke Snee at see men her begyndte en Skylregn der varede ved hele den næste Dag, saa at man aldeles

ikke kunde see sig om i Byen. Da jeg med Hurtigtoget naaede Vienne laae atter Sneelige til Valance; nu er Vinteren overstaaet tænkte jeg, de grønne Træer og enkelte Blomster hilsede rundt om! vi naaede Avignon, jeg gik ud for fra den store Promenade at see ud over Rhonen, men da begynder
5 den forfærdelige Mistral (Nordvinden) saaledes, at jeg neppe kunde staae paa mine Been. Hele Natten stormede det, som jeg endnu aldrig har oplevet. I Fredags aftes kom jeg til Marseille, Luften var mildere her end jeg længe havde prøvet den, men saa begyndte det igjen at regne. Den første Nat maatte jeg finde mig i at ligge op i en femte Etage, saa overfyldt var
10 det største Hotel, i det netop Dagen derpaa, Skibe gik til China, Batavia etc. Jeg sov meget febrilt den Nat af Frygt for Ildløs. Siden kom jeg da ned paa første Sal, ud til et Stræde; De kan forstaae at alt dette virker nedstemmende og var jeg ikke saa langt syd paa, saa vendte jeg om og gik over Paris hjem ad. Jeg veed ikke hvad det er der kuer! de fæleste Drømme plage
15 mig og underligt nok Skoletiden hos Meislings blande sig i dem. Der kommer tidt en Angst over mig, som forestod der en Ulykke og ikke Een eneste kan jeg udtale mig for. Mit Haar er blevet ganske graat med eet og de enkelte Tænder jeg endnu har ere alle gaaede løse, saa jeg en skjøn Dag mister dem. Det er en lidet fornøielig Reise og det jeg meest glædede mig til,
20 at samles med Melchiors, er jo forlængst kuldkastet, de sidde i det varme Africa, men Havet ruller i mellem os. Jeg har igaar og i Dag seet dets tunge Bølger og de stærke Brændinger. Endnu blæser Nordvinden[,] den garstige Mistral er fulgt med [til] Toulon, der gik saa Mange med samme Tog som jeg, saa at jeg havde stor Besvær med at faae Billet og at passe mit Tøi,
25 det var allerede lagt paa Disk mellem hundrede andre Sager for at blive veiet, da seer jeg en Karl, der ikke hørte til Banegaarden, tage min Natsæk og løbe ad Gaden til med den, jeg løb efter og sagde hvad det betød; »Det er Deres!« sagde han med Griin og leverede den tilbage, der paa løb han. — Toulon tager sig meget ringe ud, den er mod Marseille, som Helsingør
30 mod Kjøbenhavn. Jeg boer i det bedste Hotel, det seer ikke godt ud, man boer bedre i Aarhus. Jeg gik ned i Havnen hvor det vrimlede med Søfolk,

jeg saae et Par Palmetræer i fri Luft, men Luften var kold og Blæsten ganske gjennemtrængende. Jeg er kommet til den Overbeviisning at man skal ikke reise hjemme fra om Vinteren; der har man det langt hyggeligere end i Syden. Et Par engelske og amerikanske Familier er jeg truffet paa som vare henrykte ved at træffe sammen med mig. Een Dame spurgte mig da hun hørte at jeg var Dansk om jeg kjendte [e] Hans Andersen? Jeg spurgte igjen om hun ikke kjendte hans Portræt; jeg lovede at vise det og tog et lille Spei[1] frem og holdt foran mig, »Der seer De ham!« sagde jeg: Var det ikke ganske koket? — Jeg maa dog til Ære for Climaten i Toulon sige at det er første Gang i lang Tid jeg ikke har Ild i Kaminen. Siig til Jonas, dersom han bryder sig om at høre det, at jeg mange Gange har ønsket at han var hos mig. Iøvrigt have vi lagt samme Vei med hinanden over Marseille og Nizza til Rom.

Nizza den 2 December 1869.

I forgaars naaede jeg her til og boer i pension suisse tæt ved det rullende Hav. Iaftes maatte jeg lægge i Kaminen saa koldt er her, dog Formiddag og Middag skinner Solen ganske varm og alle Træer ere grønne, Oranger i det Frie og mange Roser. Igaar gik jeg strax i morgenstunden paa Posthuset hvor jeg fandt ikke færre end 12 Breve til mig, deri blandt det fra Dem og Deres Mand, hvori var indlagt den tydske Dames Skrivelse. Fra Fru Melchior i Algier vare to Breve; hun og Døttrene ønske at jeg skulde komme til det varme, deilige Africa hvor de finde sig saa vel, men jeg har aldeles ingen Reise-Lyst uden Nord paa. Jeg forstaaer mig ikke selv, forstaaer ikke det Febrile og Ængstende som fylder mig. Her er ingen Danske i Nizza, uden jeg; alle Reiselisterne har jeg løbet igjennem. Deres Mand faaer næste Gang Brev fra mig. Fra Reitzel har jeg ikke senere hørt. Naar min lille Bog kommer ud vil jeg nok have den i Krydsbaand. Hils Louise, Jonas og hele Familien,

hjerteligst

H. C. Andersen.

642. *Fra E. Collin.*

Jeg vil strax begynde paa et Brev til Dem, da jeg nu har noget at skrive om. — Jeg fik igaar Deres Brev tilligemed det lille Eventyr; om det er et af Deres bedre, vil jeg ikke have nogen bestemt Mening om; men ialfald 5 kunde det godt have gaaet med i Heftet, hvis De ikke havde tilføiet som Ultimatum, at det skulde blive borte, hvis Heftet alligevel bliver saa stort som Dryaden; og det bliver det. Jeg har derefter lagt Eventyret tilside og har ladet Reitzel vide, at det bliver ved de tre Eventyr. — Dedicationen modtages, uagtet Bogen er saa tynd; man veed hvad man har, men ikke 10 hvad man faaer; naar den tykke Bog bliver færdig, skeer dette maaskee i et Øieblik hvor De er gal i Hovedet paa mig, og saa vilde De fortryde Deres Løfte.

Grosserer Melchior har jeg talt med idag; han kom i Torsdags og har idag Brev fra Algier; Climatet er endnu godt, ikke under 10 Grader om 15 Morgenen i Skygge.

Foruden det medfølgende Brev fra Hr. Julius Altmann har jeg modtaget hans Digte i to rædsomt tykke Bind, men smukt indbundne. Jeg vil overlade til Dem, om De allerede fra Reisen vil takke Manden. Han kan vente længe inden jeg takker ham, for jeg har maattet lade en Mand passere en 20 halv Snees Toldbod-Contoirer for at faae denne Bog indklareret.

Ligeledes har jeg modtaget et nyt Riverside Brev fra Deres very kind friend Mr. Horace E. Scudder, som forresten gjerne kunde frankere sine Breve ordenligt. Han har faaet Deres Brev og vilde ønske at han kunde have været med ved Gildet for at tale paa Amerikas Vegne; Referatet der- 25 om vil han indrykke i et Dagblad, som han da vil sende Dem. Fremstillingen vil naturligviis blive meget upartisk, da De selv har skrevet den.

Den amerikanske Udgave af de 3 Bind haabes at kunne sendes Dem paa een Gang ved Juletid. Longfellow beder hilse saa meget og vil snart skrive selv; han har faaet saameget at bestille siden han kom hjem fra Europa. 30 Brevskriveren venter hver Dag at høre fra Dem, at De har modtaget

Vexelen og om De har noget Nyt at sende. Dersom De altsaa vil svare fra Reisen, saa har De i Ovenstaaende hele Brevets Indhold, og Brevskriverens Navn. Den trykte Adresse indeni Brevet, som formeentlig kan benyttes, er: Riverside Press, Hurd & Houghton. Broome St., New York. — Brevet er dateret 10^{de} Novbr. 5

Dernæst har C. Thorkilsen (Silkegade 10) sendt mig et Brev, som han har bedt mig sende Dem, hvilket jeg ikke gjør, da det er skrevet paa tykt Papiir. Han beder Dem bestemme Honoraret, hvilket de andre Bidragydende have gjort, og hvorefter han retter sig, og spørger om De vil have det tilsendt. 10

De kan jo lade ham betale Pengene (som De maa bestemme) til mig og ligeledes aflevere eet Expl. af begge Bøger ogsaa til mig.

Jeg veed ikke, om Jette har fortalt Dem om Andr. Buntzen, nemlig at han er henfaldet i en dyb Melancholi, har — idetmindste indtil videre — opgivet sin Virksomhed og forladt Byen, for at give sig under Kuur som 15 Sindssyg.

Natten mellem 1^{ste} og 2^{den} dennes var her Ildebrand i et af de fattige Huse (Hjørnet af Adelgade og Hjortelængen), hvor 7 Mennesker indebrændte: 2 Mødre med 5 Børn; den ene Kones Mand reddede sig selv.

Hartmanns Cantate ved Universitets-Festen i Anl. af Forlovelsen blev 20 iaftes gjentaget paa en Studentersangforenings-Concert i Casinos store Sal. Jeg har nu hørt den 3 Gange; jeg kan ikke sige Dem, hvad det er for et stemningsfuldt fortræffeligt Arbeide; men det glæder mig at kunne tilføie, ikke alene at dette almindeligt erkjendes, men ogsaa, at Hartmann overhovedet nu meer end nogensinde før erkjendes for hvad han virkelig 25 er. Jeg tænker, at den opvoxende Slægt vil blive træt af den overcultiverede hjerteløse Leipziger-Musik, som kan være god nok for Musikere, men ikke for et Publicum, som dog vil have nogen Duft af musikalsk Poesie.

Nu kan jeg ikke meer. Var det ikke et indholdsrigt Brev! Deres

4 Decbr 1869.

E. Collin. 30

643. *Fra Henriette og E. Collin.*

Søndag 12' Decbr [1869]

Jeg tænker mig Dem i Nizza kjere Andersen og derhen vil jeg lade disse Linier flyve da Deres sidste Brev ikke opgav nogen Adresse — Gid De senere maa have truffet paa dannede og vakkre Landsmænd, eller Lands-
5 qvinder, thi det er det De trænger til, det lyser jo ud af hver Linie og jeg kan saa fuldkommen forstaa Deres Savn; En Ene-Reise er kun en halv Reise, og man trænger vist aldrig mere til Meddelelse end netop naar man er langt fra Fødeland og sine vante Omgivelser. —

Naar jeg nu skal bringe Hjemmet med dets Stemninger og Tilstande til
10 Dem kjere Andersen, saa lyder Bulletinen som sædvanlig — »Omtrent ved det Gamle«. — Jeg har hverken Fødsel eller Død at melde, ingen Forlovelser og endnu mindre Bryllup. — Ingeborg har det taaleligt, men lider under Meyers Forbud mod at gaa ud, og hun erklærede forleden at hun ingenlunde var »født til stille landlig Fryd«, men tvertimod trængte til »Hof-
15 fets vilde Fryd«. — Stampes kommer til Byen efter Nytaar for at vise de voxne Døttre lidt af Verden — det er to søde Pigebørn, hver især eindomlige og egentlig ikke skabte for den saakaldte store Verden. — Harald Drewsen er nu i Athen og kommer vel hjem tidligt i Foraaret, gid han saa maa finde Anvendelse for de Kundskabs-Skatte han paa sin Reise har
20 samlet. — Gotlieb lever, som De veed med Prices og desværre gaar Arthur endnu ledig, jeg veed ikke hvad Enden skal blive, Edgar slider og slæber ved sit Blad, medens Robert Wat morer sig ved Suez og skriver ubetydelige Breve derom, Hjalmar har altid travlt, og ernærer dog ved sin Travlhed Kone og 4 Børn. Price har endnu kun høist ubetydelige Roller, men
25 han har en sød og flink Kone i Helga. — Iaftes var Edvard og jeg for første Gang i Theatret til Barselstuen NB den Gamle — Vi morede os ikke, jeg veed ikke om det var Holbergs, O Paulsens (Troels's) eller vor egen Skyld — det Første kan det ikke være og saa kan No 2 og 3 dele Skylden — Stykket gaar altid for udsolgt Huus, jeg tror nok at der er et lidet Gran Mode deri
30 — De kjender vel den unge Hauch (Adam) han er bleven forlovet med en

sød lille Frøken Vilsoet — egentlig Datter af Gundersen, men opdraget og adopteret af sin Onkel Professor Vilsoet — En anden Forlovelse falder mig nu ind, det er det alderstegne Par ved Folketheatret, Hr Madsen og Fru Recke og med denne interessante Nyhed slutter jeg disse Linier og ønsker Dem kjere Andersen, af Hjertet en glad Juul og et fornøieligt Gjensyn i det nye Aar —

Med Hilsen fra Børnene

Deres

Jette C.

Jeg har i dette Øieblik faaet Deres nye tynde Bog fra Reitzel, og haaber, at han efter Aftale strax har sendt Dem samme i Korsbaand.

Fra ten Kate kom iovergaars vedlagte Brev, hvilket jeg sender da De jo sætter Priis paa Manden.

Oversvømmelsen af den mig forresten ligegyldige Juleliteratur er nu begyndt. Der er naturligviis en skandinavisk Digt-Anthologi, redig. af Holst og Mellin og A. Munch. Af svenske og norske Digtere findes 5 à 6 pr. Stk., af danske Digtere kun 1 à 2; af Dem findes kun: »Den lille Pige i Asylet«, af Chr. Winther 2, men af Welhaven 9 Stk. — Det er meget opmærksomt mod vore Grander. —

Deres

15 Decbr. 1869.

E. Collin.

644. Fra E. og Henriette Collin.

Det er Juleaften — og denne begyndte for mig med at jeg modtog Deres Brev, som netop var bestemt af Dem for os til denne Aften. Det kalder jeg et accurat Postvæsen. Derfra gik jeg til vort beskedne Julebord, og af en af Gaverne — en Pakke Brevpapiir til Louise — udtog jeg det Ark, paa hvilket jeg nu skriver; paa den Maade faaer De dog ogsaa lidt fra Hjemmet. Resten af Aftenen passere Jette og jeg hjemme og ene; hun tildeels oppe hos sin syge Broder, jeg muret fast til mit Skrivebord med en Lampe

som osere; Louise gaaer i Rosenvænget, Jonas et andet Sted. — Jette paa-tager sig at besørge Telegrammet om de 3000 Rdl. (hvis de tilfalde Dem) for at De strax kan besørge Invitationen til den Ubekjendte; bliver Gevinsten dobbelt saa stor, reiser jeg selv ned til Dem paa Deres Regning.

5 Oluf Tybjerg kommer styrtende ned ad Trapperne med en Avis, hvori staaer, at Ole Lukøie skal gaae paa Søndag; Louise har nemlig for et Aars Tid siden lovet ham at tage ham med til den Forestilling.

Jeg har allerede afsendt Brevene resp. til Frøken Hallager og Hr. Thor-kilsen; ligeledes har jeg leveret Jette Photographien af Deres Hotel, tillige-
10 med Deres endosserede Beskrivelse, hvoraf sees, hvad Meyerbeer har gjort i Hotellet.

Nu vil jeg gaae over til de ankomne Breve. Det første af disse, dateret New York, er for flaut og kort til at sendes. Det lyder saaledes: Desirous of obtaining your autograph to place in my collection I take this liberty hop-
15 ing to be gratified. Underskrift: John H. Gourlie. Post office box. 680. 35 Wall-Str. Naar man skriver Verden rundt til Folk, som man ikke kjender, er det godt at have en saa kort Formular, som passer for Alle. —

Det andet kan jeg vel ikke undgaae at sende Dem; jeg veed jo ikke hvad De vil gjøre derved. Den unge Birkebener kunde billigviis opfordres til at
20 oppebie sit 18^{de} Aar naar han har faaet Artium og forhaabentlig nogen Selvkritik; men maaskee har De ikke Lyst til at sige ham det.

Mens jeg husker det, vil jeg — paa Deres Spørgsmaal paa Convoluten — svare, at jeg ikke har bemærket, at der er fordret nogen Extra-Porto for Deres Breve; de maa vel altsaa have været tilstrækkeligt frankerede.

25 Naar R. udtrykker sig som af Dem anført om min Tilbageholden af det lille Eventyr, da er dette meget ucorrect. Det var efter Deres udtrykkelige Bestemmelse, at jeg nægtede ham samme, naar Heftet dog blev saa tykt som en Dryade; jeg trøstede ham dog tillige ved at sige, at jeg holdt meer af de tre andre, eller noget Lignende.

30 Jeg kan ikke finde nogen Bekjendtgjørelse om den store Trækning, den bliver vel midt i Januar; men jeg haaber, at jeg senere kan melde Dem det

saa betimeligt, at De paa den Dag kan skjænke nogle Voxlys til Kirken. De andre Commissioner skulle blive besørgede.

De maa endelig hilse Frøken Elisa Manderstjerne og, hvis den omtalte Søster er Frøken Mimi, da ogsaa hende; De har vel selv husket at takke hende for den Stok, som jeg i 1863 bragte Dem fra hende fra Nizza; den-
gang boede hun ogsaa oppe mellem Bjergene. Jeg gad dog vide, om hun
for nogle Aar siden fik et langt Brev, som jeg efter Opfordring skrev til
hende (til Rusland) med Oplysninger om Prindsesse Dagmar, Oprindel-
sen til hendes Navn. o. desl. — Lev vel.

Sluttet af mig 27 Decbr. 1869.

Deres 10

E. Collin.

Glædeligt Nytaar, Hilsen og Sundhed, og en Kjæreste inden Aaret er omme! — Saaledes heed jo i gamle Dage det gode Ønske der altid lød til den Ugifte og som jeg med Undtagelse af det Sidste, herved af et oprigtigt Hjer-
te bringer Dem kjere Andersen — Hvad Kjæresten angaar, saa kan
De godt undvære hende, De er jo forlovet med hele Europa og et godt
Stykke udenfor, Børn har De flere af end de fleste Andre Mennesker og de
3 yngste vil gjøre Dem Ære og Glæde. — Jeg gik iaftes i Casino med Fru
Hænschell og lille Helga samt Oluf, vi morede os Alle 4 udmærket og Oluf
spurgte mig hvært Øieblik om Ole Lukøie ikke var et fortræffeligt Stykke,
han trængte ønsynligt til Stadfæstelse paa sin egen Mening, det er jo en
naturlig Følge af at man bestandig siger Børn at de ingen Mening maa
have. —

Edvard staar med Frakke og Hat paa og dertil et høist utaalmodigt An-
sigt fordi han skal have Brevet med sig — Lev vel kjere Andersen, lad os
snart høre fra Dem

Deres

Jette Collin.

645. *Til E. Collin.*

Nizza den 28 December 1869.

Kjære Ven!

Min hjerteligste Hilsen til Dem og Deres i det nye Aar. De har vistnok i forrige Uge, maaskee Juleaften modtaget min sidste Skrivelse. Jeg vil nu
 5 fortælle Dem lidt om vor Julefest her i Pension suisse. Kl 8 om Aftenen kom vi her boesiddende, henved hundrede Personer, ind i den store Spisesal. Der stod et stort deiligt Juletræ, smukt pyntet med Lys og alle Nationers Flag, det danske vaiede mellem de øverste men var saa nær omgivet med Lys, at jeg, som et Barn, sad og var angst for at der skulde gaae Ild i det
 10 og det, jeg tilstaaer det, vilde have forstemt mig, men det holdt sig, det brændte ikke. Capelmesteren fra Nizzas Casino boer her, han gav os en Quartet af Beethoven og Phantasier over Gounods »Faust«. Derpaa traadte en Herrefrem og sagde: »vi ere her samlede fra alle Verdens Lande og mellem os er en Mand, der har forundt Enhver af os glade Timer[.]
 15 Lad os takke ham i vort og Børnenes Navn!« og nu traadte en lille Pige hen til mig med en stor Laurbærkrands omvundet af flaggende Silkebaand, de danske Farver; hele Forsamlingen tilklappede Bifald. Ude fra kom Presenter til mig, Frøken Manderstjerne sendte en gudelig Bog og et smukt Penneskraft med Pen; en Amerikanerinde deilige Blomster etc. og i Nizza
 20 Avis: »Journal des Étrangers« som netop den Dag kom, stod et smukt Brev om mig, sendt til Redactevren. Jeg har klippet det ud og lægger det her i Brevet at De og Familien kunne læse det. Der kom Breve til mig fra Fru Melchior i Algier og hjemme fra, fik jeg Brev fra Grevinde Frijs Fru Castenskjold til Borreby og fra den unge Skuespiller Dorph-Petersen der synes
 25 saa lykkelig med sin unge Brud. Jeg skrev den Dag, før Julefesten et Brev til Jonas, hvem jeg tidt tænker paa, og blev igaar glad overrasket ved at faae Brev fra ham, af egen Tilskyndelse, thi min Skrivelse havde ikke naaet ham.

De smilte vist da De læste i mit forrige Brev at jeg bad Dem telegraphere

7 deiligt] først skrevet prægtigt].

herned naar jeg i Januar vandt i Lotteriet et Par tusinde Daler, da jeg saa havde store Planer. Jeg veed nok jeg vinder ikke, men det morer mig at lade min Phantasie lege med saadanne Mueligheder og da tænke hvem jeg kunde gjøre glad med at see lidt af denne deilige Verden. Jeg vinder ikke, men det er faldet mig ind at jeg maaskee dog uden dette kunde glæde 5 Een, men det kommer an paa Penge-Midlerne. Maa jeg nu tale ganske aabent, men hemmelighedsfuld for alle Andre; hvorledes staaer det sig med mine Penge-Midler nu ved dette Aars Udgang? Har jeg efter de Penge jeg tog ud af Sparekassen kort før Afreisen, og efter at De har betalt til Privatbanken hvad jeg har optaget paa mit Creditiv i Nizza og Wien, 10 som De vist nu har tilbage betalt, i heel Formue endnu 14000 Rdlr? Det er min faste Bestemmelse, saa længe Gud vil, at 12000 altid staae urørte, men hvad der er over vil jeg af og til ikke være saa sparsommelig med. Har jeg i heel Formue ved Aaret 1870's Begyndelse 14000 Rdlr, da kan jeg godt anvende 600 Rdlr paa at glæde og gavne en Anden. Da vilde det være 15 mig en stor Behagelighed om Jonas havde Lyst at komme herved, gjøre en Reise paa to Maaneder; han kan i ti Dage med Beqvemmelighed naae Nizza over Hamborg, Eisenach, München, Insbruch, Verona og Genua, der er Jernbane, og anden Classe og den senere Deligense Fart til Mentone hvor han paa Jernbane i een Time naaer Nizza kan ikke naae 20 op til 100 Rdlr; Mad og Drikke, Ophold til at hvile ud, 5 Rdlr om Dagen bliver i 10 Dage kun 50 Rdlr; naar han altsaa af min Formue faaer med i rede Penge 200 Rdlr, troer jeg det er nok[,] men for Sikkerhed tager han dertil endnu to Creditiv-Beviser hvert paa 100 Rdlr som han paa de meest forskellige Steder, som den trykte Placat som følger med, [viser,] altid 25 strax kan hæve Penge [paa,] om Noget indtraf; ellers bringer han mig disse. Det er altsaa i det hele 400 Rdlr han faaer med og giver mig den Sum, han ikke har været nødt til at udgive. Det var deiligt om min Formues Tilstand stillede sig efter mit Ønske. 600 Rdlr som sagt anvender jeg da glad og troer at Jonas vil have godt af en saadan Forfriskning, komme nogle Uger bort 30

fra Kjævleri, Pennestrød og alle de Rivninger. Har jeg nu Raad der til og han Lyst og Glæde deraf, da maa det skee snarest, han maa tage en rask Beslutning og det var deiligt om han feirede vor gamle Festdag den 6^{te} Januar med, godt vinterklædt, at flyve i en halv snees Dage her ned. Vi blive
 5 da i Nizza otte Dage, han træffer her sin Ven Mørck og i Dijon, naar vi, i mindre Reiser, styre mod Paris, træffer han een af sine franske Venner. Paris vil frembyde et Ophold af 14 Dage, kort, hele Reisen for ham 2 Maaned-
 10 der. Jeg følger ham hjem eller sørger for at han alene kan indtræffe der naar de 8 Uger ere omme. Hvad siger De om denne Plan og hvad siger min
 15 Svar, om mit Ønske lader sig udføre, først med Hensyn til Pengene, dernæst til Jonas's Stilling, og Lyst. Jeg bliver ikke længe i Nizza, dersom jeg hører fra Dem at min unge Ven ikke kommer. — Omtrent den ottende
 20 Januar maa jeg kunne have Svar fra Dem, gid det lød: »i det Brevet afgaaer, reiser Jonas«. Her er ellers koldt. Igaar var her Iis paa Vandet, vi
 havde een Grads Kulde, noget uhørt i Nizza. I Dag er det deiligt Solskin, det er som en Aprildag hjemme. Siig Jonas at kommer han skal han, saa vidt det er mueligt, faae sit eget Værelse, men her i pension suisse nødes han til at dele Stue med mig, Alt er besat.

Deres trofaste

H. C. Andersen.

25

[I Margen:] Kun Deres Kone tør læse dette Brev, hils hende og Louise.

4 i] først skrevet paa.

1870

646. *Fra E. Collin.*

H.C.Andersens Status d. 31^{te} Decbr. 1869.

Beholdning d. 1 ^{ste} Januar. 1869.....	10.468 R.	
Gage for 1869.....	1.000 »	
Tilskrevne Sparekasse Renter til 11 Novbr. 1868.....	89 »	52. 5
do. til 11 Novbr. 1869.....	401 »	41.
1 Aars Renter af E. Collin.....	100 »	
» » af Indskrivningsbeviis.....	80 »	
Vexel fra Amerika paa £ 14.12.....	130 »	76.
	12 269 »	73. 10

Udgift.

Febr. 2 Skattebilletter.....	24 »	16.
April. 8. Udtaget af Sparekassen	100 »	
Maii. 2 Skattebilletter.....	30 »	
Junii 15. Udtaget af Sparekassen.....	100 »	15
Aug. 9. Ligeledes.....	100 »	
» 18. Skattebilletter.....	10 »	
Sept. 3. Contant til Reisen.....	800 »	
Oct. Ordensbaand.....	2 »	16 »
Skattebilletter.....	32 »	20
Brevfra Amerika	18 β	
Privatbanken for Udlæg.....	110 »	73 »
Novbr. do. do.	167 »	33 »

Brev fra England	19 β	
Assurance af Meubler	2 » 48 »	
Decbr. Musikforeningen	1 » 48 »	
		1480 R. 79 β
5 Beholdning 31/12 69	10.788 R. 90 »	
Desuden eier De: hos mig	2.500 »	
Indskrivningsbeviis	2.000 »	
		15.288 R. 90 β

Uagtet De af Deres Capital selv har udtaget 300 R. og til Reisen faaet
 10 omtrent 1100 R., er Deres Status dog nu forbedret med 320 R. —

Dertil kommer Lotterigevinsten næstk: 13 Januar

ialt

1 Jan. 1870.

Med omstaaende Linier endte jeg Aaret 1869. Idag, det nye Aars første
 15 Dag modtog jeg Deres Brev om Julefesten i Nizza. Jeg er strax gaaet over
 i mit Værelse for at skrive til Dem medens Taarerne endnu sidde mig i
 Øiet; thi Deres Beskrivelse rørte mig dybt, ikke fordi man har smigret De-
 res menneskelige Forfængelighed, men fordi Guds underlige Førelser med
 Dem aabenbares atter og atter deri. — Og hvor velgjørende er det ikke at
 20 føle sig ydmyg — og det veed jeg at De gjør — ligeoverfor saadanne Hæders-
 beviisninger; det er godt at begynde Aaret saaledes.

At De har gjettet rigtigt om mit Smil over Deres Lotteri-»Planer«, vil
 De see af min sidste Linie paa forrige Side, hvis De ikke allerede har seet
 det af mit sidste Brev, som jeg haaber, at De har faaet paa Nytaarsdag. —

25 Jonas er ikke hjemme i dette Øieblik. Efter Deres Ønske har kun Jette
 læst Brevet, og Ingen skal blive bekjendt med Deres Plan. Bliver Resul-
 tatet, at han reiser, kan jeg jo sige, at han gjør en Sviptour for at besøge
 Peter Müller, som han ellers ikke saasart faaer at see.

Foruden de omhandlede Penge har De jo endnu — foruden hos Thor-
 30 kildsen — noget tilgode hos Reitzel. Har De Accord med ham?

Jeg har talt med Jonas. Ligesaa taknemmelig han er for Tilbudet, ligesaa overrasket er han og ubestemt. Han er midt i et Arbeide for Professor Schiødte; hans Samtykke maa han have. Imorgen er det Søndag, men paa Mandag skriver han bestemt sit afgjørende Svar. — Hilsen fra Alle. Jeg vil ikke opholde dette Brev længere.

Deres 5
E. Collin.

647. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Da jeg iforgaars skrev til Dem, har jeg kun Lidet at føie til Jonæ Brev idag: det bliver ialfald noget ganske forretningsmæssigt. De kan vel forstaae, at jeg, som er beskjæftiget med Byggeplaner, aller- 10
mindst nu kan offre noget paa en Fornøielsesreise for Jonas eller gjøre Ud-
lægget dertil. Men han kan jo ikke ganske være uden Penge til private Ind-
kjøb og til Forsyning, f. Ex. med Klædningsstykker. Jeg vil derfor bede
Dem kun at skrive op, hvad De i dette Øiemed lægger ud for ham; saa af-
gjøre vi det, naar De kommer hjem; dette skeer jo dog til Foraaret. — 15

Jeg har idag fra Helsingfors modtaget i Korsbaand en finsk Oversættelse af Eventyret Ole Lukøie. Dette er rimeligviis Følgen af, at jeg for en Dr. Voges, der har bereist Finmarken og oversat flere af Deres Ting, for nogen Tid siden yttrede min Forundring over, at de fremmede Forlæggere kun undtagelsesviis viste Dem den Opmærksomhed at sende Forfatteren et 20
Expl. —

Hvorledes det skal holdes hemmeligt, at det er Dem som har indbudt Jonas, det forstaaer jeg ikke. Jeg har tænkt paa forskjellige Løgne, men der er ingen af dem der due.

3/1 70.

Deres 25
E. C.

648. *Fra E. Collin.*

Naar Jonas, med Guds Hjelp velbeholden, bringer Dem dette Brev, vil han, saasnart De har Lyst til at høre noget derom, kunne forklare Dem, deels at han i forskjellige Møntsorter har modtaget nøiagtigt 200 R. Con-
 5 tant, deels hvorledes han har anvendt disse, samt hvilken Rest han bringer Dem; de 200 Rdl. Circulair-Vexler vil han tillige levere Dem. —

Endnu engang: Tak fordi De huskede paa ham. —

I den senere Tid er her kun kommet meget lidt af Brevskaber til Dem; dette sender jeg, tilligemed endeel ældre Sager.

10 Af den Finske Oversættelse vil jeg kun meddele Dem saameget, at Ole-Lukøie hedder: Nukku-Matti, og at den første Sætning i den anden Afdeling bogstaveligt lyder saaledes:

»Kuulepas« sanoi Nukku-Matti illalla, saatuansa Hjalmarin sänkyyn,
 »nyt minä laitan kaikki koreaksi!« (Nu kommer det Smukkeste:) Samassa
 15 kaswoiwat kaikki kukkaset kukkas-potuissa pitkiksi puiksi etc. —

Jeg talte igaar med Grosserer Melchior; han har gode Efterretninger fra Algier pr. 31^{te} Decbr.

Ellers har jeg ikke noget at meddele i denne Fart.

8/1 70.

Deres

20

E. C.

649. *Fra Henriette Collin.*

Lørdag Eftermiddag [d. 8. Jan. 1870]

Kjere Andersen! Samtidig med at Droschken kjører Jonas til Jernba-
 nen, lægger jeg disse Linier i Postkassen for at underrette Dem om at han
 har gjort det første Skridt af sin Reise og med Guds Bistand skal samles
 25 med Dem paa den Tid De selv har ment — Gid De ikke maa fortryde Deres
 ædelmodige Indbydelse, jeg har det sikkreste Haab om at Jonas i mange
 Retninger er langt anderledes end han var da De sidst reiste med ham —
 At han hverken mangler Erkjendelse om sin egen Skyld eller Villie til For-

bedring, det veed jeg og af Erkjendelse og Villie maa resultatet blive Godt, det haaber og tror jeg saa vist, især naar jeg dertil regner Overbærelse fra Deres Side, naar hans, noget voldsomme Natur trænger sig frem. — Det Voldsomme hænger hos ham sammen med det Bedste i ham, men derfor er det ikke altid let at komme tilrette med. — Jeg mærker at jeg 5 er paa Veie til at rose ham og det er slet ikke min Hensigt, men maa være Naturen der løber af med mig, lad mig derfor slutte her — Endnu engang Tak og hjerteligst

Lev vel fra Deres

Jette Collin.

650. *Fra Henriette Collin.*

Torsdag 13^{de} Ja[n]uar [1870] 10

Kjere Andersen

I Tirsdags skrev jeg til Jonas og mente at Brevet skulde modtage ham i Nizza, men ved nøiere Eftertanke besluttede vi at vente til hans Brev fra München var kommet og det venter og haaber jeg ganske vist imorgen. — Opsættelsen benytter jeg til ogsaa at sende Dem et Par Ord og da jeg lige 15 har endt Læsningen af Programmet til Bournonvilles nye Ballet »Cort Adeler«, saa skal jeg her fortælle Dem Indholdet og haaber at kunne gjøre det saaledes at De intet væsentlig Savn skal have ved ikke at see den med egne Øine! —

I første Akt sees Cort A ombord paa sit vældig[e] Skib Giorgio Grande 20 — Blandt de Hvervede gjenkjender han sin Broder Johannes der falder i hans henrykte Favn og paa et høfligt Vink fjerne Alle sig — Brødrene hengive sig til Gjensynets Glæde og læse med Inderlighed et Brev fra de gamle Adels. —

Johannes har havt en himmelsk Aabenbaring i Skikkelse af en ung Pige 25 der taber sin bouquet fra en balcon — han gjemmer den — bouquetten ikke balconen — henrykt ved sit Bryst og hans Broder Cort gjør ham opmærksom paa det Farlige i slige Foretagender. — I anden Akt sees Brødrene med »en udvalgt Kreds af Adelsmænd« i Selskab hos Proveditoren

Dolino og Johannes staar lynslagen ved Synet af hans deilige Datter Iseppa — »det er hende — hans Ideal, — hans Skytsgudinde«, men hun er naturligvis lovet bort til Skurken Don Valerio, som ved sin Lumskhed bringer Cort Adeler i Fængsel, medens Carl Price som Anfører for »levantinske
 5 Sørøvere« bortfører Iseppa og sælger hende til Tyrken. — Johannes er imidlertid bleven Galeislave med Lænke baade om Arm og Been — hvordan han er kommet paa den Galei, har jeg nu glemst, men han sønderriver naturligvis sine Lænker og banker Tyrken — Cort Adeler bliver hængt ud af Fængslet for at vinde Slaget ved Tenedos og Seirens Glæde formørkes
 10 kun ved at den stakkels Johannes dør NB smilende — En norsk Drøm som Cort Adeler har i Fængslet bliver vist det morsomste og nær havde jeg glemst det Vigtigste — Kanonskuddene ere af Theodor. — Saa kjere Andersen, nu har De været paa Comedie — Musikken skal De faa naar De kommer hjem.

Deres

Jette Collin.

15

651. *Fra Henriette Collin.*

Søndag Middag 23 Januar [1870]

Nu kom Deres Brev kjere Andersen, og jeg behøver vel ikke at sige Dem med hvilken Glæde vi erfarede at Jonas lykkelig og vel havde naaet sin Reises Maal og fundet Dem rask og tilfreds. — Edvard vil selv skrive saa
 20 jeg vil indskrænke mig til at tale om Husleiligheds Spørgsmaalet og skal i den Anledning gaa til Frøken Hallager imorgen — Deres Bestemmelse er ganske som jeg havde ventet den og upaatvivlelig det Ene Rigtige. —

Hvad angaar det utaknemlige og smagløse Lottori, saa har De endnu intet Vundet, men det kommer naturligvis nok engang, derimod har Bille,
 25 ikke alene vundet 500, men været uhyre nær ved at vinde de 50,000. — At Paludan Müller søger og selvfølgelig faar det Ankerske Legat, maa glæde ethvært tænkende og følende Menneske. — I Familien Collin er Alt uforandret og fra Andre Venner veed jeg intet at fortælle — Maleren Lund og hans Kone reise rimeligvis til Foraaret ud i den vide Verden paa flere Aar,

endnu er det en Slags Hemlighed — Stakkels Mand og stakkels stakkels Kone! —

Deres

Jette Collin.

Tak, og atter Tak! Her er siden sidst kun kommet eet Brev (ufrankeret) fra Horace Scudder i New-York. Det er paa for tykt Papiir til at sende og 5 indeholder intet Andet end hvad jeg kortelig kan fortælle: »Glædeligt Nytaar. Jeg har faaet Deres Brev fra Nizza af 9^{de} Decbr og glæder mig over Deres Ophold i Syden. Jeg har ikke faaet Deres Brev fra »Vienna« med Qvitteringen for Vexlen; Qvitteringen bryder jeg mig ikke om, men vel om Brevet. Wonder Stories publiceres til 1 Febr.; derefter følger In Spain 10 and Portugal, then O. T. and Only a Fiddler; derefter haaber jeg: the story of my life; Slutningsbindene vil blive Stories and Tales, a Poets Bazar, in the Hartz etc. Story of my life haabes at være færdig tidligt i Foraaret; det er vanskeligt at finde en god Oversætter. — Der vil snart blive sendt Dem til Kjøbenhavn de tre færdige Bind: Improvisatoren, de to Ba- 15 ronesser og Wonder-Stories. Hilsener fra Ms. Hurd & Houghton. New York. 1 Jan. 1870«. —

Ang. Deres sidste Eventyr har jeg ikke seet noget andet end Anmeldelser — skjøndt nok noget kunde forsvinde i Jule-Oversvømmelsen; det eneste var Dagbladets, hvoraf jeg meddeelte hvad der var værd at nævne (saa 20 jeg kom vist tidligere end Frue Melchior). — Jeg skal forespørge hos H. Hertz om han har faaet Deres Brev. —

De aftaler vel med Deres Vært, at hvis der skulde komme Breve til Dem eller Jonas efter Deres Afreise, disse da blive sendte til Dem. —

Jeg vil nok give Jonas 100 francs til Smaaudgifter; vil De levere ham 25 dem med Tilføiende, at han ikke maa købe Presenter. Det er let at faae det afgjort, naar De næste Gang hæver paa Creditivet; hæver De f Ex 400 francs, saa sætter jeg 300 paa Deres og 100 paa min Regning. Igaar (d. 22^{de}) betalte jeg Privatbanken for seneste Trækning.

Nu vil jeg gaae ud i Rosenvænget og fortælle Godt fra Dem og Jonas. —
23/1 70.

Deres trofaste Ven

E. Collin.

652. *Fra E. Collin.*

[29. Jan. 1870]

5 Kjære Andersen. Ogsaa til Dem vil jeg idag d. 29^{de} Jan. begynde paa et Brev, uvis om det endnu kan adresseres til Nizza. — Den unge Mand, der har skrevet det vedlagte grønne Brev, har ogsaa sendt en Digtsamling, skrevet paa grønt Papiir. Dette kan sigte til hans unge Alder, det kan ogsaa
10 være et Udtryk for en Erkjendelse af hans Poesies Umodenhed og endelig kan det være en Allusion til hans Fag: Gartneriet. Samlingen sender jeg naturligviis ikke; Brevet sender jeg, dels fordi det er velskrevet, dels fordi De mulig vil svare ham et Par foreløbige Ord om at De er paa Reiser og først senere kan sende ham en Bedømmelse. —

Jeg talte med Reitzel i Anl. af at De ønskede at høre noget om Kritiker-
15 nes Dom; han havde ikke sendt noget fordi der efter hans Mening ikke var noget at sende; og det maa jeg ganske give ham Ret i. Jeg har imidlertid udklippet noget som jeg sender Dem; alt Andet har været almindelige Boganmeldelser, spækkede med nogle Phraser om »en gammel kjær Be-
20 kjendt« om »det usvækkede Lune« o. desl. — Igaar kom saaledes en Anmeldelse i Holsts Tidsskrift, der lyder saaledes:

»Medens Digteren flager om i fremmede Lande har han dog ikke kun-
net nænne at lade Julen, denne Høitid, hvori han saa tidt, til Glæde for
Store og Smaa, har ladet høre fra sig, gaae hen uden at sende os et Bud.
Vi kunne ogsaa denne Gang takke ham for en smuk Gave. Hønse-Grethes
25 Familie er en Historie af samme Slags som »Waldemar Daa« (fortælles i Udtog) fortalt paa en mærkværdig levende og anskuelig Maade. — »Hvad Tidselen oplevede« er et Eventyr i den gamle og gode Genre. (fortælles i Udtog). »Hvad man kan hitte paa« er endelig en morsom ganske godmo-

dig Skjemt over en ung Mand, der studerede til at blive Digter til Paaske etc. (lidt af Indholdet). —«

See dette er det Hele; det er jo meget venskabeligt men kan neppe kaldes en Recension. Men hvad skal man ogsaa i det Hele taget kunne sige hver Gang der kommer et Eventyr fra Dem? Genren er nu engang slaaet fast; 5 En holder meer af et, en Anden af et andet Numer i Rækkefølgen; i Grunden er det den største Compliment, at der saa lidet tales om, hvilket der er det bedste.

Idag d. 30^{te} — efterat Deres og Jonæ Brev er kommet — er jeg endelig gjort opmærksom paa en Anmeldelse, der findes ikke i Tidsskrift for Ide 10 og Virkelighed, men efter dette Tidsskrifts Skik: paa Omslaget; men dette er dog et temmelig varmt Omslag. Det lyder fuldstændigt saaledes:

»Denne nye Samling betegner paa en heldig Maade de 3 Hovedretninger i den Andersenske Digtning: den historisk characteriserende, den phantastisk-burleske og den lunefuld-satiriske. Med ganske faa Træk er 15 i Høns-Grethes Familie fleer end eet historisk Genrebillede tegnet med saa stærkt Særpræg, at det vanskeligt vil udviskes af Læserens Phantasi. — Satiren i »Hvad man kan hitte paa« har midt i al sin Godmodighed en hvas Braad. Hvad Tidselen etc. hører dog vist til den Retning, hvori Andersen har leveret det Eiendommeligste og Betydeligste. Hvem Anden kunde 20 lade den vildtvoxende Tidsel anstille en Reflexion som denne: jeg bliver vist plantet ind i Haven, maaskee sat i Potte som klemmer — det er nok det allerhæderligste«

Synes De nu ikke, at dette er nok om saadan en tynd Bog? Min Bog om Anonymer har aldrig staaet omtalt i »Fædrelandet«; den er rigtignok kje- 25 delig, men den er for tyk til at burde oversees. — Hilsener fra Utallige.

Deres

E. Collin.

653. *Fra Henriette og Louise Collin.*

Fredag 4^{de} Februar [1870]

Nu er De altsaa i Byernes By kjere Andersen, thi saaledes har man vel Lov til at kalde Paris, naar man ved Ordet By forstaar den størst mulige Forening af Huse og Mennesker, Herlighed og Nød, Nydelse og Savn, Dyd
5 og Last; det er jo en interessant Tid for de politiske Bevægelser, men husker jeg ret saa har hverken De eller Jonas nogen udviklet Sands i denne Retning. — Der er imidlertid en anden Sands som han mangler men som jeg saa vist tror at De har og det er Familie Sands og dermed forstaar jeg Lyst til at høre lidt om Familien Collin og derfor skal jeg nu fortælle det lidet
10 vel ikke synderlig glædelige, der er at meddele. —

Ingeborg forekommer mig daarlig, og hendes Nætter beskriver hun selv som temlig kummerlige, Adolph har det Godt og Sønerne uforandret — Einar seer gnaven ud og jeg er bange for at han ogsaa er det — Harald som er i Constantinopel ventes hjem i Martz og hans Moder seer til hans
15 Hjemkomst som Jøderne saae til det forjættede Land. —

Stampes ere nu etablerede smukt og komfortabelt her i Byen, men agte ikke at gjøre Huus og deres Gjæsters Antal maa aldrig overstige 12. — I Onsdags var det deres 20 Aarige Bryllupsdag og vi havde en rar Dag hos dem — Pigebørnene ere rigtig søde og eindomlige, men saavidt jeg kan see
20 vil de begge, hvær paa sin Viis tage sig høist forunderlige ud i den fornemme Verden. — Hos Gotliebs er der mere Skygge end Lys, Prises Optræden i Qvindens Vaaben blev haardt og ubilligt kritiseret og hans Mangel paa elskværdig Personlighed vil maaskee ødelægge hans Stilling og saa seer det jo sørgeligt ud, den lille Dreng har 2 Gange havt Anfald af Krampe og
25 stakkels Helga er gruelig angst . . .

Linds ere raske og tilfredse, Marie Bøye er lykkelig for Vilhelm som i Haderslew har fundet en Virksomhed og sit gode Udkomme, hun er især glad over at kunne døe rolig nu da han er forsørget. — De grønlandske Børn have nu opgivet Haabet om Embede her i Landet og forberede dem

i lidt stille Fortviv[el]else til atter i Foraaret at drage til deres kolde mennesketomme Hjem. —

Breve fra Paris skal melde om haard Frost og i Lissabon fryser den unge Broberg og hans Kone Camilla Blom næsten knagende, herhjemme pines vi af Østenvinden og 2 a 4 Graders Kulde. — Gid vi Alle sad ligemidt under 5 Linien — jeg antager nemlig at der er allervarmest — har jeg prostitueret mig ved denne Antagelse, saa forti det baade for Dem selv og Andre.

[*I Margen:*] . . . Lev vel kjere Andersen og tusinde Tak for Jonas

Deres

Jette Collin. 10

Kære Hr: Etatsraad!

Her sender jeg da de Linier, som De opfordrede mig til at skrive, hvilket jeg føler mig meget smigret ved. Endnu mere vilde det dog smigre mig hvis jeg fik at høre at De selv har læst dem. — Jeg kunde ogsaa fortælle om Solskin og blaa Himmel, for det er i disse Dage det nydeligste Veir, man vil 15 see, men gaaer man ud i det, saa faaer man 4 Graders Kulde og en skarp Østenvind at føle. Alligevel er jeg ikke saa misfornøiet med det danske Klima, at jeg ikke nok kan styre min Længsel efter Syden. — Af hvad De skrev glædede det mig naturligviis mest at høre at Jonas arter sig vel; men det skal være let, siger man, i Medgang, saa jeg vil ikke rose ham derfor. — Nu 20 er den mig levnedes Tid og Plads tilende — kan jeg end ikke være stolt af mit Brevs Indhold, er jeg det desmere af min Skrift, som jeg haaber at faae Roes for.

Deres

Louise Collin.

654. *Fra E. Collin.*

25

Til Andersen.

Besyderligt: lige i det Øieblik da jeg har stukket Brevene ind i Convoluten, men endnu ikke slikket paa den, kommer Brevet fra Cannes. Altsaa maa jeg dog skrive til Dem. — Jeg kan ikke sige Dem, kjære Andersen, hvor

det glæder os at see Deres Meddelelse om det gode Samkvem med Jonas. Denne stadige Samværen paa en Reise er en Prøvesteen, paa hvilken man kan prøve sig selv og Andre; jeg har selv erfaret, hvormeget meer det her end andre Steder er nødvendigt at lempe sig efter hinanden.

5 Paa Theatret forberedes nu Opførelsen af »De Unges Forbund« af H. Ibsen; Udfaldet er vistnok meget tvivlsomt. Vilh. Wiehe skal have erklæret, at han ikke kan spille sin Rolle medmindre han faaer Lov til at tale Norsk i den. Skeer dette, hvad vil Publicum da sige, og hvad vil »gamle Norge« sige?

10 Bournonville har ikke megen Glæde af Cort Adeler; Folk finde, at det kun er Øienlyst uden Tanke, og det giver allerede nu ikke Huus. Hans til Fordeel for Ballettens Pensionsfond arrangerede Carneval gav kun ringe Udbytte.

Forlovelse: En Datter af Fabrikant Holmblad med en Søn af vor
15 Landsmand Dr. Gravenhorst i Stockholm. —

Giftermaal. Prof: Mathias Saxtorph med en Datter af den Aagaard, som Jonas kjender fra Rungsted.

Dødsfald. Schweigaard i Christiania og hans Kone, næsten samtidigt.

— Abrahams, Not. publ. —

20 Dette er Alt hvad jeg veed af Nyheder.

5/2. 70.

Deres

E. C.

655. *Fra E. Collin.*

10^{de} Februar. 1870.

Dersom jeg havde taget fat paa dette Brev i Søndags, saa vilde Brevet
25 have begyndt saaledes: Hu sikken et nederdrægtigt Veir; thi det var det. Haard Frost med en rasende Syd-Ost; og i det Veir maatte jeg gaae op i Vartou Kirke og staae Fadder. Men da jeg begynder Brevet idag, lyder det saaledes: Det er koldt, 5 à 6 Grader, men stille. Søerne omkring Byen ere bedækkede med Skøiteløbere — der har endog dannet sig en Skøite-

løber-Klub, som har sit eget afpælede Terrain, Damer og Herrer; Theodor var der idag med Rigmor. Fra Toldboden sees ikke aabent Vande, Iisbaadspassagen paa store Belt er begyndt, og Postforstyrrelserne ville saaledes ikke udeblive. De har under disse Omstændigheder Grund til at være tilfreds med, at De har søgt hen til et andet Klima; skjøndt det jo, ⁵ hvis Efterretningerne derom ere sande, skal være koldt overalt i Europa.

Fra Norge meldes Schweigaards Død; han døde faa Dage efter Hustruen. De har vel kjendt ham? Jeg mindes ham ikke. Han var jo almindelig agtet som en udmærket Mand; Christiania har været næsten klædt i Sort ved Begravelsen; at Kirken var heelt bedækket med Sørgetøi, kan ¹⁰ jeg forstaae; men at ogsaa Døbefonten var indhyllet i Flor, synes mig smagløst. — Ved Siden af dette er det bedrøveligt at see, i hvilken Grad den norske Hovedstads Interesse knytter sig til en saadan Jammerlighed, som Opførelsen af M. Bruns Carit-Etlarske Stykke: Gjøngehøvdingen. Det fremstilles ligefrem som en Væddekamp mellem Biørnson og Brun om at ¹⁵ leie respective Pibere og Klappere. Det er dog en egen Rolle, den gode Biørnson spiller; han forekommer mig med alle sine Evner at være en simpel Mand. — Nu skal vi jo med det Første have fat paa »De Unges Forbund« af Henrik Ibsen; Udfaldet er vist meget tvivlsomt. Var Biørnson hernede, vilde han vel nok arrangere en Pibe-Concert. Jeg ønskede helst, at det ²⁰ maatte gaae roligt. —

Berlingske Tidende havde den første Anmeldelse af Deres Bog, allerede i December. Reitzel — som ikke havde sendt den, fordi den forekom ham for ubetydelig — har nu skaffet mig det paagjeldende Numer, hvoraf jeg sender den vedlagte Udklipning. De vil see, at Anmeldelsen er, som de ²⁵ Andre, fuld af det velvilligste Sindelag, men intet mere.

Jeg vil haabe, at De har faaet det Brev, som er ankommet til Nizza efter Deres Afreise derfra.

Telegraphen har bragt os Efterretninger om Gadeoptøier, som have fundet Sted i Paris igaar og iovergaars. Jeg antager nu at De først idag er ³⁰ kommet dertil, og da Spektaklerne nok kun finde Sted om Natten, og da

De og Jonas forhaabentlig sove paa den Tid, vil jeg ikke gjøre mig Ængstelser over denne Historie. Jeg haaber, at de næste Breve, vi faae, vil melde os noget om, hvorvidt den saameget udskregne forbittrede Stemning kan mærkes af de Fremmede. Skulde der udbryde noget Alvorligt, haaber jeg, 5 at Jonas er saa fornuftig at holde sig borte fra al Fare; thi kommer det først saa vidt, at den exsecutive Magts Taalmodighed standser, da bliver det vist forfærdeligt.

Jeg har i mange Aar ikke læst en eneste Roman; nu har jeg faaet fat paa Auerbachs »Auf der Höhe« i 3 Bind, og jeg kan ikke nægte, at den tiltaler 10 mig. Auerbach er meer Digter end de fleste andre Roman-Skribenter, og meer end jeg tidligere har fundet, og han har afluret Menneskenaturen de fineste Træk. Jeg troer ikke, at en Nordtydsker kunde skrives saaledes. Imidlertid har han jo en Concurrent i Mecklenborgeren Fritz Reuter, som jo nu gjør en stormende Lykke.

15 Vore moderne Lovgivere ere i denne Tid beskæftigede med at formindske Theatrets Indtægter, forøge Bøndernes Rettigheder, og at afskaffe al Titel og Rang for Fremtiden. Vi, som have den, kunne faae Lov at beholde den, hvis vi vil, men der skal nu findes paa en anstændig Maade, paa hvilken man kan blive af med den. Det vil vise sig, hvad det vil føre til; jeg tager 20 mig ikke Sagen nær; jeg gjør formodentlig hvad de Fleste gjør, thi jeg vil ikke gjøre mig latterlig ved at være fremtrædende i den ene eller den anden Retning.

Monrad, som nu er en stadig Medarbejder i Berlingske Tidende, holdt i Vinter nogle Forelæsninger om »politiske Drømmerier«. Disse har han 25 nu udgivet og de ere en vigtig Conversations- og Bladlitterats Gjenstand. Hans Venner ere meget bekymrede over hans Optræden; man seer, hvilken uhyre Sorg der siden hiin ulykkelige Tid har gnavet paa ham; Eneboerlivet i Nyseeland har ikke qvalt Erindringen; denne bryder nu frem i Fortvivlelsens uhyggeligste Form: den fjasende. Jeg kjender nok af den 30 for at kunne bedømme den saaledes: for den Tanke, at et Folk kan reise sig og kæmpe til sidste Mand, har han et Udtryk som dette: »og naar saa

Sønnerne ere dræbte og Døttrene skjændede, saa tager han Konen i Haanden og Tiggerposen paa Nakken, og er nøiet med at døe i en Grøft, nynnende »Danmark deiligst Vang og Vænge«. — Er det ikke uhyggeligt?

Jeg har i denne Tid gennemgaaet Faders Optegnelser om hans Liv. Jeg har været i Beraad med mig selv, om de skulde — om end noget be-
 arbeidede — udgives, men jeg har dog ingen Lyst dertil. Denne Beskrivelse
 er et Vidnesbyrd om et saa rastløst arbeidsomt Liv, som kun faa nu ville
 forstaae. Den Mand, som har levet i nær og stadig Forbindelse med Viden-
 skabernes og Kunsternes bedste Mænd, har kun faa Ord tilovers for disse;
 man seer af disse Optegnelser, i hvilken Grad hans Forretningsliv var hans
 Alt — naar undtages hans Familieliv; og naar det betænkes, at han ikke
 har berørt dette med et eneste Ord, kan man vel forstaae, at han kunde
 forbigaae Vennerne. Nei, det bliver ikke udgivet. Efter en saadan Bog
 vilde Fader ikke kunne forstaaes, medmindre den blev indbundet sammen
 med Familiens Viser. 15

Frosten har standset mine Bygge-Arbejder paa Landet, og min geskæftige Uro i denne Henseende har sat sig noget. Naar man i min Alder begynder paa et saadant Foretagende, kan man ikke lade være at spørge sig selv: troer du at du nogensinde kommer til at boe der? Det er meget viseligt indrettet, at man ikke kan give et ordentligt Svar paa et saadant
 Spørgsmaal. 20

Jette og Louise skrive nok imorgen, derfor vil jeg sende dette Brev idag; saa hører De dog oftere fra os.

sluttet. 11 febr.

Deres

E. Collin. 25

Vil De henvende følgende Ord til Jonas.

»Diapaisson« skal være den franske Benævnelse paa en Stemmegaffel : den Staalgaffel, som angiver Tonen a. (paa Fransk: la). Saadanne existere i ganske smaa Miniatur-Udgaver, til at hænge i Uhrkjeder mellem andet Nips. De haves her, men kunne ikke findes i Handelen. Da de upaatvivel-
 lig kunne faaes i Paris, vil jeg bede Dig at see efter i en eller anden Quin-
30

quavilleri-Handel; Du vilde gjøre Onkel Theodor en Tjeneste ved at tage en saadan med. Koster den kun c. 1 franc, vil jeg nok have een med. — Carl Boye hilser her fra Sparekassen. Alt vel. Klingrende Frost.

656. *Fra E. og Henriette Collin.*

d. 23^{de} Februar. 1870.

5 Kjære Andersen. Den 22^{de} om Aftenen fik vi Deres Brev som var sluttet d. 17^{de}. Jeg vil haabe, at det Brev (hvori indesluttet et til Jonas fra Sophie Petersen) er gaaet ligesaa hurtigt, saa at det har naaet Paris inden De er reist derfra. Og siden den Tid har jeg skrevet et langt Brev til Jonas; det er meget uheldigt, hvis han ikke faaer det. Hvor skulde nemlig vi kunde
10 ane, naar det hed sig, at Hjemveien fra Paris gik directe hjem, at De, for at komme hertil omtr. d. 10^{de} Marts, vilde bryde op fra Paris allerede d. 23^{de} eller 24^{de} Februar. Jeg blev derfor meget overrasket ved at erfare dette af Deres Brev iaftes. Men derom kan det nu ikke nytte at tale videre; det er jo rart, at vi see Dem snart igjen. Thi jeg antager, at Resultatet bliver, at
15 De ogsaa kommer ca. d. 10^{de}, at sige, hvis Beltpassagen er fri; thi den Iisbaads-Commers vil De vel ikke indlade Dem paa. Jeg seer heller ikke gjerne at Jonas gjør det. Man risqverer sin Helbred paa disse Toure og er jo, som Erfaringen ogsaa i denne Vinter har viist, udsat for at tilbringe flere Dage inden man naaer over. —

20 Jeg har idag sendt den lille Historie: Lykken . . . paa en Pind — til H. P. Holst med Hilsen fra Dem.

Frosten er ikke stræng her hjemme — sædv. 4 à 6 Grader; idag stærkt Sneefald. Men fra Beltet høres stadigt, at den ene eller anden Rende er fuld af Driviis. [*Her fortsætter Henriette Collin*]. — Edvard blev afbrudt og jeg
25 tager fat hvor han slap for ogsaa at sende Dem kjere Andersen et Par Ord til Cölln — Saavidt jeg kan see er det dog, idetmindste halvveis, Deres Bestemmelse at komme hjem med Jonas saafremt Vind og Veier og Iis og Sne tillader det, og at De ikke vil med Iisbaad er jo fuldkommen rigtigt, Edvard havde ogsaa imod at Jonas gjør Reisen paa denne Maade, men naar

jeg ret betænker, saa har jo saa Mange gjort det uden at tage Skade og Jonas har jo gode varme Klæder og et Par Overtræksstøvler som nok kan holde hans Fødder tørre, naar han kun vil iagttage alle Forsigtigheds Regler saa skal han med Guds Hjælp ikke have ondt af at komme hjem paa denne Maade hvis Nødvændigheden byder det. — 5

Er der nogetsomhelst hvormed eller hvori jeg kan være Dem behjælpelig ved Deres Hjemkomst, saa byd over mig kjere Andersen jeg er ganske til Tjæneste og altid Deres hengivne
JetteC.

657. *Fra E. Collin.*

d. 25^{de} Februar. 1870. 10

Jeg kan ligesaagodt skrive til Dem idag, for at give et Livstegn fra os, da Correspondancen jo vel nu ophører; den er nu for uberegnelig paa Grund af Iisforholdene.

Jeg sender Dem herved (tilstillet mig fra Redacteur Bille) en Udklipping Dem angaaende af the Daily Telegraph af 17^{de} Januar. 15

Siden Deres Brev af 17^{de} have vi nu Brev fra Jonas (til Louise), hvoraf vi see, at han har faaet Brev. Om han har faaet mit lange Brev ang. Krøyer, har jeg endnu ikke hørt noget om.

Iisforholdene ere de samme. Igaar meldes, at endeel Baade, efter at have arbeidet en heel Dag i Isen, have maattet vende tilbage. Jeg ønsker naturligviis ikke, at Jonas skal tage Deel i saadanne Farter, men forøvrigt vil jeg ikke have nogen Indflydelse paa Reiseplanen. Vi kunne jo ogsaa haabe en Forandring til det Bedre inden den Tid. — 20

Jeg kan ikke huske, om jeg har fortalt Dem, at Dr. Vilh. Meyer har havt Bryllup. 25

Idag vade vi i Sneen til op over Galocherne, naar man har saadanne; det har allerede standset Sporvogne og vil maaskee snart standse Jernbanerne. Det standser ogsaa mig i mine Byggeplaner; men det er da mindre vigtigt.

Vil De have en Oversigt over hvad der efter Deres Afreise er udbetalt for Dem?

Til Privatbanken betalt:

	1869 Oct. 27.....	110.	73.
5	Novbr. 8.....	167.	33.
	1870 Januar 4.....	147.	66.
	» 22.....	147.	66.
	febr. 8.....	295.	36.
		868 R. 82 β	
10	givet Jonas med.....	400 »	»

Der er saa mange Folk som sige til mig paa Gaden: hils Andersen, naar De skriver til ham — men jeg kan ikke huske deres Navne. Men fra vor Kreds skal jeg hilse Dem fra Enhver uden Undtagelse. — Dersom et Brev fra Collin reiser hurtigere end De, haabe vi endnu engang at høre fra Dem eller Jonas.

d. 25/2 70.

Deres
E. Collin.

658. Fra Jonas Collin jun. og H. C. Andersen til Henriette Collin.

Cøln 1.3.70.

20 Kjære Moer! Nu er der gaaet 6 Dage, siden jeg skrev, men jeg synes, at det er en Evighed, ikke fordi jeg har kjedet mig i Mellemtiden, men fordi jeg længes mere og mere efter at komme hjem. Fra det Øieblik jeg kom paa tydsk Grund har jeg en Følelse af, at jeg ligger paa Feltfod med Enhver jeg træffer . . ., og jeg taler ikke med et Menneske. Her er som
25 om man var i et Galehus. I Anledning af Karnevalet gaaer hvert andet Menneske maskeret og udklædt i de mest vanvittige Dragter, hujende, hylende og gebærdende sig som Afsindige . . . Optog af Ridende, Kjørende,

Dandsende o. s. v. vrimle overalt, kolossale, forgyldte Vogne med Negere, Beduiner og allehaande phantastiske Skikkelser kjøre i Rækker gjennem Gaderne, kort sagt: her er Karnevalslystighed som i ingen anden europæisk By. — I Brüssel var vi to Dage og havde det godt. Jeg savner naturligvis Peter meget, men derved er Intet at gjøre. Andersen kom til at holde 5 meget af ham, men kunde aldeles ikke forsone sig med Opholdet i Paris. Hans Ængstelser for Optøier lode ham ingen Ro, hans gamle Harme over ikke at komme til Keiseren fornyedes og forøgedes derved, at Gr. Moltke (Ministeren) ved Middagsbordet drak et Glas med Mogens Friis, men ikke med A; det er jo ogsaa flaut og taktløst, men M. er vist ogsaa en Bøffel. 10 Jeg veed med mig selv, at jeg tog alt muligt Hensyn til A. og der var og er stadigt et fortræffeligt Forhold imellem os.

Om min Afhandlings Skjæbne veed jeg aldeles Intet. Er den kommen til Paris, saa tager Peter sig af den. Jeg gad dog vidst, hvad Steenstrup siger til den. 15

Jeg kan ikke forstaae, at Bergsøe ikke har skrevet et eneste Ord til mig; der er dog hændt saa meget i den naturhistoriske Verden derhjemme, siden jeg reiste, at der havde været Anledning nok for ham til at meddele mig lidt, tilmed da jeg har skrevet til ham. Vil Du sige ham det, naar Du seer ham. — 20

Imorgen reise vi, men neppe længere end til Hamm; Dagen derpaa til Hannover og saa videre over Hamburg, Fredericia og Odense. Lad mig faae Brev i Fredericia (Poste rest.), det er dog altid et Par Dage før min Hjemkomst. Hils dem derhjemme og hvem der ellers bryder sig derom; jeg burde skrive til Sophie, men jeg gjør det vist ikke, hils hende. — 25

And. vil gjerne have den sidste Side, derfor Farvel, kjære Moer. Jeg veed ikke, om jeg sender flere Breve.

Din
Jonas.

Kjære Fru Collin!

Cöln den første Marts 1870.

Med stor Glæde forlod jeg Paris, hvor jeg slet ikke morede mig og fandt det ikke blot vinterligt, men uhyggeligt! — Jonas og jeg foer med et Iltog i 6 Timer de 45 danske Miil til Brüssel hvor vi begge følte os glad og vel. I forgaars naaede vi Cöln hvor Carnevalet netop var begyndt og igaar paa sit høieste Punkt, i Dag slutter det. Her var et ganske storartet Arrangement, det De nok snart vil see i Billeder i »illustrirte Zeitung«. Den halve By dandser endnu i Carnevalsklæder om i Gaderne, det er ligesaa rigt og festligt som i Rom og her i Cöln er gjort mere end der for festlige Optog. Vi morede os fortreffelig og fik derpaa en stor udsøgt Middag, med Østers, Skildpadesuppe, Fasaner, Iis, og mange Mellemretter. Saa dreve vi om i Vrimlen. Vi ere begge to meget elskværdige Mennesker, vi fortjene at faae Reise-Medaillen for »Enighed og Opmærksomhed«. — I Dag er jeg ikke ganske rask, men Jonas der holder Bog over mit Befindende, glæder sig hver Gang jeg føler en ny Smerte, »men lille«. Snart, vil Gud, sees vi, men jeg gaar ikke med Iisbaad. Hils Deres Mand, Louise, Theodor etc.

hjerteligst

H. C. A.

659. *Til Henriette Collin.*

Hanover den 4 Marts 1870.

20 Kjære Fru Collin!

Endnu et Brev! senest skrev jeg nogle Ord i Brevet Jonas afsendte fra Cöln. Vi bleve der de tre Carnevals Dage, der tilvisse for mig vare de morsomste paa hele Reisen. Igaar Eftermiddags toge vi afsted efter at vi en Time forud havde faaet de kjære Breve fra Dem og Deres Mand. Men hvor kunde det undre Dem at vi toge fra Paris den 24 Februar, naar vi ville besøge Brüssel og komme til Cölner-Carneval? Det klang ud af Brevene om

klingrende Frost, Iis i »alle Render«, gruelig Vintertid, det gøs i os begge to, men Solen skinnede saa deiligt varmt udenfor, Foraaret har holdt sit Indtog og fulgt os lige fra Brüssel, vi troe begge to paa at vi bringe Foraaret hjem, og da haaber jeg de Alle ere os taknemlige, især de gode Mennesker som bygge Villa ved Havet. Fra Cöln gik vi kun til Ham og overnattede der; 5 vi fik Avisen og Jonas læser for mig Efterretningen om at Henrik Herz er død; det betog mig noget! vi to eresaa forunderligt mødtes, stødt mod hinanden, rakt hin anden Haanden, blevet skildt ad og atter mødtes. Jeg troer at have forstaaet ham bedre end han mig, eller rettere vurderet mere end han kunde vurdere mig. I Paris fik jeg det sidste Brev fra ham; det var om 10 at give Paludan Müller det ankerske Legat dette Aar, vi vare enige og have hvert Aar ganske mærkeligt været enige i vor Legat Bestemmelse. Jeg gad vide hvorledes Enken er stillet; aarligt, en Tid, vil hun jo have Penge fra Theatret for de af hendes Mands Værker som der gives og ikke ere opførte endnu 25 Gange; hos Reitzel vil hun jo ogsaa have en Indtægt; men hun 15 sidder nok med flere Børn. Der var blevet koldt i vor Stue, da Jonas læste Efterretningen, jeg sank hen i Tanker, Jonas gik tilsengs, jeg sad halv afklædt og maatte skrive et Par Ord; »sid nu ikke og forkjøl Dig!« raabte han advarende, jeg forkjølte mig ikke og skrev et Par Stropher, som jeg her sender, og dersom de har Deres og Deres Mands Bifald, da send dem til 20 vor Ven Redacteur Bille med Hilsen fra mig, at finder han jeg kan være det lille Vers bekjendt, da giver han det en smuk Plads, ret snart, i »Dagbladet«. — Nu er Jonas og jeg, som Brevet viser, i Hanover, det er uvist om vi i Dag eller først imorgen gaae til Hamborg, Theatret i Hanover gjør Udslaget; een Dag blive vi i Handelsbyen og flyve da til Fredericia for at 25 hilse paa Landsoldatens Monument og hvor Jonas venter Brev, jeg glæder mig til det samme. Troer De jeg kan? Da gaae vi til Odense og Beltet mælder om vi skulle blive i min Fødeby een eller flere Dage. Hils Louise, Theodor, hele Familien, men særligt Deres Mand. Fru Serre som venter, jeg

ikke opgiver Dresden paa Hjemveien, sender jeg Brev at Besøget er udsat til et kommende Aar, om Gud vil vi leve.

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen.

- 5 Jonas hilser! og jeg tilføier: han er en rigtig god Reisekammerat; klap ham naar han kommer hjem!

660. *Fra Henriette Collin.*

Søndag Morgen [6. Marts 1870]

Kjere Andersen. I dette Øieblik modtog jeg Deres Brev og de smukke Linier over Hertz som strax skal sændes til Bille. Jeg kan saa godt forstaa
 10 Deres Følelser ved hans Død — Om hans Enkes Stilling veed jeg endnu intet, men det vilde dog være utænkeligt om ikke hun og hendes Børn bleve hjulpne fra de mange rette Steder som maa føle sig opfordrede til, paa denne Maade at vise deres Taknemlighed mod den gamle Digter.

I aftes meldte Berlingske at Iistransporten var ophørt, Luften er for-
 15 aa[r]slig, Solen skinner, mange Smaablomster stikke forsigtig det lille Hoved op for at see om det snart er Tid at reise sig fra den lange Hvile, jeg vilde ønske at det maa vedblive saaledes til De er kommet hjem, man bliver ellers lidt trykket i vores velsignede lille Land, naar man fra den lyse Syd kommer for tidlig Hjem under vor tunge graa Luft.

20 Farvel kjere Andersen, til snarligt og fornøiet Gjensyn

Deres

Jette C.

Hils min Dreng, jeg skrev iaftes et Par Ord til ham.

661. *Fra E. Collin.*

Hilsen og Venskab! Jeg er saa forkjølet, at jeg ikke kan gjøre Fødsels-
 25 dags Besøg; men jeg mener det lige godt. — Deres

2 April 1870.

E. Collin.

662. *Til E. Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 23 Mai 1870.

Kjære Ven!

I Løverdags, saaledes som jeg havde bestemt, forlod jeg Kjøbenhavn og kom herud til Basnæs. Jeg var oppe Klokken fire, stod paa Banegaarden, lidt over sex og naaede, over Korsøer, hvor Vogn ventede mig, Basnæs. I Vogn med mig, fra Kjøbenhavn til Sorø, var jeg sammen med flere Bekjendter, Holstein-Holsteinborg, Neergaard, Wedel og Schack; jeg talte i Ringsted med Grevinde Frijs som med Døttre tog til sin Datter paa Gisselfeldt og venligt indbød mig, om det ikke krydsede mine Reiseplaner, at komme til Frijsenborg i Sommer; endnu veed jeg ikke hvorledes det stiller sig og længes efter Brev fra Fru Melchior for at erfare hvorlænge hun med sine Døttre blive i Ems. For Øieblikket er her paa Gaarden kun Fru Scavenius og hendes Søn, Eieren af det Hele, Otto Scavenius, han skal om et Par Uger over til Jylland og ligge i Leiren, han er nu Underofficer. Foruden mig er her den unge Mogens Frijs, som jeg synes godt om, han skal allerede i denne Uge til Kjøbenhavn, være Soldat og ligge i Casernen, det vil være en stor Forandring i hans Liv. Jeg lagde hos Jonas et tydsk Exemplar af mine samlede Eventyr, som Professor Schütte, (ja hvorledes skriver hans sit Navn?) lovede mig at tage med til Kaulbach i München; jeg lægger her et Par danske Ord, i dette Brev, med Bøn om at De vil gjengive disse paa Tydsk og sende mig, for at jeg kan afskrive samme og sende tilbage for at lægges ved Bogen, at Kaulbach, om han er i München, kan vide hvem der er Overbringeren. Nu tager De vel i denne Uge til Hellebek, Veiret er rigtignok i Dag koldt, men i forgaars og igaar var det aldeles sommerligt, Skoven er deilig grøn, Kornet groer høit og der mylrer Blomster frem. Igaar havde vi for resten en fæl tør Brandtaage, der faldt for Brystet; i Dag fryser jeg lidt. Himlen er graa, Søen ligger bly tung. Igaar hørte jeg Kukkeren, jeg spurgte ham hvorlænge jeg skulde leve og han kikkede kun to Gange, altsaa kun leve i to Aar, det syntes jeg for kort og bad den strax kukke om og da kikkede den 12 Gange, naa det var der dog Mening i. Hils

Deres Kone, Jonas og Louise, den sidste tør jeg ikke bede om Brev før Einar sætter mig ind i Bank-Stilen, det jeg kunde fristes til skeete, thi saa forstod jeg at læse, men vil Een af de to Andre forunde mig en Glæde, da faaer jeg vel et Par Ord fra dem.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

5

663. *Fra Henriette Collin.*

Søndag 22 Mai [1870]

Kjere Andersen Kan De huske at De gjennem mig tilbød den lille Frøken Vilhelmine Hecksher den store Glæde at De vilde skrive paa en Vifte for hende — Her er den og naar De engang imellem er oplagt saa tag den
10 frem. — Jeg haaber at De ikke bliver vred fordi jeg sender den efter Dem —

Med Undtagelse af den Omstændighed at vi ere Ministerløse — er Alt som det var da De reiste — Sommer Uroen i Skikkelse af Taarnhøie Omnibusser med Flyttelæs der næsten forsvinde i Skyerne, bevæge sig langsomt
15 gennem Gaderne ud ad Strandveien[,] paa Toppen staar altid en Kurv med rystende Planter som med deres Herskabskal nyde Landlivets Fryd og Hestenesee udsomsmaa Hunde i Forhold til den Kolos der følger efter dem.

Paa Lørdag er det vort Haab og Ønske at flytte ud — gid den Akt var vel overstaaet, jeg føler mig hvert Aar mindre skikket til dette besværlige
20 Huus — om det virkelig skeer! — og faar det nogenlunde forsynet — —

Hvis De for Alvor tænker paa nogle dages Ophold i Hellebæk — som bestemt vilde behage Dem naar Veiret var godt — saa lad mig det vide lidt betids saa skal jeg gjøre hvad jeg formaar for Deres Velbefindende der og hvis Kroen, som er meget lille, ikke er at faae, saa er der maaskee privat
25 logis som De nok kunde finde Dem i, naar De vil lade være at tænke for meget paa Rolighed og Fru Melchior! —

God Nat kjere Andersen

Med mange Hilsner

Deres Jette C.

25 som] først skrevet at faae.

664. *Fra E. Collin.*

Saavidt jeg veed har Jette allerede afsendt Brev til Dem, saa at der ikke kan blive noget at fortælle for mig. Udreisen til Hellebæk vil rimeligviis blive forsinket paa Grund af Mangel paa Varme; vi ville dog ikke begynde vor Landliggen med at ligge i Kakkellovnene. At Folk ere meget opsatte paa at komme derud, erfarede jeg igaar af Jacob Lund, som, efterat være afviist fra Kroen, hvor intet er ledigt, med Nød og Neppe fik en lille men dyr Leilighed for Konen. Det gode Aalgaard bliver os efterhaanden lidt for Kjøbenhavnsk, og det forventede nye Hjem til næste Aar staaer derfor saameget lysere for os. 10

Jeg hører nu, at Jettes Brev ikke er afsendt, men det kommer vel med dette. — Jeg er meget ophængt med Udflytnings-Beskjæftigelser og med den forestaaende Termin. —

24/5. 70.

Deres

E. Collin. 15

665. *Til Henriette Collin.*

Basnæs den 9 Juni 1870.

Kjære Fru Collin!

Tak for Brevet! jeg modtog det igaar inde i Skjelskjør hvor jeg var kjørt ind til Lægen Dr Müller. Forleden skrev jeg et spøgende Brev til Theodor og klagede over hvad jeg troede var Knappenaalsrifter paa Brystet om under Armen, men det er blevet lidt mere end Spøg og da jeg iforgaars følte mig ganske febril af Smerte kjørte jeg ind til Byen og Lægen erklærede at det var »Helvedsild«, altsaa hvad man nok kalder Zona. Jeg haaber imidlertid at jeg nok gaaer den Skjærsild igjennem og jeg seer Theodors Glæde over at jeg er kommet i den Ild. Jeg formoder at jeg ikke behøver at holde Diæt, da Lægen ikke talte derom og vil altsaa nu nogle Dage holde ud og see til. Den ene Dag herude gaaer stille som den anden. Efter at have 25

drukke min Kaffe skriver jeg Breve, spiser saa Frokost, læser og spadserer, saa have vi Middag, om Aftenen læser jeg nu høit i »Breve til og fra H. C. Ørsted« og saa gaaer jeg tilsengs. I disse Breve bliver Deres Svigerfader flere Gange nævnet, Ørsted sender Hilsener hjem til ham. Det er ret kjedeligt
5 at Mathilde ikke har kunnet erholde et eneste Brev fra Collin til Ørsted eller omvendt. De vil finde der i Bogen et Brev fra mig, det er nu 37 Aar gammelt, straalende af Henrykkelse over Italien. Et Brev fra Ørsted til Orla Lehmann har særligt interesseret mig. De nævner i Deres Skrivelse Lehmann og omtaler det Billed han har bestilt hos Bloch hvor jeg skal
10 sidde i en Stue og læse høit af mine Eventyr, men jeg troede at det var opgivet, Lehmann har nogle egne Ideer med ideligt at faae saa tamme Scener, som Læsning ved kogende Theemaskine. Jeg synes ikke engang om det Billed i Naturen hvor Christi[an] Winther springer over Stænten og forstyrrer en Ko og to Elskende, der tilsammen skal være et Billed paa Træ-
15 snittenes Digter. Bedre var det at Bloch malede mig i Deres Stue, hvor De og Børnene saae paa mig mens jeg klippede i Papir, saa blev det dog noget Nyt i Stue-Stykkerne og man blev fri for »Maskine«, den kan jo bruges til »Hverdagshistorierne«.

Tak for Meddelelsen om at faae Tag over Hovedet og god om Gang, gid
20 at jeg havde hørt derom otte Dage tidligere, nu er jeg stillet paa et andet Stadium. Før jeg reiste, veed De, talte jeg med Frøknerne Rausing, dog uden at gjøre videre Aftale end den, at vi i Juli, talte nærmere med hinanden. Nu faaer jeg for nogle Dage siden et Brev fra Edgar Collin og som jeg har besvaret, ligeledes svævende, men dog meget imødekommende;
25 han ønsker at jeg vilde boe hos ham, da vil han i det ny Qvarteer see at faae en større Leilighed end den han har, spørger mig om hvad jeg betalte hos Frøken Hallager og hvilke Fordringer jeg har. Dette som sagt har jeg besvaret og venter nu at høre hvorledes Sagen stiller sig for ham. Han gjør det naturligviis af oconomiske Grunde, og naar jeg kunde blive tilfreds
30 hos ham, synes jeg at burde komme ham imøde. Siig mig, mellem os, Deres Mening om denne Sag før den mueligviis sluttes. Hils Deres Mand,



Vifte med 18 Cedertræsblade, dateret Marts 1868; skal have tilhørt Frøken Anna Raasløff.

Louise, Jonas, som jeg længes efter Brev fra. Min Lottorisæddel er vel i Orden. — Hils Fru og Frøken Petersen. Viften skriver jeg paa.

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen.

5 [De sidste Linier i Margen.]

666. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard 12 Juni [1870]

Kjere Andersen Jeg kjender for lidt til Edgar og Magdalene til at turde have nogen Mening om den Mulighed at De vil boe hos dem — Jeg tror ligesom De at Edgar trænger — maaskee haardt — til enhver Lettelse i sine
 10 Udgivter og jeg tror vist at han vil blive Dem en opmærksom, venlig og i enhver Henseende hensynsfuld Vert. — Hans Kone kjender jeg jo saagodtsom slet ikke og allermindst i Retning af de huslige Dyder og heraf vil jo for en Deel beroe den Forpleining der vil blive Dem til Deel — Hun er svagelig men dersom hun har en flink Pige saa er det jo hende som faaer
 15 Ansvar — Alt dette kunde De jo sige Dem selv ligesaa godt som jeg kjere Andersen, men jeg har intet Andet at sige og tør ingen Mening have — De vil vel ikke afgjøre noget før De selv kommer til Byen? —

Det skal være en pinagtig Sygdom De lider af og det er vel heller ikke for Intet at den kaldes »Helvedes Ild«. — Spørg dog Doktoren om De ikke
 20 skal holde Diæt, dersom jeg var Deres Læge vilde jeg beordre Melkemaad og let Kjød, Grønt og Fisk samt Vand »Med saameget som et Fingerbøl« Viin — See saadan skal De ha'e det! — —

Saavidt jeg forstod Lehmann vil han have sit Billede fra vores Dagligstue og jeg tror ikke at der er Tale om nogen kogende Maskine — Deres
 25 Idee med at klippe synes jeg godt om som noget Nyt, uagtet jeg kun kjender det ene Billede af Fru Jerichau som viser Dem læsende. — Farvel kjere Andersen

Deres

Jette C.

667. *Til Henriette Collin.*

Basnæs ved Skjelskør den 13 Juni 1870.

Kjære Fru Collin!

Igaar overraskedes jeg med et lille Brev fra Theodor; i samme overraskedes jeg ogsaa ved følgende Meddelelse: »Jette forundrer sig over at Alle have faaet Brev fra Dig kun ikke hun!« — Det er mig meget smigrende 5 at De savner Brev fra mig og ønsker et saadant, og De veed at De har kun at tale, befale, og jeg kaster Alt tilside og rister Runer paa Papiret, derfor kommer denne Skrivelse i Dag. Dog tillader jeg mig at antyde at jeg blev lidt forundret over at De ikke har faaet Brev, thi det er ikke længe siden at jeg skrev, jeg seer af mine Optegnelser at jeg senest sendte Dem et Brev den 10 9^{de} Juni og sendte det til Aalsgaard, Hellebek ved Helsingør, er det ikke kommet til Dem, vil De da ryste Postmesteren saalænge til han giver Brevet fra sig! Nu faaer jeg vel snart at vide om denne Skrivelse er naaet til Hellebæk. Jeg bliver paa Basnæs til den 25 Juni, tager da over til Holsteinborg og venter at indtræffe i Kjøbenhavn den 2^{den} eller 3^{die} Juli, da ere vistnok 15 Melchiors indtrufne og jeg boer hos dem paa »Rolighed«. I August gaaer jeg til Frijsenborg! det er Sommer-Planerne. Under Opholdet paa »Rolighed« kommer jeg en Dag ud til Hellebæk. I det Brev jeg den 9^{de} afsendte gav jeg Dem Svar angaaende min Huusleilighed for Vinteren og raadførte mig med Dem angaaende Edgar Collins Forslag; herom maa 20 De endeligt udtale Dem i al Fortrolighed. Jonas længes jeg ogsaa efter at høre fra. Her er meget eensomt paa Basnæs, og Veiret særdeles koldt; man ynder aabne Vinduer og aabne Døre, det jeg ikke gjør, saa at jeg, som gigt-svag tidt, føler mig geneert og da jeg plages stadigt af den fordømte »Helve-sild« op under Armene, har jeg det ikke saa fornøieligt. H. P. Holst seer 25 jeg er paa en stor Reise; det gav et Stød i mig da jeg læste der om, jeg fik et Øieblik Udvee. Efterretningen om Charles Dickens Død stemte mig veemodig; han er kommet mig engang saa hjerteligt imøde, jeg har været lykkelig i hans Skrifter, har levet glad med ham og nu sees vi aldrig mere paa denne Jord. Da jeg efter Besøget hos ham forlod England, kjørte han 30

selv Vognen som førte mig til Maidstone, der omfavnede han mig, trykkede mig et Kys paa Kinden, loe og spøjte: og nu: »forbi! forbi! blive alle Historier!« Hvorledes gaaer det med Deres ny Huus?, Groer det godt? Boe Billes i denne Sommer i Hellebæk? Hils da fra mig. Ere endnu Fru og Frøken Petersen derude, da udstrøe ogsaa for disse mine Hilsener og ikke mindre for den kjære Frøken Louise. Jeg har til riverside Magazine begyndt at samle og sætte i Stiil et Par af vore smukkeste Folkesagn, det er endnu det Enes[te] af literairt Udbytte under dette allerede 3 Uger lange Besøg paa Basnæs; og dog er jeg altid ene, altid flittig, ganske anderledes end inde i Byen, men jeg faae[r] læst en heel Deel, det maa jo ogsaa gjøres. Mit Brev i Dag er tomt og tørt, men da vi leve i saa vaadt Veir, som dette yndige, for Frøer og Regnorme velsignede Veirligt frembyder, er altid det Tørre noget nyt, om just ikke i min Brevstiil. Hils Deres Mand hjerteligt

H. C. Andersen.

15 [I Margen:] Viften sender jeg ikke til Hellebæk, men til Dronningens Tvergade.

Fru Scavenius beder mig at hilse!

668. Til Henriette Collin.

Basnæs ved Skjelskjør den 24 Juni 1870.

Kjære Fru Collin!

20 Det er længe siden jeg hørte fra Dem, jeg maa nok skrive igjen, saa ryster jeg vel et beskrevet Blad af Hjertetræet; Vinden vil bære det over Skjelskjør til Holsteinborg. Der er jeg, om Gud vil, paa Søndag Formiddag ved Frokosttid; kun een Uge bliver jeg paa den gamle Gaard hos de kjære Mennesker; det er den kjedsommelige »Huusleilighed« som kalder mig til Byen. Den gode Edgar Collin vil at jeg skal slaae til paa hans Anbefaling, men jeg maa dog selv see Værelserne. Jeg har lovet at være i Kjøbenhavn, senest den 3 Juli, og saa maa jeg derind, uagtet jeg ikke har

nogen Besked fra den gode Ven om det er for seent eller ikke. Paa den Tid indtræffer ogsaa Melchior, men i de første 14 Dage faaer Fru Melchior saa travlt med at ordne og indrette sig i sit saagodtsom nye Hjem, at hun foreslaaer mig at jeg fra Holsteinborg først tager til Frijsenborg og derfra til Kjøbenhavn, thi ikke før den 16 eller 20 Juli vil der være i Orden paa »Rø- 5 lighed«, saaledes kan jeg nu ikke indrette det; jeg maa snarest see Huusleiligheden eller jeg faaer den ikke, det smagte mig ikke ret Besøget hos Frøkerne Rausing (eller hvad de nu kaldes), jeg følte ikke Sympati; jeg kommer altsaa seent Søndag aften den 3 Juli og tager ind i Hotel d'Angleterre hvor jeg bliver indtil videre; maaskee tilbringer jeg senere nogle 10 Dage ude hos Henriques paa Strandveien, kommer en Dagstid til Hellebæk og saa ere de 12 a 14 Dage fløine hen, kun alt for snart. Da aabner sig »Rølighed« hvor jeg bliver til ind i August, (et Par Uger), saa først tænker jeg paa Frijsenborg; vandt jeg i Lotteriet, men det gjør jeg nu ikke, saa fløi jeg lidt syd paa, det jeg har Lyst og ikke Lyst til. Jeg er nu saa temmelig vel, 15 den »helvedes Ild« er slukket, i det mindste synligt, om den skulde blusse op igjen veed jo Ingen. Jeg har levet saare stille herude, Humeuret har vippet op og ned, med Grund og uden Grund, jeg har faaet læst en stor Deel, saaledes af Ewald, Goldschmidt og flere Forfattere, læst Ørsteds Breve, Talmud og slige mere belærende Skrifter; men jeg har afbetalt en 20 stor Brevgjæld, jeg har i disse 5 Uger skrevet hele 67 Breve, dette De her modtager er netop det 67^{de}. Gjør De mig dette efter? Den som har været meest trofast i at glæde mig med Brev er Hr Martin Henriques og efter ham hans Søster Fru Melchior. Lad mig nu snart høre fra Dem hvorledes De lever og hvorledes alle Deres befinde sig. Jeg haaber at Gjenboens Huus ikke 25 kaster for kold Skygge ind i Deres Stuer og at Forholdet er blevet mildere. Familien derovre har jo rigtig nok taget al Udsigten bort for Dem, men De vil faae den i større Pragt naar Kukkeren kukker næste Foraar. Jeg holder iøvrigt ikke af at det nye Huus ligger saa eensomt, lige som jeg slet ikke holder af den tossede Baad, jeg skal aldrig sætte min Fod i den, det lover 30 jeg, gid Deres Mand og Jonas ville gjøre det samme naar det blæser. Hor-

nemanns ere nok nu fløttede ud paa Landet til Dem? ; Om Billes iaar boe i Hellebæk eller paa Klampenborg har jeg ikke forstaaet. Orla Lehmann har De derude. Hils ham venligt fra mig! som unge Mennesker mødtes vi i Glæde og Forstaaen; i den senere Tid saae vi hinanden sjældnere og ere
5 blevne halv fremmede for hinanden. Jeg begyndte igaar et Eventyr »Tante Tandpine«, siden forandrede jeg Overskriften til »Tante Mikkes Tænder«. Det dreier sig om Tandpine og falske Tænder, jeg maa jo see at faae Noget ud af de Plager der paalægges mig. Imidlertid mærkede jeg, under Skrivningen, at det ikke var saa let at behandle den Historie vilde jeg blive inden
10 for Grændsen af det Skjønne. Jeg har ogsaa begyndt paa »Lykke Peer«, men med ham er der heller ikke Lykke. Det synes som Basnæs Luft og Jordbund, der ellers var saa god for Eventyr, ikke har samme Egenskab i dette Foraar. Paa Holsteinborg vil det neppe blive bedre, der er i alle de Aaringer jeg kom der, kun skrevet: »Klokkedybet«, »Gjemt er ikke glemmt« og
15 Venø og Glenø, den sidste sprang frem ved en Skaaltale jeg holdt ved Middagsbordet, da der vare komne Folk som skulde inddige Strømningerne. Paa Holsteinborg faaer jeg neppe nogen ny Digtning, men jeg faaer Brev fra Fru Collin, det er saa vist som om jeg allerede havde det. Hils Deres Husbond, jeg haaber han finder en smuk Indskrift at sætte over Døren
20 paa sit Huus, hils Frøken Louise at jeg altid sørger over at jeg ikke kan læse hendes ellers høist vurderede Haandskrift, hils Jonas at jeg med min daarlige Huukommelse begynder at glemme hvorledes hans Haandskrift seer ud, mon ikke Erindringen kunde opfriskes? Hils min Ven Theodor, jeg haaber at Vappe har det godt! Siig mig dog om Hr og Fru Lund ere reiste!
25 Fru Scavenius sender mange venlige Hilsener til Fru Collin og ønsker at Bekjendtskabet maa fornyes. — Frøken Brandes er indtruffet til Basnæs, hun er en prægtig ældre Pige. De ynder ikke hendes Bog; hun betog Dem ikke med »Triumph«, maaskee hun skriver en ny Bog der tager Dem med »en Trumph!« — dette er altid et Ordspil. Om hun imidlertid skriver veed
30 jeg ikke, men eet veed jeg, jeg har skrevet paa Viften og da jeg nu om otte Dage er, vil Gud, i Byen, tager jeg den selv med og lægger for Deres Fød-

der, vil De saa lægge den i Hænderne paa Eierinden. Nu er De vel træt af dette Skriveri, tilgiv! jeg bliver ikke træt af at blive

Deres hengivne, taknemlige

H. C. Andersen.

669. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard Mandag [27/6 1870] 5

Det var paa høie Tid kjere Andersen at Deres Brev kom, thi jeg var paa Veie til at blive fornærmet og saa saae det nok galt ud for Dem! — Jeg længes meget efter at vide Resultatet af Deres Forhandlinger med Edgar og haaber at det maa blive til alle Parters Gavn og Glæde og jeg kan godt forstaae at De selv maa see Værelserne inden De bestemmer Dem. — Hos 10 os gaar, eller rettere, flyver Tiden med utrolig Hurtighed og hvært Øieblik, naar man mindst venter det, er det Søndag, de 3 Colliner tilbringe mere end deres halve Liv ved vort Fremtids Sommerhjem, og var De her idag saa skulde De, det er jeg vis paa, glæde Dem med mig over en — ja lee kun — Ukrudts-Flor, der har udviklet sig i vore Skove — jeg kunde have 15 Lyst til at lægge et af vore Grantræer inden i Brevet, men da det nok ville veie til 3 Postmærker, vil jeg dog ikke indlade mig paa denne Udgift, og hellere vente til De selv kommer og seer vor Herlighed — Saameget er vist at dersom Grev Holsteins Familie glæder dem over deres Holsteinborgs Herlighed efter samme Maalestok som vi over Ellekildes 6 Tommer høie 20 Træer, saa har de meget at være glade over — men det er de jo ogsaa, det er jo en lykkelig og elskværdig Familie i hvis aabne og gjæstfrie Arme De nu nyder Livet. —

Jeg seer af Avisen at Christian Vinther er kommet hjem og i et Brev fra Kjøbh: fortaltes der at hans — (hans Kones) — Datters Forlovelse med en 25 Portugiser — var hævet — det er det 3^{die} Forsøg paa at faae den stakkels Pige forsørget ad Egteskabets Vei og jeg kjender ikke det nærmere ved Sagen, men i mit stille Sind lykønsker jeg af mit fulde Hjerte Portugiseren!

Familien Phister som boer her, havde nylig en stor Angst ved at deres

Datter faldt ned i en aaben Kjelderlem og derved fik en saadan Nerverystelse at de strax maatte tage til Byen med hende, hun er nu i god Bedring, men da hendes Fader beskrev mig sin Sorg og Angst for Datteren gjorde han det saa levende og saa grædende at jeg var ligeved at græde med —
 5 jeg tror dog ikke at han spillede Komædie.

Jeg glæder mig til de nye Eventyr — men det er unægteligt et farligt Gebet at komme ind paa de forlorne Tænders Enemærker med Poesiens uafviselige Fordringer.

Jeg er Mutters-ene hjemme og har derfor kun mit eget hjertelige Lev vel
 10 Deres Jette C.

[*I Margen:*] Jeg glæder mig til at De laaner mig Ørsteds Breve ved Leilighed.

670. *Til Henriette Collin.*

Petershøi ved Klampenborg den 11 Juli 1870.

Kjære Fru Collin!

15 Tak for den varme Modtagelse i det kolde Hellebek, Tak for hvor godt De og Deres undte mig det; Hellebek under mig, mærker jeg, ikke noget Godt. Det er nu tredie Gang jeg er kommet syg derfra og eengang henter jeg vist der min Helsot; næste Aar boer De jo der Nordpolen et Stykke nærmere. Tak for det store Tørklæde De laante mig til Hjemreisen, det er
 20 vel, haaber jeg, nu igjen i Deres Værge. Aftenen var imidlertid ikke saa kold som Formiddagen, Blæsten havde for en Deel lagt sig men jeg kom hjem, som sædvanlig, fra den Kant, med en ordenlig Forkjølelse. I Fredags betog den aldeles min Stemme, Løverdags var jeg med Gigt, Hovedpine og Kuldegys, men bestemte mig dog til at kjøre her ud til Henriques,
 25 hvor jeg i Dag, paa tredie Dag, sidder inden Døre med Mixtur og Havresuppe; det vilde jeg ikke saaledes kunde have havt i Hotellet, saa at det er godt jeg er her. — En Uges tid bliver jeg og tager da til Melchiors paa »Rølighed«. Jeg havde haabet at see Jonas i Byen om Løverdags, han talte derom. Jeg syntes ogsaa at jeg fra mine Vinduer saae ham om Morgen

gaae forbi, men »han saae ikke op«, ikke engang med Øinene. Hils ham! — Deres Mand, Louise, Fru Sommer og vor gode Doctor, som mellem os, i Grunden »lever et Hundeliv«, min hjerteligste Hilsen! Uagtet min stærke Forkjølelse har jeg dog i disse Dage fortsat »Lykke-Peer«; i denne Uge trækkes Lotteriet; troer De da at jeg vil kunde benævnes med samme Navn? 5 Snart har De Billes paa Høiden over Dem, hils! jeg udtalte for Fruen min Vrede mod det ødelæggende Hellebæk, : det bør døbes om til »Feberkysten«, »Dødsseilernes By«, »Vindenes Hjørne«, »Doctornes Levevei«, »det sjællandske Grønland« etc., nu kan De vælge! — Jeg lyser min hele Vrede over Egnen og dens Kjøretøi, og skal ved Leilighed, naar jeg skriver et 10 Eventyr om Feberen og hendes Søstre, henlægge Scenen hvor den er lagt af Vorherre og hvor desværre flere af mine Venner have »lagt sig paa Landet«. Det er reent forbandet! det nøs jeg paa og drikker Salmiak. Tak! —

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen. 15

E. S.

Glæder De mig med Brev, da send det til Hr Martin Henriques, Høibroplads 6. Læg ingen Luftning deri fra Deres feberbringende Hellebæk.

[I Margen:] Viften er indlagt i Dronningens Tvergade.

671. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard Onsdag [20/7 1870] 20

Jeg har været i daarligt humeur kjere Andersen og derfor har jeg endnu ikke takket Dem for det sidste Brev — Min Broders lille Inger har været meget daarlig efter Skarlagensfeber og egentlig er hun det endnu, hun var det sødeste og sundeste Barn man kunde see men den afskyelige lumske Sygdom har vist gjort galt for lang Tid — Med Guds Hjelp kan hun vel nok 25 komme sig ganske, men det er meget langvarigt — Erland er ogsaa bleg og medtaget og jeg selv har ikke været i Byen for ikke at bringe Smitte hjem med da ingen her har havt Skarlagensfeber —

4 denne] først skrevet næste. 6 Fruen] først skrevet hende.

De synes vel at »Børnesygdom« er en ringe Sag i dette Øieblik da hele Europa ryster i sin Grundvold, men saadan ere vi jo Alle naar Hjertet er med i en Sag. —

Jeg antager at disse Linier træffer Dem i Deres skjønne Sommerhjem
 5 paa Rolighed; midt i en Kreds af Venner der i lige Grad have Evne og
 Villie til at forsøde Dem Livet, — Siig Fru Melchior at jeg igaar havde Brev
 fra Fru Lund fra Dresden, hun syntes ret tilfreds og drog nu til München
 hvor de agtede at blive i 3 Uger. — Stakkels Bille faaer vist ikke synderlig
 Ferie herude — Han kan neppe undværes ved sit Blad og vilde vel heller
 10 ikke for sin egen Skyld kunne faa Ro paa sig i denne Afkrog — Rigtignok
 den deiligste af alle Afk[r]oge — (om ikke den luneste!) —

Indlagt følger et lille Brev fra Vilhelmine Heckscher som vil sige Dem
 hvilken stor Glæde De har gjort den stakkels Pige der har saa mange Savn
 i sit Liv. — . . .

15 [Slutningen mangler]

672. Til Henriette Collin.

»Rolighed«, Østerbro, 8 August 1870.

Kjære Fru Collin!

Lange, mange, ja trange Tider ere gaaede siden De sidst forundte mig
 en Skrivelse; mit Brev veed jeg dog er kommet Dem i Hænderne, man har
 20 fortalt mig at De med et eget Smiil har spurgt til mig: »angaaende For-
 kjølelsen i Hellebæk!« Himlen bevare Dem for Zephirerne der oppe! —
 Men Spøg tilside! jeg længes at høre fra Dem og Deres! at de tre Mænd,
 i de senere varme Dage, vistnok »de tre Mænd i den gloende Ovn«, arbeide
 saa at det gaaer over det Ubegribelige, er naaet her ned ved Rygte: »De
 25 slide sig op, slide, som Trælle!« saalunde staaer der paa Budstikken. Theo-
 dor har vel været i Byen den første for at fylde sine Lommer med det blanke
 Guld, og »Hundene ere gaaede eensomme ved Stranden«, Deres Mand
 har vel været i Byen om Onsdagen og Jonas vel engang om Ugen, men

ingen af disse kjære Mennesker have viist sig paa »Rolighed«, hvor de ere saa velkomne og hvor de ofte nævnes. Siig til Jonas at jeg forleden tog til Byen ene og alene for at hilse paa Peter Møller, men Buret stod tomt Fuglen var flyvet ud i Skoven, der bygger han nok? Fru Bøytner talte jeg med Dagen efter hendes Hjemkomst; hun har gaaet en Deel igjennem før hun 5 naaede hjem. Een Gang maatte hun og Frøken Pingel sidde 5 Timer i en Banegaard før Toget gik afsted, og en lang Strækning kjørte de i en Vogn uden Sæder og maatte sidde paa nogle henslængte Kurve. Melchiors to unge Døttre, ledsagede af Israel og Johanne, ere heldigviis nu anbragte i Interlaken, Johanne tager Luftbad paa Rigi, men hvorledes de komme 10 hjem nu om en Maaned, er uvist! Anna og Harriet blive i Interlaken til de i September-October kunne gaae til Algier eller St Croix. Det er svære, tunge Tider, jeg lever nu igjen kun i Aviserne; godt er det at jeg fik »LykkePeer« færdig i det Krigen brød ud. Jeg sluttede min Fortælling den sidste Dag jeg var paa »Petershøi«; siden er hengaaet omtrent tre Uger og i disse 15 har jeg gjennemskrevet det Hele. Jeg er ret tilfreds dermed. Den første Halvdeel De kjender, er den meest moersomme, Resten er derimod mere poetisk og digterisk. De blodige Efterretninger fra Krigs Skuepladsen fyldte og ryste mig! Hvad vil skee! — Under disse storartede Bevægelser, har jeg ikke taget nogen Bestemmelse med Hensyn til Besøg paa Frijsenborg, 20 jeg kommer neppe længer iaar end til Glorup, ja maaskee bliver jeg her paa Rolighed. Fra første September har jeg min Leilighed i Tordenskjoldsgade hos Frøkerne Raasing, (jeg veed ikke ret Navnet.) Vil De fortælle Fru Bille at jeg har taget denne Leilighed, og takker hende for at hun anbefalede mig den. Jeg haaber at faae det godt og blive tilfreds. Hils 25 Frøken Louise og de Gjester De rimeligviis har. Snart glæder De mig vel med Brev. Fru Melchior hilser.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

673. *Fra Henriette Collin.*Aalsgaard 9^{de} Aug [1870]

Kjere Andersen Af Deres Brev maatte jeg antage at De troer at have skrevet sidst til mig, men det er ikke Tilfældet, det vil sige jeg har intet Brev modtaget før Deres sidste fra 8^{de} August — Tak fordi De skrev; Jeg har ofte tænkt paa hvordan De maatte være tilmode i disse strænge Tider, det er deilig at være i sit Hjem og mellem sine Egne medens hele Jorden synes at ryste under Fødderne af os. — Det er dog det gyseligste af Alt naar de store Riger sender Kjernen af deres Befolkning imod hinanden til gjensidig Lemlæstelse, og vinder Preusen saa bliver jo hele Europa en uhyre Armee — og hvad blive vi Stakler? — Jeg kan ikke see Andet i Frankrig end det Redskab som skal bruges som Tugtemester for Preusens Overmod og Vold og derpaa haaber jeg; skeer det ikke som vi ville, ja saa er det jo en Gjentagelse af Alt hvad vi hver Time af vort Liv see og erfare at den Stærkeste regjerer medens Løgn og Uret trives.

I Middags kom her et Rygte til Hellebæk om de Franskes Seier paa hele Linien, Rygtet syntes at komme fra gode og rene Kilder saa at Tilstanden herude var i høieste Grad febril og den ene efter den Anden styrtede afsted til Helsingør for at søge nærmere Oplysninger — Da Posten ankom viste det Hele sig som Intet og her sidde vi nu tamme og slappe efter den Spænding og det skuffede Haab — — De vil vist snarest faa Besøg af Jonas og han vil kunne sige Dem om os Alle at vi have det ved det Gamle; hvad Deres Udtryk om at vore Herre »Slide som Trælle« angaaer, saa passer det kun paa Jonas og selv der halter det Noget fordi Trællen slider fordi han skal slide Jonas fordi han vil — Theodor gjør aldeles Intet og Edvard kun hvad der morer ham.

Onsdag.

Jeg kan begribe at De er glad ved at være hjemme i dette Øieblik, man kan i saadanne Tider kun leve der hvor man har Forstaaelse i sine vexlende Tilstande, Nu kom Aviserne og jeg synes at det seer saa sort ud i den franske Stemning »Tilstanden er kritisk men ikke fortvivlet« saaledes lyder

19 tamme] *maaske* tomme.

Telegrammet fra Paris — Gud hjelpe os Alle i vore Bekymringer, Enhver har jo sine — de Verden see og dele, og de som vi bære Ene.

Lev vel

Deres

Jette C.

674. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed« den 12 August 1870. 5

Kjære Fru Collin!

Det er ikke mange Timer siden at jeg modtog Deres kjærkomne Brev; Jonas overbragte det. Han var her med den fortræffelige Peter Müller og de vare saa elskværdige at tage mod Fru Melchiors Indbydelse til Frokosten og at see hele den ny Leilighed, den nye Spisestue, mine Værelser 10 med Balkon og Udsigten fra Taarnet, de vare begge tilfredse og Jonas vil fortælle Dem herom. De skriver i Deres Brev til mig at De intet Brev har modtaget uden »det fra 8^{de} August«, »det maa være en Misforstaaelse«, tænkte jeg og begyndte strax paa dette Brev men før jeg gik videre i Skrivelsen, fik jeg mine »Optegnelser« frem, hvori staaer nedtegnet hvert Brev 15 jeg faaer og hvert jeg skriver; og til min Forbauselse seer jeg, at jeg virkeligt ikke har skrevet uden den 8^{de} August og tidligere den 11^{te} Juli, det er utroligt stod der ikke Sort paa Hvidt derfor. — Jeg har tænkt saa umaadeligt paa Dem at jeg tilsidst har troet at jeg havde skrevet en heel Række Brev[e] og begyndte at blive i daarligt Humeur fordi De ikke besvarede 20 samme. Iøvrigt har jeg levet aldeles stille paa »Rolighed«, hvor der iaar ikke komme mange Fremmede. Jeg har dertil været beskjæftiget med Lykke-Peer, som nu er renskrevet, det var godt at jeg fik endt den før Krigen brød ud, thi nu kunde jeg ikke have levet i den, nu lever jeg kun i Aviserne, det er jo en forfærdelig Kamp, en rædsom Blod-Udgydelse. 25 Hvilket Kundskabens Træ skal groe op der af? Igaar fik Fru Melchior et langt, velskrevet Brev fra Fru Lund, der med sin Mand nu ere i Venedig og synes godt om at være der. Hun sender Hilsener til Venner og Veninder, saaledes ogsaa til Hellebek. For Fru Heiberg har jeg læst Lykke-

Peer og den syntes særdeles at interessere hende, hun fandt kun at jeg var for varm deri for Wagners Musik. Den første Deel af Fortællingen, som De kjender, er den moersomste, Resten er derimod den meest poetiske og min Skildring af en Opera, jeg lader Peer komponere, tiltaler særligt
 5 og det de meest Forskjellige. Det er Skade vist, at jeg ikke har lært Generalbas og er blevet Komponist, denne min velkomponerede Opera har Navnet: Aladdin. Fra Johanne Melchior og hendes Mand fik jeg i Dag Brev fra Kalthbad-Rigi, de tænkte nu paa at komme hjem. Anna og Harriet ere i Interlaken og finde sig vel, derfra gaae de til Algier, Madera eller
 10 Vestindien. Hvad var det for Seiers Rygter der kom fra Helsingøer? fra hvem udgik de? det er en forunderlig Spænding man gaaer i fra Dag til Dag. —

Igaar Middags var Digteren Ibsen til Middag hos Blochs, jeg var der ikke, men havde gjerne taget mod en Indbydelse, for dog engang at see
 15 denne norske Poet som ikke holder af Nordmændene. Blochs seer jeg sjelden, deres lille Poul er en deilig Dreng, der altid leer og er glad, jeg seer ham imellem kjøre i sin Barnevogn. Hils Deres Mand, Louise, Jonas og »il dottore«, snart slaar hans Time, Theatret aabnes og han sidder som Blomst paa Stilken ombrust af Orchestrets Toner.

20

Hjerteligst

H. C. Andersen.

675. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed« 26 August 1870.

Kjære Fru Collin!

Tak for det lille Brev Jonas bragte mig! gid at det havde været større!
 25 nu fløtte Familierne jo ind fra det paradisiske Hellebæk! Billes komme her paa Lørdag. Hvilke Planer har Huset Collin? Jeg mener det levende Huus, Familien selv og ikke den eensomme Villa ved Brændingen. Theodor med Følge tager vel til Hovedstaden den første September, da aabnes jo »Thalias Tempel« som det kaldes i gammeltids Sprog. Jeg har nu tæt

ved det gamle Tempel og hvor det ny skal reises, faaet mit Vinterqvarteer og allerede kjøbt Brænde. Jeg har været hos Skrædderen og bestilt Vinterfrakke, saa at De seer at al min Tanke gaaer hen paa at sidde »varmt inde« i Vintertiden. I den sidste Tid har jeg været lidt mavesyg, dette og alle de forfærdelige Efterretninger fra Krigen, gjør at jeg helst bliver hvor jeg er 5 og har saaledes opgivet at reise til Espe, til Glorup og til Frijsenborg; i Dag, samtidig med dette Brev, gaaer Afbud; jeg bliver her paa »Rolighed« til een af de første Dage i September og drager da til den nye Leilighed. Fru Melchior sender Dem venlige Hilsener; hun har stadigt gode Efterretninger fra sine Døttre i Interlaken og om 8 Dage kommer hjem derfra 10 den ældste Datter Johanne, som med sin Mand Israel have brugt Luftbad paa Rigi. — Førstkommende Søndag have vi større Selskab her paa »Rolighed«, Billes komme og to franske Herrer. — Min Fortælling om LykkePeer gjør stor Lykke hos Alle som høre den, man spaaer mig stor Glæde af den. Digteren Ibsen var forleden til Middag her paa »Rolighed« og var 15 meget elskværdig, beskeden og tiltalende. Jeg synes godt om ham, men aldeles ikke om »Peer Gynt«, som jeg nu har læst; den synes mig at være saa vanvittig at det ikke er tilladeligt. Hvad er Meningen med det Hele? Versene ere dertil ikke gode og der er flere Steder noget altfor cynisk, f Ex ved Gildet hos Bjergtrolden. Jonas har jeg ikke seet siden han for 14 Dage 20 siden var her med Møller, ham har jeg heller ikke senere seet. Hr Eckardt og Scharff have forundt mig Besøg. Den sidste er slet ikke blevet saa feed som Rygtet fortalte. Fru Drevsen laae to Dage tilsengs, da jeg kom tredie Dag var hun kjørt til Christinelund, det overraskede mig; hun feirede der sin og Jonnas Fødselsdage. — Meget længes jeg efter at høre fra Dem og 25 vide naar De tænker at forlade det »vindstille, sunde Hellebæk«. I September begynder Trykningen af Lykke Peer; første Bind af de ved Frøhlich illustrerede Eventyr er under Pressen, saa faaer jeg dog lidt Penge, thi det synes isandhed som Lykken slet ikke vil være mig god i Lotteriet. Det er meget ubilligt af Fru Fortuna. Hun er aldrig god mod de Trængende! Nu 30 veed jeg ikke at skrive Mere, uden jeg vil gjentage og atter gjentage, hvad

der kan fylde Ark ved Ark, lagt Jorden rundt, at jeg længes efter at høre fra Dem og Deres. — Jeg lever for Resten kun i Aviser, og af dem faaer man stadigt Feber.

Deres trofaste, ærbødige

H. C. Andersen.

- 5 [I Margen:] Frøken Louise, Jonas, Theodor — og særligt Deres Hr Gemal mange Hilsner.

676. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard 30^{te} Aug [1870]

Dersom jeg var forfængelig, kjere Andersen — hvad jeg naturligvis ikke er — saa vilde Deres Opfordring til mig om Brev, fylde mig med Stolthed,
 10 men da jeg kjender Dem og kjender mig selv, saa tager jeg ingen Skade, men opfylder med Glæde Deres Ønske.

Naar jeg skulde fortælle Dem noget om Aalsgaards Livet vilde jeg komme i Forlegenhed, thi Storm og Kulde ude og Træk-Vind inde, det kjender De, og vil jeg tale om Solskin og Varme og vidunderlig deilig Sol-Ned-
 15 gang, saa tror De mig ikke og derfor vil jeg helst lade være, og vente til De selv engang bygger Dem et lille Huus ved Siden af os i Ellekilde saa skal De selv erfare at jeg taler sandt. — Det glæder mig at De har seet og talt med Henrik Ibsen, han er eiendomlig og tiltalende, men hvorfor læser De Peer Gynt — Lad den ligge og læs Brand og læs Kongs Emnerne!!

20 Bring min Hilsen til Familien Melchior, jeg hører med oprigtig Glæde at der kommer gode Efterretninger fra Døttrene, er der lagt Plan for Vinteropholdet. —

Det sidste Telegram fortæller at Commu[n]al Bestyrelsen i Paris opfordrer Alle som ikke kunne slaaes, til at forlade Paris, men de som slaaes kommer nok til at trænge haardt til dem hjemme — men Gid Alle Gamle og Alle
 25 Børn vare vel borte naar det rædselsfulde Arbeide begynder — Jeg synes at man efter denne Krig maa antage Krig for en Umulighed, og for en Sikkerheds Skyld skulde Alle Vaaben i hele Verden sænkes der hvor Havet

er dybest — Saa kunde man drukne Bismark som Slutsteen paa samme Sted. —

Idag tager Theodor hjem til sine Vinter Pligter og Nydelser, og de fleste Sommergjæster ere nu borte og Efteraars Baderne begynde at vise sig. Professor Roed er her i denne Tid for at male Kullen, men Kullen vil ikke, 5 den svøber sig i Sorte Skyer og forsvinder — Sangerinden Frøken Pheil skal til Vinter bo i Huset hos Roeds — det kan blive deiligt for dem naar hun synger — maaskee er hun ligesaa sød naar hun taler. —

Jeg vilde ønske, kjere Andersen at De i Deres Forhold til Hellebæk vilde tage Exempel af den gamle Digter Hauch, han gaar alene ud i Badehuset 10 og svømmer ene om paa de vilde Bølger, naar han kommer hjem gjør han svensk Gymnastik med en Kraft i Bevægelserne som er forbausende og mellem os sagt lidt komiske og da han altid foretager dem med en Slags Offentlighed, har vi daglig dette Syn — han tager Hoved Luftbad med Hatten i Haanden og sidder Kl 11 om Aften[en] og digter (antager jeg) 15 for aabne Vinduer! — See han forstaaer at nyde Hellebæk —

Lev vel kjere Andersen, jeg er

Deres hengivne

Jette C.

Fortæl mig endelig hvad Indtryk Deres nye Bolig og Vertinder gjør paa Dem og hvordan De har indrettet Dem. — 20

[*De sidste Linier er skrevet i Margen*]

677. *Til Henriette Collin.*

Rolighed den 5 August [3: September] 1870.

Kjære Fru Collin!

Det er alvorsfulde store Tider! hvilke Verdens Begivenheder er dog i faae Dage rullet op! Blod er skyllet, Napoleon en Fange! jeg har i disse 25 to Dage ikke været istand til at bestille Noget; jeg er overvældet af — Guds Styrelse. I vor Tid gaaer Alt med Dampens Flugt, syvaars Krig bliver syv-timers Kamp. Ideligt surrer mig gennem Hovedet en Strophe jeg engang i lignende Stemning skrev:

»Hvad der skal skee, det skeer, græd Du end Blod!«

Hvad kan ikke skee! skee, allerede imorgen den Dag. I forgaars skrev jeg et heelt Brev til Dem, men da jeg igaar læste det igjennem, rev jeg det itu, det bar forstærkt Udtrykket af min Sygelighed. Dog skriver jeg igjen
5 og sender Dem dette. Devil da vide at De og Deres levende ere i min Tanke. Jeg bliver her paa »Rolighed« til sidst i Ugen; mit Tøi er allerede i min nye Leilighed, som ikke behager mig, den er alfor lille og jeg har fra min Stue en Dør ind til Naboer, jeg veed ikke hvilke. Min nye Bog er allerede i Trykkeriet, da kan jeg tidligere sende trykte Ark til New-York saa at
10 de vist der kan faae den oversat og ud ved Nytaarstid; jeg fik vel Mere for den, dersom den udkom der tidligere end her hjemme, men det sidste more[r] mig mere, uagtet man vistnok ikke iaar bryder sig om at læse Digter-Værker, der ere anderledes store Livsværker at studere. Hvor det dog er en hæslig blodig Tid, Luften er opfyldt af Krudt-Damp og Suk af
15 Ulykkelige! —

Lad mig, om ikke længe, høre fra Dem. Jonas flyver jo nu mod Limfjorden! Fru Ingeborg Drevsen ventes her hjem imorgen. Theodor troer jeg kjeder sig. Theatret kan nu heller ikke opmuntre, jeg har aldeles ingen Lyst til at komme der. Fra Fru Melchior skal jeg hilse!, hendes Datter og
20 Svigersøn ere komne fra Schweiz i Formiddags, de ere begge vel! —

De faaer vel dagligt Aviserne? Jeg sluger disse og er lige nær — hver Dag opruller noget Nyt.

Lev vel! hils Deres Mand og Frøken Louise, hjerteligst
H. C. Andersen.

25 678. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard 15 Sept. [1870]

Kjere Andersen

Jeg er træt og nedstemt af at læse Aviser[;] derfor vil jeg forfriske mit Sind ved at gjøre Dem et lille Besøg og kommer, vis paa en god Modtagelse. —

2-3 mellem skrev jeg og et heelt] først skrevet allerede. 19 Fru] skrevet 2 Gange.

Dersom Alt det Forfærdelige som gaar for sig i disse Tider skulde være Følge af Civilisation — synes De saa ikke at vi maatte ønske at være Barbare — Jeg kan godt forstaa at Kineserne gyser tilbage for den Europæiske Cultur og siger at Vores Historie er Krig og Krig og atter Krig, med lidt Kryderi af Hoffernes ulykkelige eller skandaløse Forhold og Begivenheder. — Jeg kan ingen Solstraale øine i dette fortvivlede Mørke og jeg synes der er ingen anden Trøst, end den, at det franske Folk behøvede en saadan Trængsels-Tid, og at Preusens Overmod nok skal blive kuet naar det rette Øieblik kommer — det er dette Øieblik vi Danske Alle saa gjerne vilde opleve — men det gjør vist ingen af den Slægt der har lidt og lider under deres Lumpene Politik — lad saa vore Efterkommere faa den Hævnens Sødme, som er nægtet os. — Kan De forstaae at den gamle Konge med de hvide Haar uafsladelig tør beraabe sig paa Vor Herre — som om Han og Politiken havde noget med hinanden at gjøre. —

Orla Lehmanns Død har bedrøvet mig, han var af de Mennesker man kunde blive saa inderlig ærgerlig paa, men Foruden Alt hvad han var som brændende Fædrelandsven, var han som Menneske god og medfølende som Faae, og jeg har selv ved flere Leiligheder erfaret, at hans Haand var ligesaa aaben som hans Hjerte var varmt og det vil sige Meget. — Jeg saae ham saa glad herude i den første Tid og han var saa henrykt over Naturen i Hellebæk at han leiede for næste Aar — Saa kom Krigens Ulykker og jeg saae hans dybe Sorg; Tilsidst blev det ham for trangt at være saa langt fra Efterretningerne og han flyttede pludselig ind og har nu fundet sit rette Hjem. —

Jeg seer af Avisen at gamle Conferentsraad Hauch atter begynder sine Forelæsninger ved Universitetet — samtidig hermed udtaler hans Kone sig om ham — f Ex i Kjøbmandens Butik — som om han gik i Barn-dom — det er en høist mærkelig Kone og der siges jo, ualmindelig klog, men hun er i høj Grad smagløs — tal ikke derom til Nogen, jeg kan ikke lide at udbrede noget af det meget Underlige der siges om hende. — Forhaabentlig er hun bedre, baade end hendes Rygte og hendes Ansigt. —

Jeg er meget glad over at Fru Hænhell kommer til at reise med Frøknerne Melchior og jeg tror ikke let at der kunde findes Nogen med saa mange gode Bitingelser som hun der er saa hjemme i de vistindiske Forhold, og saa vant til at reise. — Hun er derhos en bund retsindig og samvittighedsfuld Kone, saa det er mit faste Haab at Melchiors aldrig skal angre deres Valg, hun skrev mig til om den generøse Behandling der var vist hende i Retning af Penge —

Torsdag Eftermdg

Da jeg og Louise, noget før Middag befandt os langt inde i Skoven, hørte vi Skud, og ved det første tænkte jeg strax paa vores Kronprindsesse og jeg talte — 21 — og blev noget mismodig over at det ikke blev 27 — jeg synes at vi trænger til en rigtig lille Kronprinds — Medens jeg stod fordybet i disse Tanker lød der atter Skud — og atter 21 — Jeg antager nu at vi have faaet 2 Kronprindsesser istædet for 1 Prinds men jeg kan ikke trøste mig som Fatter engang vilde trøste en stakkels Candidat som 2 Gange havde taget Examen med haud — han sagde nemlig at 2 hauder maatte absolut gjælde det samme som 1 laud. — Ihvordan det end er saa haaber og ønsker jeg den unge Moder og hendes mulige Børn Alt Godt — Vor Herre holde sin Haand over dem — og os Alle. —

Lad mig snart høre fra Dem kjere Andersen, jeg længes i denne Tid efter Breve og Aviser og faar kun nok af de Sidste —

Louise hilser mange Gange, hun har det godt men er blevet saa slem til at stjæle — hvad hun stjæler det siger jeg ikke. — Deres

Jette Collin.

Jeg erfarer nu at mine 2 Prindsesser har været Een rusisk Orlogsmand som passerede Helsingør og jeg er meget tilfreds med Feiltagelsen — saa kan jeg begynde forfra at haabe paa de 27 Skud —

679. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed«, Søndag-Formiddag den 19 Sept 1870.

Kjære Fru Collin!

Endnu er jeg her paa Rolighed; Veiret er i Dag saa smukt, Solen varm og ud for Døren strækker sig den friske grønne Græsplet; imorgen flytter jeg ind i Tordenskjoldsgade, hvor der nu er nogen lunde istand; jeg har i de senere 5 Dage været der daglig for at ordne mine Ting; Meget maattesættes istand; Plaid, et Par Gulvtepper, en Frakke etc. er aldeles ødelagt af Møl i denne Sommer, det er ærgerligt. Jeg har faaet nyt Gulvteppe og flere Fornødenheder, saa at jeg vistnok ogsaa kunde have købt Gardiner; det var Anskaffelsen af disse som blev Skyld i at jeg ikke kom til at boe hos Edgard 10 Collin, jeg er ved, stærkt at fortryde det, da jeg hos ham havde, for samme Priis, faaet en langt større Leilighed, end den jeg nu har; den er al for lille. Jeg har dernæst selv maattet anskaffe Bordteppe etc., da det som blev leveret mig saae for usselt ud. Jeg havde det større og nettere hos Frøken Hallager og det kostede mindre. Kom nu selv at see hvor lidt jeg har for 15 360 Rdlr aarligt. Professor Holst giver for en stor Leilighed med 7 Værelser kun 400 Rdlr. Imorgen altsaa, om Gud vil, fløtter jeg ind! det er da netop to Maaneder siden at jeg kom her ud til Melchiors, De vil da indsee at jeg her er groet fast; Tiden er imidlertid jaget hen, jeg har i den levet, som andre Folk, i stadig Spænding om Krigen, de ulykkelige Mennesker! 20 Hvilke Rædsler; grueligst er mig Nedstyrtningen i Steenbruddene, hvor man hørte de Døendes Suk i flere Døgn. — Hvad forestaaer i Paris! Hver Dag kunne vi vente at høre herom. Dersom De er saa venlig at sende mig Jonæ Adresse, da skriver jeg ham til, jeg veed at det vil fornøie ham. I Formiddags var jeg inde i Byen, der erfarede jeg at Theodor er i Dag i Helle- 25 bæk. Hvor længe vil De blive der? Kan ikke Theatret herinde lokke Dem? Jeg har endnu ikke været der, uagtet »Liden Kirsten«, med Frøken Rung i Hovedrollen allerede er opført to Gange; paa »Lykke-Peer« er nu trykt 8 Ark, Bogen bliver hele 16 Ark og jeg haaber at De skal have Fornøielse

20 efter Mennesker] først skrevet i Frankerige!, men atter udsløttet.

af at læse den. Til Deres Mand gjemmer jeg Manuskriptet. — I Bogen komme to Hunde for »Flick og Flock«, jeg maa vel have to saadanne søde Dyr derind for at Theodor kan faae Lyst til at læse samme. — Hils Deres Mand og Louise; den Lyde hos hende De antyder, berører vistnok Smagens Gebeet, men om Smagen veed De kan der ikke disputeres. Orla Lehmann har jeg aldeles ikke seet siden jeg ifjor tog til Nizza; vi mødtes saa sjeldent i de senere Aar; som unge Mennesker kjendte vi hinanden, levede en Deel med hinanden og fra den Tid skriver det sig at vi sagde Du til hinanden. — De husker hans Forundring engang hjemme hos Dem over at
 10 Deres Mand og jeg tiltalte hinanden med det fremmede De. Jeg længes nu meget efter at see Dem i Hovedstaden, langt fra det siberiske Hellebæk.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

680. *Fra Henriette Collin.*

Aalsgaard Tirsdag [27/9 1870]

15 Jeg har gjort stor Uret mod Jonas, kjere Andersen, ved den Forsømmelse ikke at sende Dem hans Adresse som er Tisted Kammeraad Andersen. — De vil glæde ham meget ved Brev da han smægter efter den Nydelse at høre fra Hjemmet, han er rask og glad og lever paa Kutteren Hav-Gassen, han nyder Vesterhavs Stormene i fuldt Maal — Vor Herre
 20 holde sin Haand over ham. —

At det er paa høie Tid vi komme hjem vil De blandt andet see deraf at Brevpapiret er saa fuldstændigt sluppet op at der ikke er andet end Bagsiderne af andre Folks Breve, at gribe til — men da jeg antager at mine Skrivelser strax efter Gjennemlæsningen finde deres rette Hjem i Kakkelloven, saa vil De ikke blive vred fordi jeg hellere benytter hvad Huset for-
 25 maar, end tier stille — Dersom De havde besøgt os en af disse Dage kjere Andersen, saa skulde De nok have faaet det rette Syn paa vore Herligheder herude, Sommervarme og straalende Solskin om Dagen, de vidunderligste Solnedgange om Aftenen og derpaa de stolte Nordlys. — Istæ-

denfor Alt dette har De Kjøbenhavns Gade-Støv om Dagen, Gasbelysning om Aftenen og saa, som Kronen paa det Hele, Theatrets Lysekrone som Slutning! — De spørger om jeg ikke længes efter Theatret og dertil tør jeg heldigvis svare nei da det ganske vist vilde blive en ustillet Længsel — Jeg kan med fuld Sandhed sige at »Liden Kirsten« er det Eneste jeg har 5
ønsket mig at see — og har jeg Valget imellem at see »Liden Kirsten« og ikke see Aprilsnarrene — saa vælger jeg det Sidste! — Hvad er det for en Idee at bringe dette uskjønne Arbeide frem? — det var lidt morsomt og meget ækelt dengang det dog passede paa Tiden og revsede dens Brøst — men nu synes jeg det maa være uudholdeligt at overvære. — 10

Nu bragte Posten Aviserne og En Kronprinds! — ham er jeg glad for, Gid han maa trives paa Sjæl og Legeme og blive stærk nok til den Krone som han engang skal bære, i disse Tider er det en tung Hovedbeklædning naar man ikke som Kong Vilhelm staaer i særlig intimt Forhold til Vor Herre. — 15

Er det dog ikke forunderligt at Begivenhederne i Rom ere gledne saa let og umærkelig hen — der sidder den gamle milde Pappa med samt sin Ufeilbarlighed — Jeg synes han maa være uvis om han skal lee eller græde over den — Det Rom som vi — og navnlig De — kjender, vil vist ikke være i mange Aar endnu. — 20

Jeg glæder mig til Slutningen af »Lykke-Peer« Gid han maa bringe Dem Ære — og Penge — de ækle Penge, man trænger altid til dem — dersom jeg ikke havde seet de mange Skuffelser der følger med at spille i Lottoriet, saa tror jeg at jeg vilde forfalde til dette Forsøg paa at blive rig. —

I næste Uge sees vi kjere Andersen — Om Gud vil! Deres 25
Jette C.

681. *Til Henriette Collin.*

Espe ved Skjelskjør den 8 Mai 1871.

Kjære Fru Collin!

Igaar Eftermiddags naaede jeg herud over Korsøer og beboer to deilige store Stuer; Skoven er ved at springe ud, Skovbunden pranger med
 5 hvide Anemoner, som laae der nysfalden Snee, Haven blaaner af Violer og Turtelduerne inde i Skoven har bragt mig Hilsen i Dag paa min Morgentour. I Løverdags aftes, da jeg kom hjem i Hotel d Angletterre stod paa Bordet et deiligt blomstrende Rosentræ og en Geranium, det var fra Hottellets Frue, som ikke vidste at jeg allerede i den tidlige Morgen vilde af-
 10 sted, jeg maatte give hende dem tilbage ved Afreisen. Denne gik for sig, igaar Morges og jeg havde deiligt varmt Solskin og sad alene i Vognen hele Veien, to Goder jeg ret skjønnede paa. Nu bliver jeg her paa Espe til Torsdag og tager da, om Gud vil, over til Basnæs og tilbringer der hele Mai, i Juni er det min Agt at være inde paa »Rolighed«, da er De forlængst i Deres
 15 nye Sommerhjem ved Ellekilde; lad nu Mand og Sønner være forsigtige med de kjedelige Seilbaade ude paa det rullende Vand. Jeg kommer naturligviis en Dag ud til Dem og rimeligviis den eneste kolde og stormende Dag, thi den findes jo der kun naar jeg aflægger Besøg. Faae nu ret den unge Skov til at trives at den kan give Læ mod Vest- og Nordvinden, som
 20 jo ikke blæse saa »gelinde«. Seer De, tidligere end jeg, den Bog Mantzius udgiver, da siig mig lidt om den, ligesom ogsaa om »De lykkeligste Børn«; jeg antager at det Stykke er skrevet af Forfatterinden til »Rosa og Rositta«. Hils Theodor! jeg misunder ham at han i aften kan høre »Lohengrin«; det

20 blæse] først skrevet blæser.

er Savnet herude paa Landet, i Aftenerne, som ere jo lidt drøie, at vide, nu sidde Folk inde i Byen i Theatret og jeg sidder her. Dog jeg sidder jo godt, men »Tankerne flyve saa vide!« Vorherre veed hvor langt jeg skal komme i denne Sommer. Seer man første Gang i Aaret Storcken flyvende, da betyder det at man skal reise, igaar saae jeg den første Gang, men den 5 var ikke flyvende, den var spankende, skal jeg ogsaa kun spanke lidt ud. Hils Deres Mand, Jonas og Louise, Deres Broder med Familie, ligesom ogsaa de Kjære i »Rosenvænget«. Dette Brev kan nu først komme afsted i morgen tidlig og er da istand til først at naae Dem paa Onsdag, saa langsomt gaaer det naar Herregaarden, man lever paa, ligger uden for Jern- 10 bane Stationen. Hav Sundhed og godt Humeur og imellem en venlig Tanke for

Deres hengivne

H. C. Andersen.

682. *Fra Henriette Collin.*

Torsdag 11^{te} Mai [1871]

Svøbt i et stor[t] Schavl, sad jeg og krøb sammen ved Kakkellovnen da 15 Deres Skov Hilsen kom ind af Døren til mig[.] Tak kjere Andersen den var nydelig og det var meer end nydeligt af Dem at sende mig den. —

Naar man som De sidder paa den store Herregaard mærker man neppe saameget til Foraarets uvenlige Karakter som vi andre Smaafolk der kjæmpe for at slippe ud af Byen til Livet i Naturen og standses af Norden- 20 vind og den graa og kolde Himmel — Man trøster sig med at en kold Mai er saa ønskelig fordi den dræber saamange Insekter — de Stakler komme jo ogsaa til Verden med Evne til at glæde dem over Tilværelsen paa deres Maade, jeg synes man kunde gjerne unde dem den korte Lykke, de blive jo dog strax spiste. —

25

Jeg har Hilsen til Dem fra vor norske Slægt som kom i Onsdags 8^{te} Dage — Hanne Bøye med Datter Stella og Datterdatter den 17aarige nydelige Johanne Semb, de ere Alle og navnlig den sidste i høi Grad skuffede ved Deres Fraværelse — Hun — »som Alle Norske«, blev der sagt »sværmer for

Andersen!« — Vi havde forleden stort Selskab og de heed næsten Alle Bøye

— Gotlieb Collin gik nu fra os, han talte med megen Glæde om at Price havde havt det uventede Held at gjøre Lykke i de to Roller han i Gundersens Sygdom havde faaet, navnlig skal Publicum have moret sig meget
5 over ham som Magistren i Soldaterløier — Jonas ventes hjem paa Søndag, han er som en Fisk i Havet paa den Slags toure som de han nu færdes i — Altid paa Havet og i praktisk Anvendelse af hans Videnskab — Det har glædet ham meget at der ved Auctionen over Østersfiskeriet er budet 41000 aarlig — det var hidentil 1500 —

10 — Louise sidder og spiller med Magrethe saa De vil godt forstaa at jeg — da jeg har Hovedpine — ikke fortsætter mit Brev men er med hjerteligt Levvel og Hilsen

Deres

Jette Collin.

683. *Til Henriette Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 30 Mai 1871.

15 Kjære Fru Collin!

Hvor er De? Har De allerede taget Sæde ved Hellebæk, eller boer De endnu i Kronprindssegaden? Det er nok klogest at dette Brev sendes til Byen og ikke ud paa Landet, derhen vil det altid naae af en Omvei. Veiret har været deiligt, kun igaar og i Dag er det igjen noget koldt, den skarpe
20 Vind ville knække Solstraalerne, men disse seire dog tilsidst og De og Deres kjære Frøken Louise skulle ikke fryse i den nye Bopæl. Held og Velsignelse der i den eengang berømte: »Ellekilde«. Paa Basnæs er over Hovedbygningens Indgang udhukket i Steen en smuk Indskrift: »Guds Fred over Huset og hver den der hviler under dets Tag«. Jeg holder meget af slige
25 Indskrifter, men opfordrer ikke til at sætte dem. Jeg veed om Deres nye Sted at naar jeg kommer og andre gamle Venner komme, staaer over Døren, om end usynligt, : Velkommen! — Jeg har det godt herude og det fornøier mig at see hvor hurtigt Træer, Buske og Blomster udfolde sig fra Dag

til Dag, det er et lille Mirakkel at see. De husker at jeg, ifjor jeg var her, begyndte paa et Eventyr om »forlaarne Tænder«, men jeg fandt det blev saa uskjønt at jeg opgav det. Iaar, da endnu Intet vil trives i min Digterhave, siden den blev lagt ind i Tordenskjoldsgade N^o 17, kommer det lille Uhyre igjen tilbage og plager mig, dog i forandret behageligere Skikkelse. Jeg skriver saaledes paa »Tante Tandpines Drøm«, men om den vil udfolde sig til Noget, vil Tiden vise. — Paa Tirsdag den 6, altsaa netop i Dag otte Dage, kommer jeg, om Gud vil, til Kjøbenhavn og tager fra Banegaarden, strax om Aftenen, ud til Melchiors paa »Rolighed«. Jeg er bange for at der iaar heller ikke bliver noget af Norgesreisen. Digteren Munch, som for Øieblikket er i Kjøbenhavn og boer ogsaa i N^o 17 i Tordenskjoldsgade, beder mig at komme til Christiania i Juni, da han ved Maanedens Udgang er med sin Kone og lille Pige, reist høiere nordpaa; Bjørnson er da ogsaa borte; men jeg kan ikke i Juni forlade Kjøbenhavn før efter Melchiors Sølvbryllup og da bliver det for seent. Gud veed da om jeg iaar kommer ud. Ja, vandt jeg 1000 Rdlr i Lotteriet, da tog jeg en Ven med og fløi nogle Uger ned til Tyrol. Hører jeg ikke fra Dem medens jeg endnu er her paa Basnæs, saa lad mig dog, een af de første Dage efter at have naaet »Rolighed«, erholde et Brev fra Dem og vide hvorledes De, Deres Mand og Børn have det paa »Ellekilde«, om De allerede have Gjester? Jeg tænker mig Fru W Lund, Fru Ness eller Frøken Petersen; de ere jo hjemme i Hellebek. Vil De nu hilse Deres unge Villa, den endnu yngre Skov og Have, aftale med Vindene at de behage at lægge sig, om jeg engang i Sommerens Løb indfinder mig. Jeg vil være glad ved at kjøre forbi Deres gamle »Blæsenborg«, og træde ind i det hyggeligere Landsted, hvor der er ingen Plankeværk for Udsigten. Hjertelige Hilsener til Mand og Børn fra

Deres hengivne

H. C. Andersen.

[I Margen:] Fru Scavenius sender venlige Hilsener.

684. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde 8^{de} Juni [1871]

- Dersom virkelig Travlhed nogensinde med Sandhed er benyttet som Undskyldning for Taushed, saa er jeg i dette Øieblik den som tør bruge den ligeoverfor Dem kjere Andersen, thi jeg har været meer end optaget
- 5 af at faa vor lille Hytte saa net og hyggelig som mulig og dersom De nu — en stille varm Solskins Dag besøger os, skal De nok føle Dem bedre tilpas end i vort gamle Huus — især hvis De vil forpligte Dem til fuldstændig at forjage Billedet af det prægtige Rolighed af Deres Erindring medens De er paa Ellekilde. —
- 10 Vi have siden vi flyttede ud havt alslags Veier ligefra 32 Graders Varme i Solen til 5 Grader i Skyggen, vi have havt fuldkommen Stilhed, saaledes som jeg ønsker den naar De kommer og vi have havt en Nordvest Storm der var prægtig at see og som bragte vor ulykkelige Nabofamilie, de brave Videmanns den sørgelige Glæde at bringe Liget af deres 3^{die} Søn — deres
- 15 Perle — iland ved Kronborg — den yngre Broder kom ligeledes iland med en Storm 14 Dage tidligere, den Første døde iland, — saaledes at de arme Forældre efter 3 forskellige Begravelses Dage nu have den Trøst at kunne besøge deres Børns Grav paa Hornbæk Kirkegaard — Vi vare Alle med
- 20 deroppe og jeg kan ikke sige Dem hvor gribende det var at see de 3 friske Gravhøie som dækkede saamegen Ungdom, Kraft og Forhaabning — Naar en Fisker som begynder med 2 tomme Hænder opdrager og opføder 5 Sønner, saa lider han ofte megen Nød og Savn, men naar saa Sønnerne ere voxne saa blive de hans Rigdom og hans Arbeidskraft, nu ligge de 3 Ældste i Jorden og de to yngste ere Børn — De maa ikke blive kjed af at
- 25 høre saameget om vor Sorg herude kjere Andersen — Fiskerne ere vor daglige Omgang og saa kommer man til paa en vis Maade at dele deres Liv — vi saae den stakkels Faders Rædsel naar han skulde ud og kaste sine Kroge i den Strand der endnu gjemte hans Dreng, men vi saae ogsaa hans Taknemlighed da han fik dem samlet i Een Grav i Jorden. —
- 30 Jette Pedersen og Sophie have været hos os siden vi flyttede ud og forlod

osi Tirsdags— Igaar kom Gotlieb Collin og bliver en Maanedstid hos [os], jeg haaber han skal føle sig vel herude, og han er den letteste Gjæst af Verden da han er tilfreds med Alt. —

Hele Familien hilser Dem kjære Andersen, jeg vilde ønske at De i dette Øieblik kunde see de 3 Brødre Collin og Jonas Alle ifærd med at forkjønne 5 Eiendommen ved deres Hænders Gjerning — Jonas sidder dybt nede i en Vandbeholder som han rensar, medens Theodor høvler som den bedste Snedker, Edvard viser sig med en Spade under Armen og møder Gotlieb som kommer med en Trillebør med Leer. — Lev vel

Deres 10
Jette Collin.

685. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed« den 19 Juni 1871.

Kjære Fru Collin!

Festen gik fortræffeligt og Alt var storartet. Teltet særdeles smukt udstyret, henved 200 Personer til Bords, Sange af Ploug, P Hansen og Carl 15 Andersen, jeg sender Dem disse med min Cantate. Efter Bordet blev denne afsjunget i en Række dramatiske Scener der dannede Ordet »Lykke«, hvilket er Grunden for at Ordet Cantate er omkalfatret til Kantate. Veiret godt, Fyrværkeriet glimrende. Jeg blev oppe til efter Klokken eet ud paa Natten. I de to Dage forud bandt jeg 91 Bouquetter, det gjør jeg aldrig 20 meer, endnu er jeg træt. Dagen før Festen var jeg i Sparekassen for at faae mine Ordner, men »Hr Etatsraad Collin har Nøglen med«, sagde man og jeg blev meget ilde derved men fik andet Sted i Byen to Ordener at laane som jeg da gik med. Hils Deres Mand og Børn, glæd mig snart med et lille Brev og bevar i venlig Erindring Deres hengivne 25 endnu meget trætte H. C. Andersen.

E. S.

Med Jomf Levyson er der Vrøvl, hun kan ingen Leilighed finde, synes nu at 30 Rdlr ikke er nok, andet kan jeg ikke faae ud af al den Snak frem

og tilbage, Frøken Hallager har mældt sig med den gamle Leilighed paa Torvet, den gamle Priis og alt det Gamle! — jeg er gal i Hovedet.

i hast!

686. *Fra E. Collin.*

5 Kjære Andersen. Terminen er nu forbi og jeg kan atter trække Veiret. Vi fik igaar Deres Brev med Bilag om Bryllupsfesten, som jo maa have været en meget smuk Fest. Det gjør mig igrunden ondt, at jeg ikke var tilstede, skjøndt al Festlarm er mig imod.

Hvad De skriver om Deres Ordeners Ikke-Erholdelse i Sparekassen har
10 moret mig. Med en vis Spydighed citerer De de Ord: »Etatsraaden havde sine Nøgler hos sig«. Ja, det er rigtigt. Troer De at jeg gjemmer Folks Kostbarheder og lader Nøglen sidde i Døren? Men det faldt mig dog ind ved denne Leilighed, at De engang, medens jeg var borte, kunde have Brug for nogle af Deres Penge, og i den Anledning vil jeg bede Dem blot at
15 henvende Dem til Boye, som udbetaler til Dem mod en løs Qyittering indtil jeg kommer ind.

I det Hele taget have vi hidtil havt det yndigt herude. Blæst er her jo rigtignok alt imellem, men jeg vil dog raade Dem til at see Eiendommen.

Sparekassen 21/7 [2: 21/6] 71

Deres

E. Collin.

20

687. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed« den 1^{ste} Juli 1871.

Kjære Fru Collin!

Igaar sendte Hr Melchior Telegram fra Büchen at han og Døttre vare indtrufne og kom i Dag til morgen med Dampskibet fra Lübek. Kl 5 var
25 allerede Beboerne paa »Rolighed« oppe, før 7 kjørte Fru Melchior ind til Byen og halv ni indtraf de Bortreiste her til »Rolighed«. Anna seer meget zart ud, de Andre sige hun seer ud som da hun reiste. Hun var usigelig

glad ved at komme til sit Hjem. Harriet er blevet noget svær! jeg fandt Fru Hänschel forynget, en bedre Teint end før og glade, straalende Øine; hendes lille Pige er her i Dag. Fru Hänschel spurgte strax til Dem og Deres og jeg veed saaledes at jeg kan bringe de varmeste Hilsener. I dette Øieblik gaaer hun med Dampfærgen fra Øster- til Nørrebroe; hvor hun vil aflægge Besøg. Jeg tog i Formiddags ind til Byen for at see Theodor da der var sagt mig at den første i Maaneden var det »den eneste bestemte Dag Hr Doctoren var at træffe i Byen«, men han var der ikke. Deres Mand vil vist sige: »igjen en Spydighed!«—hils ham imidlertid, og tak ham for Brevet, Slutningen deri var hjertelig og fornøielig, jeg saae der igjen »den gode gamle«. Forleden søgte jeg Wilken Hornemann, da jeg er forfærdelig lidende af Gigt, men tog feil af Gaden, saae kun nedrevne Rønner og nye i Vext staaende Huse; jeg blev ganske ærgerlig, og slog med min Stok i Steenbroen, men der viste sig Intet af den gamle Gade; saa vendte jeg om igjen. Nu har jeg endeligt opdaget at »Hospitals gaden« endnu er der. Jonas har været saa venlig at besøge mig! Med min Bopæl hos Jomfru Levison er der aldeles ingen Udsigter. Dette fatamorganiske »Paradiis« bliver ikke til Virkelighed. Hun kan ikke finde Leilighed og har ikke det Mindste til at udstyre Værelserne, hverken Lagner, Gardiner eller de ringeste Sager, 30 Rdlr om Maaneden bliver hende for lidt, hun maa sige hun naar jeg skal boe hos hende have endnu en Pige og opgive hele sin Virksomhed for at passe mig — jeg forstaaer ikke det. Der er imidlertid blevet sagt mig at hun ikke kan opveies med Guld, jeg maatte ikke see paa Penge, for at komme i hendes Beskyttelse. Jeg anseer nu at der for enhver Ting er en Grændse, men gik endogsaa saa vidt at hun skulde opgive hvor meget Mere end 30 Rdlr maanedlig for to Værelse[r] hun forlangt[e]; men det var saa Meget sagde hun selv, at hun ikke vilde sige det og jeg heller ikke kunde gaae ind paa det — saa maa jeg lade den Fugl Phønix flyve. Imidlertid har Frøken Hallager meldt sig med Naboleiligheden til de Værelser hos a Porta, jeg tidligere beboede, Dr Pingves Leilighed, 2 Værelser, tredie Sal, 30

30 Rdlr. Jeg har givet mig i Skjæbnens Vold, og dersom ikke Himlen kalder mig til sig, der hvor der jo er mange Værelser, saa boer jeg igjen i den gamle Historie. Jeg har igjen Brev fra Bjørnson om at komme op til Norge, men han ønsker at jeg først kommer i August og da skal nok »de unge Trolde
 5 tage Fødderne af Faddet og staae opstillede at hilse!« — Jeg har ikke ret Lyst, gik heller Syd paa, men der er jo alle Byer befængte med Typhus og Kopper! Jeg er slet ikke i Humeur, glæder mig ikke til Noget, venter hver Dag paa at jeg »mit Vandre Budskab faaer«, og har derved en heel Deel hamletske Tanker, det var lykkeligere at have christelige, nok om det.
 10 Hils Mand og Børn og glæd mig snart med et Brev; mit Humeur duer ikke!
 Lev vel!

Deres gamle

H. C. Andersen.

[*I Margen:*] Shakspears Oversætter skal være valgt til Skuespil Censor;

E. S.

15 Da De endnu var i Byen var De saa elskværdig at sige: jeg skulde i Deres Stue finde den engelske Udgave af mine Skrifter henlagt, den amerikanske Udgave. Jeg gik forleden til Byen, saae og søgte, men der fandtes ingen Bøger. De har vistnok glemt Deres Løfte. — Kneppelhouds have allerede været 8 Dage i Byen. De ere i Dag paa Møen. Der blev sagt mig at Familien
 20 vilde besøge Dem i Hellebæk, men da de forleden Dag vare i Fredensborg og ikke kom til Helsingør, antager jeg at Hellebeksreisen er opgivet. De gaae til Sverrig og Norge; om 6 Uger ere de igjen i Danmark. Jeg har Lyst til at see »Ellekilde«, men da jeg endnu aldrig har været i Hellebek uden at komme hjem med en næsten dødelig Forkjølelse, er jeg angst, som Børn
 25 ere det naar de skulle i det kolde Vand. Meget trænger jeg til at komme paa Reise — ! men hvor hen! det ender vist med at jeg kommer til Norge og da kunde det ligne Skjæbnen, der jo er berømt ved sin Ironi, at jeg døde der og skulde ligge der oppe, gjemt, glemt. — Bjørnson skriver paa et nyt Digt: »Sigurd Jorsalfar«, jeg hører at Ibsen skriver paa det selv samme.
 30 Jeg skriver paa Intet og ønsker at jeg aldrig havde skrevet Noget! — Vær

glad og nyd de smukke Dage paa Ellekilde — Sommeren flyver, før man
veed det og vi flyve med. H. C. A.

688. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde 2^{den} Juli [1871]

Det havde været kjønt af Dem kjere Andersen hvis De havde fulgt vore
hollandske Venners Opfordring og fulgt med dem herud; Vi havde en ret 5
smuk Dag og de syntes at være tilfredse med Opholdet, — det er som naar
kongelige Personer morer dem ved at see hvordan Smaafolk lever og
færdes. — — Jonas siger at De neppe besøger os før den norske Reise som
da nu endelig skal blive til Virkelighed, men saa glæder jeg mig til at see
Dem fuld af norske Glæder saasnart De kommer hjem — Naar De kun vil 10
vælge en rigtig Sommerdag til Deres Besøg, saa skal De nok blive tilfreds
paa Ellekilde, især hvis De kunde formaa Nogle af Melchiors til at gjøre
Følgeskab, det ville være os en stor Glæde at see dem. —

Mandag 4^{de}

Mit Brev blev liggende kjere Andersen og imidlertid har jeg modtaget 15
Deres — næsten med sort Rand udstyrede Brev — Det var da en gyselig
Stemning, kjere Ven har været i, men da jeg for vist haaber og antager at
den har været øieblikkelig, saa forudsætter jeg at disse Linier træffer den
evig unge glade Sanger tilfreds og opfyldt af lyse Reisetanker. —

Hvad Deres logis Skuffelser angaar, saa mener jeg at det jo ikke er værd 20
at sørge over Tabet af Noget som man kun har havt Udsigt til at komme
i Besiddelse af og hos Frøken Hallager — thi hende bliver det dog vel til-
sidst, veed De jo dog at De kan blive ret tilfreds, især hvis hun kan vende
sig af med at skifte Piger — Hun er jo dog et rigtig veltænkende og god-
modigt Menneske, og man skal ikke opgive Haabet om at hun engang kan 25
lære at lave en rigtig god Kop Kaffe. —

Sophie Nees er hos os i denne Tid og da hun er halvblind kan jeg ikke
give hende en Bog at læse i som Vederlag for mig selv (det maatte da ogsaa

være en meget daarlig Bog) medens jeg besørger min correspondance —
og jeg maa derfor slutte mit Brev, uagtet jeg gjerne fortsatte det, Med
mange Hilsner er jeg

Deres hengivne

Jette Collin.

- 5 De fortæller mig vel snart at Deres humeur atter er Godt — Gid jeg da
ogsaa maa erfare at Frøken Melchior føler sig vel i sit Fædrelands Luft,
jeg har glædet mig over den stille Varme for hende.

689. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed« 14 Juli 1871.

Kjære Fru Collin!

- 10 Frøken Louise og Jonas har jeg seet og talt med, ja de have endog været
paa »Rolighed«. I Sparekassen talte jeg med Deres Mand og Ordenerne
fandtes der; derimod har jeg ikke seet og talt endnu med den kjære Fru
Collin og jeg længes derefter; imidlertid maa jeg nu først lidt længere paa
Reise, ind i Sverrig og Norge, uagtet jeg slet ikke venter mig ret Udbytte
15 af denne Reise og ikke har stor Lyst til at gjøre den alene, jeg talte til Einar
om at være min Gjest derop og da senere sørge for sig selv, men han kan
ikke faae Orlov, da tre af hans Kammerater allerede have den. Helst gik
jeg syd paa, men der er jo Sygdom og Feber. Man har fra flere Sider talt
til mig om at lade mig revaccinere, inde hos Linds ere de blevne det;
20 Viggo har ogsaa ladet sig Kopper indpode. Om dette vilde jeg have talt
med Theodor, men han kommer jo ikke til Byen; Viggo foreslog mig at
gaae til Dr Meyer, der vist vilde komme mig glad og venlig imøde, men
da nu Theodor er min Læge og han har i sin Fraværelse »en høiere Haand«
i Wilcken Hornemann, vilde jeg søge ham; et Par Gange var jeg uheldig,
25 han var ikke hjemme. Igaar kjørte jeg da tidligt ind og fik ham i Tale,
han vilde hverken raade til eller fra Vaccinationen, og da jeg saa bestemte
mig for den, fik jeg at vide at han ikke havde Vaccine uden mellem Glas
og den var ikke at stole paa. »Men hver Tirsdag kan Du gaae op i »Phønix«,
(det vil sige i Dandsebod-Loalet), der komme mange nette Folk og der

er Etatsraad Hansen, som Du jo kjender, han gjør det med Fornøielse«. Den Henviisning smagte mig ikke, da jeg veed at det er det Sted hvor Enhver, som ikke have Læge, hen vises, jeg syntes, med Ret eller ikke, at det dog ikke var Stedet for mig, saaledes at ty til »det Offentlige«, og saa kjørte jeg hen til Dr Meyer, traf ham hjemme og han var Opmærksom- 5 heden og Venligheden selv, bad mig komme til sig om Eftermiddagen, da kom et sundt Barn af sunde Forældre, jeg skulde blive strax vaccineret, jeg kom; det var ikke til at mærke, at jeg fik 5 Stik nede paa Armen; jeg venter nu paa at Kopperne slaae an. Gid at det maatte skee, saa er det overstaaet. Forleden var Maleren Lund og hans Frue, Dagen efter Hjem- 10 komsten fra Italien, herude paa Rolighed, de saae begge noget trætte og angrebne ud. Redacteur Billes fløtte førstkommende Mandag eller Tirsdag til Hellebek. Poulina Drevsen med 5 Børn ere indtrufne i Onsdags Middag og boer hos Bøytner. Fra Munch, Bjørnson og Heyerdahl har jeg Brev om at komme til Norge, men af Brevene faaer jeg ud at der nok 15 Ingen ere hjemme i Christiania. Glæd mig ret snart med Brev, Hils Deres Mand, Børn og Theodor. — Veiret er jo særdeles smukt, De har det godt, og Dagene flyve hen! fortæl her om, De fortæller saa fortræffeligt.

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen. 20

[*I Margen efter »det Offentlige« i L. 4:*] Hos Melchiors og Drevsens synes man at være af min Mening.

690. *Til Henriette Collin.*

Gøtheborg 29. Juli 1871.

Kjære Fru Collin!

Fra Gøtheborg faaer De denne Skrivelse; jeg indtraf her i Dag ved Mid- 25 dags tid og skriver strax i denne Aften; jeg haabede at jeg før min Afreise havde faaet et lille Brev fra Dem, men det forundte De mig ikke. — Aligevel har jeg været lige ved at besøge Dem og at see »Ellekilde«, thi jeg var i

3 have] først skrevet har.

Tirsdags i Helsingør. Det var imidlertid det daarlige Byge-Veir som fik mig til at opgive Besøget. Jeg gik nemlig i Tirsdags fra Kjøbenhavn, eller rettere kjørte, ledsaget af Fru Melchior, som vilde følge mig ombord i Qvisthusgaden, men det blæste, jeg vilde blive vippet ved at seile til
5 Malmø, det var slet ingen behagelig Begyndelse paa Reisen, da vi derfor naaede Østerport, sagde jeg, »maa Vognen kjøre til Jernbanen, saa ligger jeg i Helsingør, og bliver Veiret smukt, tager jeg da næste Morgen til Hellebæk og begynder først Touren i Sverrig paa Torsdag!« og jeg kjørte til Jernbanen hvor jeg maatte vente halvanden Time før Toget gik. I
10 Briggs Hotel ventede jeg at faae det godt, men der var kun et eneste Værelse ledigt og det vendte ud til en mindre Gade, her var ingen god Luft, slet ikke hyggelig og jeg begyndte med at skjændes om Lagnerne vare vaade eller ikke vaade; jeg laae i Klæderne den Nat og da saa Morgenstunden kom, hang der store Tordenbyger paa Himlen, det var slet ikke
15 bedre Veir, end naar jeg tidligere har besøgt Dem i Hellebæk, og saa bestemte jeg at vente bedre Tid og dampede over til Helsingborg; fik paa Søen en svær Byge og da jeg kom i Land ved Helsingborg og gik til Bane- gaarden, kom en ny, saa jeg blev saa vaad om Fødderne at jeg paa Bane- gaarden maatte skifte Strømper og derpaa taalmodig sidde her i tre Ti-
20 mer før Toget gik. Dersom jeg skulde skrive en Bog om Begyndelse[n] af denne fornøielige Norges Reise, saa maa den kaldes »Tunge Timer i Ventesalene«. I Onsdags aftes efter Kl 10 naaede jeg Jønkøping, berømt for sit udmærkede Hotel. Jeg havde telegrapheret om et godt Værelse med en smuk Udsigt, og jeg fik det og følte mig saa tilfreds at jeg blev her hele
25 Dagen igaar. Mod Aften fik jeg Besøg af Etatsraad Gammeltoft, som med sin Søn havde været min Nabo. Portneren havde sagt ham at her var en dansk Statsraad Anderson; han forsikkrede at det ikke var nogen Dansk, men tilsidst spurgte han om ikke Statsraaden var H. C. Andersen. Da ud- brød Portneren: »Skulde det være Skalden!« ham havde Portneren hørt
30 om, men ikke om Statsraaden. Nu søgte Hr Gammeltoft mig og vi kjendtes. Imorges Klokken 6 forlod jeg Jønkøping og kom en smuk Vei her til

Gøtheborg hvor alle Værelser vare optagne i det bedste Hotel: Gøtheborg Källeren, her skal være Landmands Møde og Kapseilads. Jeg kom op i fjerde Etage. Det behagede mig ikke, dog endeligt drev jeg det til at faae et mindre, men meget elegant Værelse i Stuen hvor jeg nu sidder og skriver dette. Den unge Musiker Hr Hägg, som boede hos Melchiors, kom strax 5 i Dag fra Marstrand for at hilse paa mig, igaar havde han, i samme Anledning, gjort Reisen; om jeg tager der hen er ubestemt. Breve kunne endnu naae mig i Gøtheborg poste restante, til Tirsdag Middag, men senere, om De glæder mig med en Skrivelse vil De da sende samme til Christiania post restante. Min Vaccination slog an, det er nu 15 Dage siden, men 10 endnu har jeg stærk Fornemmelse i den ene Kop. Veiret er regnfuldt og blæsende. Sy[v]soverdag gav megen Bløde, saa det nok, efter gammel Folketro, vil blive regnfuldt i 40 Dage. Hils Deres Mand, Jonas og Louise. Hans Skrifter skal jeg besørge til Norge[,] om det forundes mig at leve og komme der.

Hjerteligst 15
H. C. Andersen.

691. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde [Juli 1871]

Kjere Andersen

Naar Jeg siger til Folk fra Kjøbenhavn »Fortæl mig noget om Andersen! hvordan har han det? seer han rask ud?« saa faaer jeg rægmæssig det Svar 20 »Aa han seer saa rask ud! og han er i saadan godt humeur, og han er saa morsom og har fortalt saamange ypperlige Ting af sit store Forraad paa Ungdoms Minder etc etc:« — og derfor vil jeg ikke tro paa den Mismods Aand der farer i Deres Pen naar De skriver til mig, men glæde mig ved Tanken om at De nu er paa Veie til det deilige Norge der venter Dem med 25 sin storartede Natur og med sin — om end noget kantede — saa dog vist storslaaede Befolkning og saa med alle de Laurbær og Hyldebær som en Digter kan ønske sig — og det vil vel ikke sige saa lidt endda kjere Andersen

— En eneste Angst har jeg og den vil jeg uforbeholdent udtale og det er at De ikke altid vil være oplagt til at gaa ind paa en norsk Spøg, som vist er noget ganske andet end en dansk — som jo ogsaa kan være forfeilet — og da jeg af et oprigtigt Hjerte ønsker Dem almulig Glæde af Deres Besøg i Norge saa vil jeg ligesaa oprigtig ønske at De maa begynde Reisen med et glad og let Sind og med det faste Forsæt at tage mod Alt hvad der bringes Dem af Nordmænd —, som noget der bringes i den bedste Hensigt, selv om det koster Deres danske Natur nogen Overvindelse. Jeg glæder mig meget til at faa Brev fra Dem naar De først er blevet lidt hjemme deroppe og jeg glæder mig endnu mere til Deres Besøg paa Ellekilde den første stille Solskinsdag efter Deres Hjemkomst. — Min 80aarige Veninde Lotte Reimer har været nogle Dage hos os og befundet sig særdeles vel herude! — saa kan vel den evig unge Andersen nok udholde det en Dag. Om vort eget Liv herude i denne skjønne Afkrog af Verden har jeg kun at sige at vi leve deilig, i og med Naturen; Himmel og Hav møder vort Øie overalt og have vi end ikke Mark og Skov tæt ved os, saa have vi dog de deilig bevoxede Bakker bag os og Nattergal og Fuglekvidder overalt — dog skylder jeg Sandheden at tilstaa at en lavttænkende Kragefamilie bestaaende af Mand Kone og 4 Børn have lønnet vor Gjæstfrihed saa slet at de spise vore Kirsebær og knække Grenene paa de unge Træer. — Inden Døre mere vi os blandt andet med Forsøg i den høiere Dyr-Tæmning og Resultatet heraf er en Lækatte Unge som ligger paa Louises Skjød og med Rovdyr Venlighed bider hendes Fingre tilblods. — Papiret er fuldt og Klokkeren mange — Lev vel kjære Andersen[.] Familien hilser — Deres

25 [De sidste Linjer er skrevet i Margen.] Jette C.

692. Til Henriette Collin.

Christiania den 11 August 1871.

Kjære Fru Collin!

Netop i Formiddag, nu jeg allerede er her i Christiania paa 8^{de} Dag, jeg kom forrige Fredag, modtog jeg det venlige Brev De havde sendt mig til

Rolighed. Melchiors havde sendt det, tillige med et Telegram der var indtruffet, sendt det poste restante til Jønkøping, hvor det aldrig faldt mig ind at spørge om Breve, da jeg kun havde opgivet Gøteborg og Christiania; jeg har saaledes maatte skrive til Jønkøping efter de henlagte Skrivelser og fik, som sagt, disse i denne Formiddag. Mit Brev fra Sverrig har De vel 5 faaet? — Jeg kom ind i Norge ved Kongsvinger hvor jeg strax af Flere jeg mødte blev hilset med »et Velkommen i Norge!«; jeg blev oppe i Grændsebyen et Døgn og glædede mig ved den brusende Glommen og da jeg i Fredags kom til Christiania modtog Bjørnson mig saa glad og inderligt ude paa Banegaarden, vi kørte sammen til Hotel Victoria hvor jeg er fortræf- 10 feligt indquarteret og hvor jeg hver Dag, siden jeg kom, faaer mange deilige Blomster tilsendt fra venlige Mennesker. Bjørnson næsten lever kun for mig i disse Dage, han kører hver Dag om og viser mig herlige Udsigter, fører mig sammen med elskværdige Mennesker og i forgaars og igaar gjorde vi med hans Kone og to af Sønnenne en mageløs deilig Tour til Sand- 15 vigen og Tyrifjord, sov derpaa ved Hønefos og tog igaar med Jernbane til Drammen og derfra med Dampskib i 6 Timer, til Christiania, hvorved jeg saae Fjorden fra det aabne Hav ind til Byen selv. Det første Besøg var imidlertid, som De kan vide ud hos Valdemar, som da om Middagen spii- ste med mig hos Bjørnsons, Dagen derpaa gjorde en riig Mand Hr Halvor 20 Skou en glimrende Middag, hvor til Bjørnson og Frue vare indbudne, mange Honoratiores og Hertuginde af Ricksbrough hvis Gemal er i Norge for at fiske. Dagen derpaa var jeg til Middag hos den danske Generalconsul Andersen; overalt heiser man festligt det danske Flag og igaar da jeg kom paa Stationen ved Drammen hilsede to Fruer Collet og to Frøk- 25 ner Collet paa mig og bragte mig hver Blomster. Der stod ved min Ankomst til Christiania, et særdeles velvilligt, varmt skrevet Stykke om mig i »Aftenbladet«, jeg tænker det bliver vel meddeelt i een eller anden dansk Avis. Jeg er meget glad ved Menneskene heroppe og ved det storartede

2 sendt det] først skrevet men de sendte det. 21 Skou] først skrevet Lund(?). 22 efter og] først skrevet endelig.

Land. Her er en særdeles skøn Natur, dertil frodigt og friskt! — Jeg kunde have Lyst at komme her igjen en anden Sommer og da blive her i længere Tid. — Hos vor Landsmand Boghandler Dahl, og hans Frue, De veed at hun har været Opera-Sangerinde, tilbragte jeg da ogsaa en Middag; 5 Bjørnsen, (med hvem jeg er blevet Duus,) fulgte mig, samt hans Frue. Jeg havde glædet mig til at see Theodor Boye og jeg kommer netop som de begrave ham. Hans Enke kjender jeg ikke og hos Sembs har jeg ikke været, der er hun for Tiden. Jeg gaaer der hen før min Afreise, men vil ikke komme der i de første triste Dage; — Det gjør mig ondt at læse om Slagsmaalet, 10 hvorledes Rosenberg og Watt ere stødte mod hinanden;. — Jonas er vel oppe ved Liimfjorden? Hils ham!; Deres Mand, Louise og Theodor vil De hils. Det er rimeligt at jeg gaaer over Helsingborg hjem, og er da Veiret godt, lader jeg mit Tøi staae i Helsingør og gjør en Udflugt til Ellekilde, maa jeg kun ikke blive tvunget til at tage Søveien hjem; skulde der, som 15 Gud forbyde, komme Colera til Stockholm, bliver det nok rigtigst ikke igjen at gaae Landeveien jeg kom. — Men nu Lev vel! jeg har det godt, seer milde Øine, seer Fjelde og Fosser, taler mit Modersmaal og Veiret er dertil varmt og smukt.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

20 [I Margen:] Beed Louise være varlig, Lækatten er farlig!

693. Til Henriette Collin.

Jønkøping 28 August 1871.

Kjære Fru Collin!

Ikke et Brev sendte De mig medens jeg var i Kristiania! jeg glædede mig der til. Min Skrivelse deroppe fra har De vel modtaget. Aviserne har vist- 25 nok mældt Dem om den hjertelige, storartede Modtagelse jeg har faaet. Bjørnson var mig rigtig hjertens god og levede i de første Dage ganske for mig, senere saae jeg ham sjældnere, i det hans Fader laae for Døden, og netop ved min Afreise fik jeg paa Banegaarden Efterretning om at den

9 Slagsmaalet] først skrevet Rosenbergs Slagsmaal.

gamle Fader var død; derfor saae jeg ikke Bjørnson og hans Frue mellem de gode Venner som var der og bragte mig Lev vel. Jeg overnattede i Kongsvinger, hvor jeg ogsaa til Afsked modtog smukke Blomster og ved den sidste Station i Norge kom en ung Pige, Datteren af Stedets Præst, med Blomster og Tak for mine Eventyr. Jeg blev en Nat i Carlstad; det var som om Alle kjendte mig og jeg har saaledes paa hele Reisen modtaget Beviser paa to Folks varme Hjertelag for mig. Iaften reiser jeg til Alfvestad hvor Christine Nielsen har sin Hjemstavn, og hvor jeg er nær ved Vexiø, hvor Tegnér levede. Jeg kunde godt have gaaet til Helsingborg men der kom jeg da saa seent paa Natten at jeg dog ikke Tirsdag naaede Hellebek og Onsdag er Deres Mand jo ikke hjemme, jeg gaaer altsaa med stille Fart ud af Sverrig for at jeg Torsdag kan sidde hos Dem ved Middagsbordet, men er det ikke smukt og godt Veir, da maa De ikke vente mig, jeg styrer da lige til Kjøbenhavn. Hils Deres Mand, Louise og Jonas, Theodor ikke at forglemme, dog han er vel nu i Byen, i det Theatret aabnes.

Alfvestad 29.

Det var ingen behagelig Reise her til, alle Banegaarde vare opfyldte med Mennesker for at see de mange Soldater som Tog paa Tog drage ned til Maneuvren i Skaane, ja i Jønkøping var jeg nær ikke kommet ind paa Banegaarden, jeg var dernæst stadig i Frygt for ikke at komme under Tag i Alfvestad, hvor jeg ikke ved Telegraph havde bestilt Værelse, men kun mundligt overdraget det til en Grev Rosen som reiste forud; dog fik jeg Plads, men hele Natten fulgte Tog paa Tog, Hurra og Sang. Det har været en urolig Nat, jeg haaber den næste bliver bedre i Helsingborg, men fremfor Alt at Veiret bliver det Bedste til Hellebek. Hils Deres Mand, Louise og Jonas.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

694. *Til Henriette Collin.*

»Petershøi« ved Klampenborg den 11 Sep. 1871.

Kjære Fru Collin!

Det er allerede en Tid siden jeg saae Dem i Deres smukke Hjem ved Ellekilde, hvor Veiret endelig, engang, var sommerligt smukt. Hvad der, især, 5 overraskede mig var det storartede Havne-Anlæg, tryllet frem ved Husets eget lille Mandskab; det saae jo ud, som om det var et heelt Arbeide af Comunen; høist interessant var det ogsaa at jeg indtraf og saae Fiskerne fra Hornbek hente deres Baad, de der havde faaet i Læ, under det haarde Veir og at de altsaa fra »Ellekilde Nødhavn«, kunde tilfods vandre hjem 10 for at berolige Kone og Børn, som sade i Angst for dem. Det maa være særdeles glædeligt for Deres Mand, Jonas og hver som har her Deel i Arbeidet. Jeg har ikke, siden min Hjemkomst fra Norge seet Deres Mand, De maa sige ham min Glæde over Havnen. — Jonas er nok vendt hjem, Peter Müller sagde mig det; jeg var nede hos Theodor da jeg hørte det, men da Jonas 15 ikke kom ned til mig, antog jeg han var gaaet ud. Hils ham, ligesom ogsaa Louise! Jeg blev noget over otte Dage hos Melchiors; i Torsdags forlod Anna os, ledsaget af sin Fader, sin Søster Louise og den ældste Broder Carl; Dagen derpaa kom Telegram at de vare naaede Lübek, og næste Dag indtraf Brev fra Altona, de vilde samme Dag indskibe sig til London og 20 have da været ude i det haarde Veir, som endnu blæste igaar. Vinteropholdet skal være i det sydlige Engeland, Carl skal i en Pension i Belgien eller i Schweiz. I Løverdags kom jeg her ud til Henriques, den første Nat sov jeg aldeles ikke, Madratserne i Sengen vare som en kold haard Steen, og Hovedpuden som et Bræt, Noget Familien ynder, men jeg finder at være 25 en Tortur; jeg var som radbrækket igaar og udtalte mig meget lidende, i Nat havde jeg faaet det blødere og sov godt, ellers havde jeg vist været død i Dag, og det er jo ikke Hensigten med at ligge paa Landet; mit første Brev herude skal være dette til Dem. Veiret er nu deiligt, og jeg vil troe at Deilig[en] strækker sig til Hellebæk og Ellekilde med. Endnu har jeg ikke 30 besøgt Theatret og længes heller ikke derefter. Bournonvilles ny Ballet,

der skal være efter et Motiv af Andersens Eventyr, kommer nok ikke frem før ved Juletid. Jeg hører at Balletten begynder med en lille Dreng der drømmer og seer enkelte af Andersens Eventyr glide forbi. Et Prakt-Exemplar af Eventyrene vil udkomme snart i London, man har sendt mig et interessant Prøve-Ark. Gid de vilde sende mig et Honorar, det var endnu 5 mere interessant. Einar Drevsen, veed De, er paa Reise i Jylland og nok i disse Dage oppe ved Skagen, jeg vil ønske ham at han maa have naaet derop i de stormfulde Dage. Mit Ophold herude paa »Petershøi«, bliver, efter min Bestemmelse, ikke længer end til, Idag otte Dage, da tager jeg igjen ind til Rolighed og bliver der September ud. Frøken Hallager har leiet 10 Saint-d'Aubins Leilighed nede i Nyhavn, Charlottenborg Side; jeg er ikke tilfreds der med, da det er Skyggesiden og meget langt nede, hun forlanger 35 Rdlr om Maaneden for tre Værelser, jeg er gaaet ind der paa, foreløbig for i Vinter; det er første Sal og de to Værelser ere til Gaden, Sovekammeret derimod til Gaarden hvor der er Solskin, naar Solen skinner. Meget 15 længes jeg nu efter at høre fra Ellekildes Beboere, som ikke glemme deres inderligt hengivne

H. C. Andersen.

E. S.

Fik De saa mit Brev fra Alfvestad, og naar fik De det?

695. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed«, Kalkbrænderiet, den 10 Oct 1871. 20

Kjære Fru Collin!

De er endnu paa Landet! hvor længe vil De dog blive der? Veiret er omskifteligt! det fryser om Natten. De boer med Gavlen mod Nordpolen. Hvor længe vil De dog blive derude, deroppe, hvor Vinden blæser. Ja, jeg er ogsaa endnu paa Landet, stadigt paa Rolighed, men det taler vi ikke om, 25 jeg kan flytte ind i denne Uge, mit Gulvtæppe er lagt, og det er nyt og har været dyrt, 1 Rdlr Alen og der er et Gulv paa 55 Alen, jeg faaer to større og et mindre Værelser, som jeg har pyntet paa, De skal see der vil blive ret hyggeligt, var det kun ikke saa langt nede i Nyhavn og paa Skygge-

siden, men nu havde engang Frøken Hallager Leiet det og her er flere Be-
quemmeligheder og jeg giver 30 Rdlr om Maaneden, samme Priis som jeg
gav for de to Portkammere hos den mindre opmærksomme Frøken Ros-
sing. Jeg tog ikke ud til Basnæs som jeg tidligere havde bestemt, jeg har
5 igrunden nu nok for iaar af Landet og jeg er blevet i det hyggelige Hjem
paa Rolighed hvorfra jeg flytter ind rimeligviis næste Søndag. Deres Mand
fik jeg da seet og talt lidt med i Onsdags inde ved Sparekassen; min Ven
Jonas Collin har jeg derimod aldeles ikke seet eller fornummet, uagtet han
nok har været her i 3 Uger. Fru Drevsen sagde mig at hun heller aldrig saae
10 ham og hun havde dog bedet ham, naar han var i Byen at komme ud til
hende i Rosenvænget og spise sin Middag der. Hils ham! siig at havde han
skrevet mig til, om nok saa kort, og jeg havde vidst hvor han var, da havde
han hørt fra mig. Jeg længes noget efter ham. De veed da at Kongen af
Sverrig har decoreret mig med St Olafs Comandeur Kors, det er en
15 smuk Orden, den bæres om Halsen og leveres der til, desuden, en Stjerne
paa Brystet. Den er min første Stjerne. — Inde i Theatret har jeg ikke væ-
ret i denne Saison før iaftes og saae Cymbeline som er smukt sat i Scene.
Hartmanns ere flyttede til Byen, men jeg har endnu ingen af Familien
seet; ogsaa Henriques ere nu fra Landet. Førrige Torsdag reiste den unge
20 svenske Componist Hr Hägg til Udlandet, han havde boet 9 Maaneder
hos Melchiors. Dagen før Afreisen var her stort Selskab paa »Rolighed«,
hvor da ogsaa Gade og hans Kone var. Stor Lykke gjorde et nyt Eventyr
af mig, »Den store Søslinge«, det er det store Telegraphoug mellem Eu-
ropa og Amerika, Fiskenes Mening og Kritik da det synker ned paa Hav-
25 bunden. De skal høre hvilken Sludder der leveres om »hvad der kommer
ovenfra!« jeg har »en gammel syg Hval« og nogle »Søpølsere«, som især gjøre
Lykke. — Kom nu snart ind, saa skal De høre det, og tag »Louise« med. —
Fra Engeland komme ret gode Efterretninger; Carl er kommet op fra sin
Koppe-Sygdom, Anna har det paa samme Stadium som før, ikke slettere;
30 Melchior kan endnu ikke tage hjem. Fru Melchior sender Dem venlige

Hilsener, lignende har jeg sendt Dem med Conferensraad Drevsen, men da det ikke er Haveplanter, antager jeg at han ikke tager dem med. Hils nu Deres Mand og Børn! det vilde være overraskende, glædeligt og til stor Ære for Dem om De snarest glædede mig med Brev,

Deres meget hengivne 5
H. C. Andersen.

696. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed«, den 21 Oktober 1871.

Kjære Fru Collin!

Imorgen er det Deres Fødselsdag! eller rettere, naar De modtager dette Brev, kan jeg lykønske Dem til et nyt Leveaar: Gud glæde og velsigne Dem 10 i det! jeg skriver i Dag da Breve fra Broerne, komme saa seent ind til Byen paa en Søndag og jeg veed selv ikke om jeg endnu i morgen er Menneske til at flytte ind; det vilde jeg allerede for nogle Dage siden, men blev da med Eet, saa forkjølet, fik Hovedpine og Tandpine, ja det var som Hovedet skulde sprænges, hele Natten næsten, laae jeg søvnløs. Fredag Morge[n] 15 var jeg saa betagen at jeg maatte bede Hr Melchior skrive Brev for mig til Fru Koch, som ventede mig til Middag, sige at jeg var Patient. Theodor underrettede jeg ikke derom, da jeg havde hørt tale om at han skulde paa Jagt hos Baron Stampes og jeg antog at han var der.

I Dag er det, som sagt, bedre; men [jeg] veed ikke hvorledes det bliver 20 imorgen, om jeg naaer Byen eller først faaer Dem at see paa Mandag-Middag. Hils Deres Mand og Datter.

Hjerteligst
H. C. Andersen.

1872

697. *Fra E. Collin.*

Lørdag Aften. 3 Febr. 1872.

Kjære Andersen. Jeg skriver Dem dette Brev til, for at De ikke skal komme hjem til os imorgen Søndag Formiddag og overraskes af et Opslag om, at »Adgangen til Collins indtil videre er ad Kjøkkentrappen«. Jeg skal
5 nemlig paa den Tid opereres.

Jeg er fuldkommen rolig; jeg veed, at det ikke er en Bagatel, men jeg veed, at det maa skee.

Hvis De har Leilighed, beder jeg Dem lade Hartmann det vide. Jeg forekom ham vist noget distrahit idag da han var hos mig i Sparekassen; det er
10 høist rimeligt, da jeg havde Hovedet fuldt med mine mange forskjellige Sagers Ordning.

Deres bestandig hengivne

E. Collin.

698. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 2 Marts 1872.

Kjære Ven!

15 Dersom det ikke er Dem en for stor Uleilighed, da vær saa venlig at nedskrive paa et Papir, hvor stor min hele Formue er ved denne Maanedes Udgang, jeg vilde gjerne vide hvor Meget jeg kan anvende til en Reise i et Par Maaneder, uden at der blev et for stort Hul i Formuen.

Deres hjerteligt hengivne

H. C. A.

699. *Fra E. Collin.*

Nu er De jo allerede halvveis paa Reisen og har vel saaledes forvundet det Indtryk, som Desaa synligt var betaget af da De forlod Byen. Jeg kunde ikke dengang gaae ind derpaa, thi min Tanke var: gid det var mig; thi jeg føler netop i min nærværende Tilstand stærk Længsel efter sydlige Indtryk. 5 Naar De, som jeg haaber, bliver vel tilfreds med Deres — mig ubekjendte — Rejsfælle, der jo omtales som en vel dannet og begavet ung Mand, synes denne Reise — kortvarig som den er og uden nogen begrændset Reiseplan — netop skikket til at opfriske Humeuret; og det er dog det De har villet. Naar blot Veiret maa blive mildt og smukt, saa er den væsenlige Betingelse 10 tilstede; thi vel er Helbreden vigtigere, men jeg troer ganske vist at Deres legemlige Fornemmelser for en meget stor Deel ere en Følge af at have været indsyttet i en lang Kjøbenhavnsk Vinter og af det urolige Selskabsliv, som De tager saa megen, og vist for megen, Deel i. Men det er nu blevet som Deres anden Natur, og jeg, som ganske har udelukket mig selv derfra 15 og kun ønsker den hjemlige Hyggelighed, kan vel egentlig ikke dømme derom.

I min nærværende Tilstand bliver Tiden mig lang; det vil De ogsaa see af, at jeg mod min Sædvane skriver et langt Brev, og i Grunden om ingen Ting; thi jeg har ikke noget at berette som paa nogen Maade kunde in- 20 teressere Dem. Men jeg maa vexle med mine Beskjæftigelser, jeg bliver snart træt af en enkelt Retning, hvad enten denne er Sparekasse, Molbechs Lexicon eller Brevskriften. Og saaledes vil det vel længe blive ved; thi det er kun en daarlig Trøst jeg har faaet af en gammel erfaren Operateur, at jeg maa være fornøiet, hvis Saaret heles med Sommerens Udgang. Altsaa 25 et Sommerliv tilbragt med Bandager!

Samme Dag som De reiste havde Jette Besøg af den elskværdige Frue Melchior; den Kone gjør altid et godt Indtryk paa mig. Vi talte naturligviis om Dem; dernæst om den foregaaende Dags Gilde for B. Publikum har nok ikke været saa aldeles fiint, hvilket »Fædrelandet« euphemistisk 30 udtrykker ved, at Lystigheden begyndte for tidligt ved Maaltidet.

Einar er kommet hjem. Han har nok ikke havt nogen Ro paa sig for Moderens Sygdom; det er jo ogsaa noget ængsteligt, at der ikke vil indtræde nogen stadig Bedring.

Og hermed Levvel for denne Gang; Hilsen fra Alle.

5 9 April 1872.

Deres svagelige Ven

E. Collin.

700. *Til Henriette Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 9 April 1872.

Kjære Fru Collin!

10 Dette lille Brev, haaber jeg, at De modtager siddende oppe fra Sengen i stadig Fremadgaaende til Velbefindende, det samme gjælder Deres Mand! jeg er, som De veed, øieblikkelig paa Basnæs og venter paa at jeg imorgen hører fra William Bloch at han nu har sit Pas istand, saa at vi Torsdag aften kunne mødes i Korsør og Dagen derpaa, over Hertugdømmerne, naae Hamborg. Jeg forlod, som De veed, Kjøbenhavn i Søndags
 15 middag. Paa Banegaarden kom flere Venner og sagde mig Lev vel, saaledes Moritz Melchior, William Bloch, Reitzel og Flere. Jeg traf derude ogsaa Grevinde Holck, født Ryge; hun var meget henrykt i mine sidste Eventyr og Historier. Jeg spurgte da om det især var »Gartneren og Herskabet« der tiltalte hende, da denne Historie synes af Alle at blive stillet
 20 øverst. Hun svarede da: »Nei, Lysene, det Utroligste —! De er selv det Utroligste!« I Banevognen kjørte jeg sammen med Worsaae og hans Broder, de skulde til Roeskilde, hvor en ung Slægtning skulde confirmeres. Veiret var varmt og smukt, Solen skinnede, Markerne laae grønne, det var aldeles Foraar men dog paa enkelte Steder høi Sne; henimod 5 om
 25 Eftermiddagen naaede jeg Korsør hvor Vognen fra Basnæs ventede mig, jeg havde tre Mile at kjøre, men jeg havde to livlige fuldblods Heste, de foer afsted; Skyggen af deres Been paa Veigrøfterne tog sig ud som Fingrene paa en udmærket Claveerspiller, der bevægede sig i utrolig Hurtighed. I 1½ Time naaede jeg, over Skjelskjør, Basnæs, hvor Fru Scavenius

endnu ventede med Middagsmaden. Jeg har to store Stuer ud til Haven og Stranden, men igaar strømmede Regnen saaledes ned, at jeg ikke var uden for en Dør; i Nat stormede det stærkt, og jeg faldt ikke isøvn før Klokken henved fire imorges, i det jeg iaftes da jeg lagde mig til Ro og Alt var stille paa Gaarden, hørte en underlig Lyd, som jeg antog for at Nogen brød 5 ind neden under, det var aldeles ikke Tilfældet, men min Phantasi var sat i Bevægelse, jeg laae ganske alene i hele første Etage, langt fra alle Levende; jeg tænkte paa Overfald, og hørte hvert Øieblik snart en Knagen, snart en Klirren, saa ruskede Vinden i Vinduerne og Regnen slog paa Ruderne. Nu er det lys Dag og til Aften kommer en ny Gjest, jeg veed han 10 skal sove oppe i Etagen med mig, saa at jeg til Natten, rimeligviis, sover mere tryk. Hils nu hjerteligt Deres Mand, Jonas og Louise, ligesaa Frøken Nutzhorn. Komme Breve til mig, som jeg skulle have, beder jeg om at de gaae til Leipzig eller Dresden, naturligviis poste restante. Fra Dresden skriver jeg Deres Mand til og beder da om at faae Adressen til Jonas. — 15 Og nu lev hjertelig vel! gid at Foraaret snart trives og at De og Deres Mand kunne komme ud til Hellebæk. Familien i Byen og i Rosenvænget, mange Hilsener.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

[I Margen:] Fru Scavenius hilser!

20

701. *Til Henriette Collin.* Basnæs ved Skjelskjør, Torsdag den 11^{te} April 1872.

Kjære Fru Collin!

Ifjor sendte jeg Dem Blomster herude fra Skoven, iaar er det en tidligere Tid, men dog har Skov-Bunden Duft og Farver, jeg sender Dem her i Convelut et lille Stykke af den. Igaar fik jeg Brev fra Bloch, skrevet den 9^{de}, da 25 havde han endnu ikke erholdt Ministeriets Tilladelse til at reise. I Dag venter jeg Telegram om nu Alt er i Orden, og om han, efter Aftale, iaften kan være i Korsør, jeg troer det ikke. Maa jeg kun faae Telegramet betids!

13 skulle] først skrevet skal.

Jeg har foreslaaet at han ventede endnu en Dag eller to. Deres Mand har særdeles glædet mig med et hjerteligt og usædvanligt langt Brev. Jeg skriver til ham fra Dresden. Hils ham, Louise og Jonas. Breve venter jeg i Leipzig eller Dresden poste restante. Maa der sendes en Hilsen til Rosenvænget, særligt til Fru Drevsen og Einard. Han lovede mig Brev fra Udlandet, jeg vidste nok jeg intet fik. Lev hjertelig vel.

Deres inderligt hengivne

H. C. Andersen.

702. *Fra Henriette Collin.*

14 April 1872.

10 Med min gamle Skrivetapperhed er det forbi kjere Andersen og jeg antager ikke at den nogensinde vil vende tilbage, men det vil jo Tiden vise. — Det er idag mit rørte Hjertelag der tvinger min stive Haand til at tage Pennen for at takke Dem for den deilige Foraars Hilsen De sendte mig fra Basnæs —. Nu er De altsaa midt i Somren med Solskin og Varme og Blomster og Fuglesang, Gid De maa nyde Alt med legemligt Velbefindende og
15 med Deres Digttersjæls evige Ungdom. —

Hos os er siden De reiste, ingen Forandring foregaaet[;] Edvard har det som sædvanligt, den ene Dag lidt op og den anden Dag lidt ned; humeuret nedstemt uden at være bestemt daarligt og jeg tror at det har givet ham
20 en vis Ro at han nu veed at det efter al Sandsynlighed ikke vil blive anderledes før hen ad Efteraaret, thi saalænge behøver Naturen Tid til at bringe Alt i Orden efter den gruelige Forstyrrelse. — Med mig selv gaar det frem, men saa langsomt at jeg undertiden fristes til at blive utaknemlig og det vil jeg saa nødig. — Louise er rask, Gudskeelov og Jonas reiste igaar i gruelig Storm til Spodsbjerg paa Langeland for at undersøge localiteterne for
25 Østers-Liv i de Farvande. —

Fra Rosenvænget har jeg ikke Godt at melde, Ingeborg har i de sidste Dage været meget lidende og vi ere Alle baade angst og hjertelig bedrø-

vede for hende — inden jeg slutter mit Brev skal De faae den nyeste Efterretning fra hende — da vi jo hver Dag hører hvorledes Natten er gaaet.

Einar som blev urolig for sin Moders Tilstand kom hjem for 8^{te} Dage siden og Rigmor bliver nu hos sin Mormoder naar Stampes reise hjem. —

Offentligt Nyt faar De sagtens fra saamange Sider at det er overflødigt 5 at fortælle Dem noget af den Slags — Af Avisnyt er Plougs Svar til Bjørnsen i Fædrelandet, det Morsomste og Bedste, der vanker haarde Ord, som Ploug kan give dem, men han er stærkt udfordret af Bjørnsens fast utrolige Udfald og Uforskammethed. —

Nu er jeg træt kjere Andersen og har kun Kræfter nok til at sige Dem et 10 hjerteligt Lev vel og Hilsen fra herhjemme.

Deres

Jette C.

Nu kom Theodor fra Rosenvænget — Tilstanden lidt bedre og humeuret ligesaa — Gud give fremdeles Godt —

Fortæl Fru Raasløff om os og vær saa sød at besørge Indlagte. 15

703. *Til E. Collin.*

Leipzig 19 April 1872.

Kjære Ven!

I Dag er det netop en Uge siden at jeg med Bloch begyndte Reisen. Han var allerede som igaar Aftes, forrige Torsdag, i Korsør for at vi Fredag morgen kunde flyve afsted, men hans Telegram herom fik jeg saa seent at 20 jeg ikke kunde reise fra Basnæs før Fredag Morgen. Jeg var oppe Klokke[n] 5, havde over tre Mile at kjøre før jeg naaede Korsør og det vilde derfor blive mig en alfor anstrængende Dag at naae til Hamborg, vi gik saaledes ikke længer end til Odense. Biskop Engelstoft med Frue spurgte med stor Deeltagelse til Dem og Deres Kones Befindende, de sende hjertelige Hil- 25 sener. I en rygende Storm kom vi over lille Belt men forsinkedes dog der ved saa meget, at vi først Klokken elleve, ud paa Aftenen naaede Hamborg. Vi bleve her en Dag og ligesaa i Hanover, hvor vi hos den rige Banquier Coppel tilbragte en festlig Middag og vare med ham i Theatret hvor vi

hørte Meyerbeers Afrikanerinden ; Coppel er Fader til Fru Rubens i Kjøbenhavn, den yngste Datter taler meget godt Dansk og ligesaa Frøken Frederici, der i flere Aar var Gouvernante hos Grev Frijs paa Frijsenborg. Begge Damerne mødte Dagen derpaa med smukke Blomster paa Bane-
5 gaarden da jeg reiste. I det sidste Øieblik hørte jeg at det var den store Messe i Leipzig og at det ud paa Aftenen vilde blive besværligt at finde Logi, naar der ikke forud var telegrapheret, Bloch og jeg tog da Billet kun til Magdeborg, hvor fra vi telegrapherede og fik to særdeles gode Værelser ved Ankomsten til Leipzig hvor, ved Messetiden, Alt er i høiere Priis end
10 sædvanligt, selv i Theatret dobbelt Betaling[.] Igaar var det aldeles Aprilveir, Sne, Hagel og deiligt Solskin vexlede, men tilaften strømmede Regnen ned. I denne Formiddag har jeg besøgt den tydske Boghandler French til hvem Lorck tidligere solgte den tydske Udgave af mine Skrifter[;] og-saa Lorck besøgte jeg, og en elskværdig Familie Geibel, som jeg boede sam-
15 men med i Nizza og havde indbudt mig at tage Ophold i deres Huus hver Gang jeg kom gjennem Leipzig, jeg foretrækker imidlertid at blive i Hotellet og reiser allerede her fra til Dresden imorgen Middag. Det beroer paa den kjære Fru Serres Befindende og hendes Fødselsdag, om den feires eller ikke feires, hvor mange Dage vi blive der. Raasløffs opsøger jeg strax.
20 I Dresden haaber jeg at finde Brev hjemme fra poste restante, de Breve som senere sendes, beder jeg om, gaae til Wien poste restante. Varmt og inderligt takker jeg Dem for det hjertelige, kjære Brev De glædede mig med paa Basnæs, det er eet af de længste og meest meddelelige, fra Stemingens og Hjertets Side, De har forundt mig ; det er saa rimeligt at De,
25 efter Alt hvad De i den sidste Tid har prøvet og lidt, er bleven nerveus, men jeg haaber til Gud, at naar De nu, om ikke længe kommer til Hellebæk, vil Luft og Solskin styrke og oplive Dem. Deres Kone, tør jeg vel troe, er i stadig Bedring. Hils hende, Louise, Jonas, Familien i Rosenvænget og paa Strandveien[.] Siig mig dog hvorledes Deres Søster Fru Ingeborg har det.
30 Einar havde lovet mig Brev, mens han var paa Reise, denne Gang ventede

25 nerveus] først skrevet meget nerveus.

jeg ganske vist at et saadant kom, men de gode unge Venner ere ikke meget skrivende, ja de Drevsenske aldeles ikke. Aligevel hjertelig Hilsen! Her, om Leipzig, ere alle Frugttræer i Blomster, Linde og Birke saa friske grønne, i Dresden tænker jeg at Foraaret aldeles er fløttet ind. Nu lev hjertelig vel!

Deres inderligt hengivne 5

H. C. Andersen.

[*I Margen:*] Dr Theodor Collin hilses!

704. *Fra E. og Henriette Collin.*

Kjære Andersen. Først vil jeg anmelde hvad her er ankommet til Dem: *a* en Circulair-Anmodning fra Studenterforeningen om Hjelp i Anl. af 10 Bygningsgjelden. *b.* et Brev fra Marg: H. om at Fru Serre er meget syg; hvilket ikke sendes, da der siges at De igjen vil faae Brev i Leipzig. Derimod sender jeg Brev fra Fru Raasløff og et d^{to} med Berliner-Røgelse.

Men hvad skal jeg selv fortælle fra denne stille By, idetmindste stille for os? Sørgelige Ildebrande, som koste Mennesker Livet, er ingen opbyggelig 15 Gjenstand, politiske Kjævlerier endnu mindre; men mindst opbyggeligt af Alt er det at tænke paa, hvilket jammerligt Regimente vi leve under, sammensat for den ene Halvpart af Egoister og halvstuderede Røvere.

Skuespiller V. Holst har nu taget sin Afsked; for ham skal der ogsaa gives et Festmaaltid. — De væmmelige Skure omkring Theatret og Passagen 20 mellem disse kaldes af Folkewitzen: Berner-Oberland og unter den Linden. Brandes har nu udgivet en »Forklaring og Forsvar«; jeg har ikke læst den endnu; den skal være meget satirisk men moderat.

Ingeborg var jo syg, da De reiste, men hun har siden den Tid haft nogle høist smertefulde Anfald, og hendes Tilstand maatte vække alvorlig Be- 25 kymring; men i de sidste Dage befinder hun sig meget bedre. I nyt Dansk Maanedskrift stod sidst en Artikel: »Religion« af Cand. S. Skov (Pseud:) c: L. Lund, den samme som skrev Bogen »Spanske Tilstande«, en god Bekjendt af Jonas. Han indbød til en Samling af alle akademiske Borgere

til en Discussion for at forsvare denne Artikel; den holdtes i Studenterforeningen Lørdag Aften; han prostituerede sig saa grundigt som muligt; det hedder herom i Aviserne: Cand. Larsen trevlede hans Theses op, saa at de bleve til ingen Ting, egenlig Discussion fandt ikke Sted, han var til
 5 Latter og Sagen endtes med at man lod Gassen i Salen slukke. Jonas er nu atter hjemme efter Reisen til Langeland paa Østers-Undersøgelser

Saavidt kom jeg, da jeg nu d. 22^{de} Form. fik Deres Brev fra Leipzig. Dette forandrer jo Planen med Afsendelsen af dette Brev, som altsaa gaaer til Wien; og da De nu har talt med Fru Raasløff, er der jo ingen Grund til
 10 at eftersende hendes Brev, som er skrevet paa meget tykt Papiir og i et usædvanlig stort Format

Jeg seer, at De har gjort Reisen i smaa Slag, og det er vist fuldkomment rigtigt, da de lange Jernbane-Toure ere saa nerveangribende.

Nu maa jeg, da jeg skal i Sparekassen, slutte med en Hilsen fra Alle.
 15 22/4 72. Deres hengivne
E. Collin.

Det er min gamle Natur der vaagner kjere Andersen, ved Synet af alt det ubeskrevne Papir, og jeg maa idetmindste sende Dem en Hilsen fra min egen Haand.

20 Edvard har fortalt Dem saa omtrent hvad der er at fortælle, det vigtigste i Familien, som for Øieblikket synes at være Sundheds Tilstanden, er jo taalelig god. Ingeborg bedre, men Sygdommen ingenlunde hævet. Vi to Syge herhjemme gaar ogsaa lidt frem, men meget langsomt. — Min gamle Svoger Mathias Bøye i Laurvig er død. — Jette og Sophie Pedersen
 25 ere nu atter tilbage i Montreux efter en 14 Dages Udflugt til Paris som har fyldt dem begge med Henrykkelse og Bedaarelse, saaledes som Paris gjør det. —

Jeg glæder mig til at høre fra Dem kjere Andersen, de friske Luftninger

maa komme til mig som nu i $\frac{1}{4}$ Aar ikke har forladt mine Stuer — Gud veed naar jeg selv tør suge Solskin under fri Himmel. — Lev vel og glad.

Deres

Jette Collin.

705. *Til E. Collin.*

Wien den 30 April 1872. 5

Kjære Ven!

Inderlig, hjertelig Tak for Deres righoldige Brev, det jeg modtog igaar. Det bedrøver mig meget at Deres Søster endnu er saa lidende, og jeg længes meget efter at vide hvorledes det vedbliver at være. Fra Dresden skrev jeg hende til og bad om Einer vilde give mig Brev særligt om hende. Jeg haaber 10 at et saadant indtræffer her til Wien medens jeg endnu er her, men allerede paa Søndag ønsker jeg at reise her fra; da har Opholdet været her netop een Uge. De Breve som sendes senere beder jeg om, maa gaae til Innsbruck i Tyrol, poste restante. Jeg er ogsaa forstemt over at høre at De og Deres Kone saa langsommeligt skride frem i Bedring. Gid dog at hjemme Som- 15 meren vilde begynde, nu er jeg midt inde i den; jeg skriver dette foran det aabne Vindue og sidder i Skjorte-Ærmer. Ude paa Gaden, igaar og i Dag, er det næsten ikke til at vandre om saa hedt er det. Mit forrige Brev fik De fra Leipzig, det var i Messen netop jeg var der og da er alle Priser forhøiede, jeg veed ikke om jeg i mit Brev fortalte Dem min Forfærdelse da jeg fik 20 Regning og havde at betale for to Værelser i to Dage, 16 Rdlr Dansk, det er mere end man giver i London. Jeg skal ikke anbefale Hotel Hauffe i Leipzig. Da vi kom til Dresden fandt vi her Foraaret i al sin Friskhed og Herlighed; vi boede godt med smuk Udsigt til Elben. Jeg gik strax til Fru Serre, men havde den Sorg at hun var meget syg, ja de turde ikke fortælle 25 hende at jeg var indtruffe[t] i det de frygtede at hun der ved kom i en Sindsbevægelse der kunde virke skadeligt. Først den næste Eftermiddag fik hun at vide om min Ankomst og jeg talte med hende. Nogle Minutter hver Dag,

17 Vindue] *Ms. har Vinduer (Ordet det er senere tilføjet).*

saa længe jeg blev i Dresden, besøgte jeg hende, men hendes Fødselsdag, den 28, gik denne Gang stille hen; derfor reiste jeg ogsaa to Dage forud fra Dresden. General Raasløff var paa Reise, men Fruen og Datteren, de elskværdige Mennesker, traf vi sammen med, og var hos dem en Middag. De
 5 havde indbudt Musikeren Grützmacher og Galleriets Bestyrer Hübner, vi havde ret en smuk Dag og det ogsaa en følgende, hos min gamle Ven fra Weimar, Kammerherre Boillieu de Marconnay, som De kjender; han er nu anden Gang gift, har to voxne Børn med sin første Kone og 7 med den nuværende. Han var ganske den gamle, elskværdige Ven. Det var en Lyst
 10 paa Jernbanen gjennem det sachsiske Schweitz at see den utallige Mængde blomstrende Frugttræer, de deilige lysegrønne, solfyldte Linde. I Prag havde vi en graa, regnfuld Dag, det var meget koldt; men da vi naede Brünn var Solskin og Varme, der i den Grad er tiltaget her i Wien at det er næsten en Plage. Vi kom her i Søndags Eftermiddag og boer i »König
 15 von Ungarn«, et mindre, men godt Hotel der ligger ved Stephanspladsen og er mig særdeles anbefalet af Kammerherre Benzon som i flere Aar var i østerisk Tjeneste og altid boede her. Idag har jeg med Bloch været hos vor Minister Falbe, jeg syntes just at Bloch skulde komme der og ikke aldeles stille reise gjennem Wien, naar jeg besøgte Falbe. — Imorgen see vi Ballet-
 20 ten Flik & Flok hvori Carl Prices Broder har een af Hovedrollerne, overmorgen høre vi »Don Juan«. Hils nu paa det hjerteligste [Deres] Kone, som jo læser dette Brev og modtager min særdeles Tak for hendes Bilag i Deres Brev. Hils Louise og Jonas.

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

25 [I Margen:] Raasløffs sende hjertelige Hilsener til Dem, Deres Frue og Louise.

Kjære Andersen. Deres Brev af 30^{te} f. M. fra Wien har jeg modtaget og vil nu strax svare. Først bemærkes, at Jette antager, at et Brev fra hende

til Dresden (poste restante) maa være gaaet tabt, thi »ellers havde Andersen talt derom i sit sidste Brev«.

De har ventet Brev fra Einar om hans Moder; dette maa De opgive. . . . Det er slet ikke godt med Ingeborg; med Undtagelse af at de smertefulde Anfald ere aftagne, skjønnes der ikke at være indtraadt nogen Forbedring ⁵ i hendes Tilstand.

Bladet Socialisten indeholdt for nogle Dage siden et Opraab til alle Arbeidere om at møde paa Fælleden i Dag, Søndag-Eftermiddag; »thi nu« hedder det, »er Maalet fuldt«. Regjeringen har dog nu taget sig af Sagen og ved Opslag paa alle Hjørner forbudt dette Møde; dette fulgtes af en i ¹⁰ en Arbeiderforsamling iaftes tagen Beslutning: alligevel at møde; men inat har Politiet arresteret de 3 Ledere, Pio, Geleff og Brix, saa at jeg tænker at det Hele bliver til Vrøvl; forresten er Politiets hele Magt paa Benene, forstærket af Infanteri, Husarer og Dragonerne fra Nestved.

Nu, Kl. 7, har jeg været ude for at modtage Efterretning; en Masse ¹⁵ Nysgjerrige — ikke Arbeidere — vare paa Fælleden; med Undtagelse af nogle faa Slag over Rygstykkerne med den flade Klinge løb Alt fredeligt af. . . .

Før Begyndelsen af Junii komme vi neppe paa Landet.

Deres hengivne ²⁰

E. Collin.

Kjære Andersen

Jeg seer at Edvard har omtalt min Formodning om at De ikke har modtaget et Brev fra mig, sendt til Dresden poste restante, før Edvard sendte sit — og med et Indlæg til Generalinde Raasløff. — Har De faaet det er det ²⁵ Godt, og har De ikke saa er Tabet ikke stort, og jeg beklager mig kun over den Anstrængelse det dengang var mig at skrive. — De veed nu hvorledes Tilstanden i Familien er og desværre har vi jo intet Godt at sige om Ingeborg. Med mig gaar det yderst smaat, men jeg er dog ikke utaknemlig nok til at klage, naar man er næsten gammel, komme Kræfterne saa lang- ³⁰

somt. — Edvard har det i det Hele taget godt, men der er dog endnu saa meget Smaat iveien og han mindes bestandig paa forskellige Maader om sin Daarlighed. Jonas ligger paa Reise til Stokholm og er idag og imorgen en Sviptour i Syd Sverrig, Louise er rask men trænger haardt til Strand-
 5 luft efter den lange Hospitals Vinter — Linds har det Godt og lever som altid deres stille lykkelige Liv. — . . .

Lev velkjære Andersen og lad snart høre fra Dem

Deres

Jette Collin.

707. *Til E. Collin.*

Innsbruck den 8 Mai 1872.

10 Kjære Ven!

Mit forrige Brev fik De fra Wien; nu er jeg, som De seer, langt inde i Bjergene; det er neppe to Timer siden at jeg indtraf her i Innsbruck hvor jeg finder det meget koldt; der til blæser det i Dag en Storm saa Gaderne ere i et bevægeligt Støvsløer, tidligere have vi lidt af Varme, den begyndte
 15 egenligt i Brünn og tiltog da vi naaede Wien, saa det var et sandt Ildbad at gaae igjennem Gaderne. Wien er livlig og storartet, men det fængslede mig ikke, jeg længtes efter Bjergene. En høist deilig Sommeraften nød jeg og min unge Reiseven, i Linz; det var blik stille og varmt, men en deilig
 20 let Luft. Donaufloeden glead her i Majestæt forbi de skovgroede Klipper og det røde Aftenlys fra Skyerne kastede Straaler hen over Vandet. I Salzburg var og er det særdeles smukt; vi besøgte Mozarts Fødehuus og den gamle Gaard hvor Theophrastes Bombastus Parracelsus levede og tilsidst døde. Det er en mærkelig gammel skummel Gaard, med Basreliefs i Væg-
 25 gene, og mørke krinkelkrogede Gange. Bloch har strax ved vor Ankomst til Innsbruck været paa Posthuset og hjembragt til mig eet Brev, det var fra Fru Melchior, hun er utrolig trofast i at skrive, jeg begriber ikke hvor hun faaer Tid og særligt nu, hun har saa travlt med en Bazar og desuden lider af Smerte i Øinene. Hun fortæller til min Glæde at det er bedre med

14 Støvsløer] *maaske* Støvfloer.

Fru Ingeborg Drevsen og at det hos Collins i Bredgaden ogsaa er godt. Jeg havde Angst for de Efterretninger der vilde komme. Det forstemmer mig iøvrigt, hvad jeg hører af hendes Brev og endnu udførligere af et Brev til Bloch, fra een af dennes Venner, at der er uhyggeligt uroligt hjemme; hvad skal dog det føre til? — Lad mig høre lidt om denne Sag. — Billes er nu 5 endeligt reiste, det varede længe før de kom afsted, de er reiste fra Kjøbenhavn i Løverdags da Bloch og jeg reiste fra Wien. Der ligesom i Salzburg og nu her i Innsbruck boe vi i Hotel med to unge Landsmænd jeg kjender hjemme fra, Grev Raben-Levetzau fra Lekkene og Baron Holck fra Kjøbenhavn; Jonna kjender i det mindste den Førstnævnte. Nu er nok Veiret 10 i Danmark sommerligt og De og Deres tænke vel paa at fløtte til Hellebæk. Gid at jeg maa høre at De have det godt der. Fra Innsbruck reiser jeg til Verona og Lago di Garda, paa intet Sted der, spørger jeg om Breve, men først naar jeg igjen er her i Innsbruck, der vil vist hengaae en halv Snees Dage før jeg er vendt tilbage og derfor beder jeg øieblikkelig Alle at sende 15 mig Brev til Innsbruck poste restante. Fire Dage omtrent behøver et Brev fra Kjøbenhavn herhen. Blochs og Bøgh[s] Lystspil: »De hvide Roser« kommer nok frem paa det kongelige Theater, midt i denne Maaned, gid at de to unge Forfattere faae Glæde deraf. Dersom Jonas seer det den første Aften, beed ham da at skrive strax til mig et Par Ord derom. Bloch 20 er en meget opmærksom og godmodig Reise Kammerat, kun ikke Morgen duelig, Noget jeg har bemærket er næsten almindeligt med vor Tids Ungdom. Han har megen Interesse for Naturen og glæder sig ved Alt hvad han seer, maaskee, da han har Begavelse, det kan bære nogen Frugt. I Dag er det Christihimmelfarts Dag, alle Kirkeklokker klinge, men tunge, vaa- 25 de Skyer hænge ned af Bjergene, jeg fryser, jeg som i den senere Tid har været aldelessomødelagt af Varmen, denne venter jeg ikke at gjenfinde før vi naae ned til Garda Søen. — Hils Deres Kone, Louise, Jonas, Drevsens og Linds. Fra Einer havde jeg haabet at finde Brev her i Innsbruck, men

9 Lekkene] først skrevet Leggene. 20 beed ham da at skrive] først skrevet om han da vil skrive.

har intet faaet, det var ogsaa underligt af mig at vente Sligt. Lev nu vel!
 gid Deres Brev, naar det kommer, aande god Stemning og kun mælde
 Godt.

Deres hengivne

H.C. Andersen.

5 708. *Fra E. og Henriette Collin.*

Det synes ikke at gaae rigtigt til iaar med Brevene herfra. De har ikke
 talt om noget Brev fra Jette og altsaa har De vist ikke faaet et langt Brev,
 som hun skrev til Dem til Dresden, saavidt jeg veed med et Indlæg til Fru
 Raasløff. Og nu seer jeg af Deres igaar ankomne Brev, at De heller ikke
 10 har faaet mit Brev, som jeg adresserede til Innsbruck og som jeg selv bragte
 paa Posthuset. Dette Brev kan da ikke gaae feil af Dem, naar De atter kom-
 mer til Innsbruck.

Ingeborg har det for saa vidt bedre, at hun idag skal lidt op . . .

De ønsker at vide noget om Tilstanden her i Staden. Der er gjort et Til-
 15 løb til at gjøre Spektakler, men det har gjort fiasco. Lederne ere tagne ved
 Vingebenet og den saakaldte Stormester skal være meget forknyt i Ar-
 resten. Muursvendene vedligeholde endnu deres »Skrue«, men om faa
 Dage antager jeg at den er forbi, da der — som jeg selv har erfaret — hersker
 megen Misfornøielse med den blandt mange Svende; kun ved Trusler ere
 20 de holdte fra deres Arbeide. Men der er ikke noget Uhyggeligt ved det
 Hele og her er ikke Spor af Frygt for nogen Urolighed. —

Vi have i denne Tid deiligt Veir, ligesaa smukt som i Innsbruck, 16°
 Varme og udsprunget Bøgeskov.

Iovermorgen reiser Jonas til Stockholm for at aflevere sin Samling af
 25 Frøbeen. Han har uhyre travlt.

Og nu nok hermed for denne Gang.

Deres hengivne

d. 14 Maii 1872

E. Collin.

Det er kjedeligt kjere Andersen at De ikke faar vore Breve, især naar
 man som jeg, ikke skriver uden lidt Anstrængelse og Skuldersmerter, saa

vil man jo nok have den Glæde at faae sine gyldne Ord til deres Bestemmelse. — Men er det kjedeligt for os, saa er det mit glade Haab, at det er langt kjedeligere for Dem kjere Ven. — som gaar glip af noget som jeg veed De holder af og trænger til — Iøvrigt vil jeg kun bemærke at vi altid skrive strax, saa jeg ikke kan indsee hvorfor De ikke faa[r] Brevene. — 5

Edvard har nu fortalt Dem det Væsentligste om Stemninger og Tilstande herhjemme, jeg vil kun tilføie lidt om vor egen Sundhedstilstand, og jeg har Gudskeelov kun godt at melde da baade Edvard og jeg ere istadig Fremgang— for mit Vedkommende yderst langsomt, men derover klager jeg ikke; At der hviler mørke Skyer over Rosenvænget, veed De. . . 10

Dersom en Forlovelse ubetinget er en glædelig Nyhed, saa har vi en saadan i Familien, det er Magrethe Groths Datter Magdalene som blev confirmeret for en Maaned siden, hun har nu for Livet valgt cand: thelg: Frederik Nielsen —

At vi med Længsel see mod vort høitelskede Ellekilde, behøver jeg neppe 15 at sige Dem, der skal være saa deiligt og Alt trives med en vidunderlig Kraft paa den lille Sandplet med al den skarpe Luft— det er mere end vi fortjæne for vor store Letsindighed.

Lev vel kjere Andersen, vær glad og rask ude og kom glad og rask hjem.

Deres 20

Jette C.

[*E. Collin.*:] Idag have vi havt 24° i Solen. [*Linierne 17—22 staar i Margen*].

709. *Til Henriette Collin.*

Venedig den 16 Mai 1872.

Kjære Fru Collin!

25

I Dag faaer De Brev og det et Brev fra Venedig; ja saa langt syd paa er jeg nu og det allerede paa tredie Dag, men imorgen, om Gud vil, tænker jeg paa at naae Verona og da gaaer det nord paa hjemad. Deres Mand skrev jeg til fra Innsbruck. Her havde jeg daarligt Veir og ved Afreisen

stærkt Sneefog der tiltog op over Alperne; Sneen laae næsten en Alen over
 Skinnerne oppe paa Brenner og det var særdeles koldt. Ved Brixen blev
 Sneen til Regn og Alt stod i frodigt Grønt, vi vare igjen inde i Foraaret da
 vi naaede Botzen. Her gik det ind i det varme Italien og da vi naaede Mori
 5 tog jeg en aaben Vogn og kjørte den deiligste, vildromantiske Vei, i Sol-
 skin, til Riva ved Garda-Søen, denne laae klar og grøn, som et Luftsyn
 under os og vi glædede os ret til Opholdet her; men neppe vare vi i Ho-
 tetlet, saa blev Luften graae, Skyerne sænkede sig og hele Dagen maatte
 vi blive inde da Regnen ideligt skyllede ned, det var den kjedeligste Dag
 10 paa hele Reisen, næste Dag seilede vi i fire Timer over Søen til den lille
 By Desenzano; der fik vi klar Luft, men en Blæst saa at Søen sprøitede
 favnehøit op mod Strandbredden. I brændende Solhede kom vi i forgaars
 her til Venedig, Aftnerne ere fortryllende. Imidlertid føler jeg mig aldrig
 vel i denne By, og jeg har faaet en stor Philipens paa Hagen, som jeg bilder
 15 mig ind er Begyndelse til Skjægge-Pest. Bloch er uendelig lykkelig ved
 Opholdet i Venedig. Hils nu Deres Mand og Børn; næste Brev der sendes
 beder jeg om at det gaaer til München hvor jeg tænker at være, om Gud
 vil, næstkommende Onsdag, altsaa om 6 a 7 Dage. Siig mig lidt om Fa-
 milien i Rosenvænget. Deres inderligt hengivne

20

H. C. Andersen.

[*I Margen.:*] Brevet sluttet her i Verona den 18 Mai. Vil Desende Reitzel
 vedlagte Epistel!

Innsbruck

Her er jeg nu! send Breve til Nürnberg poste restant[e.]

25 No. 2. (NB læs det mindre Brev først.)

Kjære Fru Collin! Innsbruck. Anden Pindse Dag den 20 Mai 1872.

Iaftes kom jeg med Bloch her til Innsbruck, jeg havde, som De vil see,
 allerede begyndt paa Brev til Dem i Venedig det jeg vilde afgive i Verona,

9 foran den kjedeligste] først skrevet næsten. 27 Bloch] først skrevet Block.

men jeg var der ikke ganske vel og opgav at gaae paa Posten, igaar var det Pindsedag og Posthuset i Botzen lukket, Brevet er altsaa fulgt mig over Alperne, og kommer nu først i Dag afsted. Imidlertid har jeg i denne Morgen erholdt ikke færre end 5 Breve hjemme fra og mellem disse eet fra Dem og Deres Mand. Inderlig Tak derfor! Det er mig ubegribeligt at jeg ikke 5 har takket Dem for det Brev De sendte mig til Dresden, hvori laae Brev til Fru Raasløf, jeg modtog samme strax ved min Ankomst; Deres Mand og Des selv nævner det nu anden Gang. Det piner mig lidt. Men jeg erindrer at da Spørgsmaalet første Gang blev fremsat, tænkte jeg, nu veed Fru Col- lin at jeg har modtaget det, da Fru Raasløff maa have skrevet hende til, 10 det hun sagde at hun vilde. Siden da jeg selv skrev glemte jeg at tale om Brevet, derfor denne Gang des mere derom. Efterretningerne om Einar bedrøve mig særdeles, og jeg vilde have været meget ulykkelig om det havde stillet sig saa at han, efter min første Tanke, havde fulgt mig paa Reise. Han er en hjertens god Fyr, men vist nok særdeles nerveus, gid Ba- 15 dene ved Christiania maa styrke ham. — Harald følger ham vel derop; saaledes som jeg har opfattet Einar, efter et Par nerveuse Stemninger, de Gange vi reiste sammen, kan jeg godt forstaae at han i sin nuværende Tilstand ikke bør reise alene. Hils inderligt og hjerteligt ude i Rosenvænget. Fru Lind kommer der vel daglig! hils hende meget. — 20

Igaar, som sagt, kom jeg over Alperne og traf paa Banegaarden i Botzen 7 Danske, saa at vi vare ni i Tallet. I Vogn med os kom den unge Rung, som for Brystsvaghed har tilbragt Vinteren i Mentona, han saae særdeles vel ud, hans Forlovede, med en anden Familie, fulgte ham. Det var et smukt Par. Vi havde det deiligste Solskin over Alperne, og Bjergene laae 25 som bedækkede med grønne Fløiels-Tepper brodere[de] med Skove og bræmmede med skummende Floder og Vandfald. Her i Innsbruck blive vi i Dag for at hvile og skrive et Par Breve. Imorgen om Gud vil, gaae vi til München og blive to Dage. Jeg besøger Ingen der. I et Brev fra Nicolai Bøgh til Bloch staaer at Aviserne hjemme fortælle at jeg bliver særdeles fe- 30

1 opgav] først vistnok skrevet afgav. 15 hjertens] eller Hjertens.

teret i Tydskland, det har jeg ikke mærket stort til, ikke andet end at ethvert dannet Menneske der hører hvem jeg er, vise sig venlige og takker for mine Skrifter, særligt for »Lykke-Peer«. — Den første eller anden Juni kommer jeg vist til Danmark, men om jeg strax gaaer til Kjøbenhavn eller
 5 til Basnæs veed jeg endnu ikke selv. Det glæder mig at de uhyggelige Uroligheder hjemme ere dæmpede, med Guds Hjælp bliver vel Alt godt. — Hils Frøken Louise, Jonas, og alle Kjære, Deres Mand, fremfor Alle. Brev haaber jeg at faae i Nürnberg poste restante. Hjerteligst

H. C. Andersen.

10 710. *Fra E. Collin.*

Efter Afsendelsen af mit og Jettes sidste Brev (af 14^{de}) — hvilket jeg haaber at De modtager eller har modtaget — ankom indlagte Anmodning om Deres Haandskrift in duplo. Manden har ganske rigtigt sendt 2 Dimer til at betale Portoen med; dem skal jeg gjemme til Dem. Jeg forudsætter,
 15 at De gaaer ind derpaa, og meddeler derfor den fuldstændige Adresse paa den ligeledes sendte Convolut:

Ms. F. M. Steele

Marqvette el. Margarete?

Da jeg ikke kan læse det sikkert sender jeg Convoluten selv. Vil De have
 20 en engelsk Inscription paa den ene Seddel, kan den laanes af Brevet, kun forandret til:

To my friends on »the other side of the water«.

Jeg tør ikke opsætte Brevets Afsendelse længere; jeg har blandt andet ogsaa at skrive til Jonas, som imorgen forhaabenlig kommer til Stock-
 25 holm.

Ingeborg har atter havt et Tilbagefald. Jonna kom iovergaars ind med Einar, som ikke vil blive længere paa Christinelund. Idag er han reist til

3 Peer] først synes skrevet Peter.

et koldt Bad ved Christiania. Ingeborg er — som alle de Andre — dybt bedrøvet, men hengiven i sin Skjæbne. Deres hengivne

18 Maii 1872.

E. Collin.

711. *Fra E. og Henriette Collin.*

Uagtet jeg ikke kan indsee, hvorledes et idag afsendt Brev skal kunne 5 naae Dem i Nürnberg, vil jeg dog ifølge Deres Ønske skrive et Par Ord; Risicoen er da ikke saa stor. Deres Brev af 20^{de} kom hertil d. 24^{de}; dette Brev vil altsaa neppe naae sit Maal før d. 30^{te}; og da kan De jo ikke være i Nürnberg, naar De vil være her d. 1^{ste} el. 2^{den} Junii, da De jo gjør korte Dagreiser. Men for Mulighedens Skyld skriver jeg og bemærker først, at 10 Odense borgerlige Skyttelaug har indbudt Dem til dens Fest d. 28^{de} dennes, antagende at De er hjemme. Det var ellers noget for Dem: »Udmarschen fra Torvet skeer Kl. 7½ Morgen«. Dette Brev in folio — som desuden var til Unytte — egnede sig ikke til Afsendelse til Dem. Svaret skulde adresseres til H. C. G. Holbeck; det opsætter De vel til De kommer hjem. 15

Hermed et idag ankommet amerikansk Brev.

Om Rosenvænget, Einar og deslige vil Jette vel skrive; jeg maa holde op, da jeg skal skifte Grød-Omslag; det gaaer nemlig ikke rigtig godt med mig i denne Tid. Deres

25/5 72.

E. Collin. 20

Kjere Andersen

Edvard skriver at det ikke gaar rigtig godt i disse Dage, og det er for saavidt sandt som der er megen Hævelse og Rødhed i de syge Dele og han maa atter begynde med Grødomslag — men jeg har havt en lang Samtale under 4 Øine med Studsgaard idag og han har fuldkommen beroliget mig 25 — men mener at der maaskee atter vil komme en Byld — i alle Tilfælde er der noget som skal bane sig Vei ud. —

Ingeborg har det bedre og har Lov til at staae lidt op, men hun har ingen

Lyst dertil. — Einar er reist til Christiania med sin Ledsager den unge Dr. Pauli, de boe foreløbig hos Valdemar indtil den 1^{ste} Juni da Badesaisonen aabnes ved Grefsen, 1/2 Miil fra Byen . . .

Fra Jonas kommer meget fornøiede Breve — han er »fortjuset« over Stokholm og agter sig en Svip op til Upsala —

Lev vel til vi sees kjere Andersen, her eller paa Ellekilde.

25 Mai Lørdag

Deres

Jette Collin.

712. *Til Henriette Collin.*

Nürnberg den 27 Mai 1872.

10 Kjære Fru Collin!

Fra Innsbruck skrev jeg Dem og Deres Mand til; Natten efter havde jeg et stort Uheld, der let kunde have blevet en Ulykke, men som jeg dog er sluppet godt fra, hvorfor jeg ikke noksom kan takke Gud. Jeg laae ikke godt i Sengen, Madratsen var lagt skjævt, jeg reiste mig op for at vilde rette der
15 paa, det var sort Nat, jeg hældede mig til Siden og vilde støtte mig paa en Stol, som slet ikke var der og nu fik jeg Overbalance og styrtede paa Hovedet ud fra den meget høie Seng, væltede et Bord og rev to store Lysestager ned, den ene slog mig i Ansigtet saa jeg fik en Skramme lige over Næsen og det smertede meget. Naboerne vaagnede ved Alarmen, Bloch
20 foer forfærdet ud af Sengen fik Lys tændt, hjalp mig op, vaskede Blodet af mit Ansigt, men jeg havde slaaet mit Knæ saa det snart var som en rødguul Orange omgivet af brede, blaa, grønne og sorte Ringe, min Hofte, mit Been og min Tinding smertede mig og Alt er endnu i Dag med Grønt og Blaåt, og jeg føler mig som »Masetto« mørbanket; det var en smertefuld
25 Tour at kjøre til München, men jeg vilde der hen, da jeg jo der har en gammel Ven, Geheimeraad Gietl, Kongens Livlæge; han trøstede mig med, at om et Par Dage var Smerten fortaget og de forskellige Couleurer vilde ogsaa være borte før jeg naaede Kjøbenhavn. Jeg maatte kjøre om i München, da jeg ikke kunde taale at gaae og paa Vandringsen med Bloch

for at vise ham de billedrige Sale paa Slottet, fik jeg ondt, blev svindel og maatte ud, mit Hoved var som slaæet itu. Igaar kom Bloch og jeg til Nürnberg, overmorgen gaae vi over Hoff, Leipzig og Braunschweig hjem, men Breve til mig maa ikke sendes andet Sted nu, end til »Hamborg poste restante«. — Tak Deres Mand for hans Brev, det jeg imorges modtog her i 5 Nürnberg; de »amerikanske Indlæg«, besvarer jeg ikke før jeg er i Danmark, om de da blive besvarede, jeg har i Bunkeviis Sligt! det er nu en heel Mani med at faae min Haandskrift. Gid jeg dog snart maatte faae bedre Efterretninger fra »Rosenvænget«, jeg læser med Angst hvert Brev hvori jeg kan vente Meddelelser derfra. Rimeligviis tager jeg en Ugestid til Bas- 10 næs naar jeg paa Hjemveien naaer Kjøbenhavn og glæder mig siden efter at komme til de kjære Mennesker paa »Rolighed«. Fra Jonas, som jeg beder Dem hilse, har De vel gode Efterretninger. Frøken Louise er vel, haaber jeg og har ikke »min Hovedpine!« — Vil De hilse Wilhelm Boye og takke ham for hans Brev, han ønskede til en Dame i Hadersleb mit Portrætkort, 15 men jeg har intet paa Reisen, senere skal han erholde det. Fru og Frøken Petersen ere vel nu komne hjem! Ogsaa Fru Boye min Hilsen. Og nu lev hjertelig vel!

Deres trofast hengivne

H. C. Andersen.

713. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde 4^{de} Juni [1872] 20

Lige i det Øieblik Vognen holdt for Døren for at bringe os til Jernbanen der skulde føre os til Ellekilde, kom Deres Brev kjere Andersen, og jeg skylder Sandheden at tilstaae at jeg fik mig en lille Latter over Deres »Fald mellem Bjergene« som Aviserne med stor Hensynsfuldhed kalder Deres uskyldige Saltomortale ud af Sengen. — Af Deres egen Beskrivelse seer 25 jeg at De var sluppet godt derfra og det vil trøste Dem at høre at saavel Sophie Pedersen som Frøken Suenson som reiser med dem, have fristet samme Skjæbne for ganske nylig. — Nu sidder De hyggeligt og smukt paa

7 besvarede] først skrevet besvaret. 7 er] skrevet to Gange.

det skønne Bassnæs; og der fra gaar det til »Abrahams Skjød« paa Rolighed — jo De har det godt kjere Andersen! og derover skal vi Alle glæde os. —

Vi have nu været her siden Fredag og her er velsignet deiligt og ingenlunde koldt, men Edvard har det ikke rigtig godt og lider af Mathed og nervøsitet, de sidste Dage i Byen var han mindre rask og der er hver Dag lidt iveien med ham — Gud give Opholdet herude snart maa bringe ham hans gamle Sundhed tilbage — Hvis De har faaet Brev fra Familien i Kjøbenhavn saa veed De kjere Andersen, at Louises og Viggos Forlovelse nu ikke er nogen Hemlighed længer, og jeg veed at De med Deres gamle trofaste Venskab for os vil modtage denne Meddelelse[.] Om Einar er, saavidt jeg veed, intet Nyt at melde, han har begyndt sin cour ved Grefsen og Paulli som ledsager ham gjør et særdeles godt Indtryk paa Alle, som en forstandig og besindig ung Mand, som er sit vanskelige Hverv voxen — om Ingeborg veed jeg kun at hun i Søndags havde det temlig daarligt og atter lidende af de gamle Smerter.

Lev vel kjere Andersen og naar det bliver rigtig Sommervarmt og Blikstille en Dag saa besøg Ellekilde.

Deres

Jette C.

714. *Til Henriette Collin.*

Basnæs ved Skjelskjør den 8 Juni 1872.

20 Kjære Fru Collin!

Da Følgerne af mit Fald, for 14 Dage siden, blev ved en forkeert Behandling værre, besluttede jeg at tage lige til Kjøbenhavn hvor jeg vidste jeg var og er velkommen hos Melchiors. Jeg havde mældt mig paa Basnæs, men telegrapherede der hen at jeg ikke kom. For nu i forgaars ikke at komme saa seent paa Aftenen ud til Rolighed overnattede jeg i Korsør og vilde igaar Formiddags naae Kjøbenhavn, men da faaer jeg pludseligt Telegram fra Fru Melchior om jeg de to første Dage jeg kom, vilde tage ind i mine Værelser i Kjøbenhavn og da fløtte ud til dem. Det var mig ikke

glædeligt; jeg vilde ikke kunde sige hos Frøken Hallager: »Hjemkomstens første Øieblik er Bouquetten af den hele Reise!« Jeg vilde ikke hjem i Nyhavn, bestilte derfor Extrapost i Korsør og kjørte til Basnæs. Fru Scavenius var ikke hjemme, hun var paa Borreby, hvor hendes Datter Fru Castenskjold havde faaet en lille Pige. Imidlertid kom jeg til Basnæs netop som Brev tasken skulde afsendes og i den laae, vidste Tjeneren, et Brev til mig som Fruen havde adresseret til »Høibroplads«, om det nogensinde under den Tilskrift var naaet til mig, maa Himlen vide. Jeg fik det nu, det var Deres Brev hvori De mælder mig Louises Forlovelse med Viggo. Jeg antager at det er Deres Louise og Drevsens Viggo, og har i denne Anledning, i denne Morgen, skrevet ham til med de bedste, hjerteligste Ønsker for dem begge To, samt tilføiet at jeg længe havde ventet det og flere Gange naar jeg ikke fik Louise at see, »hun er paa sit Værelse og har sin svære Hovedpine«, som det hedte, tænkt, Viggo er vel derinde og er interessant. Nu, glædeligt er det!, de to kjære Mennesker kjende hinanden fra Barndoms Aar. Gud give sin Velsignelse. De skriver om mig at De fik en god Latter over mit »Fald i Bjergene«, og mit »uskuldige Saltomortale«, jeg vil dog sige Dem at det er værre end De troer, og at nu, 14 a 16 Dage efter, ere Følgerne ikke hævede. Jeg spurgte ingen Læge, badede med Arnika, uden at blande denne med Vand og otte Dage efter, da de grønne og blaa Farver tabte sig i Huden, slog denne ud med Vabler og røde Pletter, om hele Knæet, langs ned af den ene Side og i min Tinding, jeg var nu igjen min egen Læge og tog Tjære vand for at faae denne Udslet, som jeg kaldte det, bort, men gjorde Ondt Værre, jeg leed, som om jeg var bidt af tusende Myg og maatte endelig i Hamborg søge en Læge, der sagde jeg havde været grusom mod mig selv, jeg skulde ophøre med min Heste Cuur og kun bruge Cold cream, det gjør jeg nu og Svien og Heden har tabt sig, men jeg er ganske lidende, seer ud som om jeg var pidsket med Nelder nede fra Knæet og heelt op til Hoften. Tindingen er endnu lidt hoven og ganske rød. Theodor vilde være meget forstemt om

19 ikke] først skrevet endnu ikke. 25 bidt] først synes skrevet skaal[det].

een af hans Hunde havde det som jeg! — Hils nu Deres Mand, Louise og Jonas. Gid de Alle finde dem glade og vel paa Ellekilde.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

5 715. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed«, Østerbro, den 20 Juni 1872.

Kjære Fru Collin!

Mit Brev fra Basnæs antager jeg at De har erholdt, ligesom ogsaa en Mængde friske, hjertelige Hilsener jeg sendte med Svigersønnen. Fru Melchior beder mig at lykønske, hun vilde selv skrive, men da hun ikke fra
 10 Dem havde faaet Underretning om Forlovelsen, syntes hun at det ikke skikkede sig at skrive men bad mig udtale hendes hjertelige Deeltagelse. Imorgen, Lørdag, er det Melchiors Fødselsdag, Billes komme her, William Bloch, ligesom ogsaa Jonas Collin, jeg sendte ham iaftes Indbydelsen og har i Dag, tilmorgen, faaet Brev at han kommer! Igaar var jeg inde i
 15 Byen for at høre i Tvergaden om hvem der havde Dr Theodors Forretninger, jeg hørte at det ikke var Hr Studtsgaard men Wilcken Hornemann; ham vil jeg nu, siden Koppe-Historien, ikke søge til og er ogsaa i det hele taget bedre, men det gaaer dog langsomt, i det Huden ikke ganske har forvundet min forfeilede Lægebehandling efter det saakaldte: »uskyldige Sal-
 20 tomortale«. Kun een Gang har jeg været ude paa Udstillingen, men er særdeles henrykt over den. Jeg blev i høi Grad overrasket ved Skuet; det Hele kan godt stilles sammen med Verdens Udstillingen i Paris, kun at hos os har det en mindre Udstrækning, men hvad der er, kunde have været henflyttet til Paris og man vilde ikke fornemme at man kom ind i en ringere
 25 Afdeling. Alt er ordnet med Smag; Volden og Voldgraven, fortræffeligt benyttet. Kom dog selv at see. Det er ret trist at Deres Mand, som jeg hører, endnu ikke kan komme til Kræfter og Humeur. De selv har det jo bedre og Louise lever i Forlovelsens Solskin. Folk vide da nu langt bedre end jeg

14 kommer] først vistnok skrevet kom. 14 inde] Ms. synes at have ude.

Besked om Forlovelsens lange Hemmelighed, der slet ikke kunde skjules for Hellebæks Aarvaagenhed, hverken ved »tæt Lysthuus«, eller Vandring »for Hundenes Skyld«; — I Forgaars kjørte jeg i Sporvogn med Conferentsraad David, han talte til mig om Einar og sagde at han fra Lægen deroppe havde gode Efterretninger. Af Viggo har jeg fuldelig Forklaring 5 om hele Einars Befindende og seer i hans Sygdom ikke nogen Omslag i hans egentlige Personlighed, men kun at de Elementer, som altid have været der have udviklet sig i een og anden Retning, en Deel udenfor det Ønskelige, saa at jeg antager at han maa komme sig. At Otto Scavenius ved Veddeløbene her uden for Kjøbenhavn tog hele fem Præmier, ja, ved 10 eget Ridt vandt Konge-Gevindsten, har De nok læst. Hans Moder er naturligviis meget glad over det; hun reiser imidlertid om faae Dage til Wildbad i Würtemberg. Dr Meyer er hendes Læge. Med Anna Melchior er det ikke ganske godt, hun har jevnligt ahstmatisk Hoste, men Lægerne give det bedste Haab. Har De læst Lehmanns Bog? Jeg synes godt om det Ind- 15 læg H. P. Holst har givet i »Romantik og Historie«, Har De læst paa Bindet af »Nyt Maanedskrift«, Hauchs Erklæring til Fordeel for Brandes: »Nu jeg er død etc. etc.« — Lad mig snart høre fra Dem, et Brev med Solskin fra Hellebæk ønskes!

Deres hengivne

H.C. Andersen. 20

[*I Margen.*] Frøken Fibigers Død, har vistnok stemt Dem veemodig! Axel Liebmann skal være blevet forlovet med Frøken Lehmann. Deres Mand, Louise, Blochs etc. — hjertelige Hilsener.

716. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde Søndag [23/6 1872]

Det er virkelig Deres egen Skyld min gamle høitærede Ven, naar jeg 25 har leet af Deres »uskyldige Saltamortale«, thi var det Deres Mening at jeg skulde have grædt, saa maatte De ikke have fortalt mig denne Begivenhed paa en saa humoristisk Maade som De gjorde. — og Følgerne have jo vist

at jeg havde Lov til at lee — Jeg skal i den Anledning sige Dem fra Theodor at Dr Studsgaard er særlig udseet til at overtage hans Praxis hos Dem og jeg havde endog forberedt ham paa at De vilde komme, saa det var kjedeligt at De ikke traf ham selv.

5 Vil De hilse og takke Fru Melchior saameget for hendes venlige Hensigt at ville skrive mig til, hun er vist ikke vred over min Taushed. —

Viggo bringer idag atter det nedtrykkende Bud at Ingeborg igjen har havt et — dog mindre, Anfald af de Smerter som sætter hende saameget tilbage, dersom hun kunde faa Ro i sin Sjæl, saa kom hun nok til Kræfter,
10 men saa længe den store Sorg for Einar, tynger saa gruelig haardt som den maa tyngte baade hende og Adolph, saa veed jeg ikke hvordan hun skal kunne reise sig fra et Sygeleie som hendes. — Maatte han, den Stakkel, snart blive sig selv igjen, saa bliver hans Moder det ogsaa, det er mit faste Haab, men skeer det ikke saa vil hendes Livs Glæde være knust. —

15 Mathilde Fibigers Død bedrøvede mig ikke, men Tanken paa hendes Livs bitre Strid, trænger sig jo allerstærkest paa i det Øieblik den er tilende — det sidste Brev jeg fik fra hende var saa trøstesløst at jeg ikke kunde andet end sige mig selv at Døden var det Eneste der kunde bringe Ende paa al den Kamp og Ufred der altid vilde blive den stakkels Syge Sjæls
20 Lod her paa Jorden; Nu har Vor Herre som hun elskede og troede paa, hæntet hende til den Fred Verden ikke kan give. —

Jeg haaber ganske vist paa at komme til Byen for at see Udstillingen, som af Alle omtales med Glæde og Stolthed som noget Overordentligt, og jeg vil ogsaa have Deel i den Følelse saasnart jeg faaer samlet de fornødne
25 Kræfter, men det gaar kun langsomt frem kjere Andersen, med os begge, dog er Edwards humeur betydelig lysere, uagtet hans Hørelse er meget daarlig, dog det bliver nok bedre naar hans sunde Natur, næst Guds Hjælp, har bragt de syge Dele i Orden, da der vistnok nu er, noget som trykker paa Øregangen. —

30 Jeg har læst saavel Lehmanns som Holst's Udtalelser om Kjøbhh.; og jeg er af Deres Mening — Jeg kjender ogsaa Hauchs Udtalelser som »død

Mand« om Brandes, det er en næsten ubegribelig Form for en anbefaling og dens komiske Side maa jo strax falde enhvær i Øinene — Jeg har i disse Dage med Interesse læst »Den ny sensualistiske Lære og Dr. Brandes« — det er et alvorligt og værdigt Indlæg i den Sag. — Gid De maa have det rigtig godt kjere Andersen og gid De snart maa komme til at glæde Dem med Melchiors ved at see den yndige unge Datter gjenvinde sin Sundhed. 5
Vil De hilse Familien hjerteligst fra
Deres

Jette Collin.

[*I Margen:*] Blocks har jeg ikke seet — men et 5 Minutters Besøg af Lund har vi havt — vil De hilse Fru Axelline saa meget fra mig. 10

717. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed« den 10 Juli 1872.

Kjære Fru Collin!

Hvorfor har jeg, i denne Sommer, endnu ikke været i Hellebæk? Jeg længes efter at see og tale med Dem, Deres Mand og Datter, dog bliver jeg stadigt paa »Rolighed«, Veiret er usædvanligt deiligt! allerede have vi flere 15 Uger her hjemme stadige Sommerdage, jeg er henrykt og under alle Mennesker denne Herlighed, men det vil vist være forbi med den saa snart jeg sætter mig i Vognen og kjører til Ellekilde, det er ikke tænkeligt at jeg kan faae en sommer varm smuk Dag i Hellebæk, kommer jeg der vil det blæse, blive koldt, det skønne Veir forbi og det er syndigt at bevirke Sligt, derfor 20 har jeg i Dage og Uger kjæmpet med mig, talt paa Knapperne, sjunget med Zerline: »Jeg vil — nei jeg vil ikke!« Troer De at jeg tør og bør vove det? Men hvad siger De saa naar ved mit Besøg, den deilige Sommertid er forbi, Regnen skyller, Vinden tuder — og jeg kommer hjem med stor Forkjølelse! — Jeg tænker imidlertid at aflægge et Besøg paa nogle Dage, en 25 Ugestid, ovre i Sverrig, tage til »Trollhätta« og aande Birkeduft, paa Veien derhen, eller derfra, gaaer jeg rimeligviis over Helsingør og derfra til Ellekilde, dersom det er mueligt at opdrive en Vogn i Helsingør, jeg veed hvor vanskeligt, næsten umueligt det var da jeg sidst var der. Fru Petersen og

Frøken Datter ere jo fortiden hos Dem, jeg har endnu ikke seet disse kjære »Reisende« eller veed Noget om deres Ophold i Schweiz og Paris, vil De hilse! Paa Udstillingen har jeg været tre Gange og er endnu lige saa glad derved som da jeg kom første Gang, kun er man i den sidste Tid derude
 5 blevet belemret med en forpestende Stank af Chocolate-Fabrication, der ikke er til at udholde. Det ene Festmaaltid afløser det andet, de svenske og norske Venner komme meget om. I Lørdags var her en Deel af dem paa »Rolighed«[;] Spisestue og Have prangede med nordiske Flag. Mange Skaaler bleve udbragte, ja mig tilfaldt endogsaa to. Grev Sponneck ud-
 10 bragte særdeles smukt en Skaal for mig, »der ikke er Skandinav, men hele Verdens!«, hvortil jeg dog i min Tak føiede den Bemærkning at jeg var den første af dem Alle der havde sjunget: »Jeg er en Skandinav!« Den amerikanske Minister Cramer udbragte dernæst, paa Engelsk, en Skaal for den skandinaviske Poet Hans Christian Andersen. Conferensraad David talte
 15 særdeles ridderligt og smukt for sin Bord-Dame Fru Melchior og den svenske Redacteur Sohlmann for Danmark og de Danske. Jeg besøger daglig Fru Drevsen og har i de to sidste Dage fundet hende oppe, det vil sige hvilende paa en Sopha i Verandaen; hun nyder dog ogsaa lidt Spise og taler ganske livligt. Jeg troer at det igaar morede hende at høre mig læse mit
 20 nyeste og eneste Eventyr, det jeg i fjor begyndte paa, men da lagde hen: »Tante Tandpine«. Einar er jo nu ved Vordingborg og føler sig nok tilfreds. Gid at den gode, kloge Behandling der og den friske, frie Luft maa lette hans Sind og styrke Legemet. Jeg har i Dag, første Gang efter min Hjemkomst besøgt Fru Heiberg, hun var meget livlig og talte om den nye danske
 25 Digter Recke hvis Drama skal paa det kongelige Theater. Hils Deres Mand og Datter, ligesaa Blochs

[I Margen:] Glæd mig med Brev.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

718. Til Henriette Collin.

Basnæs den 31 August 1872.

Kjære Fru Collin!

Om jeg skriver til Dem eller til Deres Mand anseer jeg for at være Eet; Brev og Hilsen flyve til Dem begge. Det er allerede en Tid siden jeg skrev, jeg husker ikke naar, men jeg antager at det var under mit korte Ophold 5 ude hos Henriques, i det mindste troer jeg at dette er min første Skrivelse til Dem herude fra Basnæs hvor jeg paa Mandag har været i hele 14 Dage, men levet et aldeles stille Eremitliv; Fru Scavenius er ikke rask, hun har sit tunge Sind og seer meget lidende ud, jeg sidder meest paa min Stue, hvor jeg læser og skriver Breve, spadserer saa i Haven, hvor nu allerede 10 Efteraaret afpræger sig, Frugter og Bær faae Farve, de høie Stokroser og de prangende Asters føre Regimentet. Jeg har før jeg forlod »Rolighed«, skrevet endnu en Historie: Portnøglen, som er ganske heldig og vist vil more Dem. At jeg har faaet et Brev fra den lille Mary Livingston i Skottland veed De vel, hun var meget glad over at have modtaget Brev fra sin Fader 15 i Africa. At min gamle tro Veninde Fru Serre er død, troer jeg ogsaa at have mældt Dem; hun var mig en hengiven Sjæl der ret tog Deel i mit Vel og Vee. Frøken Heinke er utrøstelig over Tabet af denne Veninde og skrev mig iforgaars til fra Oberammergau hvor hun har tilbragt Sommeren og taget Studier af de interessante Ansigter i den lille Passionsby; hun udtaler 20 sig dybt bedrøvet over Fru Serres Død. Da De, kjære Fru Collin, med Deres Mand besøgte mig inde hos Melchiors, saae De begge saa særdeles vel ud, det glædede mig og dem Allesammen, gid at De nu ret vedblive i Sundhed og godt Humeur; Vinteren, som kommer ønsker jeg maa opveie med Glæde og Sundhed alle de Prøvelse[r] den Vinter som gik bragte Dem og 25 Deres Mand. De vil nu vistnok komme til at savne Louise der fløtter ind med Viggo i deres nye Hjem, men det er dog altid i samme By og De kunne stadigt mødes. Fra Jonna havde jeg forleden et rart Brev, hun og hendes Mand vilde gjerne see mig i denne Sommer, helst den 22 August, Jonnas Fødselsdag, men jeg kunde ikke komme i det jeg netop, Dagen forud, fik 30

7 har] først skrevet nu har. 8 Eremitliv] eller Eremit Liv.

Telegram at Fru Scavenius var indtruffet og hendes Vogn ventede mig i Korsør. Jeg kommer saaledes neppe i dette Aar til Christinelund. Nu paa Mandag, den 2^{den} September reiser jeg ind til Kjøbenhavn og boer i mine vante Stuer hos Frøken Hallager i Nyhavn; Theatret aabnes og Theodor
 5 er altsaa i Kjøbenhavn; jeg tænker at Jonas jevnligt kommer til Byen, bed ham lade mig vide naar det skeer; han reiser nok til Sverrig, til Trollhätta; jeg har i det mindste saaledes forstaaet det. Hvorlænge bliver De og Deres Mand i Hellebek?, det afhænger vel ikke alene af Veirliget, men ogsaa af Lovises Bryllup, hils hende, hils Deres Mand og Jonas. Seer De til Billes
 10 og Blocks, da bring de kjære Venner min hjertelige Hilsen og lad mig, om ikke altforlænge, høre hvorledes Alt staaer til paa Ellekilde.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

719. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde 5^{te} Sept [1872]

15 De gjorde en lang Pause kjere Andersen, men Deres Brev sagde mig at alt var som jeg formodede: De har nu nydt Efteraaret paa Bassnæs og skal nu til at nyde Vintren fra Nyhavn — Gid den maa blive Dem og os Alle, mild og god. —

Om vor Indflytning kan jeg endnu intet sige, allermindst i disse Dage,
 20 da Termometret viser 18 Grader, (men Luften er trykkende og behager mig ingenlunde) — Louise's Bryllup vil vist finde Sted saasnart de nødvendige Forberedelser tillader det — Det staaer for mig som om jeg var den eneste Moder der nogensinde fik sin Datter gift — og dog hører en slig Begivenhed, ikke alene til Naturens, men til Dagens Orden. — Gud hjælpe
 25 os, vi have kun den Ene, men vi have jo den Lykke at beholde hende nær. —

Jonas er paa Veien til, eller ved Skagen, han har kun besøgt os glimtevis, men han er rask og tilfreds. — Gotlieb Collin er vor Gjæst for Tiden — han og Rigmor holde nok ud hos os saalænge vi ere herude.

2 i dette Aar] først skrevet i Aar.

Louise som er i Byen skrev mig til at Ingeborg er øinsynlig i Bedring, hun er lidt oppe hver Dag, og hendes hele Udseende og Udtryk har forandret sig paa en glædelig Maade, — Jeg har godt Haab om at vi faae Lov at beholde hende blandt os — Gudskeelov —

Om vort Liv herude har jeg intet at fortælle som i mindste Maade kan ⁵ interessere Dem kjere Andersen — Alle Kjøb[en]havnere ere borte og vi leve med Naturen og Naturens Børn, de to Fiskerfamilier, vi plante og grave og luge og rive, men det kan umulig have nogen Betydning for Dem om vore Lavendler voxer, eller vore Bønner modnes — især da De saa sparsomt besøger os — — 10

Vi savne Theodor meget og det hviler lidt svært paa mig at vide ham saa hjemløs i Dr. Tværgade, men vi synge jo paa det sidste Vers paa Ellekilde, og inden vi mærke det er Vinterlivet i fuld Gang i Byen — Indtil da Lev vel kjere Andersen

Deres

Jette Collin. ¹⁵

720. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed« den 22 Oct 1872.

Kjære Fru Collin!

Imorges var jeg i Deres Huus, talte med Deres Mand og Jonas, men ikke med Dem; jeg kørte ud til »Rolighed« og her, i Eftermiddag Klokken 3, hører jeg af Fru Hendschel at det er Deres Fødselsdag. Jeg sender nu min ²⁰ skriftlige Lykønskning og beder Dem om De den Aften jeg fører Jonas i Theatret De da vil følge med! Et nyt, godt, velsignet Aar!

ihast!

Deres taknemligt hengivne

H. C. Andersen.

721. *Fra E. Collin.*

²⁵

a. Foruden det private Laan.....	2500 R.
b. og det offentlige (Kgl. Obl).....	2000 R.

8 umulig] *Ms. har mulige.*

c. har De i Sparekassen nu i Capital c. 15 800
 dertil vil komme:

Gage for Decbr. 83.32

Renter af a. $\frac{1}{2}$ Aar 50.

5 Renter af b. » 40.

Renter af c. 1 Aar c. 585.64

760 R.

som med Fradrag af Udgifter til Skatter, Lotteri og
 deslige anslaaes til. 700

10

16 500 R.

Altsaa Deres Formue ved Udgangen af Aaret: 21,000 R.

11/11 72

E. C.

1873

722. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn den 29 Marts 1873.

Kjære Ven!

I Dag har jeg faaet Halvdelen af mine Sager bragt hen til Hr Moses Melchior, den anden Halvdeel har jeg bestemt, først fløttes ved min Afreise, jeg antager Lørdag før Paaske, den 12 April; føler jeg mig da ikke stærk 5 nok til Reisen, eller Veiret lægger Hindringer iveien da fløtter jeg den Dag hen i Hotel royal.

I Ugen som nu kommer haaber jeg at faae Alt ordnet til Afreisen og derfor skriver jeg ogsaa disse Ord til Dem, kjære Ven. Fra Reitzel faaer jeg af mit Honorar for Eventyr og Historier som udkomme til Julen, i næste 10 Uge sendt

1000 Rdlr.

Ved Dem kjære Ven, ønsker jeg, paa Mandag eller Tirsdag otte Dage, fra Sparekassen

1000 Rdlr,

15

af disse ønsker jeg at modtage 200 Rdlr i danske Penge og

800 Rdlr i Creditbeviser, hvor til lægges

det Beviis paa 100 Rdlr De var saa venlig at modtage til Fornylse.

Gjæld har jeg aldeles ikke, mine to eneste Regninger ere til Tandlægen og til min Skrædder, disse to ønskede jeg betalt af Dem før min Afreise; 20 jeg har bedet Dr Voss sende sin Regning til Dem, lad mig imidlertid vide hvor stor den er. Min Regning til Skrædderen sender jeg Dem her, den er 79 Rdlr 2 $\frac{1}{2}$ 12 β , maaskee Jonas er saa god, naar De leverer ham af mine Penge, snarest at betale den og faae samme qvitteret. De er da saa god at beholde den.

25

Efter alle disse Udgifter antager jeg dog at have ved min Afreise henved 20000 Rdlr. Ikke sandt? Naar vi nu paa Onsdag mødes hjemme hos Dem, om Gud vil, leverer jeg Dem et Bilag til mit Testament hvor i jeg bestemmer til Hvem og Hvad jeg efter min Død ønsker de Penge anvendt der kan
5 være over den Sum jeg havde da det første Testament, det De gjemmer, blev nedskrevet. Dette er jo Altsammen tydeligt.

Deres taknemmelige Ven

H. C. Andersen.

723. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 31 Marts 1873.

10 Kjære Fru Collin!

Da vi jo, om Gud vil, samles paa Onsdag, veed jeg ikke om De venter mig i Dag, jeg kommer saa gjerne men ønsker dog at vide om De vil see mig. I Dag har jeg lidt Smerte i Siden af Underlivet, som naturligviis ængster mig, da jeg ved enhver Leilighed troer at der kommer et Tilbagefald
15 og at jeg kun tør tænke paa Død og Begravelse.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

724. *Fra Henriette og E. Collin.*

Kjøbh. 16^{de} April [1873]

Jeg blev glad overrasket kjere Andersen ved i Formiddag, at modtage
20 Brev fra Dem og et godt Brev var det, thi herhjemme havde vi med Ængstelse tænkt paa Deres, om end korte saa dog saa stormfulde Søreise, og nu seer vi at De har bestaaet den som en Helt. — Naar De modtager disse Lini-
er er De, som jeg saa bestemt haaber, »I Syden« — ikke fordi Hanover eller Hanoveranerne have nogetsomhelst tilfælles med hvad man i Reglen
25 forstaar ved Syden, men de har dog, efter alt hvad Reisende fortælle, mild Luft og hist og her et grønt Træ der spaar om 1000 Andre grønne Træer. —
Her hjemme kan vi kun drive det til Stikkelsbærbuskene og de smaa

Stakler døie vist ondt nok i deres Sommerdragt, thi det fryser stærkt om Natten og er bidende koldt om Dagen —

Fru Melchior var saa sød at komme til mig i Formiddag for at lade mig høre fra Dem og i Eftermiddag havde jeg et lille Besøg af Student — ja jeg har ingen Begreb om hvordan han staves — Ox — saa nu kan De selv sætte de andre Bogstaver til — det er saa rart, i Mangel af Dem selv kjere Andersens, at see de af Deres mange Venner, som i Vinter have staaet Dem saa nær, thi der følger en underlig Stilhed efter naar en kjær Ven reiser bort, og især naar denne kjere Ven har ligget os saameget paa Hjertet som De. — 10

Watt har endnu ikke været her, men han kommer vist nok og skal faa Deres venlige Hilsen

Edvard er i Theatret for at høre Emil Hartmanns sidste Skuffelse — den Stakkel! det maa dog være underlig haardt at have skabt et saadant Værk og som min gamle Fatter sagde »Gjort saamange Mennesker Uleilighed med at lære det udenad« — og saa see det lagt hen til evig Forglemmelse — 15

Jonas (Castor) er ude for at tage mod sin Peter (Pollux) som kommer fra Knuthenborg. — Jeg er træt af Dagens Arbeide og Foraarsluften tynger paa mit Efteraar — derfor God Nat kjere Andersen — Gud være med Dem og os Alle — 20

Deres

Jette Collin.

Hjertelig Hilsen til Bøgh

Tak, kjære Andersen for at De skrev saa hurtigt. Inden jeg saae Deres Brev var Student Oksen hos mig for at høre noget om Dem; siden gik jeg ned til ham for at underrette ham om Deres Tilstand. Watt har endnu ikke ladet høre fra sig; han kommer vel nok, og da skal jeg skrive til Dem; forresten er den Sag jo saa ubetydelig, at den ikke er værd at tænke paa. 25

Jeg har idag faaet til Dem en engelsk Bog: the travelling birds (Trækfuglene) med et Brev fra Forfatteren Collingwood. Ligeledes et Brev fra Deres gamle Correspondent Anna Biering i Aalborg. 30

I næste Brev lader De mig vide, om jeg skal aftage Convoluter og sende Dem Brevene. De kan roligt betroe mig det, da jeg har stor Øvelse i at aabne Deres Breve uden at læse dem.

Her er frygtelig koldt.

Deres Ven

5 Hils Bøgh. 16 April 1873

E. Collin.

725. *Fra E. og Henriette Collin.*

Idag d. 23^{de} April, min 41^{de} Forlovelsesdag, fik vi Deres Brev fra Hannover af 20^{de}. Det Udtryk, De bruger om Deres Befindende, at De er mere »qvik«, synes at vidne om at Landreisen ikke anstrænger Dem, og dette er
10 jo foreløbig Hovedsagen.

Jeg har siden sidst faaet følgende Breve.

1. fra Fräulein Sophie Sick, Datter af Geh. Hofrath v. Sick i Stuttgart. Hun er »im Besitz einer Autographensammlung der hervorragendsten Geister der Jetztzeit« og beder nu om Deres Haandskrift.

15 2. fra en 17aarig Hollandsk Pige om Haandskrift og Portrait. Adresse: Fräulein Jenny Coster von Voorhout zu Tiel. Provinz Gelderland in den Niederlanden.

3. L. I. Hjertas Boghandel i Stockholm ønsker at udgive en samlet svensk Udgave af Deres Eventyr og Historier, »prydlig typographisk utstyret og
20 vid billigt pris«, da de dyre danske Udgaver langtfra kunne faae den Udbredelse som Hjerta tilsigter. Men uagtet der intet er til Hinder for Oversættelsen uden Tilladelse tilføier han: at han tilbyder Dem et Forfatterhonorar, hvis Størrelse De selv maa opgive, ifald De vil give ham formelig Autorisation for den nye Svenske Oversættelse. Oversættelses-Arbejdet er
25 overdraget til en duelig Person som er vel fortrolig med det danske Sprog.

Jeg gik derfor til den bedste Autoritet, nemlig den Gyldendalske Boghandels Chef Hegel. Han forklarede mig, at Autorisationen ikke var andet end formelig Tilladelse som medførte, at dette kom til at staae paa Titelbladet (altsaa noget lignende som jeg troer Vieweg satte paa en tydsk Ud-

gave); det er altsaa kun et Præg, men mulig ønskede han tillige en lille Fortale.

Jeg vil nu sige Dem hvad jeg gjør; jeg skriver strax til Hjerta, at De er syg, bortreist etc. og at jeg paa Deres Vegne foreløbig maa sikkre Dem imod anden Forklaring af Autorisationen. Hvad Honoraret angaaer, maa 5
han gjøre et Tilbud. (Dette fandt Hegel ogsaa rimeligt. Derefter skal jeg strax lade Dem vide, hvad der er passeret).

Jeg haaber herved at have handlet efter Deres Ønske, saaledes at De først naar De kommer i Ro, faaer videre med Sagen at gjøre.

Vi have nu igjen fuldstændig Vinter.

10

Lev vel og hils Bøgh.

Deres hengivne

23/4 73.

E. Collin.

Torsdag Aften.

Her har De mig igjen kjere Andersen; De veed af gammel Erfaring at hvidt — ubeskrevet — Papir, er min Natur imod, og det oprører mig at be- 15
tale Postpenge for et Brev som ikke er beskrevet til den yderste Krog, altsaa skal jeg nu fortælle Dem lidt om et af Kjøbenhavnernes brændende Spørgsmaal og det er Japaneserne — Mine bedste Efterretninger har jeg fra Astrid som paa Moltkes Bal underholdt sig med Een af dem — først paa fransk som han ikke forstod og saa paa engelsk som han kunde lidt af — 20
Han var i den yderste Forbauselse over at Mænd dandsede — I Japan dandsede kun Qvinder til Mændenes Sang og da saa ogsaa Kronprindsessen dandsede ud, steg hans Forfærdelse, thi egentlig var det kun Slavinderne der øvede denne Idræt i hans Hjem — Den fornemste i Gesandskabet kan kun sit eget Sprog og er nok for fornem til at lære noget Andet 25
da han er nær beslægtet med en Gud. — Vi længes meget efter at høre noget om Øl Revolutionen i Frankfurt og om den har forstyrret Dem i Reiseplanen; Efter Aviserne har den jo antaget store Dimensioner, men foreløbigt vil jeg antage Beretningerne for overdrevne. — De er altsaa nu i den rare By Bern — Hils Bøgh og beed ham give den gamle hvide Bjørn en 30

extra Bolle paa min Regning, — dog den er vel død; for 10 Aar siden saae den alt gammel ud og førte neppe noget sundt Liv, jeg saae den aldrig anderledes end siddende paa sin Hale med vidt opspærret Gab for at modtage de milde Gaver som uafadelig regnede ned til den. —

5 Saa kjere Andersen, nu kan jeg godt mærke at De er kjed af min lange Snik Snak — Gid De maa leve saa vel som det ønskes Dem af

Deres Jette Collin.

[*I Margen:*] Hilsen fra Theodor —

726. *Til Henriette Collin.*

Bern, den 30 April 1873.

10 Kjære, velsignede Fru Collin!

Igaar kom Bøgh og jeg her til Bern og han gik strax til Posthuset og hentede flere Breve til mig. Hovedskrivelsen fra Dronningens Tvergade var fra Deres Mand; De og Jonas havde givet den fyldigere Udstrækning. Deres Mand skulde jeg jo altsaa sende dette Brev med min Hjertens Tak, men
 15 jeg veed jo at et Brev til Dem, er det samme, som et Brev til ham og altsaa faaer De Skrivelsen, den han læser og med Jonas fornemmer hele min Tak. Bøgh og jeg vare da netop komne til Frankfurth ved Urolighederne, men vi hørte først om disse Morgenen efter, vi læste det i Byens Avis. Hvor var det uhyggeligt for os to fredelige Mennesker. Fra Frankfurth kom vi til
 20 Heidelberg, gennem den frugtbare Dal hvor Frugttræer prangede med Blomster, men neppe vare vi naaede til Heidelberg saa begyndte det at snee, Vinden blæste isnende kold. Jeg forsøgte to Gange at naae op til Slots-Ruinen, men naaede kun Foden af Bjerget, jeg havde aldeles ingen Kræfter, nu vilde jeg da kjøre derop, men det var med Eet saa vinter-
 25 ligt at ogsaa Kjørselen maatte opgives. Paa tredie Dag reiste vi til Offenburg og derfra til Basel, her kom igjen Solen frem men koldt var og blev det; min Slim-Hoste tog til, det var en heel Besværlighed igaar i flygende Veir ved Olten at naae fra Vogn til Vogn, i de store Afstande Togene laae.

Igaar Eftermiddags kom vi da til Bern. Bøgh gik for mig op til Dr Dor for at høre paa hvad Tid jeg kunde besøge ham, han lovede at komme til mig og kom strax igaar og nu i Formiddags har han meget grundig undersøgt mit Bryst idet han troede at Lungerne vare angrebne, men han forsikkrer at disse, ligesom Hjertet, er i bedste Orden, men at jeg er betyd- 5
 lig nerveus, taaler ikke nogen Slags Anstrængelse eller stærk Sinds Bevægelse. Imorgen, om Gud vil, reiser jeg til Vevay og efter to a tre Dage til Montreux hvor Dor vil jeg skal blive en Uges Tid til Veiret bliver bedre. Det er mig for koldt at fløtte op til Glion, hvor der for 8 a 10 Dage siden var det deiligste Sommergeir. Bøgh er omhyggelig og opmærksom, han 10
 glæder sig dertil ved alt det Nye han seer. Idag var han ude ved Bjørnene; den hvide Bjørn er død, en stor Bruun gav han Brød med Hilsen fra Fru Collin, men Dyret var saa søvning at det ikke gad æde det, mindre sig Tak og give Hilsen til Giverinden.

Vevay »les trois couronnes«, den 2^{den} Mai 1873. 15

Igaar Formiddags forlod vi Bern, ledsaget af Dr Dor, som vilde til Genf; jeg havde skrevet til Carl Melchior om to Værelser i et af de bedste Hoteller, han maatte imidlertid, efter Dr Dors Paamindelse ikke selv gaae der hen, da hans Been endnu ikke er ganske lægt, men skulde sende een af de unge Mennesker fra Pensionen hvor han er, en ung Engælænder blev 20
 sendt og denne tog ganske flot ikke to mindre Værelser, men hele tre, alle ud til Søen paa første Sal, jeg indsaar strax at det vilde blive en stor Historie og afviiste strax det tredie Værelse, men veed Desaa hvad de to andre tilsammen kostede i Døgnet, 25 Franks, altsaa ni Rdlr Dansk, det trykkede mig, en saadan Udgift og til Søndag maa jeg blive for at see Dr Dor, der 25
 ogsaa vil præsentere mig sin Frue; jeg talte imidlertid med Verten og er nu fløttet over i en billigere Leilighed, ligeover for den Engælænderen havde bestilt. Bøgh og jeg boe her paa første Sal i en stor Salon med Balkon ud til Pladsen og jeg betaler istedet for 25 Franks nu 8 Franks daglig (for

8 Dor] først skrevet han. 12 Bruun] først skrevet graae.

Værelset). Iaftes var allerede Lægen der skal see til mig i Glion her i Hotellet, jeg havde givet ham Brev fra Dor og Skrivelsen fra Hornemann, de to have begge talt saa opmuntrende og forsikkert mig om fuldstændigt Velbefindende i Hjerte, Lunge etc., nu kom denne og skulde da ogsaa be-
 5 føle mig, og han opdagede strax at det var mit Hjerte der var »svagt«, jeg maatte ikke drikke meget mouserende Vand, jeg skulde om Morgen nyde Chocolate, den hader jeg; — Manden behagede mig ikke, men maa-
 skee min Opfattelse forandrer sig naar vi sees et Par Gange. — Igaar da jeg reiste her til læste jeg i Bern Intelligenzblatt:

10 »Der Dichter Andersen in Bern. Es dürfte in weitem Kreisen eine gewisse freudige Aufregung hervorrufen, zuvernehmen, daß der geistvolle Dichter der berühmtesten neuen Märchen, der Däne Andersen, in den Mauern unserer Stadt weilte. Er logirt im Hotel Bellevue, ist jedoch leider nicht wohl genug, um Besuche annehmen zu können. Sollte er sich
 15 jedoch so weit erholen, daß er ohne Unbequemlichkeit an einem Abende in größerem Kreise einige seiner Märchen vortragen könnte, so würde der edle Gast den Bewohnern unserer Stadt damit eine große Freude bereiten. Denn Andersen gehört nicht zu denjenigen Dichtern, nach deren Werken man erst in einer Literaturgeschichte nachschlagen muß. Er ist im emi-
 20 nentesten Sinne populair bei Alt und Jung, bei Groß und Klein, im Palast und in der Hütte geliebt und bewundert«.

Der kan De see og saa kommer en vevay-Doctor og siger at jeg er svag i Hjertet. Hils dem Alle i »Rosenvænget«, ligesaa hos Linds, og seer De Student Oksen da fortæl ham lidt af Brevets Indhold, ligesaa Fru Blædel,
 25 om hvem Bøgh har fortalt mig saa meget godt. Vil De bede Jonas hilse meget: Edgar Collin. Gid nu De, Deres Mand, Jonas Louise og Viggo ret have det godt.

Hjerteligst

Breve gaae til Montreux poste restante

H. C. Andersen.

E.S. Tak Deres Mand for hans Omhu for mig med den svenske Eventyr-
 30 Udgave [*De sidste Linier i Margen og foroven i Brevet*].

23 efter Hjertet] først skrev. t men atter udsløttet og skal drikke. 26 Jonas] Ms. har Jonnas.

727. *Fra Henriette Collin.*

Kjøbh 8^{te} Mai [1873]

Deres sidste Pause var temlig lang kjere Andersen og Deres Brev derfor dobbelt kjærkomment; det gaar jo Alt saa Godt som man turde vente, thi nogen Væsentlig Bedring kan man jo ikke forlange saalænge det sneer og blæser paa Dem, naar De først rigtig kan bade Dem i Solens velsignede 5 Straaler og svælge i Bjergluft og Blomsterduft, saa kommer »Sundhed og godt humeur« — og saa seer vi Dem igjen som den gamle — forstaae mig ret — som den evig unge Andersen. —

Hvad Hjertekjenderen i Vevay angaar, saa bær Dem ad som jeg gjør naar Hornemann vil paadutte mig en Hjertesygdom, og det vil han siden 10 min Sygdom forrige Vinter, jeg benægter det paa det Bestemtteste, lad ham saa see om han kan bevise det! —

— De faar rimeligvis en saadan Masse Breve kjere Andersen at De er langt mere au fait med Dagens Nyheder (ikke Avisen) herhjemme, end jeg som sidder stille i mit Baghuus og for Øieblikket kun tænker paa hvad 15 der ligger mit eget Hjerte og mit eget Liv nært. — Jonas skal rimeligvis i Sommer gjøre Tjeneste— dog kun i 15 Dage, ved Kjøbhns Borgervæbning, men det vil dog gribe noget forstyrrende ind i hans Planer og saa sættes han i den for ham temlig oprørende Nødvændighed at maa[t]te anskaffe Soldateruniform. Louise er Gudskeelov meget rask og flink i enhver Hen- 20 seende, hun bestiger med Lethed sin 4^{de} Sals Bjergtop i Tulipangade og gjør lange Spadseretoure med Viggo. —

I Rosenvænget er det ikke godt. Ingeborg er atter sengeliggende, men dog forhaabentlig snart oppe igjen, Adolph føler sig skrøbelig og ingen- lunde istand til at gjenoptage sine toure til Ellekilde, som i de sidste Somre 25 har været ham til saa stor Glæde, fordi han ikke længer kan gjøre det, for en 70aarig Mand, sjeldne Kunststykke at gaa en meget god Miil og saa strax give sig til at arbeide i Haven — De veed Adolph er af Naturen Sortseer, men jeg tvivler jo ikke om at de sidste Aars Sorger har taget stærkt paa hans Kræfter. —

Rigmor var efter det sidste Brev, endnu sengeliggende i Peau saa det synes at have været temlig alvorligt med det stakkels Barn, imidlertid haabe vi dem nu paa Veien til Biarritz, hvor hun skal styrkes ved en Mundfuld Strandluft for da at tage hjem over Paris — Næst efter — en Mand, en stor Mand jeg kjender og som ogsaa befinder sig paa Reise, er Stampe det utaalmodigste Menneske paa Jorden, saa han har vistnok havt det strengt, for saavidt som hans Ængstelse ikke har bragt hans Utaalmodighed til at forsvinde — Jeg har Hilsner fra hele Familien kjere Andersen, og de herhjemme skriver naar de har noget at skrive om og mener at det er ikke Alle der, — som vi Fruentimmer, kan koge 4 Siders Suppe paa en Pølsepind

Fredag Aften

Jeg fik mange Afbrydelser og maa nu ile med at slutte, hvis mit Brev ikke skal blive altfor Gammelt, hvad der strængt taget er temlig ligegyldigt da dets Indhold ingenlunde »trænger til hurtig Meddelelse« — Blandt de som standsede min Skriven var Fru Roed som spurgte til Dem med megen Deeltagelse, hun er en ualmindelig og begavet Kone som jeg holder meget af — Vi kom dybt ind i Samtaler om Livets forskellige Trængsler og Skuffelser og saa fortalte hun at det havde været hende paafaldende ved at gjæennemsee en Samling af berømte Mænds Portrætter hvorlunde de Alle, med Undtagelse af 2 — Andersen og Grundtvig — havde havd et vist »slukøret« Udtryk, — Hos de 2 havde Geniet seiret over Livets almindelige Slukørelse. —

I Theodors Liv forestaar den indgribende Forandring at Phister forlader Theatret, han har altsaa hvær Aften Een Fristelse mindre at bestaa, dette er den eneste Theater Nyhed jeg har til Dem — og den er sagtens gammel — De veed vi komme aldrig paa Comedie, og det behøves heller ikke, naar jeg hvær Lørdag Aften udsøger mig af Ugens repertoire, de Stykker jeg kunne have Lyst til at see, saa er det næsten det samme som at gaa der, og saa udsættes man aldrig for at kjede sig. — Men nu er jeg

bange for at jeg udsætter Dem kjere Andersen for Kjedsomlighed ved at skrive længer, derfor God Nat — sov vel og lev vel —

Med Hilsen til Bøgh[.]

Altid Deres hengivne

[*Paaskrift af E. Hornemann*].

Jette Collin.

728. *Til E. Collin.*

Gliion, Hotel Righi vaudois, den 14 Mai 1873. 5

Kjære Ven!

Det angriber mig en Deel at skrive Breve og dog maa jeg skrive ellers faaer jeg jo ikke Brev igjen. Idag er det en Maaned siden jeg forlod Kjøbenhavn og har allerede afsendt hjem, og vidt om, 28 Breve og dog ikke til Enkelte af mine Allerkjereste, saaledes ikke til Deres Søstre paa Østerbro og 10 i Rosenvænget, men Breve komme. Det har ligget mig særdeles paa Hjertet at skrive til Kongen og takke ham for han[s] personlige, mageløse Godhed mod mig; i Søndags kom jeg herop til Gliion hvor Kuren skal begynde[;] i Dag er det den anden Dag jeg bruger »Molken« og kan saaledes ikke tale om dens Virkning. Allerede under min Sygdom hjemme fik jeg 15 en rød Plet paa Benet, som Theodor og Hornemann, sagde mig intet betød, men nu er der kommet Hul paa en Deel deraf og det ængster mig, dersom een af de to Læger troer jeg kan bruge lidt Helvedssteen opløst i Vand og bade der med, da give de mig nok Recepten, heroppe har jeg endnu ikke seet nogen Doctor. Mit Brev til Kongen beder jeg Dem at gjen- 20 nemlæse, jeg haaber at det er som det maa være, og De vil naar De har læst det, snarest sørge for at det kommer til Kongen. Hornemann har jeg ogsaa skrevet Brev til og har lagt det her ved Deres. Hils ham og alle vore fælles Venner. Hartmann sendte jeg et Brev der efter min Beregning maa naae til ham i Dag paa hans Fødselsdag. Fru Jerichau, hører jeg er med sin yng- 25 ste Datter paa Veien herved, Datteren skal nok i Pension i Lausanne, Fru Jerichau kommer vel en skjøn Dag her op paa Gliion, bliver henrykt over Stedet og maler os saa Allesammen. I Dag har jeg med Bøgh forsøgt at

vandre lidt op ad Bjerget, men jeg kom neppe mere end en halv Snees Alen og maatte hvert Øieblik hvile. Kræfterne mangle aldeles og det syge Been ængster mig, man veed aldrig hvad det kan blive til. Her er nu meget dyrere i Schweiz end da De og Deres Kone var her, jeg betaler daglig i Pension 24 Frank det er 12 for os hver, Bøgh og jeg. saa kommer endnu at betale Viin, Melk, Lys, Vask og endeligt : »Molken« selv, dog der paa er ikke at tænke maatte jeg kun i tre Uger kunde komme til Kræfter, slippe for min Hoste og see Benet hele sig. — Jeg havde stor Lyst til, blev jeg rask, at flyve en 8 a 14 Dage ind i Norditalien, men det bliver vist for dyrt! De kan tro, at i de tre Maaneder jeg er paa Reise, gaaer denne Gang de 2000 Rdlr som jeg tog med; kan jeg da ikke vinde i Lottoriet! Det var en smuk Leilighed af Fru Fortuna til nu at vise mig en lille Opmærksomhed. Hils kjærligt Deres Kone og Børn, skriv snart, De veed at man paa Reise smægter efter Breve.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

15

[I Margen:] Adressen er Glion, sur Montreux, Suisse.

729. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Brevet fra Manden i Amerika er lovlign tykt, men jeg syntes at jeg ikke kunde lade være at sende det.

20 Brevet til Kongen afleverede jeg selv igaar til Adjutanten.

Jeg har nyt Brev fra Hierta; han tilbyder 500 Rdl. for en formelig Overdragelse af Eventyr og Historier. Jeg har nu gennemgaaet Sagen nøie med Hegel; som siger at det er for lidt. Men især vil det vel ligge Dem paa Hjerte, af hvilken Art Overdragelsen er. Jeg fik derfor en god Idee, som ogsaa Hegel fuldkomment billigede, nemlig at faae Reitzel til at gaae ind paa Sagen, saaledes at han slog sig sammen med Hjerta og de i Forening udgav Oversættelsen. Derved faaer De alene med Reitzel at gjøre. Jeg talte strax med Th. Reitzel; han tygger nu paa Sagen og skriver nærmere til Dem. Jeg haaber, at De er tilfreds hermed.

Da De nu faaer Brev baade fra Theodor og Emil, vil jeg ikke nærmere berøre Deres Hul. Hovedsagen er jo, at De upaatviveligt er meget bedre; at Spadsere-Kræfterne ikke komme saa hurtigt igjen, har jo mindre at betyde.

Jette har faaet et meget entusiastisk Brev fra Bøgh om Egnen; jeg 5
kjender ogsaa Glion; har Bøgh ikke bemærket det, skulde han dog see de
yndige grønne Fiirbeen som findes paa Veien dertil fra Montreux.

Hils ham fra mig.

Deres hengivne

Sparekassen 19/5. 73.

E. Collin.

730. *Til Henriette Collin.*

Glion ved Montreux

10

Kjære Fru Collin!

Hotel Righi Vaudois den 19 Mai 1873.

I forrige Uge, Onsdag den 14^{de}, skrev jeg et lille Brev til Deres Mand, et
lignende til Professor Hornemann og et stort til Kongen, jeg bad om at
begge Breve maatte blive besørgede og jeg er forvissat om at det er skeet,
bring Deres Mand min Tak. Lad mig snart høre fra Dem og vide hvorhen 15
jeg sender Brev naar jeg vil skrive Jonas til, lad mig vide hvorledes Louise
og Viggo har det, samt om det nu er bedre med Fru Drevsen; jeg skrev
hende til igaar. Det er utroligt hvor mange Breve jeg skriver, dette her er
nu det 43 siden jeg reiste hjemme fra og dog er jeg endnu ikke løst af min
Brev-Gjæld, eller kan give slip paa den vil jeg have Brev igjen og det er jo 20
en heel Aandens Føde paa Reise. Jeg skriver da heller ikke uden Breve, be-
stiller Intet, lever i et Slags dulce farniente og er dog saa træt i alle Lem-
mer. Hver Vandring er mig besværlig, da her jo gaaer saa temmeligt op
ad; jeg kaster mig tidt i Græsset eller søger Hvile paa en omkastet Træ-
stamme. Slimhosten er næsten borte, men jeg har en ubehagelig Tørhed 25
i Halsen og stundom en Fornemmelse i Mellemgulvet, som jeg var knækket
over og igjen klinket sammen, men ikke godt. Enkelte Gange, især naar
jeg har siddet for lavt, eller bøiet mig for meget, faaer jeg et nerveust
Chock, saa jeg maa holde mig fast for ikke at falde. Iforgaars havde jeg

derved en stor Skræk, jeg stod just med mine kunstige Tænder i Haanden
 og fik da dette nerveuse Stød, jeg greb efter Væggen og tabte Tænderne
 ud af Hænderne, de faldt paa Gulvet og jeg ventede at de vare itu, men
 heldigviis vare de hele; imidlertid generede de mig særdeles; imorges op-
 5 dagede jeg imidlertid at det var den ene Spiral der havde forskudt sig, jeg
 tog Mod til selv at hjælpe der paa og det lykkedes. De har vel i »illustrerede
 Tidende« for igaar seet det smukke Digt Bøgh har sendt hjem fra Mon-
 treux, det er et Riimbrev til Fru Sødring. De maa endeligt læse det. Chri-
 stensens fra Hobro ere nu reiste herfra; to Gange sagde de os lev vel nede
 10 i Montreux, men det smukke Veir holdt dem og da jeg saa med Bøgh om
 Søndagen var kommet herop paa Glion, fik vi Dagen efter endnu et Af-
 skedsbesøg; det var meget venligt! De har iforgaars sendt os Telegram
 fra Schaffhausen at nu forlod de Schweiz. Fru Puggaard hører jeg reiser
 med sin Datter til Pymont; Emil Hartmann har det nok ikke godt, Lyk-
 15 kens Sol har stadigt skinnet paa ham, nu kommer den første kolde Blæst i
 hans Kunstnerverden og den kan han ikke taale; han har vist taget sig det
 meget nær at hans Opera ikke tiltalte. Jeg frygter at den unge Mand be-
 tydeligt har overvurderet sig selv; dog mine Tanker taler De ikke om.
 Igaar og i Dag have vi Regnveir her oppe, og jeg kan ikke være saa meget
 20 ude som jeg trænger til, men jeg haaber at Solen snart skinner igjen og da
 er her utroligt deiligt. Sneebjerger, grønne Græsmarker, Bøgetræer og Sang
 af Fuglene, Kukkeren giver især Tonen an. Bøgh sender Dem venlige Hil-
 sener, dem deler De vel med hans Tante Fru Blædel, hils hende fra mig
 og send mig nu dansk Solskin i et Brev, selv om jeg ikke har vundet i
 25 Lotteriet.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

3 ud] *Ms. har ude.* 9 herfra;] *Ms. har Punktum efter herfra.*

731. *Fra Henriette Collin.*

Søndag 18^{de} Mai [1873]

Jeg skal ikke plage Dem med at skrive kjere Andersen da jeg veed det anstrænger Dem og jeg skal gjerne efter fattig Leilighed, forøge den Syndflod af Breve som jeg antager Dem overskyttet af, men — om hvad skal jeg skrive her fra mit stille Hjem hvor den ene Dag gaar som den anden — dog 5 jo der er noget jeg maa fortælle Dem og det er at den af mine Piger »som altid nægtede mig hjemme naar Etatsraad Andersen kom« — har nu for denne sin Synd faaet sin velfortjente Straf ved at maatte tage ind paa Communehospitalet og bruge rusiske Bade for en Hudsygdom paa Armenene — At

10

Onsdag —

Jeg blev afbrudt i min Skriven og som De seer kjere Andersen blev Afbrydelsen lang — saa lang at det nu er mig umuligt at huske Fortsættelsen af det høist lovende »At« — Maaskee var det »At« — min anden Pige, hende 15 som altid havde mig hjemme, nu er lykkelig givt med en Muursvend og lykkelig bosat i Aalsgaard. — Det eneste der ængster mig lidt for hendes Fremtid er den Omstændighed at hendes Mand sætter sin Hat saaledes paa Snur at jeg ikke kan begribe at den ikke uafsladelig falder af — og jeg har gjort den Erfaring at fuldkommen paalidelig er kun den som sætter sin Hat 20 fuldkommen lige paa sit Hoved. —

20

I Familien er nu for Tiden Alt ret vel, Ingeborg er atter paa sin Sofa og tildels lidt spadserende. Adolph har det ikke rigtig godt endnu, men haaber paa Somren, han seer daarlig ud og er bleven pludselig gammel — Louise og Viggo har det Godt paa deres Glion, og Jonas arbejder til en Afvexling fra de evige Østers, i Fugle, hvad der har bragt ham i uundgaaelig 25 Berøring med Professor Reinhart der viser ham den mest udsøgte Forekommenhed!

Gotlieb — ja om ham har jeg intet Glædeligt at fortælle, thi hans gamle Dage synes at skulle blive tungere og tungere — De veed jo Besked med

hans Trængsler kjere Andersen, saa jeg behøver ikke at udtrykke mig nøiere

Søndag 24^{de}

Idag for 8^{te} Dage siden begyndte jeg mit Brev — og nu skammer jeg mig
 5 næsten for at sende det, saa gammelt og saa indholdsløst — men jeg faar
 ikke Tid at skrive et Andet og De faar vel saamange Gode, at Eet daarligt
 kan slippe imellem — Hils Bøgh og tak ham saa hjerteligt fordi han skrev,
 det glædede mig meget, jeg taler tidt om ham med Fru Blædel som ogsaa
 sender mange Hilsner — Efterretningen om Thiers kom i dette Øieblik og
 10 opfylder os Alle meget — Hvad nu! —

— Dersom jeg ikke atter skal nødes til at standse, maa jeg slutte nu; Paa
 Onsdag agte vi os til Ellekilde — det bliver vist grueligt, men der længes
 saa stort efter vor Sommer Glæde at jeg ikke tør modsætte mig, altsaa
 flytte vi ud og give os Gud i Vold, der som Allevegne —

15

Deres

Jette C.

[*I Margen.*] Jeg gaar fuldstændig Vinterklædt og jeg har den lille Finger
 paa min venstre Haand stærkt mistænkt for Frost! —

732. *Til E. Collin.* Hotel Righi Vaudois. Glion ved Montreux den 22 Mai 1873.

20

Kjære Ven!

I dette Øieblik fik jeg Deres Brev med Indlæg; jeg har læst hele Sendel-
 sen og skriver øieblikkelig igjen, i det jeg er ganske bevæget ved Deres Tro-
 fasthed i Venskab, Deres isandhed broderlige Sind for mig. Mange Ven-
 ner har jeg, ja nogle som ere saa levende deeltagende, som hørte jeg til
 25 deres nære Slægt, for Exempel Melchiors, men De, kjære Ven, er den æld-
 ste af Vennerne, lige fra De hjalp mig med den latinske Stiil og var mig
 lidt for meget Mentor, til de sidste Aar, hvor Alt ret klaredes. De er ogsaa
 blevet saa mageløs ungdomsfrisk og blød i god Betydning, efter Deres
 tunge, farlige Operation. Alle Deres mange fortræffelige Egenskaber lyse

ved hver Leilighed frem og jeg er ikke den Eneste som opfatter Dem saaledes, De er mig uendelig kjær og jeg vil bede Vorherre at De maa overleve mig, thi jeg kan ikke miste Dem. Hvad jeg skriver her strømmer ud af mit Hjerte, De vil forstaae mig. Det er velsignet at have Venner i Verden, Venner som jeg har det. — Tak Theodor for hans lille Brev, ligesom ogsaa 5 den kjære Emil Hornemann. Ja jeg har det tilvisse bedre, langt bedre end for en Maaned siden, men der komme altid Fornemmelser, smaa eller større legemlige Plager, der strax ængste mig. Theodors og Hornemanns Breve lyse op til godt Humeur. — Ringormen nede paa Benet, den jeg skrev om, og som Hornemann ønsker jeg maatte faae flere af, er nu forsvindende, jeg har forjaget den med fastende Spyt, men min Tørhed i Halsen vedvarer og i Dag har jeg smaa Vabler i Munden, som brænde; jeg kan saaledes ikke blive ganske fri for Legems Ubehageligheder. Det deilige Veir heroppe, Sommer med sin Varme i den friske tynde Bjergluft, har for et Par Dage siden forladt os; hele Glion er indhyllet i Skyer, Regnen 15 falder, det er koldt, vi have lagt i Kaminen og vel har jeg ikke Slim-Hoste, men Slimen har indfundet sig igjen, jeg fornemmer til min gamle Gigt; bliver Veiret saaledes ved, maa jeg snart forlade Glion og jeg blev dog saa gjerne heroppe, i godt Veir, mindst tre Uger. Jeg gaaer Tour hver Morgen og kan ogsaa begynde at stige op ad Bjergsiden, men maa hvile vist ved 20 hvert tyvende Skridt; ned ad gaaer det lysteligt, jeg bliver kun stakaandet ved Opstigningen. Søvnens er ganske god men med en Deel Afbrydelser, jeg lægger mig Klokker 9 og er oppe Klokker 7, drikker nu tre Glas Valle, gaaersaa en Time, faaer da min Kaffe med Mælk, hvortil jeg spiser et heelt Brød. Nu er Klokker blevet ti, Klokker halv Eet ringes der paa alle »Pen- 25 sjonisterne« og vi faae to Retter Mad og dernæst Ost, Smør og Brød, jeg drikker en halv Flaske Viin dertil og den bekommer mig godt, senere drikker jeg et Glas Mælk og Klokker sex have vi en stor Middag paa mange Retter, af hvilke jeg tager godt til mig og drikker igjen en halv Flaske Viin, saa nyder jeg ikke mere den Dag, men faaer en stor Skaal varm Melk til 30

Natten. De seer altsaa at Søvn og Appetit er særdeles gode, vil De lade Hornemann og Theodor læse denne Meddelelse. Igaar havde vi i Hotellet en Slags Concert, en vistnok fattig Citterspiller gav en Mængde Numere, han gik derpaa om med en Talerken og man gav ham hver omtrent en
 5 halv Frank, jeg gav ham det samme i Centimer, men ved i Dag at see mine Penge efter, savner jeg en Napoleon, og er bange for at jeg ved Aftenlyset har givet denne for et enkelt 20 Centimstykke; der er nu Intet at sige, og maaskee tager jeg feil, dog heller at den fattige Mand har faaet den, end at den skulde være tabt. Saaledes omgaaes man med sine Penge! Lotteriet
 10 synes ikke at ville erstatte mig noget Tab eller sørge for min Kasse, men det gjør De! Tak for al Deres Omhue og Uleilighed med Hensyn til den svenske Udgave af Eventyrene, bring ogsaa Hegel min Hilsen og Tak!, jeg vil haabe at Reitzel gaaer ind paa Sagen, især naar De purrer ham. Jeg vil jo allerhelst have ene og alene med Reitzel at gjøre. Det var et stort
 15 Brev med Indhold De sendte mig og dog savnede jeg et Brev endnu, Brev fra Deres Kone; for faae Dage siden skrev jeg hende til, nu maa hun have erholdt det. ogsaa Deres Søster i Rosenvænget og Jonna har jeg skrevet til, nu skal Fru Louise Lind snart høre fra mig; der er saa mange jeg gjerne vil skrive til og faae Brev fra igjen, men jeg bliver saa træt under Skrivningen. Hver Dag skriver jeg vist to Timer, saa at jeg snart har afsendt 50
 20 Breve. Fru Melchior er den meest trofaste til at svare, hver Uge faaer jeg sikkert eet Brev; hun sender desuden hver Dag: »Dagbladet«. — At Scharff er gaaet til Folketheatret overrasker mig. Bøgh sender Dem og Deres Kone venlige Hilsen[er,] han er glad og henrykt over Alt hvad Nyt han seer.
 15 Hils nu Jonas, Louise, Viggo og alle Kjære. — Deres trofaste
 H. C. Andersen.

[*I Margen:*] Doctoren fra Vevay har senere slet ikke viist sig. Dr Dor i Bern har jeg derimod faaet venligt Brev fra —

8 jeg] *skrevet to Gange.* 19 Skrivningen] *Ms. har Skrivningningen.*

733. *Fra E. Collin.*

Idag faaer De kun nogle faa Linier fra mig; derimod sender jeg et Sibirisk Brev. — Jeg er ganske rørt over Deres kjærlige Udtalelser lige overfor mig i Deres sidste Brev; dette skal jeg gjemme blandt Testimonia i den Pakke som angaaer min Person. 5

Jeg gik idag til Reitzel; Th. R. var desværre reist Dagen iforveien, men Broderen vidste dog Besked. Jeg saae, at han havde faaet Brev fra Dem. Der er skrevet til Hjerta. Jeg lagde ham nu kun paa Hjerte (ikke Hjerta), at holde Dem fri for alt Vrøvl, og det lovede han.

Imorgen tidlig flytte vi. Jeg er ør i Hovedet af at skulle gjøre alt færdigt 10 til Terminen uden selv at være tilstede. —

Hils Bøgh. Blædel var iaftes hos mig. Han har megen Tilfredsstillelse af sin Bog mod Grundtvigianerne, men bliver naturligviis rakket ned i disses Blade.

Forresten ere vi Gud være lovet raske, og Beretningerne lyde jo ogsaa 15 godt om Dem. Jeg vil nu glæde mig til Ellekilde; men veed hvor jeg vil savne vor Louise derude.

Gud være med hende ved hvad der forestaaer.

27 Maii 1873.

Deres Ven

E. Collin. 20

734. *Til Henriette Collin.*

Genf den 3 Juni 1873.

Kjære Fru Collin!

Tak for Deres Skrivelse, men hvor var den kort, altfor kort! De fortæller saa morsomt, selv de almindeligste Ting faae en Farve saa de tiltale. I Søndags havde jeg været paa Glion 3 Uger og drukket Molken, den første Uge 25 hvori vi havde det deiligste varme Veir havde jeg det saa godt, følte mig i den lette Luft bedre, men saa blev det koldt, vi maatte lægge i Kaminen, jeg frøs og uagtet Hosten havde forladt mig og blev borte, plagedes jeg dog

med Slim og Træthed. I Fredags var jeg med Bøgh kjørt ned til Vevay og
 tænk, da træffer det sig saa, at netop mens vi ere dernede, kommer Israel
 Melchior med sin Datter, op for at besøge mig paa Glion, Carl Melchior
 kom med; først Klokken 6 kom Bøgh og jeg fra Vevay, hele tre Timer gik
 5 vore kjære Gjester, hvis Ankomst vi ikke anede og ventede paa os. Allerede
 Klokken otte maatte de gaae ned til Montreux for at komme med Banetoget
 til Vevay. Lørdagften kom Brev fra Jules Jürgensen om dog endeligt at
 lægge Hjemveien over Genf, jeg tog en rask Beslutning og Pindsemorgen
 kjørte Bøgh og jeg fra Glion og kom her til Genf Klokken 3 om Eftermid-
 10 dagen, men jeg var meget betaget af Træthed, og er det endnu, hvad skal
 der blive af! Paa Torsdag reise vi herfra, Bøgh og jeg boe hos Jürgensen
 paa Malagnou og han er en meget elskværdig Vert; Hilsener sender han.
 Veien gaaer nu over Bern og Interlaken til Brunnen ved Viervaldstäter-
 søen hvor vi boe hos Agathe auf der Mauer, til Brunnen beder jeg Dem og
 15 Deres Mand, sende Breve poste restante. Bøgh sender venlige Hilsener,
 jeg sender lignende til Jonas, Louise, Viggo og alle Kjære, Theodor vil De
 takke for hans Brev, («Ringormen» paa Benet er blevet og generer en Deel.)
 Veiret er varmt og smukt. Vi kjørte igaar en deilig Vei under høie, rigt-
 udfoldede Egetræer, Magnolierne blomstre, Roserne hænge ud over de
 20 høie Mure, Sneen ligger paa Bjergene, men i Jürgensens Have synger Nat-
 tergalen sin danske Sang, som dens Søstre i Hellebek. Hils Billes om De
 seer dem og vær forundt Solskinsvarme og ikke Kulde som oppe paa Glion.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

25 735. *Fra Henriette og E. Collin.*

Ellekilde 4^{de} Juni [1873]

Hvis jeg ikke husker feil kjere Andersen, saa var jeg ubesindig nok til at
 love Dem Brev uden at fordre Vederlag, denne Yttring og dette uoverlagte
 Løfte tilbagekalder jeg herved paa det høitideligste og udbeder mig Brev
 snarest mulig. — Jeg har herude kun hørt fra Dem gjennom Aviserne som

vel forsikkrer mig at De har det Godt og at Deres Kræfter er i stadig Stigen, men først naar jeg hører det Samme fra Dem selv, tør jeg rigtig glæde mig derved. — Vi selv har det Alle Godt og ved det Gamle — Gudskeelov! — Ellekilde-Livet er atter i fuld Gang i uforandret Skikkelse, Edvard Theodor og Gotlieb som er hos os, arbeide ved Stranden og jeg i Haven indtil 5 vi, trætte og sultne, mødes ved Maaltiderne; Efter der at have forhandlet Dagens brændende Spørgsmaal, som afvexlende dreier sig om Præsident Skiftet i Frankrig og Vandstanden i vores Havn, om »Venstres« Optræden i Tinget og Vappes og Fengos Optræden paa Ellekilde — saa tages atter fat paa Arbeidet som da af og til afløses af et eller andet velkomment Besøg — 10

Mandag 9^{de}

Et saadant var det kjere Andersen som for mange Dage siden standsede mig i Skriven, og siden har jeg bestandig havt Gjæster og Travlhed — Jeg har ogsaa siden faaet Deres Brev — og takker Dem derfor — at Deres Kræfter ikke kan voxer i Kulde og daarligt Veir er rimeligt, der maa Varme og 15 Solskin til Børn og, jeg siger ikke Gamle, men reconvalecenter — Brunnen staar for min Erindring som en velsignet deilig lille Gryde, hvor man i Reglen havde sine 26—28 Grader og befandt sig fortræffeligt — Gid det maa blive Tilfældet med Dem! — De fortæller intet om Deres videre Reiseplan — lad det næste Brev lyde lidt herom, saafremt De har nogen be- 20 stemt. —

Hos os er Veiret og Luften i høieste Grad ustadigt, vi have havt 22 Grader og 5 Grader med Nordenstorm, saaledes som De kjender den herude. — Slige Dage gaa let og hyggeligt for mig, jeg betragter dem som Hviledage, men for Theodor ere de høist besværlige da han i den Slags Veier 25 ikke kan tilfredsstille nogen af sine Lidenskaber — Photographier kan ikke tages og Arbeidet i fri Luft har saa mange Vanskeligheder — Jeg byder ham afvexlende »Brandes's Forelæsninger« og »Rises Archiv« — men begge blive afviste med dyb Foragt. I Lørdags kom Viggo og Louise for at blive en 14 Dags Tid, og De kan vel vide at det er os til stor Glæde — At Viggo 30

er bleven Contorchef i Livsforsikrings Anstalten, veed De maaskee, det er fra Indtægternes Side ikke nogen stor Forfremmelse, men hvor der kun er lidet i Forveien, der forslaar en liden Sum bedst — Jeg er glad over at Pladsen er bleven ham tilbudt, uden Skridt fra hans Side . . .

5 Adolph har ogsaa besøgt os og var ret flink — Ingeborg har det mindre godt, men agter sig dog ud til Jonna. — Fra Einar ere Efterretningerne ikke gode, hans Tilstand er apathisk og jeg tror ogsaa, legemlig svagere.

Inde i Aalsgaard vrimler det nu af Kjøbenhavnere, Lunds og Billes have besøgt os — Det glædede mig saameget at høre at Melchiors have faaet
10 deres Børn hjem, og efter Omstændighederne, Godt hjem. — Gid det maa vedblive. — Blocks, Dorphs og Bissens skal ogsaa være kommet og i Hornbæk vrimler det af unge Kunstnere som male Fiskere og Strand paa Kraft.

Edvard vil ogsaa have Plads i Brevet og De vil dennegang ikke kunne beskyldte mig for Korthed — NB hvad mit Brev angaar — I anden Retning
15 erkjender jeg den tilfulde, men naar De er saa overbærende at finde lidt Behag i min Sniksnak — saa sender jeg den Altfor Gjærne. — Jonas er i Byen og gaar paa Musæet til sin Ven Reinhart. — Senere skal han atter lidt paa Fiskeri Reiser. — Alle her i Huset hilse Dem kjere Andersen — med de bedste Ønsker.

Deres

Jette C.

20

Vil De hilse det venlige Brunnen fra mig, (men ikke Værten i Hotellet, hvis det er den samme) ligeledes Huset »auf der Mauer«. Jeg faaer Udvee hvergang De skriver fra et af de mig bekjendte Steder. Men jeg maa jo ikke klage, som har det ualmindelige Held at have et Sommeropholdssted
25 som dette. I fulde 8 Dage fra Pintse havde vi tropisk Varme; nu have vi rigtignok Storm, Regn og Kulde, hvilket ikke er heldigt for Louise og hendes nye Contoirchef. —

Har De bestemt, hvor De vil tilbringe Resten af Sommeren? Det høre vi vel snart noget om fra Dem.

Herude have vi intet Nyt at fortælle. At jeg samler paa raaden Tang og af den Grund gaaer med Træsko, er ikke noget Nyt.

Louise beder mig at hilse Dem.

Deres

E. Collin.

736. *Til Henriette Collin.*

Gießbach den 14 Juni 1873. 5

Kjære Fru Collin!

Endnu har jeg ikke skrevet Jonas til da jeg ikke veed hans Adresse, jeg skrev imidlertid igaar og lægger min Skrivelse her ind i Brevet til Dem, De vil lægge den i Convolut, men først læse den, da jeg deri har meddeelt hvad der i Øieblikket særligt opfylder mig og gjør mig mere lidende end jeg har været i den sidste Tid. Lad Deres Mand ogsaa læse det. Jeg har i »Dagbladet« seet at Jonas har faaet en lille Sum fra det reiersenske Fond og at Viggo er blevet forfremmet, altsaa faaet mere Gage, til at boe i en bedre Etage! gratulerer! Her er meget eensomt paa Gießbach, Saisonen er ikke begyndt, dog om Aftenen komme Enkelte for at see Vandfaldet illumineret. De har jo været heroppe, ja jeg troer jeg med Jonas var med. Vi kjørte jo sammen fra Brunnen til Brienz, De vil altsaa erindre Faldet; det har iaar en stor Vandmasse og ved de forskjellige Afdelinger det falder har man tæt ved, anbragt bengalsk Blus, saa een Deel af Vandet bliver forgyldt, et andet faaer blodrød Farve, mens et tredie er græsgrønt. Farverne vexle, i Lilla og alle Afvexlinger, Træerne rundt om faae et feeaagtigt Skjær, aldrig har jeg seet et saadant Sceneri for Alferne i Shakspears Sommernats Drøm. Bøgh var meget henrykt! vi blive heroppe til imorgen og faaer det altsaa endnu engang at see. Det synes ikke mueligt at erholde gode Pladse med Posten over Brünig fra Brienz til Luzern, i de nærmeste tre Dage ere de alle optagne og dette er ogsaa Skyld i at vi tilbringe to Nætter heroppe. Imorgen, Søndag, tage vi imidlertid over Søen til Brienz og nødes vist til at leie egen Vogn, der bliver mere end doppelt saa dyrt

14 paa] først vistnok skrevet fra. 27 Nætter] synes skrevet Nættre. 28 egen] vistnok rettet fra igen, eller omvendt.

som med Posten. Mandag-Eftermiddag tænker jeg at vi ere i Brunnen hos Agathe Aufdermauer, som der har bygget sig et nyt Hotel og til hvem jeg har meldt vor Ankomst. Vi blive der en Uge og ville da kunne erholde Breve, selv Svar paa dette, under vort Ophold der, Breve Brunnen i
 5 Schweiz poste restante. Beed Deres Mand give mig et Par Ord, om hans Opfattelse af den i Brevet til Jonas meddeelte Andehistorie. Hils Theodor og alle gode Venner; tak Fru Lund for hendes venlige Skrivelse og seer De Billes maa De endelig bringe Hilsener fra mig og min Reisefælle.

Hjerteligst

10

H. C. Andersen.

[*Herefter Paaskrift af Nicolai Bøgh*].

Kjære Fru Collin! Andersen har givet mig Lov at sende Dem en Hilsen her paa det sidste Blad, og jeg gjør det venligt; thi saaledes føler jeg det. Det er min virkelige Overbeviisning, at han i ethvert Punkt er raskere,
 15 og jeg gjør ufrivillige Experimenter for at forsøge, om mine Iagttagelser ere rigtige. Jeg lader — rigtignok mod min Villie — smaa tunge og larmende Ting falde paa Gulvet, naar han sover. Sligt vækkede ham ubehageligt i Reisens Begyndelse, nu derimod slet ikke. Er det ikke et godt Beviis paa, at han er bedre? Han spadserer længere, næsten uden at hvile
 20 sig, og saa bliver han nok træt, men ikke sygeligt, derimod en Træthed, som medfører Søvn, og denne Søvn medfører atter Kræfter, eftersom »Søvnen jo er Naturens Fostermoder«, hvilket jeg kun anfører af Vigtighed for at vise Dem, at jeg dog kjender mine Classikere. At Andersen kunde taale for et stort Selskab hos Dr Dors i Bern at oplæse »Den lille Pige med Svovlstikkerne« og »Den grimme Ælling«, viser da ogsaa Bedring. Han gjorde
 25 megen Lykke dér, Børnene satte ham en Laurbærkrands paa Hovedet, og hele Selskabet udbrød i Klap. I Interlaken var der stor Skyttefest, medens vi var dér, Flagene vaiede, Æresporte afløste hinanden, og Kanonskudene drønedede ind mellem Bjergene, som om disse skulde styrte ned. Den
 30 sidste Aften var hele den store Græsplaine foran Hotellerne omgivet af

forskjelligfarvede bengalske Blus, og det saae straalende ud. »Jomfruen«
 rødmede lidt for os, men den næste Aften lavede Andersen de meest kræn-
 kende Vers om hende, og hun blev saa fortørnet, at hun trak de tykkeste
 Skyer for sig og fik dem til at brede sig hen imod os og regne paa os, hver-
 gang vi gik ud. Der var ikke Køer paa Græsplainen, men derimod høstet 5
 Hø i smukke Bunker, som udsendte en Duft liig den, De maaskee fornæm-
 mer paa Markerne omkring det deilige Hellebæk. Vil De hilse det, Sundet,
 Deres Mand og hvem De troer vil tage mod min Hilsen

Deres ærbødigt heng.

Nicolai Bøgh. 10

737. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde Onsdag 18 Juni [1873]

Kjere Andersen, hvær Gang jeg træder uden for min Havestuedør falder
 mine Øine paa et Blomsterbed og i dette Bed paa en ganske deilig stor og
 kraftig Rosenknap som er ligeved at udfolde sig, og det er Dem jeg kan
 takke for dette Syn da det er paa et af Deres Fødselsdags-Rosentræer, den 15
 voxer. — Tak — jeg tænker paa Dem naar jeg seer den, og mange Gange
 foruden —

Mit sidste Brev sendte vi til Brunnen hvor jeg nu tænker mig Dem og
 Bøgh rigtig glade nydende den henrivende Natur ved den — næsten —
 smukkeste af Alle Søer, medens Frøken Agathe a[u]f der Mauer forkorter 20
 Dem Tiden ved at synge for Dem — Lad mig endelig vide om hun endnu
 kan det. — Jeg faar ved at tænke paa Vierwaldstædter Søen, en rædsom
 Længsel efter Bjerge, og maa gaa lidt udenfor og betragte vore egne Bak-
 ker for at finde lidt Lindring i min Udvee. —

Torsdag 19^{de} 25

Det hjælp! og jeg kan atter tage fat og fortælle Dem lidt hjemligt; Af
 de store Begivenheder veed De selv langt meer end jeg som sjældent faar
 Tid at læse Aviser, og ad andre Veie trænger sjældent noget Større ind i
 vort stille Nybyggerliv. — Louise og Viggo er endnu hos os og har det

Godt, Godt er ogsaa glad herude — kun naar der kommer Breve til ham, gaar der en Sky over hans stakkels gamle Ansigt. — Theodor opfinder, og udfører sine Opfindelser til Gavn og Glæde for Familien. Ingeborg har det Godt paa Christinelund, men Efterretningerne fra Einar ere meget
 5 daarlige —, i den sidste Tid gaar han saavel legemlig som aandelig tilbage, dog veed Ingeborg kun tildeels hvor daarlige han er, saa De skal intet om-tale — Gid han var død — Igaar læste jeg i Avisen at vor fælleds gamle Ven-
 inde Baronesse Güldenchrone (Isabella) er død efter et Par Dages Sygdom, jeg besøgte hende Dagen før vi flyttede ud og fandt hende som altid glad
 10 og venlig —

Fredag 20^{de}

Jeg er ganske enig med Dem kjere Bøgh deri — som vistnok i meget An-
 det — at Andersen er i bestemt Bedring — Igaar modtog jeg hans og Deres
 Brev og af Alt hvad De fortæller om Ham, seer jeg tydeligt at han har langt
 15 flere Kræfter end tidligere, at han kunde taale at læse op i et større Selskab
 viser noksom hans Nervers styrkede Tilstand — ikke at tale om hvilke
 Kræfter der hører til at bære en Laurbærkrands — men dertil er han jo
 rigtignok ligesaa vant, som vi Andre til at bære vor Hat —

Kan De huske den Tilstand, kjere Andersen, den Mellemtid af Graad
 20 og Latter, De geraadede i, hiin uforglemmelige Aften, da den gyselige Fru
 Moldenhauer vilde tvinge Dem til at gaa over i hendes Gemakker og læse
 høit for hendes Damefremmede, dengang var De virkelig svag, nu er De
 kun svækket efter en saadan Vinter, men nu kommer den rigtige Sommer
 og det rigtige Helbred — Gid det skee. —

25

Deres Jette Collin.

738. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Det er underligt, at jeg af Dem skulde faae at vide, at der staaer noget om Dem i »Dagbladet«; jeg har nu faaet det gamle Blad ledt op, og har læst Artiklen. Det er jo noget af det sædvanlige amerikan-

ske Vrøvl, som læses den ene Dag og er glemt den næste. At De er blevet afficeret af den, er naturligviis en Sygelighed; men at Fornuftgrunde ikke hjælpe mod nervøse Ængsteligheder, det veed jeg af egen Erfaring altfor godt, og derfor skal jeg visselig ikke prædike for Dem i denne Anledning. Ærgrelsen gaaer nok over af sig selv; men der hører Tid til. 5

Jeg er herude paa Landet saa temmelig fri for Ærgrelser, fordi jeg holder mig borte fra Menneskene. Igaar havde jeg dog et Stykke af en saadan, da en Mand krævede mig for 80 Rdl. for en Caution, som jeg for 15 Aar siden stillede; den maa jeg nu betale.

Det glæder mig ret at høre, at De er fornøiet med Bøgh; det er jo ogsaa 10 en stor Fornøielse for Dem, at han nyder det nye Liv, som denne Reise skaffer ham at see.

Jeg antager, at Jette har skrevet til Dem om Einar; hans Tilstand er nu haabløser end nogensinde; det eneste Haab er, at han snart maa faae Ende paa det. Det er et haardt Stød for Ingeborg, thi han var hende altid 15 en kjærlig Søn; men det er dog at foretrække for den daglige Kummer over hans nuværende sørgelige Tilstand.

Det gaaer svært til med legemligt Arbeide herude; Gottlieb, Theodor, Jonas og jeg staae daglig i Vand op til Maven og grave Sand ud af Havnen; Jette luger og planter med en ubegribelig Udholdenhed. Naar vi 20 blot maa beholde det gode Veir, haaber jeg det Bedste for hendes Helbred.

Slutningen eller Midten af Sommeren vil blive noget besynderlig for mig, naar Jette i Anl. af Louises Nedkomst kaldes til Byen.

Lev nu vel.

Deres

20/6 73.

E. Collin. 25

739. *Til Henriette Collin.*

Samaden; Graubünden, den 6 Juli 1873.

Kjære Fru Collin!

Det er mig ikke klart naar jeg sidst skrev Dem til, jeg har troet at det senest var fra Brunnen, Bøgh mener at det var fra Gießbach, det er altsaa af-

sendt fra Luzern og jeg har i Brunnen modtaget Deres og Jonas's Skrivelse! hjertelig Tak. Da jeg der paa Skibsbroen traadte i Land, jeg havde mældt min Ankomst til Agathe Aufdermauer, blev jeg modtaget af Broderen med den Meddelelse at Agathe var død nu ved Juletid, at hun tidt havde

5 talt om mig, tidt sagt: »skal jeg dog aldrig mere faae Hr Andersen at see!« hendes Død bevægede mig, jeg var, som De veed, den Tid saa forstemt og nerveus over den amerikanske Løgne-Anmeldelse; jeg blev her i Pension i 10 Dage, uagtet Hotellet nu er kun lille imod det Agathe har ladet bygge før sin Død, ovre paa den anden Side af Byen mod Wilhelm Tells Capel.

10 Alt er forandret; før kunde man kun med Dampskib naae fra Brunnen til Fluelen, nu er der sprængt, med mange Tuneler en Vei langs Søen der ned og en lignende Vei fører op til Frohnalp hvor der er et storartet Hotel Axenstein, her besøgte vi vor Landsmand Petit, Consul fra Lübeck, han havde været nede hos os; en Dag Bøgh og jeg var kjørt til Aldorf kom Gades

15 Svigerfader Ersløv, vi saae ham ikke. Over Züricher Søen gik nu Reisen til Ragatz, hvor vi besøgte Klippesvælget med Tamina Kilden. I Chur tog jeg den Beslutning, da jeg dog vilde see endnu engang, før jeg dør, via mala, at glæde Bøgh med et lille Indkig i Italien, det blev jo en hundred Rig[s]daler og lidt mere end jeg just behøvede at give ud, men jeg veed

20 det seer min fortræffelige Veninde Fru Collin ikke paa, hun finder det aldeles rigtig. Jeg leiede, paa en Uge, en Vogn og nu kjørte vi over Splügen, ind i Italien, Bellagio i Comosøen var Maalet for Reisen, længer vovede vi ikke at gaae i denne voldsomme Varme, vi kom til Chiavena ind under Kastanietræer og Laurbær, men Solen brændte infernalsk; iforgaars tid-

25 lig skulde vi da til Collico for at gaae med Dampskib; men Heden var forfærdelig, de store giftige Fluere omsusede os og stak i den Grad vor stakels Hest at den blev rasende, vilde rive sig løs, splintre Vognen; Bøgh slap vel ned, Kudsken senere og jeg tilsidst; der kunde have skeet en stor Ulykke, men Gud være Lovet vi slap med hele Lemmer; Hesten foer med

30 Vogn afsted tilbage til Chiavena og Bøgh og jeg maatte i den brændende Sol, mellem høie Mure, ikke et Træ skyggede, gaae paa vore Fødder en

god Fjerding vei før vi naaede Byen hvor jeg dryppende af Vand kastede mig paa Sengen og laae afkræftet 3 a 4 Timer. Kudskene vilde skaffe en anden Vogn og en italiensk Hest, der bedre taaler Flue Stik, men jeg havde ikke flere Kræfter og besluttede nu at vende om, gaae lige ind i det kolde Graubünden op til Gletscherne ved Bernina. Igaar kom vi her til Sama- 5 den, og har i Dag været ved een af de store Gletscher, imorgengaae vi nordpaa og er, om Gud vil, i Chur overmorgen. I München haaber jeg at finde Brev fra Dem poste restante. Bøgh hilser!

Hils Mand og Børn.

hjerteligst

H. C. Andersen. 10

740. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde 16^{de} Juli [1873]

Efter at have sendt 2 Breve til Brunnen fik jeg endelig Deres Brev kjere Andersen og maa efter det slutte at De har det ret Godt. —

Jeg veed herude saa lidt om Deres Corrospodence med Familien, men tvivler dog ikke om at Efterretningen om det lykkelige Dødsfald, er kom- 15 met til Dem — Einar er nu løst fra sine jordiske Trængsler og den stakkels bundne Sjæl er fri; Han har lidt meget og det var hans Liv der var en Sorg, hans Død er det vel i Øieblikket, men der vil snart komme en Ro og Fred over Ingeborg som hun aldrig havde faaet saalænge hun vidste ham saa ulykkelig og saa haabløs syg — I Lørdags blev han begravet paa Garni- 20 sons Kirkegaarden paa Østerbro og vi vare Alle, med Adolph og Ingeborg samlede i Capellet hvor Pastor Brandt holdt en Tale ved hans Kiste. — Naar jeg nu skal gaa over og tale lidt om os selv, saa har jeg Gudskelov kun Godt at melde — Vi ere Alle raske og Louise den Allerraskeste, det er lidt trangt at vide hende i Byen medens vi Andre svælge i Landluftens Her- 25 ligheder, men hun finder sig vel ved Rosenvænget hvor hun har det godt hos kjerlige Svigerforældre. — Gotlieb er taget bort fra os i Ferien for at give Plads for andre Gjæster — han er glad ved at være her og kan med sit

barnlige Sind næsten glemme sine mange Bekymringer medens han gaar og arbejder i Naturen. —

Jonas har været referent for Dagbladet ved Naturforsker Mødet i Kjøbenhavn og havde i den Anledning en høist bevæget Uge i hvilken han spiste og drak hvad en lille Familie kunde have levet af i 14 Dage — Mødet gik i enhver Henseende høist heldigt af — Jeg tør ikke skrive længer kjere Andersen fordi der skal saamange Indlæg i Brevet at det let kan blive for meget for den der skal læse det. — hils Bøgh saa meget fra mig og fortæl mig i Deres næste Brev lidt om Deres Fremtids Planer og Hjemreise —

10

[*De sidste Linier staar i Margen*].

Deres

Jette Collin.

741. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde Mandag [4. Aug. 1873]

Theodor siger at De vil have Brev kjere Andersen, men saa maa De ogsaa finde Dem i at Brevet ikke kommer til at indeholde andet end store? — eller meget smaa Svar paa det som De kunde have Lyst at spørge mig om, thi selvfølgelig er det nu Deres tour at fortælle og min at høre. —

Det Vigtigste for Øieblikket, veed jeg (paa anden Haand gjennem Fru Trier) — at De har det bedre og Theodor sagde os jo at De medens han var hos Dem og De havde forvundet »Barberer« blev flink og rask i Deres Bevægelser — Da jeg antager at De lever i jevnlig Forbindelse med Rosenvænget, saa veed De at vi har det ved det Gamle og fører vort gamle Leben herude — dersom jeg kunde føre Dem til Ellekilde idag, saa sikkert indpakket som Blommen i et Æg, eller for at bruge et nyere Billede Kjerren i en Blomme, saa vilde jeg sætte Dem i en stor magelig Lænestol — jeg har virkelig en saadan — og sætte Dem i min Dagligstue lige mod Nordvæst! — De vilde ikke føle det mindste Vindpust, men De vilde see Stranden i et prægtigt Oprør og glæde Dem over de sprøitende Bølger der dandser som Havfruer paa Vandet. — De veed maaskee at Jonas nu er paa Flad-

16 og] *Ms. har om.*

strands Bankerne for at undersøge Sundhedstilstanden hos Østersslægten der — Han har det ypperlige Fartøi »Havgassen« med dets endnu ypperligere Fører Capitain Andersen, til sin disposition og næst efter Vor Herre stoler jeg paa de To — og Jonas selv er nu ikke saa dumdristig som da han var ung! —

5

Maleren Niss og hans Kone bo hos en Fisker ligeover for os, og han er en vakker og flittig ung Mand som tager nette smaa Studier herude, det er egentlig trykkende at see den Trang til og Glæde over Kunsten hos Een der er nødt til at male Thekopper, naar han skal forsørge Kone og Barn, De siger maaskee »ja hvorfor har han Kone og Barn?« — derpaa kan jeg kun svare hvad en gammel tysk Tømmersvend altid svarede Fatter naar noget var galt »Ach Meister, das bringt die Natur mit sich«. —

10

Jeg kommer snart til Byen og boer da i Rosenvænget, altsaa sees vi snart kjere Andersen, lev vel saa længe —

Mange Hilsner til Hr og Fru M:

Deres

15

Jette Collin.

742. Til E. Collin.

Mandag 18 August 1873. »Rolighed«.

Kjære, trofaste Ven!

Længe er det siden jeg skrev Dem til! jeg kan slet ikke komme til Kræfter. Der har været og er endnu, alfor længe, en Dvaskhed hos mig, en Mangel paa at kunne løfte Liv og Lemmer, jeg sidder formeligt og sover eller hendøser Dagen, det er ynkeligt. I Dag er det netop tre Uger siden jeg kom hjem her til Rolighed og har i al den Tid kun to Gange kjørt lidt ud af Strandveien og to Gange naaet neden for Havetrappen, hvor jeg dog ikke havde Kræfter til at komme videre! Hvad skal der blive af! Emil Hornemann har i de fire Dage siden han kom til Byen, to Gange besøgt mig, denne lange Vei herud. Han siger, som i Vinter, det gaaer lidt langsomt men det gaaer frem ad, Pulsen er god, ja den er stærk. De veed vel at

20

Hr og Fru Melchior ere, forrige Torsdag, reiste til Ostende, Fru Melchior var over anstrængt og maatte bringes ud af det for bevægede Liv i hendes Huus, mig er det et stort Savn at hun er borte; jeg sidder ogsaa meget eensom paa min Stue og faaer jeg Besøg fra Byen bliver jeg snart træt. De
 5 veed ogsaa at jeg har været nødt til at leie de tre gamle Værelser i Nyhavn; jeg var saa glad ved at forlade disse for at komme paa et andet Strøg i Byen, men der var intet at erholde og jeg maa fra første September fløtte ind i det gamle Sygehuus, jeg gruer derfor! 40 Rdlr er den maanedlige Betalingen; den kan gjelde naar jeg boer hjemme, men overlever jeg Vinteren og i det følgende Foraar flyver ud saa staaer Leiligheden al for dyr i sin Ledighed. — Det vil vist blive en lang, tung, uhyggelig Vinter som forestaaer. Jeg havde tænkt mig, at efter et Par Maaneders Ophold hjemme, jeg i Slutningen af September var reist bort igjen, syd paa, og blevet sund og rask; herom er nu ikke Tanke; jeg har faaet en Skræk for det at
 15 reise, at ligge besvimet i en Jernbanevogn eller udenfor den; jeg føler en Angest for den Forladthed jeg dog er overladt til ude og hvor i Verden er vel Stedet jeg glæder mig til at være? — Hils Deres Kone! hun kommer vel snart til Byen. Det venlige lille Brev hun tilskrev mig Aftenen før sin Afreise, fik jeg først næste Aften. Posten mellem Drevsens Villa og »Roghed«
 20 lighed« gaaer langsomt. Det var rimeligtviis en Huuspost. Hils Billes, Blochs og Lunds! glæd mig med et Par Ord. I Lotteriet har jeg vel ikke vundet imedens jeg var borte, ellers havde jeg vel hørt derom, men jeg gad dog nok vide om jeg endnu har det gamle Nummer 41214. Jonas Lies Bog »Tremasteren« er den eneste Bog jeg i disse tre Uger har læst; den
 25 har lyst godt ind i mig, jeg gaaer heller med ham tilsøes end med Bjørnson tilfjelds. Lev hjerteligt vel! Tak for Deres Hjertelag og Troskab mod mig.

H. C. Andersen.

[I Margen:] Send Jonas min bedste Hilsen!

6 for at] først skrevet og at.

743. *Til Henriette Collin.*

Rolighed Torsdag 27 August 1873.

Kjære Fru Collin!

Tak for Brevet, det kom i dette Øieblik; jeg seer, hvad jeg frygtede, at De ikke traf Frøken Ballin, at Intet er blevet udrettet og Tiden trænger paa. De kan ikke med al Deres velsignede gode Villie, i denne Tid tage 5 Dem af mig, men giv mig et Raad, giv mig et Menneske der kan hjælpe og ordne. Paa Mandag er det den første September, da kommer Saddelmageren og slaaer Tæpperne fast i de to inderste Stuer. Paa Tirsdag eller Onsdag sender Frøken Jette Melchior Meublerne der hen. Melchiors tænker jeg indtræffe fra London den 5 September, og da reiser jeg ind til Byen 10 den 6 September, denne forunderlige Mærkedag i mit Liv; De veed den Dato kom jeg første Gang til Kjøbenhavn, den Dato første Gang ind i Italien og senere ligesaa, ganske tilfældigt, den Dag ind i Spanien. Jeg har en egen Tanke ved den Dag, maaskee bliver den engang min Dødsdag, den er som var det iaar en Ulykkesdag, jeg skal syg ind i det fordømte Syge- 15 huus; jeg har det ilde, jeg er som tveedeelt, mit halve jeg er ungdomsfriskt, mit halve er elendigt, Been og Arme zittre, mit Hjerte knuger mig — dog hvorfor plage Dem med Alt dette, faae Frøken Ballin ud til Dem i Morgen eller senest Lørdag, tal Alt i Orden for mig ogsaa om at faae en skikkelig Dreng til Byærinder, plag Dem forresten ikke selv, viis Frøkenen 20 Grundtegningen til Meubelopstillingen og siig naar hun kan vente mig. I Dag er det Deres Svigerfaders Dødsdag!, hvor mange Dage har jeg at pines i? Lev vel! hils i Huset.

Deres taknemlige

H. C. Andersen.

744. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed«, 3 Sept 1873. 25

Kjære Fru Collin!

At jeg i disse mange Dage slet ikke seer Dem, er saa rimeligt. At Alt imidlertid, hvad Deres Datter angaaer er godt, glæder mig usigeligt, gid

8 Stuer.] *Ms. har Stuer, 8-9 Tirsdag eller Onsdag] først skrevet Mandag og Tirsdag.*

at det saaledes maa gaa fremad, men at jeg sletintet hører fra Dem er meget trist, De gav mig intet Svar paa min Skrivelse om at faae et Menne-
 ske til at tage sig af min Indfløtning. Nu maa den gaae som den kan. Jeg
 har skrevet til Frøken Ballin og hun har været hos mig og erholdt sin Be-
 5 taling for September, jeg skriver i Dag om at faae mine Sengklæder vel
 dampede ud. I Formiddag komme Melchiors hjem fra Belgien og Enge-
 land, paa Mandag den 6^{te} fløtter jeg rimeligviis ind i Nyhavn, det er en
 Mærkedag i mit Liv, den Dag kom jeg første Gang til Kjøbenhavn, ind i
 Italien, ind i Spanien, havde min 50 Aars Fest, jeg anseer dens Betydning
 10 nu sluttet ved det mig aldeles Uhyggelige at skulde igjen drives ind i min
 gamle Sygefælde i Nyhavn. Jeg er mere nedtrykt i Sindet end Nogen tæn-
 ker, jeg har tilbragt dræbende lange Dage i den sidste Tid, jeg glæder
 mig ikke til Noget, har ingen Fremtid meer, Livet og Dagene skvulpe
 hen om mig og jeg venter egenligt kun paa at Teppet falder. Det er me-
 15 get utaknemligt, siger De. Jeg veed Alt hvad der kan siges. —

Deres takskyldige

H. C. Andersen.

745. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 25 Sep 1873.

Kjære Fru Collin!

20 Hvor det dog er længe siden at jeg saae Dem, Deres Mand og Jonas!
 hvor længe jeg dog efter dem alle Tre! Den 9^{de} September tog jeg her ind
 til Byen, Værelserne ere, nu jeg har faaet Alt ordnet, meget hyggelige, de
 nye Vertinder, meget opmærksomme, tidt lidt formeget! Theodor og Emil
 komme jevnligt til mig, men »det gode Befindende« vil dog ikke ret over
 25 Dørtærskelen. Mine Been og Arme ere som slaaede over og igjen kun klin-
 kede; hver pludselig Bevægelse, og Stigen op ad Trapper gjør mig stak-
 aandet, dertil kommer en slem Slimhoste, som jeg havde den i Vinter her
 hjemme, men var fri for paa hele Reisen. Jeg har Angst for at vove mig
 hen i Theatret, og at forsøge en Vandring i Nyhavn er en Umulighed. Hvad

skal det blive til! Mit Humeur er aldeles ødelagt. At Louise Drevsen har det saa godt er velsignet og glædeligt, men derop kommer jeg nok aldrig, hele fire Etager! det vil være mig som Halvveien til Maanen. Den unge Componist Grandjean, Sønnen i »den gamle Gaard«, har dediceret og bragt mig sin nyeste Composition, »Billeder til Eventyret: Den lille Hav-⁵ frue«, det roses, men jeg har endnu ikke hørt samme. Nu giver han en Tonedigtning til: »Sneedronningen«: lille Gerda mellem Blomsterne. — Hartmanns, som endnu er paa Landet, have været i Byen og besøgt mig een Gang, ogsaa Fru Lund har jeg seet eengang, Bøgh derimod sjeldnere, og William Bloch aldeles ikke uagtet han nu har været over otte Dage her¹⁰ i Byen efter at han kom hjem fra Belgien og Frankerige. Jeg føler mig temmelig eensom, dog kan jeg nu om Aftenen begynde at læse, det var ikke Tilfældet i Vinter.

Siden jeg skrev Ovenstaaende har jeg kjørt en Tour, været i »Rosenvænget« og traf Fru Drevsen i Haven, siddende i Solskinnet, omgivet af¹⁵ Fru Lind og Fru Poulsen, (Vandmandens Kone). Frøken Ørsted, som i 10 Maaneder var syg er nu næsten aldeles vel, hun har besøgt mig to Gange og senest i Dag, medens jeg var ude i Rosenvænget. Jeg er uheldig med at jeg saa tidt sidder Mutters ene og kjører jeg saa en Dag ud, kun en Times-²⁰ tid, saa komme Besøgene, saaledes forleden, Fru Koch, Elise Stampe, Fru Jøhnke, etc. — Igaar forstyrredes min gode Stemning ved et meget trist Brev fra Frøken Hallager, hun beklagede sig over at hun var blevet »tilsidesat«, at man havde faaet mig fra hende etc. — Theodor siger at De endnu bliver 14 Dage paa Ellekilde; er det saa, da glæd med Brev

Deres taknemlige ²⁵

H. C. Andersen.

[*I Margen.*] Hils Deres Mand og min Ven Jonas Collin.

746. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde Tirsdag [30/9 1873]

Kjere Andersen jeg skriver kun for at takke Dem for Deres Brev og sige Dem at vi komme til Byen en af de sidste Dage i denne Uge og at De selvfølgelig seer mig saasnart jeg har bestridt mit Huus, og kysset mit Barne-
5 barn —

Afhvad De skrev fik jeg det Indtryk at De dog har det nogenlunde godt og hvad »Mod til at gaa i Theatret angaar« saa kan det jo ogsaa komme, og har De først været der Eengang, saa vil det falde Dem let at komme der oftere. —

10 At jeg nu længes efter saameget i mit Hjem kan De vist tænke Dem, men hvormeget vi holde af Ellekilde, det kan De neppe tænke Dem, De kjen-der jo ogsaa kun Skyggesiderne ved Egnen; var De her en stille Solskins Aften og saae den gaa ned udenfor vore Vinduer, saa vilde De sige at her var henrivende deiligt. —

15 Gotlieb og Rigmor forlader os idag, saa pakker vi ind og lukker vort Huus — Noget af det som ikke bedrøver mig mindst ved Afskeden herfra, er de to Fiskerfamiliers bedrøvede Ansigter naar de følge os tilvogns; her er saa ensomt naar vi er borte og de gaar en streng og kold Tid imøde. —

Vil De hilse Fru Melchior fra mig kjere Andersen, jeg kan tænke mig
20 hvormeget De maa savne den daglige Omgang med de elskværdige hjer-telige Mennesker og det mageløse Hjem De havde paa Rolighed, men De er jo tilfreds med Deres Frøkner og De skulde have ondt ved at finde 3 hyggeligere Værelser end dem De har. Stakkels Frøken Hallager med den gode Villie og de ringe Evner! —

25 Lev vel til vi sees

Deres
Jette Collin.

747. *Til Henriette Collin.* Kjøbenhavn, Fredag-Formiddag den 3 Oct 1873.

Kjære Fru Collin!

Velkommen til Byen! jeg antager at De og Deres Mand i Dag ere komne til Byen; meget længes jeg efter at see Dem og tale med Dem. Jonas er her nok, men jeg var desværre kjørt ud, den Dag han besøgte mig. Deilig er ⁵ det at Fru Louise har det saa godt, jeg hører saa gar at den unge Frøken Datter kjører ud i egen Eqvipage. Mig har hun ikke besøgt. Jeg er ikke blevet omtalt for hende; jeg er vis paa hun endnu ikke engang har udtalt mit Navn. — Nu er det et Aar siden jeg begyndte at maatte sidde her hjemme i Nyhavn. De kan troe at det er en Prøvelse og at jeg imellem er ved ¹⁰ at bukke under for den. — Min Slimhoste vil ikke tage af, og jeg har iaar mere Besvær med at komme op ad Trapperne end i forrige Vinter. Jeg bliver strax stakaandet. — I Theatret kommer jeg ikke, jeg har ikke Mod dertil; Læse kan jeg dog nu bedre end før og det er altid Adspredelse, men selv skrive en Bog — ja, »tag hundrede Østers«, som man siger, — jeg kan ¹⁵ ikke tage uden mig selv og tvinge mig til at skrive et Brev for at faae Brev igjen eller et Besøg! — Hils Deres Mand og Børn. Hjerteligst

H. C. Andersen.

E. S.

Frøken Reimer fik jeg forleden op at besøge mig, hun kom just da jeg ²⁰ steg af Vognen.

[I Margen:] Ogsaa gamle Fru Ørsted har frivilligt besøgt mig.

748. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn den 3 Oct 1873.

Kjære Ven!

Tilgiv, at jeg, lige i det De er kommet til Byen, plager Dem. For en halv ²⁵ Timestid siden, nu i Mørkningen, da jeg efter en slem Sliimhoste sad og leed af Hjertebanken, mældte Pigen at der udenfor var »en Herre med en

¹⁴ Adspredelse] først vistnok skrevet en Adspredelse.

Dreng«, saaledes forstod jeg det og troede at det var en Reisende, som jeg da ikke gjerne vilde vise bort i hvor ilde jeg befandt mig, det var ogsaa en Reisende, men ikke med en Dreng, men med »et Brev«. Det var en nær Slægtning af min gamle Skolelærer Welhaven, i Odense, en Nordmand, 5 jeg aldrig har seet før, eller hørt om; han vilde laane 10 Rdlr men han fik dem ikke, da jeg endnu aldrig har faaet igjen Penge jeg har laant ud, se- nest mistede jeg saaledes 25 Rdlr. Manden syntes mig ikke saae ud til at affærdige med 1 Rdlr, blev jeg noget befippet, det var mig i mit Befindende ikke mueligt at indlade mig [i] en Samtale med ham og jeg sagde da at i min 10 Sygdom havde jeg overladt alle mine Sager til Etatsraad Collin, og ham maatte han tale med, da jeg slet ikke havde Kræfter til det og ikke saaledes kunde indlade mig paa at laane Penge, ud til en Mand jeg slet ikke kjendte eller vidste Besked om. Nu kommer han vist til Dem, jeg vilde ikke gjerne affærdige ham uden videre før jeg vidste om hans Slægtskab med Digteren 15 Velhaven, dernæst om under hvilke Forhold han er her nede. 10 Rdlr kan jeg nok laane ham, naar jeg har Vished om at faae dem igjen, men forære dem bort har jeg tilvisse ikke Raad til*). Jeg er skuffet saa tidt, oftere end De troer. De sagde engang jeg maatte i et saadan Tvivlens Øieblik sende Vedkommende til Dem. Vil De see paa Manden og høre 20 ham. Vær rigtig venlig og mild mod den Stakkel men mere end een eller to Rdlr kan jeg ikke give og det kun naar De synes her bør jeg det. Lev vel!

Deres hengivne

H. C. Andersen.

[I *Margen* udfor L. 17:] *) altsaa faaer han dem ikke.

7 Manden] først skrevet og Manden. Konstruktionen har da vel opr. været tænkt saaledes: Da jeg endnu aldrig har faaet igjen ... og (da) Manden syntes mig ..., blev jeg noget befippet. 17 for-
 ære] understreget med 2 Streger. 21 give] understreget med 2 Streger. 24 ikke] understreget med 2 Streger.

749. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn den 18 Oct: 1873.

Kjære Ven!

Vil De læse mit Brev til Hr Gregoire, det vil sætte Dem ind i Situationen. Idag var Edgar Collin hos mig, de to franske Sedler, ere ikke sendte ved ham eller ved Watt; jeg finder det meget formløst saaledes at give mig ⁵ disse skrevne Papirer til Underskrift. Edgar sagde mig at jeg godt kunde skrive Dansk til Gregoire, vil De nu sige mig om min Skrivelse er tydelig, korrekt og venskabelig.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

750. *Fra E. Collin.*

10

Jeg finder Brevet til Gregoire baade forsigtigt og høfligt, saa at De godt kan lade det gaae af som det er.

Det var da en underlig Idee at sende Dem de to Sedler til Underskrift uden at Nogen melder sig.

Jeg har meget travlt. Forresten glædede det mig at see, at Deres Haand- ¹⁵ skrift har vundet sin gamle Sikkerhed tilbage.

18/10 73

Deres

E. Collin.

751. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn. Fru Collins Fødselsdag [22/10] 1873.

Kjære Fru Collin!

20

Glæde og Velsignelse over Dem og Deres i det nye Aar som ruller op. Jeg sender Dem her Calenderen til det, at den er paa Engelsk ligger i at den har saa mange brogede Billeder at den kan gjælde for en Bouquet. Blomster visne, men disse kunne længere ligge paa Bordet og minde om Festdagen og

Deres taknemlige ²⁵

H. C. Andersen.

752. *Til E. Collin.*Kjøbenhavn den 1^{ste} Nov 1873.

Kjære Ven!

Nu er det tretten Maaneder siden jeg blev syg; man siger nok at jeg nu har det bedre! jeg troer det ikke. Meer og meer klares det for mig at jeg
 5 ikke kommer mig, men hvor længe jeg skal holde ud her, ja det veed kun Gud. Jeg føler mig saa forfærdelig alene og mine Tanker blive mere og mere sygelige. Kom snart til mig[.] De er Een af de faae Venner som jeg op-
 lives ved, enten jeg taler sygt eller sundt. I de sidste Dage har jeg ret været
 lidende, jeg har ikke Lyst til at komme ud, ikke Lyst til nogen Virksom-
 10 hed, jeg gad sove og saaledes gaae nu Timer og Dage. Det er urimeligt at jeg saaledes klynker og klager. Tilgiv

Deres syge Ven

H. C. Andersen.

E. S.

Deres Kone har jeg ikke seet i mange Dage. Viggo ligger jo? Hvorledes
 15 lider og lever han?

753. *Til Henriette Collin.*Kjøbenhavn den 2^{den} November 1873.

Kjære Fru Collin!

Hele den forgangne Uge har jeg længtes efter at see Dem; i de sidste Dage var jeg vis paa, især da jeg havde talt derom til Deres Svoger Dr Th:
 20 Collin, at De vist nok kom. Det var ikke blot det at see Dem, men jeg vilde saa gjerne tale med Dem om at faae en nyttig, lille Ting, jeg kunde for-
 ære Deres Mand den anden November; nu er Dagen kommen men ikke Fru Collin; Øxe og Sligt, til Brug paa Ellekilde har jeg tidligere bragt,
 men hvad kan jeg bringe iaar, skriv mig et Par Ord til herom, thi jeg vilde
 25 gjerne imorgen naar vi sees medbringe den! Vil De nu foreløbig lykønske ham, takke ham for hvad han har været for mig i Aarene som gik og vist nok vil være i Aarene vi endnu her have tilbage. Det var kjærligt og tro-
 fast at [han] kom til mig iaftes og livede mit tunge Humeur op. Seer jeg

ikke i Dag Theodor, da øns ogsaa ham til Lykke paa hans Festdag. Hils den kjære, stakkels Viggo, som jo er saa lidende,

Deres taknemlig hengivne

H. C. Andersen.

754. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn, Mandag aften den 3 Nov 1873. 5

Kjære Ven!

hvor jeg dog i den sidste Tid plager Dem! bær over med mig. Igjen har jeg tilbragt en febril Aften i det jeg ikke før nu, efter Klokken 10, har fundet et Papir jeg søgte efter, nemlig det der omsluttede de 25 Rdlr De var saa venlig at besørge for mig til Etatsraad Suhr, sendt som Bidrag til Ør- 10 steds Monument. Iaften læser jeg i den Berlingske Tidende, de forskjellige indkomne Summer og mellem disse de 25 Rdlr fra S. T., men i Avisen er et andet Mærke, der staaer S. F. Jeg saa strax at det ikke var det rette men kunde ikke finde det originale Papir De havde givet mig med tilføjet 15 Quitering. Først nu med Sengetid fandt jeg det og har da endelig Ro! Skal ikke Vedkommende gjøres opmærksom paa Feilskriften eller Trykfeilen at den kan rettes i Avisen. Tag Dem venlig deraf; jeg taaler ikke i denne Tid mange nerveuse Bevægelser. De bærer jo over med Deres syge Ven

H. C. Andersen.

755. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 6 November 1873. 20

Kjære Fru Collin!

Det er saa længe siden jeg saa Dem; kommer De ikke snart op til mig; jeg har det igjen i de sidste Dage med tungt Humeur. Phantasien har ikke Kræfter til at reise en digterisk Bygning, men nok til at ødelægge mig. Hils Deres Mand og Børn.

Deres taknemlig hengivne 25

H. C. Andersen.

756. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn den 13 Nov: 1873.

Kjære Ven!

Iaftes stod da i den berlingske Tidende om nye Bidrag til Mindesmærket for H. C. Ørsted, men der stod ikke noget Ord til Rettelse af den Skrive-
5 eller Trykfeil der var indløbet med Hensyn til Mærket fra Giveren af de 25 Rdlr jeg oversendte. Jeg kan ikke forstaae denne Glemsomhed, eller Mangel paa Opmærksomhed. — Det kan ikke hjælpe at man i Dag eller imorgen lader det, for sig, indrykke, som Trykfeil, det oversees, nu maa der ventes der med til der kommer en tredie Bekjendtgjørelse om ind-
10 komne Bidrag til Monumentet.

De maa tilgive mig al den Uleilighed jeg forvolder Dem! — Jonas er vel nu indtruffet? Jeg længes efter at see ham, ligesom ogsaa at høre gode Efterretninger om Viggos Befindende. Jeg var igaar særdeles lidende af Gigt, kunde kun med stor Besvær røre Lemmerne; efter en daarlig Nat
15 har jeg det dog nu i Dag bedre.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

757. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 16 Nov 1873.

Kjære Ven!

Efter Klasselotteriets Trækningsliste igaar, har jeg endeligt engang
20 vundet paa mit Nummer 41214. Jeg vil da troe at jeg har det Nummer endnu, eftersom jeg ikke har hørt tidligere om nogen Forandring. Det vil ellers være en flau Skuffelse. — Vil De imorgen, naar De taler med Hr Boye, erfare hvorledes det forholder sig. Er jeg virkelig blevet 500 Rdlr rigere, da ønsker jeg den vundne Sum sat i Sparekassen og at erfare hvil-
25 ket Nummer jeg erholder paa den nye Seddel, som indløses til mig; selv skal jeg bringe Hr Boye min hjertelige Tak for hans Uleilighed.

Imidlertid er jeg ikke rask! igaar virkede det kolde Veir saaledes paa

25 Nummer] først skrevet nyt Nummer.

mit Aandedræt at jeg strax maatte opgive min Spadseretour, og kom aldeles nerveus hjem. Hvorledes skal det gaae naar Vinteren ret tager fat? Hils Deres Kone og Børn. Lad mig høre hvorledes det gaaer Viggo.

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen. 5

758. *Fra E. Collin.*

Det er ganske rigtigt, at De har vundet de 500 R. paa No. 41214.

Boye hæver Pengene, men dette kan ikke skee strax med større Summer. Naar jeg har faaet dem, skal jeg sætte dem i Sparekassen og underrette Dem derom.

Deres 10

Sparekassen 17/11 73

E. C.

759. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 18 Nov 1873.

Kjære Fru Collin!

I Dag skal jeg vel møde med Kjole, hvidt Halsklæde og Tænder? Forøvrigt har jeg det ikke ganske godt, det knuger mig i Brystet og i Rygen. Gid at jeg var i Syden og kunde have et Par af mine gode Venner med. Lev vel!

H. C. Andersen.

760. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 27 Nov: 1873.

Kjære Ven!

De bliver vred paa mig, De svarer mig ærgerlig, jeg veed det og dog maa jeg skrive. Mit Hoved er saa tungt, mit Hjerte slaaer saa sygt, jeg har det ikke godt, jeg veed at jeg ikke mere bliver rask, hvor længe skal jeg dog holde denne arbejdsløse Tid ud! men det var ikke herom jeg vilde skrive! — Iaftes stod i den berlingske Tidende den fjerde Bekjendtgjørelse om de indkomne Bidrag til Mindesmærket for H. C. Ørsted, og der stod tilføiet:

»I sidste Bekjendtgjørelse var anført Hr: Hellerung i Hamborg 50 Rdlr istedet for de Herr Hellerung & Hamborg 50 Rdlr.«

Da jeg saaledes seer at man retter Skrive- eller Trykfeil, kan jeg ikke forstaae at man ikke viser mig samme simple Opmærksomhed. De, kjære Ven, er kjed af hele Sagen, men maaskee at Jonas kan bringe det i Orden, saa at der ved næste Bekjendtgjørelse fra Etatsraad Suhr maa blive tilføjet: »I vor første Bekjendtgjørelse var anført: »ved H. C. Andersen tilsendt fra S. F. 25 Rdlr«, istedet for: »ved H. C. Andersen tilsendt fra S. T. 25 Rdlr«.

Det Hele er vel for de Fleste en Smaating, men i et offentligt Regnskab, maa hver Tryk- eller Skrivefeil rettes.

10 Jeg længes meget efter at see Dem, Deres Kone eller Jonas; i Dag gaaer jeg neppe ud, uagtet Melchiors vente mig, men jeg hører slet ikke hjemme i en større Kreds, jeg er dog til Besvær hvor jeg kommer, om man endogsaa mene[r] mig det nok saa godt. Gid at jeg i Dag maatte see Theodor eller Hornemann at jeg kan høre om hvad det er som knuger mig saaledes i
15 Hjertet; jeg har en saadan Angst og Træthed. Lev vel!

Deres hengivne

H. C. Andersen.

761. *Fra E. Collin (med et Brev fra S. W. Isberg til E. Collin).*

Hr. Etatsraad

Gltorv 27 Nov 1873

20 Etatsraad Suhr, der i længere Tid ved Sygdom har været tilbageholdt paa Petersgaard, og først i disse Dage, ikke endnu ganske restitueret, er kommet tilbage til Sølyst, har anmodet mig at underrette Hr Etatsraaden om, at Deres første Reklamatjon paa Etatsraad Andersens Vegne straks blev taget til Følge, navnlig ved at der, ganske overensstemmende med
25 Deres Ønske, indsendtes en Bekendgørelse til Fædrelandet, hvori stod S. T. istedetfor det formedelst utydelig Haandskrift læste S. F. ; fremdeles at den paany ønskede Bekendgørelse, saafremt Hr Etatsraaden efter oven anførte Oplysning ej skulde finde samme overflødig, skal blive vedføjet

den næste forefaldende Indrykkelse, for hvis gratis Optagelse Comiteen har Redatjonernes Velvillie for Sagen at takke. Deres ærbødige
S. W. Isberg.

Da her altsaa ikke foreligger nogen Modvillie, men kun en anden Anskuelse om hvad der var tilstrækkeligt til at opfylde Deres Begjæring, vil jeg foreslaae Dem selv at skrive et Par Ord til Etatsraad Suhr om hvorledes De ønsker Sagen behandlet. Det har jo forresten ingen Hast, da der neppe saasnart igjen kommer en Annonce; vi kunne vel altsaa tale derom.
30 Novbr. 1873.

Deres
E. Collin. 10

762. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 12 December 1873.

Kjære Ven!

Dersom De har omvexlet i rede Penge de tre Creditbeviser, hvert paa 100 Rdlr, vær da saa venlig, for Exempel ved Jonas, at tilsende mig Pengene iaften, idet jeg ikke har uden nogle faae Rigsdaler, og disse kunne gaae i Dag eller i Morgen.

Deres meget hengivne
H. C. Andersen.

E. S.

Siig mig Hr Carl Boyes Titel, jeg vilde skrive ham til.

763. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn den 14 Dec: 1873. 20

Kjære Ven!

Kan De, da kom iaften, efter Kl 7, et Øieblik til mig, jeg er stærkt afficeret over et Brev jeg i Eftermiddag har faaet fra en ny fransk Oversætter af mine Eventyr, han siger at jeg for noget over 6 Aar (1867) tillod ham at oversætte et Par Stykker og at det iaar kommer i Modstrid med den Ud- gave Hr Grégoire nu anmelder. — Jeg har ikke bundet mig til nogen af

disse Herrer, og hvad den nye Oversætter angaaer husker jeg nok at han viiste mig i Manuskript »Guldskat« og jeg sagde at jeg ikke havde imod at han i Oversættelse udgav et Par af Eventyrene, men de ere ikke udkomne og nu først paa syvende Aar kommer han til mig med Mindelse herom; 5 jeg bliver aldeles syg ved alt det Skriveri om disse franske Oversættelser.

Vil De ikke nok klare lidt op for mig naar vi tale sammen, og derfor tale vi ret snart,

Deres taknemlige

H. C. Andersen.

764. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn 15 December 1873.

10 Kjære Fru Collin!

Siden i Tirsdags har jeg ikke seet Dem; hele Ugen har jeg ikke hørt fra Dem; jeg veed saaledes ikke om De vil see mig til Middag idag eller imorgen; det har altid, i den senere Tid, været om Tirsdagen De seer Deres Venner og jeg kommer derfor, om De vil, imorgen og bliver hjemme i Dag, 15 jeg har i den Anledning sagt Frøken Ballin Beskeed at hun skal sørge for mig. Jeg har det kun daarligt; i Dag, som igaar; mit tunge Humeur, er endnu værre end Gigten, som knuger mig i alle Lemmer. Jeg seer ingen Fremgang, ingen Fremtid, er det saaledes at Alderdommen kommer, da er den jo forfærdelig.

20 Siig mig en lille Ting der fra mig kan hænges paa Juletræet til lille Gerd, jeg skylder hende det for det venlige Smil hun gav mig i Tirsdags, vort første Møde. Jonas har jeg længe ikke seet; Deres Mand synes at være den meest Trofaste af Familien.

Deres iøvrigt taknemlige

H. C. Andersen.

25 765. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn 16 December 1873.

Kjære Fru Collin!

Tak for Deres venlige Besvarelse af mit Brev igaar; jeg glædede mig ret til at komme til Dem og Deres i Dag; men Veiret er saa raat og stormfuldt,

Grosserer Melchior som i dette Øieblik var her raadede mig aldeles til at blive i min Stue, ikke tage ud og da jeg gaaer i Skræk for at paadrage mig Forkjølelse og aldeles Tilbagefald i mit, som man siger, bedre Befindende, maa jeg opgive i Dag at see og tale med Dem. Den kjære Jonas, som jo er vant til Storm og Slud fra Vesterhavet, glæder mig maaskee med et lille, 5 tidligt Aftenbesøg, jeg længes efter at see ham, han vil sige mig hvorledes De har det, og tillige hvorledes det staaer til i Rosenvænget og Tulipan-gaden! — Naar vil De nu see mig til Middag, det bliver vel ikke før næste Mandag? Lev hjerteligt vel!

Deres hengivne

H. C. Andersen. 10

766. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn 17 December 1873.

Kjære Fru Collin!

De tillader altsaa at jeg indfinder mig til Middag i Dag (Onsdag); jeg kommer lidt før 4.

Deres hengivne

H. C. Andersen. 15

767. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn 19 December 1873.

Kjære Fru Collin.

Lad mig dog endeligt vide hvorledes det staaer til paa »Ellekilde«, og hvilke Efterretninger Jonas bragte hjem der fra.

Den stakkels Student Oksen, som i Dag skulde op til Embedsexamen 20 er ikke kommet der, men ud paa Hospitalet hvor han ligger af gastrisk Feber. Student Weber er der imod gaaet op til Examen.

Vil De levere Deres Mand medfølgende Slutnings Hefte af Eventyr og Historie[r] med Pedersens Tegninger. Jeg vil haabe at De befinder Dem i god Bedring.

Deres hengivne

H. C. Andersen. 25

768. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn 23 December 1873.

Kjære Fru Collin!

De har slet ikke ladet høre fra Dem siden jeg skrev; jeg veed ikke om
 Devil see mig i Dag? Men nu kommer jeg, saa kan De have det saa godt!;
 5 imorgen, Juleaften har jeg besluttet at blive hjemme. Det bliver en stille
 Aften, uden Juletræ uden Jule-Besøg — ja vilde min Musa nu efter Aar
 [og] Dag overraske mig med Besøg det var en Overraskelse! men hun kom-
 mer ikke. I Dag har jeg, efter tre Dages Stillesiddende inden fire Vægge,
 været ude og blevet blæst igjennem, saa jeg knap kunde staae paa mine
 10 Been. Gigten fryder sig der ved den har faaet god Næring. Maven føler sig
 fornærmet, den tænker vist paa »Strike«. I Haab om at finde Dem og Deres
 nogenlunde vel, som Tiden tillader det, indfinder jeg mig i Dag før fire
 og i Frakke.

Deres taknemlige

H. C. Andersen.

15 769. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 27 December 1873.

Kjære Ven!

De sagde mig forleden Dag at De havde faaet de tre Credit-Beviser om-
 byttet i rede Penge, Halvdelen har De allerede været saa venlig forud at
 give mig, men nu trænger jeg til Resten, de andre 150, der ville gaae til at
 20 betale Maanedes Leie, Læge-Honorar til mine to gode Læger, samt til an-
 dre Nytaars Honorarer. Jeg veed ikke om De og Deres Kone ville see mig
 til Middag paa Mandag eller Tirsdag, bliver det Mandag, da behøves
 ikke Pengene at sendes mig, jeg kan da modtage disse i Deres Hjem, bliver
 det Tirsdag, maaskee da at Jonas tidligere bringer mig samme. Er Deres
 25 Tid ikke for meget optaget, jeg veed ikke hvorlænge Deres Termin Forret-
 ninger varer, da vilde jeg bede Dem opgive mig, til min Trøst og Husva-
 lelse for det kommende Aar, saaledes som De tidligere har gjort, hvor stor

7 [og] Dag] *maaske dog.*

min Formue i det Hele er ved dette Aars Udgang. — Hils paa det bedste Deres Børn i Tulipan-Gaden; det var mig en glad Overraskelse Juledag at see dem oppe hos mig med lille Gerd, hun bragte mig en Alpeblomst, hun er jo selv en saadan, født i Høiden, et Par Etager over Volden. Hils hos Linds og i Rosenvænget.

Deres meget hengivne 5
H. C. Andersen.

1874

770. *Fra E. Collin.*

Jeg har med Opmærksomhed gjennemlæst det franske Uddrag af Deres »Levnet«; det har tiltalt mig som røbende et godt Blik for det Characteristiske. Men der ere nogle Spring i Udviklingshistorien. Eet Sted forekommer mig ganske paafaldende, nemlig pag. xxvi hvor jeg har sat et lille Blyants x. Jeg har ikke sammenlignet det med Originalen; men her er vist et godt Stykke sprunget over.

Men det er ialfald en smuk Nytaarsgave fra Frankrig. Det er dog et mærkeligt Folk. Saa kort efter at Landet er vædet med dets Blod, myldre
10 Literaturens Blomster frem frodigt som tidligere. Deres
1 Jan. 1874. E. Collin.

771. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 19 Jan 1874.

Kjære Fru Collin!

Tak for den venlige Indbydelse til paa Onsdag Middag og at jeg da skal
15 samles med vor velsignede kjære Fru Ingeborg Drevsen. Om Gud giver mig Sundhed og Kræfter kommer jeg. Hverken Dem, Deres Mand eller Jonas har jeg i lang Tid seet. Kronprindsen glædede mig med Besøg før sin Afreise, han var hos mig i Fredags, saa hjertensgod, deeltagende, og lige frem. I Frankerige er hele Oplaget af mine ved Gregoire oversatte
20 Eventyr allerede udsolgte og vel omtalt af hele den franske Presse. Den unge Boghandler Bentley i London har sendt mig et smukt udstyret Exemplar af the life of Thorvaldsen, hvori jeg er smukt omtalt. Fra Bøgh fik jeg i gaar et høist interessant Brev. Han fortæler at Munkene i Rom nu gaae i civile Klæder og at Kückler, der ikke vilde lægge sin Munkedragt blev

forleden af Gadedrenge kastet Smuds og Stene paa. Saa vidt er det nu kommet med Munkevæsenet i Rom! Seer jeg snart Dem, Deres Mand eller Jonas? Jeg sidder stadigt inde da Veiret med Regn og Blæst seer mig noget lumskeligt ud. Hils Viggo og Fru Louise, ligesaa den lille Gerd. Lev nu hjertelig vel.

Deres meget hengivne 5
H. C. Andersen.

772. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Jeg traf Dem ikke iaften. Foruden at besøge Dem, hvilket jeg saalænge ikke har havt Leilighed til, vilde jeg meddele Dem Følgende. Efter Anmodning mødte jeg med Flere idag ved Vestervold 10 hos Justitsraad Bang for at aftale, hvorledes man paa passende Maade kunde vise Hartmann en Opmærksomhed i Anledning af hans Jubilæum d. 22^{de} Maii d. A. — Aftalen blev, at han skal males i stor Format (Knæstykke). Indbydelsen vil udgaae fra de Mødende, som foruden Bang og mig, vare Gade, C. Helsted, Paulli, Bournonville og W. Smidt. 15

Ønsker De at være med blandt Indbyderne eller vil De helst være fri? Svar mig herpaa, helst strax.

Deres
E. Collin.

d. 8 Febr. 1874.



773. *Til Henriette Collin.* Kjøbenhavn den 7 Marts
Kjære Fru Collin 1874. 20

Jeg kommer dog!, jeg kommer i Brev-Form! og uagtet der, som De siger, er saa megen Træk i Spisestuen, maa jeg dog forøge samme ved et smukt Træk af mig. Professor Hornemann var hos mig i Dag og sagde at jeg godt kunde tage 25 ud, godt faae Plads hos Dem og det en god Plads ved Bordet lige ud mod Gabet til Kjøk-

kenet; han vilde overtale mig til at overraske Dem, Frøken Ballin sagde det samme: det vilde være saa fornøielig for Dem at see mig træde ind af Døren. Men jeg var standhaftig som Tinsoldaten! jeg bliver hjemme ved min Klister-Potte og mit Skjermbrædt; men Jeg græder Tin naar jeg
 5 tænker at De har samlet alle mine kjæreste Venner og at Fru Drevsen er med. Læge og Pleierske have villet rokke min Standhaftighed, dog jeg bliver hjemme! Det er et stort Træk af mig og maa derfor strax sættes paa Papiret. Jeg faaer nok Spisesæddelen og Meddelelsen om Festen, helst ønsker jeg at De selv er Overbringer[.] Hils nu alle gode Mennesker, de
 10 som vilde see mig og de som ikke ville see mig!

Deres gamle Ven som i Dag ikke er med til Gilde

H. C. A.

774. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 17 April 1874.

Kjære Ven!

15 For en Timestid siden modtog jeg et Telegram fra Storhertugen af Weimar, hvem jeg siden Krigen mod Danmark ikke har staaet i Brev-Forbindelse med. Han ønsker at vide om mit Befindende. Det er saa uendeligt smukt og deeltagende at han er den der først bryder Tausheden. Jeg vil derfor een af de første Dage skrive ham til; men anseer De ikke at det er
 20 rigtigst at jeg i Dag strax giver følgende Telegram, som jeg beder Dem gjengive eller forbedre paa Tydsk.

»Dybt rørt og taknemlig bringer jeg Deres Kongelige Høihed min Tak for Telegrammet. Halvandet Aar har jeg været lidende, men er nu i Bedring. Udførlig Brev tillader jeg mig snarest at afsende

25 i Taknemlighed og allerdybeste Ærbødighed

H. C. Andersen.

Hans Kongelige Høihed Storhertugen af Sachsen-Weimar.

2 det vilde] først skrevet at det vilde. 4 men] senere tilføjet. 16 har] først skrevet havde. 23 men] Ms. har mer.

Naar De har Oversættelsen vil De da strax sende mig den tillige med Telegrammet fra Storhertugen; helst saae jeg at Jonas bragte mig den, om han er hjemme i Dag. Siig til Theodor at jeg igaar og i Dag har været daarlig, denne Gang er det Maven. Deres meget hengivne

H. C. Andersen. 5

775. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn 27 April 1874.

Kjære Fru Collin!

De pleier at være saa elskværdig at underrette mig om det er Mandag eller Tirsdag i Ugen De vil see mig til Middag, men endnu i Dag har jeg intet hørt; det er vel altsaa imorgen jeg er velkommen? Jonas er jo nok 10 saa venlig at afhente mig tilfods. Deres meget hengivne

H. C. Andersen.

776. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 4 Mai 1874.

Kjære Fru Collin!

Da jeg ikke har seet Dem og ikke hørt fra Dem, antager jeg at det er 15 imorgen, De er saa venlig at ville see mig til Middag.

Jeg troer at have aftalt med Jonas at vi gik sammen hen at høre Iphigenia i Tauris naar den blev givet, det er iaften, men da min unge Ven ikke har viist sig, har han vist glemt at tage Billet, og nu faaer han neppe nogen, mindst een i Nærheden af min Plads. Nu har jeg derfor bedet Dr 20 Theodor Collin om at skaffe ham een, selv til forhøiet Priis, næste Gang Operaen gives, beed ham sige mig om han da kan gaae — Hjertelige Hilsener!

Deres hengivne

H. C. Andersen.

E. S

25

De ruiske Fortællinger De laante mig, var ikke Bog for mig, mere her om naar vi sees.

777. *Til Henriette Collin.*

Holsteinborg den 24 Mai 1874.

Kjære Fru Collin!

De, Deres Mand og Svoger ere nu i Hellebek; har Solskin og en iiskold
 voldsom Blæst, en saadan har i det mindste jeg, ja det var en heel Storm
 5 igaar da jeg naaede Holsteinborg. Dagen før min Afreise, Hartmanns
 Festdag, kom Fru Melchior med sin Vogn og overtalte mig til at kjøre hen
 til Hartmann, jeg blev der i Porten, da det var mig besværligt at komme
 op ad Trapperne og jeg lider i de sidste Dage af Svindel, han og hans Kone
 kom da ned til mig og vi fik da hinanden seet og talt med. Det har jo været
 10 en ganske ualmindelig storartet Fest for ham den Dag. Igaar morges var
 jeg oppe før sex, Candidat Oksen fulgte mig til Jernbanen og paa den til
 Sorø, hvorfra han da vendte hjem med Aftentoget. I Banevognen kom
 tillige Ulrich Adolph Holstein og Grev Lerche, han havde været i Byen
 for at overvære Hartmanns Fest. Han sagde mig at min Sang havde ret
 15 gjort Lykke, Bladene jeg kjøbte mældte at den var blevet optaget med stor-
 mende Jubel og at Hilsen var, gennem Holst, sendt mig fra hele Forsam-
 lingen. Med Ulrich-Adolph kjørte jeg nu fra Sorø til Holsteinborg hvor
 jeg fik den afdøde gamle Grevindes to Værelser paa Solsiden i Stuen ud
 til Haven. Den ene Stue var pyntet med Blomster og friske Bøgegrene og
 20 Modtagelsen saa inderlig hjertelig. Excellensen kom først fra Kjøbenhavn
 herud ved Midnat, han besøgte mig imorges og bragte mig en Hilsen fra
 H. M. Kongen, hvem han havde sagt at jeg nu var paa Holsteinborg. I
 Dag er jeg en Deel træt, svag i Benene og svindel, men jeg haaber Luften
 skal styrke mig. Før jeg imidlertid tog hjemme fra, havde jeg i mig selv en
 25 lille Ærgrelse, eller rettere jeg reiste utilfreds bort fra Frøken Ballin. De
 veed at jeg hver Maaned betaler for de tre Værelser, Opvartning etc., 40
 Rdlr, som jeg synes er Meget, jeg betaler jo aparte for alt Andet jeg faaer,
 men nu er jeg eengang gaaet ind derpaa og befinder mig jo vel hos de
 gamle Damer. Nu jeg reiste, betalte jeg for Maaneden Juni, som kommer,
 30 40 Rdlr, men da siger Frøkenen mig at Alt var saa dyrt at jeg maatte for

hver Maaned betale fem Rdlr mere end de 40, det er altsaa aarlig 60 Rdlr mere end de tidlige[re] 480. Det var mig ikke behageligt og særligt støtte det mig at Paalægget kom netop i det jeg reiste paa Landet og hvor Leiligheden staaer ledig i meer end een Maaned og man slet ikke har Uleilighed med mig, sparer Lagner og Haandklæder etc. — Jeg betalte imid- 5 lertid de 5 Rdlr, og maa vel vedblive der med vil jeg blive boende. Jeg gad vide hvad De og hvad Deres Mand siger om denne høie Betaling. Frøken Bartholin som indtraf til Holsteinborg med Excellensen, fortalte mig at hun havde kjørt til Sorø med de unge Nygifte, Harald Drevsen og Ingeborg Lind, de saae meget lykkelige ud og Ingeborg sendte mig en Hilsen. 10 De have imidlertid vist nok døiet en Deel paa Søen i Nat thi det var et stormende Veir. Gid jeg snart maae høre Godt fra Ellekilde. Hils Deres Mand, hans Brødre Gottlieb og Theodor, ligesom ogsaa Jonas. Jeg saae ham slet ikke før min Afreise. Breve til Holsteinborg gaae over Nestved.

Deres hjerteligt hengivne 15
H. C. Andersen.

Breve til Holsteinborg gaae over Skjelskør.

778. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde 28 Mai [1874]

Det er rart at vide Dem kjere Andersen i saa gode, — ikke at tale om smukke rige og kjerlige Hænder, som de paa Holsteinborg, og bliver De 20 end ikke rask — thi hvem af os bliver det — saa tvivler jeg dog ikke om at De vil finde Dem langt bedre der, end i Nyhavn — og jeg glæder mig til at høre min Mening bekræftet i Deres næste Brev. —

Vi ere Alle enige i at finde at De nu boer dyrt og ligesaa enige i at finde Øieblikket til Paalæg daarligt valgt, men den naturlige Forklaring ligger 25 jo temlig nær da Frøknerne, alt som Priserne paa Alt hvad de skulle spise og drikke ere i bestandig Stigen, nødes til at forhøie deres egne Priser — men de burde dog have væntet til De atter var hjemme og dersom de no-

gensinde berører dette for mig vil jeg uforbeholdent sige dem min Mening. —

Jonas beder mig sige Dem, at han havde glemt Deres Tilbøielighed for at være saa gyselig tidlig paa Jernbanen og kom derfor ned til Dem lidt
 5 efter at De var kjørt — hvad Frøken Ballin vilde skrive til Dem — han er nu herude og deler sin Tid og sine Kræfter mellem naturhistoriske Arbejder og tilfældigt Schau ved Stranden — om 8^{te} Dage tager han og Peter Müller til Lund hvor der er Promotion, og lidt senere skal han paa 4 a 5 Uger til Limfjorden.

10 Gotlieb tog ud med os og bliver hele Somren hos os, han sover hos vor Gjenbo Fisker Peter Svendsen da vi ikke kan give ham stadigt Nattelogis — og er saa om Dagen hos os. —

Theodor maa vente i Byen til det gamle Theater har sagt sit sidste Ord, og for bestandig lukket sine trætte Øine. Viggo og Louise med Underbar-
 15 net Gerd samt Pige, komme forhaabentlig i Slutningen af denne Maaned og blive 3 Uger som er Viggos længste Ferie. —

Som Alle Egoister taler jeg uafdelig om os selv kjere Andersen, men hvad skal jeg tale om paa et Sted som Ellekilde der ligger langt nord for al
 20 Menneske Færd og hvor vi kun leve for vore haabefulde Kirsebærtrær, mindre haabefulde Ærter og aldeles mislykkede Jordbær. — Det er et farligt Liv, og man maa passe godt paa sig selv, for ikke at forfalde, om ikke just til Drik, saa til andre Svagheder. — Hvad Climatet angaar saa vil jeg ikke skjule for Dem at det er noget vel friskt — men hidtil befinde vi os Alle vel derved, og har meget at tage vare i Haven, saa mærkes Kulden
 25 ikke. —

Om Familien Collin i sin Heelhed veed jeg kun at Alt er ved det gamle og ret vel — Om stort Nyt fortæller jo Aviserne og almindelig Nyt naar ikke ud til os før det er Gammelt. —

Lev vel kjere Andersen — hele Huset hilser Dem — Deres

Jette Collin.

779. *Til Henriette Collin.*

Holsteinborg 5 Juni 1874.

Kjære Fru Collin!

Tak for Deres hjertelige Brev; jeg længtes da saa meget efter at høre fra Dem og det gjør jeg da ogsaa nu, da flere Dage ere hengaaede siden jeg hørte fra Ellekilde. Der savner De vel ogsaa Regn, saa det nok seer daarlignende ud med Hensyn til Jordbærrene. Skoven ved Holsteinborg er imidlertid saa pragtfuld grøn; her er en Duft af Seriner og blomstrende Æbletræer. Luften er deilig varm og jeg spadserer daglig, og det alene, den store Have rundt, men bliver jo træt, maa søge Hvile paa hver Bænk, dog Luften styrker mig kan jeg fornemme; hvad der nu meest plager mig er det Tryk som ideligt vender tilbage i Hjertekulen og især om Natten er aldeles knugende og kommer øieblikkelig naar jeg hviler mig paa venstre Side; Søvnens er ogsaa meget urolig, forøvrigt spiser jeg godt, bliver pleiet med den største Opmærksomhed. Grevinden er saa mageløs god mod mig, jeg føler allerede Veemod ved at tænke paa igjen at tage her fra. Paa Lørdag bliver det 14 Dage siden jeg kom, det var den Tid jeg havde bestemt til Opholdet her, men jeg bliver rimeligviis endnu hele næste Uge her og reiser da til Bregentved, hvor jeg ikke har været i hele 20 Aar og saaledes ikke kjender den nuværende grevelige Families Leven paa Landet. Jeg har skrevet en Mængde Breve og faaet en Deel igjen, men, hvor underligt, fra Hartmann har jeg endnu ikke hørt et Ord uagtet han lovede at skrive meget snart*). Det var mig en ganske veemodig Stemning at tænke paa, nu er det den sidste Aften der spilles paa det gamle Theater og at vide, i Dag falder Bjælker og Gruus. Jeg syntes godt om Mariagers Digt herom i Berlings tidende. De maa endeligt hilse paa det hjerteligste Deres Mand og hans Broder, som jo er Gjest paa Ellekilde. Louise med sin Gjerd er vel ogsaa derude og snart kommer Viggo; gid at det ret maa blive fornøielige Dage for dem Alle sammen. Mig glæder De vel med Brev før jeg forlader Holsteinborg. De husker at Brevene gaae over Skjelskør. Grevinde Hol-

7 pragtfuld] først vistnok skrevet deilig. 9 dog] først skrevet men. 14 god] først skrevet og god.

stein er enig med Dem at jeg hos Frøknerne Ballin boer dyrt og at det var et høist uheldigt Øieblik der valgtes til at forlange Paalæg, i det jeg for længere Tid i Sommeren fløi ud paa Landet og hun altsaa sparede en heel Deel der hører til min Opvartning. Naar De, kjære Fru Collin, tilføier at

5 spise og drikke nu ogsaa er blevet dyrere for Frøken Ballin, da har dette aldeles Intet at gjøre med de 45 Rdlr om Maaneden; jeg betaler ugentlig for hvad jeg fortærer og efter gammel Regning, betaler jeg rigeligt i den nye Tid. Det Hele har ærgret mig og kommer altid tilbage i min Tanke. Jeg har ikke længer den Tillid, den Hengivelse som før til Bestyrelsen i

10 mit kjøbenhavnske Hjem, hvor jeg saa gjerne blev i Fred og Ro, de Aar Gud indnu forunde[r] mig at leve, men der er kommen en Uro over mig, en Lytten efter at jeg maa kunde faae det ligesaa godt under billigere Forhold. Jeg gider ikke sige det til Frøken Ballin, jeg vil ikke see sure Ansigter, ikke høre Forklaringer, som jo altid kunne leveres. Helst lade det blive

15 som det er. Men jeg ærgrer mig og ønsker at jeg var blevet fritaget her for. Frøknerne Ballin ere jo omhyggelige og opmærksomme, dog — — man kan ogsaa betale Guld for dyrt! Hvad siger Deres Mand? — Jonas fik jeg ikke at see før Afreisen, hils ham, ligesom Dr. Theodor. Ham havde jeg gjerne skrevet til i disse Dage, men jeg vidste ikke om han var i Byen eller

20 paa Landet. Dr Horneman sendte mig igaar et hjerteligt kjært Brev. Han holder inderligt af Dem og Deres Mand, det han smukt udtalte[.] Lev nu alle hjertelig vel!

Deres taknemligt hengivne

H. C. Andersen.

[De sidste 2 Linier i Margen].

25 [Note til Side 284, L. 22] *) i dette Øieblik kom et deiligt Brev fra ham.

780. Fra E. og Henriette Collin.

Kjære Andersen. Det er saa lang Tid siden at De hørte fra mig, saa at nogle Linier vel ikke ville være uvelkomne. Vort Ophold her frembyder intet Nyt at fortælle; vor idylliske Ro har intet Interessant for Andre.

Men jeg kunde have ønsket Dem at see Ellekilde i den nærmest forløbne Tids straalende Belysning; thi jeg veed nok, at De betragter det som et Blæsenborg, men i denne Tid vilde De faae en anden Mening. Jeg kan tænke mig, at dette stadige Solskinsveir maa have en vel gjørende Indflydelse paa Dem som Reconvalescent. Saameget beklageligere er det, 5 hvis Deres Humeur vedvarende skulde lide ved den lille Affaire med Deres Værtinder. Den er jo ikke af stor oekonomisk Betydning, men der er noget, om end ikke Interessert, saa dog smagløst og hensynsløst i den Maade, hvorpaa den er indledet. Gid De kunde glemme dette sidste, saa at Deres Forhold til de forøvrigt gode og Dem hengivne Mennesker ikke skal blive 10 forstyrret.

Om en Times Tid reiser Jonas til Kjøbenhavn, og derfra, rimeligviis paa Mandag, til Liimfjorden paa sine Undersøgelser for Regjeringen. Han beder mig nu at hilse Dem og tilføie en Forklaring med Hensyn til Deres Bemærkning om at De ikke saae ham inden Deres Afreise. Han var 15 nemlig paa Deres Afreises Dag i Deres Hjem Kl. 8¹/₄, men da var De allerede fløiet. Det Eneste, siger han, som han kan bebreide sig, er, at han havde glemt Deres Lyst til at vente paa Jernbanestationer.

Fra min Datter Louise høre vi omtrent hveranden Dag og Gud være lovet hidtil ikke andet end Godt. Vi vente denne lille Familie hertil i Slut- 20 ningen af Junii; at jeg glæder mig dertil kan De vel tænke. Jonas beder Dem hilse Dr. Steenbuch.

Lev vel.

Deres gamle

E. Collin.

Ellekilde pr. Helsingør (ikke i Hellebek). 10 Junii 1874.

Tak for Brevet kjere Andersen, jeg læste ogsaa mellem Linierne og der 25 stod at De havde det en heel Deel bedre. De skriver at Grevinde Holstein er enig med mig deri at De nu boer temlig dyrt, men De glemmer at sige at hun ogsaa er enig med mig deri at det er en temlig ligegyldig Sag om De giver de 5 R. mere naar De iøvrigt er tilfreds saavel med Leiligheden som med Behandlingen i det Hele, og det er De jo — Gjør Deres Venner 30

og Dem selv den Tjæneste kjere Andersen, ikke at lade Dem afficere af de ækle Penge (som vi alle holde mere af end de er værd) og hvis De tillader det, saa kunde jeg nok have Lyst til at sige til Frøken Ballin hvad Indtryk det har gjort paa Dem og Deres Venner at de valgte Øieblikket saa slet
5 for deres Paalæg. —

Den længselsfuld væntede Regn begyndte i Formiddag, og endte nu i Eftermiddag med en fuldstændig Storm — Godt at De ikke er paa Ellekilde kjere Andersen, Havets Brusen ville De neppe kunde taale og jeg sukker i mit stille Sind ofte efter den lune Skov med de grønne Træer som
10 jeg saa sjelden faar at see. — Den Skov som ligger os nærmest, er Naaletræer paa de høie Bakker som jeg trættes ved at bestige, Naturen her er saa stor og alvorlig at man undertiden længes efter lidt Hyggelighed. — Dog den har jeg inden Døre.

Torsdag.

15 Jeg skulde idag have fortsat mit Brev kjere Andersen, men nu kom den ene af vore Fiskere og meldte at han gik »til Byen« — det vil sige Helsingør, og saa tager han dette Brev med hvorved det kommer 1½ Dag tidligere til sin Bestemmelse — Jeg tør altsaa ikke begynde paa nogen lang Historie men kun fortælle Dem at Alt i Familien er ved det Gamle — De Nygifte
20 væntes hjem i disse Dage og Svigerinde Ingeborg glæder sig vist uhyre til at faa sin Hjertesøn tilbage. — Frøken Thoresen følger om kort Tid Rigmor og Astrid til Norge (til Valdemars) og selv skal hun i den norske Luft see at faae sine tabte Kræfter tilbage. —

Over Sommers Forfremmelse til Admiral har jeg glædet mig overordenligt[.] Jeg er vis paa at han er en dygtig og nidkær Sømand og hans Liv trænger stærkt til Solskin — men hvis Liv gjør ikke det? — og hans Kone min gamle Veninde kan nok trænge — om ikke just til at blive Admiralinde, saa til de Lettelser som følger med at være det —

Fiskerens rare Ansigt synes mig at lægge sig i utaalmodige Folder —
30 Lev vel kjere A og skriv snart

Deres

Jette C.

781. *Til E. Collin.*

Holsteinborg den 12 Juni 1874.

Kjære Ven!

Forleden Dag fik jeg en Skrivelse fra Boghandler Brockhaus i Leipzig med Ønske om at udfylde vedlagte trykte Artikel over mig til 11^{te} Oplag af Conversations Lexicon, men Afsenderen havde taget Feil, der var ikke 5 lagt en Artikel over mig men over Schakspilleren Andersen, hvorfor jeg strax sendte samme tilbage og gjorde opmærksom paa Feiltagelsen. Nu fik jeg iaftes Brev igjen med det rette Indlæg, men det er mig meget svært at udfylde samme, der er høist ufuldstændigt især i den senere Tid; Strax tænkte jeg at sende det til Nicolai Bøgh med Bøn om at udføre dette lille 10 Arbejde, da jeg ikke selv ret veed hvad jeg skal meddele og hvad jeg skal undlade at fortælle; jeg vil ogsaa nødigt selv være den der giver Meddelelsen; men nu troer jeg at Bøgh ikke er stærk nok i Tydsken til at give det kort og klart, som Sligt skal gives; De kjære Ven, der altid i Overførelse af mine Tanker fra Dansk til Tydsk strax velvilligt er kommet mig imøde 15 vil ogsaa her hjælpe mig. Jeg skal korteligt opgive Dem nogle Data til Afbenyttelse, De kan udelade der af hvad De synes ikke hører til eller sætte det i den rette Stiil. Saaledes synes jeg maa nævnes den Fest mine mange Venner i Kjøbenhavn gjorde for mig den 6 September, den Dag det var 50 Aar siden jeg som en fattig Dreng kom til Byen og at H. M Kongen 20 ved denne Fest hædrede mig med Udnævnelsen til Commandeur af Danebrog; at jeg senere af min Fødeby, med stor Festlighed der blev udnævnt til Æresborger og at Kongen af Sverrig forundte mig St Olafs Commandeur Kors. Naar der i det trykte tydske vedlagte Stykke omtales enkelte Sprog mine Skrifter ere oversatte i og man særligt der fremhæver det Cze- 25 chiske, da troer jeg der ogsaa maa tilføies, det hollandske, det ny-græske, det rusiske, i hvilket foruden Eventyrene ogsaa Improvisatoren for længst er oversat, man kan med Sandhed nævne at flere af mine Skrifter ere

13 det] først skrevet den. 14 De] først skrevet men De. 17 kan] først skrevet vil. 28 flere] først skrevet de fleste.

blevne oversatte i de fleste europæiske Sprog. Blandt de senest nævnte Skrifter staaer min Reise i Spanien, men efter den er udkommet og oversat Besøg i Portugal; »Lykke-Peer« der af Critikken er blevet særdeles rosende omtalt, desuden næsten hvert Aar en ny lille Samling af Eventyr og Historier. Til Scenen er leveret og opført: Folkecomedien »Paa Langebro«, dernæst Lystspillet »Han er ikke født« og det romantiske Drama: Da Spanierne var her; begge de to sidste Arbejder opførtes paa det kongelige Theater. I de sidste halvandet Aar har jeg derimod aldeles ikke været productiv men Lidende af Gigt og Leversyge, men er nu i de sidste Dage i Bedring og opfyldt af Lyst og Trang til fornyet literair Virksomhed. Paa min 6gaarige Fødselsdag iaar hædrede min Konge mig med Udnævnelse til Conferentsraad.

Vær nu saa venlig, kjære Ven, at sætte dette sammen og om nogle Dage sende det til Hr Boghandler Brockhaus i Leipzig.

Jeg bliver her paa Holsteinborg kun til førstkomne Søndag Eftermiddag, da kjører jeg over til Grev Moltkes paa Bregentved, hvor jeg dog neppe bliver længere end 8 Dage, vil De eller andre Venner i den Tid glæde mig med Brev, da sendes et saadant til Bregentved over Stationen Haslev. Med mit Befinde[nde] er det gaaet mærkeligt godt frem i disse tre Uger jeg har været paa Holsteinborg, kun ved Nattetid lider jeg endnu af noget Tryk i Hjertekulen og om Leveren; men jeg gaaer uden Led-sagelse dagligt lange Vandringer i Haven og Grevinden er mageløs god og opmærksom mod mig, jeg har her Alt hvad Rigdom og god Villie kan forunde. Det er ogsaa med en Slags Veemod jeg tænker paa at reise her fra. I min Alder veed man ikke om man i et kommende Aar igjen kommer til det kjære Sted man forlader. Veiret har været smukt paa de to sidste Dage nær, igaar var det meget koldt og stormende, jeg er blevet sat tilbage i mit gode Befindende, i denne Morgen lider jeg af Gigt i venstre Arm og i begge Knæ, saa jeg neppe kan bevæge disse uden stor Smerte, her er igjen lagt i Kakkelovnen hos mig, men den Varme jager neppe Gigten bort.

1 efter europæiske Sprog] først tilføjet (selv paa hindostansk). 3 der] Ms. har der er.

Hils paa det hjerteligste Deres kjære Kone, der, som jeg haaber, nyligt, har faaet Brev fra mig, hils begge Deres Brødre og ere Louise, Viggo og Gerd ude paa Ellekilde da glem Ingen af dem. Om en Uges Tid tager jeg vist fra Bregentved til »Rølighed«, hvor Melchiors vente mig.

Deres meget hengivne 5

H. C. Andersen.

E. S.

Hils Jonas og andre kjære Venner! —

[*I Margen ved S. 289, L. 1*] *) enkelte Eventyr ere saagar oversatte i det hindostanske. 10

782. *Fra E. Collin.*

Kjære Andersen. Efter en Dag fuld af Bugvrid, Tarmegnidsel og andre diarethiske Forløbere har jeg nu først kunnet tage fat paa det Tilsendte. Jeg veed ikke nogen bedre Behandling end en ligefrem Fremstilling af det Factiske, og dette har jeg gjort i vedlagte Brev til Brockhaus, hvor- 15 efter han kan omforme det i sit Conversations-Sprog.

Ordener og andre Æresbeviisninger pleie neppe at blive anførte i dette Lexikon; men her fandt jeg det rigtigt at nævne dem som et Modbillede mod den omtalte »Mangel paa Anerkjendelse«. Synes De ikke om det, saa stryg det ud. Har De andre Betæneligheder eller Andet, som De ønsker 20 tilføiet, saa send mig det igjen; det har vel neppe saa stor Hast dermed. I modsat Fald slaaer De blot Convolut derom og sender det til Brockhaus. —

Vedvarende Kulde i den seneste Tid; Stranding af Kanonbaaden Bull i vor Nærhed — er Situationen her. 25

Ellekilde. 15/6 74

Deres
E. Collin.

783. Til E. Collin.

»Rolighed«, gamle Kalkbrænderivei den 20 Juni, 1874.

Kjære Ven!

Tak for Deres velkomne Brev og det velskrevne Bilag til Boghandler Brockhaus, det kunde ikke være givet bedre! jeg sendte det strax i Torsdag formiddag, det indtraf Aftenen forud paa Holsteinborg. Det undrer Dem at det gik den Vei, men det gik som det maatte og skulde, først til Bregentved, men der var jeg ikke, og som De af Overskriften her vil see er jeg der heller ikke endnu, men der imod paa det gjæstfri »Rolighed«. Sagen er at jeg forrige Søndag den 14 Juni var beredt paa at aflægge det aftalte otte Dage lange Besøg hos Moltkes og min Kuffert allerede var pakket, da jeg som det lød var velkommen til enhver Tid, [men] modtog Lørdag aften et Brev fra Grev Moltke at han, som jeg allerede vidste, maatte nødvendigviis ind til Byen i Termintiden og at han ikke kom ud igjen før den 23 Juni, Grevinden tog med ind til Byen for at see til sin Moder der havde været syg, saa at der paa Bregentved kun var Huuslæreren Candidat Oksen og de tre yngste Sønner. Imidlertid var Alt istand der til at modtage mig, mine Værelser ventede, men jeg kom saaledes til at være en heel Uge alene derude; det havde jeg ikke Lyst til og da jeg nødvendigviis endnu i Juni vilde til »Rolighed« for at træffe den unge svenske Componist Hägg som er her, kunde jeg ikke drive Tiden hen, jeg vilde altsaa helst til Byen. Jeg lagde endnu et Par Dages Ophold til paa Holsteinborg og har saaledes været der i næsten fire Uger, pleiet, passet, hygget om, som et kjært Barn af Familien. De kan ikke tænke Dem Nogen mere elskværdig, omhyggelig Vertinde bedre end Grevinde Holstein. Jeg følte mig saa glad, saa tilfreds og det gik hver Dag fremad med mit bedre Befindende, jeg har igjen faaet Kræfter og her paa »Rolighed« ere de Alle, lige til min Barber, (der i Dag sagde at da han ifjor saae mig sidst vilde han ikke give en Pibetobak for mig, han var vis paa han da barberede mig sidste Gang), forbauset over hvor godt jeg bevæger mig og seer ud. Aligevel lider jeg en Deel af Gigt,

28 han var] først skrevet thi han var. 28 forbauset] først skrevet nu forbausede[s] de.

i Hænder, Albuer og Knæ, hvert Øieblik raaber jeg »av!« — Det var altsaa i Torsdags Eftermiddag jeg forlod Holsteinborg, ledsaget af en af Tjenerne, for at hielpe mig med Tøiet; paa Kjøbenhavns Banegaard blev jeg modtaget af Hr Melchior, der samme Morgen var indtruffet fra London. Jeg har det særdeles godt og iler nu med at sende Dem dette Brev for at De kan vide hvor jeg er og at jeg først om en 8 a 10 Dage tænker paa at reise til Bregentved. Deres Kone som glædede mig med Brev, læser jo dette, men skal selv, om ikke længe, høre fra mig. Hils hende, Louise, liden Gjerd, Deres Brødre og Jonas, ligesaa Conferentsraad Drevsen.

Hjerteligst 10

H. C. Andersen.

784. *Til E. Collin.*

Rolighed den 29 Mai [30 Juni] 1874.

Kjære trofaste Ven!

Mit forrige Brev har De vel modtaget? Hvorledes jeg nu har det vil De see af min Skrivelse til Deres Kone. Hvad jeg i Dag har at bede Dem om er, men kun at jeg ikke plager Dem, thi da maa De hellere lade mit Spørgsmaal ubesvaret. Hvorledes er ved denne Juni-Maaned min Formue? Vil De opgive mig det, thi der efter maa jeg bestemme denne Eftersommers og min senere Levemaade.

Deres taknemlige hengivne Ven 20

H. C. Andersen.

785. *Til Henriette Collin.*

Rolighed den 29 Juni 1874.

Kjære Fru Collin!

Deres Mand vil have modtaget Brev fra mig og altsaa veed De at jeg er paa »Rolighed«, men nu tager jeg snart bort, om Gud vil. Førstkommende Fredag-Morgen reiser jeg til Bregentved, derhen sendes Breve over Stationen Haslev. Grev Moltke har i venlig Skrivelse gjentaget Indbydelsen

og tilføiet at jeg var velkommen saa længe jeg vilde blive der. Det er meget smukt og opmærksomt, men jeg vil nu først see an hvorledes jeg befinder mig derude; hvor jeg jo ikke [har] været i denne Greves Regjeringstid, kjender ikke Huuslivet, eller hele Børnekredsen. Saa fortræffeligt som jeg
5 havde det paa Holsteinborg faaer jeg det neppe noget Sted. Der kom jeg ogsaa til Ro, til Sundhed og Kræfter. Siden jeg tog til »Rolighed« har Veiret aldeles forandret sig, idelig Kulde og Blæst; dette Veirligt har igjen sat mig en Deel tilbage, ja i en Grad udviklet min Gigt saa at jeg med Angst seer Vinteren imøde. Min venstre Haand har jeg allerede kun ringe Brug
10 af; det virker i Haandled, i Fingre og Albue, saa jeg har ondt ved at tage fat i Noget. Begge Arme og Knæ ere meget piinte, bliver det saaledes ved kan jeg tænke mig knuget sammen som Evald. I Dag har jeg sendt 45 Rdlr til Frøken Ballin for Juli, den næste ny Maaned hvor mit Tøi boer hos hende; imorges fik jeg Brev fra Frøken Bjerring, der skrev at Frøk-
15 nerne Ballin til hende havde omtalt: »hvor lidt de altid fordrede« — af mig; Frøken Bjerring og hendes Moder vare i høi Grad overraskede over hvor dyrt jeg boede, det samme var Grevinde Holstein, Fru Scavenius og hver jeg har omtalt denne Sag for, den Eneste der utrætteligt holder med Frøken Ballin, er Fru Melchior, og det ærgrer mig!!! Hun raader imidler-
20 tid, da jeg ikke er fornøiet med Ballin, at søge om jeg kan faae det bedre andet Steds; det vil jeg nu ikke indlade mig paa, al den Uleilighed, disse evige Forsøg, der maaskee bringer mig aldeles ned til Malkeko! jeg kan ikke tilgive Frøken Ballin at hun ikke strax, da hun fik Huusleie Paalæg, sagde mig det, men gjemte det i Ømhed for mig, til det Øieblik jeg reiste
25 og havde Leiligheden til kun mine Meubler. Jeg var forleden i Nyhavn nogle Minutter og følte mig syg ved al den: »vor kjære Conferentsraad!« jeg der hørte. Det er meget uheldigt. Jeg vil ønske at jeg maa finde mig mere hyggelig naar jeg igjen fløtter ind. — Jeg regner paa at der gaaer i Huusleie aarligt: 540, hver Maaned giver jeg, for nogle Dages meget tar-
30 velige Middagsmad og lignende Frokost, (Viin fraregnet) samt Udgift til Øl, Lys etc. — mindst 32 Rdlr det er i eet Aar 384 Rdlr, og bliver med

Drikkepenge og andre Smaa udgifter 1000 Rdlr aarligt, men nu har jeg fornøden til Klæder, Sko, Vask, Viin, Godgjørenhed, og en Deel uopregnlige Udgifter en Sum nødigt, der neppe er under 500 Rdlr og hvad bliver da hele denne knap regnede Udgift ringere end en Sum til Forbrug af 1500 Rdlr! det er formeget for et eenligt Menneske især da jeg giver 5 Mere ud!*) Den hele Sag har klaret sig op for mig, eller maaskee rettere muddret sig sammen, ved den venlige Frøken Ballins utidige Selvbetænk-somhed. Og dersom De, som De af Dem selv skrev, naar De taler med hende vil berøre hvorledes jeg er blevet overrasket og ilde berørt kan dette ikke være ilde. Jeg er nu engang ubehjælpelig med at fløtte, skifte nye 10 Huusbestyrerinder, jeg vil saa gjerne tro paa deres Interesse for mig, men hvor kan jeg det? Altsaa maae jeg sidde hvor jeg sidder og være taknemlig ved ideligt at høre Ordene: »Vor kjære Conferentsraad!« — I Fre-dags var jeg til Middag hos Drevsens med de Nygifte, sam[t] med Rose, Valia og Christian. Fru Drevsen bad mig forud at være meget elskværdig, 15 thi hun havde udbredt at jeg var blevet et høist elskværdigt Menneske; jeg stræbte derefter af al Kraft, tilbød mig at kysse Rose og omfavne Fru Lund; det gik imidlertid godt uden dette. Hils nu først og fremmest Hu-sets Kjæledægge, Frøken Gjerd Drevsen, dernæst Forældrene, endeligt Deres Mand og Jonas, samt Alt hvad Godt er om Ellekilde. Yndigt var 20 det, om jeg fik Brev fra Dem endnu medens jeg er her paa Rolighed. Fru Melchior sender venlige Hilsener. — Deres Svoger og Dr Theodor haa-ber jeg have det godt.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

[I Margen til L. 6] *) Alene Skatter blive et Par hundred Rigsdaler. 25

4-5 ringere o.s.v.] først skrevet: ringere Sum til Forbrug af end 1500 Rdlr. 5 især da jeg giver] først skrevet og jeg giver ogsaa. 8-9 taler med hende vil] først skrevet talte med hende dog vilde. 10 skifte] maaske skrevet stifte.

786. Til E. Collin.

Bregentved den 4 Juli 1874.

Kjære Ven!

Det er mig ret kjedeligt at jeg forleden fik det Indfald at skrive til Dem om min Smule Formues Omstændighed? De har viist og viiser mig saa uendelig mange betydelige Tjenester at jeg ikke uden Grund skulde plage Dem med Spørgsmaal uden nogen stor Betydning! I mit Brev bad jeg Dem rigtig nok ikke svare mig dersom De blev lidt ærgerlig over mit Skriveri, men De er endnu saa ganske Forretningsmanden at De i den Retning ikke opgiver noget Svar. Jeg kunde og burde ikke have plaget Dem, men taget ind til Byen og seet efter hvad De saa venligt ved forrige Aars Udgang havde opskrevet for mig, og da havde jeg seet at min Formues Omstændighed da var noget over 22000 Rdlr, senere er kommet, om jeg husker ret, 500 Rdlr til fra Reitzel og dernæst de rimelige Renter jeg har af de 22000. Havde jeg vidst det og som jeg burde erindre, uden at plage Dem, da havde jeg ikke skrevet. Men jeg var da i en nedtrykt Stemning, De stod aldeles ikke længer for mig som Forretningsmand, men som den hjertelige, elskværdige aabne Ven, som De især er blevet siden Deres sidste Prøvelse af Sygdom. Jeg beder Dem glemme at jeg skrev, De syntes ikke om det saae jeg strax af Deres første Svar-Skrivelse. Deres Meddelelse i Dag, at min Beholdning i Sparekassen er 19000 Rdlr, takker jeg Dem for og ligesaa for den fuldstændigere ved Aarets Udgang, af hvilken jeg særligt seer, at min Formue nogenlunde staar til at jeg kan være tilfreds og, om det bliver nødvendigt at reise, da at kunne komme afsted, eller hjemme ikke at blive halv syg ved at see paa Dalerne jeg maa give ud. Føler De en Dag, jeg tør ikke sige Trang til, men Stemning til at glæde mig med Brev, der ret lyser af det Hjertelag jeg veed De i Aaringer, selv fra dem i — »streng Tider«, har for mig, da glæd mig med nogle Ord. Tidligere hører jeg vel fra Deres Kone, hun er og bliver Een af de fortræffeligste jeg kjen- der. Lad mig nu see at De glemmer, hvad De vist nok strax sagde: »Det Vrøvl med ham!« og tilføj ikke: »jeg er kjed af det!« — Mange Aar have vi



H. C. Andersen i sin Stue i Nyhavn 18. Fotograferet af C. Weller. 1874.

ikke at leve sammen; bliv mig derfor i de korte Dage, den samme trofaste Ven som altid! jeg kan ikke taale at miste Dem!

Jeg kom igaar her til Bregentved, boer i to af den gamle Greves Værelser; Haven er storartet og smuk, den grevelige Familie høist elskværdig mod mig. I det mindste bliver jeg her i otte Dage. Siig Deres Kone at Breve her til gaee over Stationen Haslev.

Lev hjertelig vel!

H. C. Andersen.

2 jeg] *understreget med 2 Streger.*

[*I Margen.*] Photographen Weller har taget af Billeder af min Stue i Nyhavn, jeg sender Dem her det jeg synes er heldigst!

787. *Fra Henriette og E. Collin.*

Ellekilde Mandag [6. Juli 1874]

De skulde bare vide, kjere Andersen hvormegen Tid det tager at være
 5 Mo'rmo'r — saa kunde De bedre forstaa hvorfor jeg ikke har skrevet før,
 da jeg dog saa gjerne vil opfylde Deres Begjæring om Brev. — Naar jeg nu
 skal fortælle Dem om Livet herude, saa bliver Omkvædet Gerd, men hvor
 forblindet jeg end er i min Bedstemoderlige Glæde, saa er jeg det dog ikke
 nok til at ville besvære Andre dermed og De skal derfor slippe med den
 10 Forsikkring at Gerd er det sødeste og klogeste Barn der nogensinde er født
 til Verden! — Louise har det efter Omstændighederne Godt, men Viggo
 lider endeel af Tandpine, og hans 3 Ugers Ferie, som er den eneste Fritid
 hele Aaret, bliver ham noget forbittret derved — Hans Glæde over Gerd
 er rørende og hun gjengjælder hans Kjerlighed i rigt Maal, hun græder
 15 kun naar hun skal forlade hans Arm. — Jeg maa nok passe paa mig selv
 kan jeg mærke, ellers kommer dog mit Brev til at handle om Gerd og jeg
 har jo lovet Dem at De skal være fri. — Edvard har i Sommer lidt en Deel
 af Maveuorden, og som alle Colliner er han egensindig og vil ikke finde
 sig med Fornuft og Taalmodighed i de Hensyn som hans 65 forlanger. —
 20 Adolph som er hos os hvær Lørdag til Søndag, finder at De kjere Ander-
 sen, er i betydelig Fremgang hvad Befindendet angaar og havde været
 høist elskværdig ved en Middag i Rosenvænget, Deres egne Breve tyder
 paa mange Gigtsmerter, men det er nu engang de Danskes uundgaaelige
 Plage, og hører os til som vort daglige (sure) Brød.—
 25 »For dog at fortælle Dem lidt om Livet Nord paa« vil jeg nævne Dem
 vore Kunstnere herude og det er som den nærmeste Emil Paulsen med
 sød og nydelig Kone og 2 Børn, vi synes meget godt om hele Familien, og
 sees af og til — Gaar vi syd paa standser vi først ved Phisters og hos dem
 boe og leve Liebe og hans Kone, — de ere uden Undtagelse Alle optagne

af hvad jeg vil kalde »naturligt Arbeide« — Phister graver i Skjortæærmer, hans Kone som er den ledende Tanke i det Hele sees uafsladelig bevægende sig mellem Liebe som sauger Brænde, og hans Kone som vander Jordbær medens den lille Frøken Skausgaard luger Kjøkkenurter — det hele seer gemytligt ud, og deres Levemaade ligner egentlig ganske vores Egen. — 5
Tæt ved dem boer Blocks med deres deilige Børneflokk, Fru B seer smuk og prægtig ud, og Han er som sædvanlig noget besværet og med Een eller flere Mismods-Rynker i Panden, men iøvrigt tiltrækkende og rar. —

Paa den anden Side af Veien boer Billes, som vel strengt taget ikke kan regnes med blandt Kunstnere, men som dog ikke hører med blandt al- 10
mindelige Dødelige — — Inde i Aalsgaard boer Bissens og i Hornbæk Krøier, og hermed er Listen sluttet. — og Papiret fyldt —

Fra Jonas hører vi jævnlige, han har det Godt paa sine vaade Veie. —
Lev vel kjære Andersen, Viggo og Louise hilser mange Gange og jeg er vis
paa at Gerd gjør ligesaa

Deres 15
Jette Collin.

Det er en stor Misforstaaelse, kjære Andersen, naar De troer, at det har voldt mig nogen Uleilighed at sende Dem den forlangte Oplysning. Jeg gjorde Dem opmærksom paa, at De selv vilde kunne udregne Status, naar De blot noterede Resultatet af min sidste Opgjørelse. Men det faldt mig 20
strax derefter ind: nu troer Andersen bestemt, at det er en Spids; men det var det virkelig ikke. Havde jeg maattet reise til Kjøbenhavn for den Sags Skyld, saa var det en anden Sag, men jeg skulde netop derind, og Umagen bestod blot i at skrive en Sum ud af min Regnskabsbog. Forresten glemte jeg at tilføie, at der yderligere maa beregnes et halvt Aars Rente, saa at 25
det Indestaaende godt kan anslaaes til: 19,400 Rd. —

Tak for det tilsendte Photographi af Deres Værelse; det har jo en naturlig Plads i min Samling af Anderseniana, som et Portrait af Dem, der er ganske vellykket, derimod finder jeg Værelset aldeles mislykket, næsten

udvisket; man maa kjende Omgivelserne meget nøie for at kunne finde ud af dem her. Men det er altid ganske interessant.

Situationen herude er den samme som da De sidst hørte herfra. Viggo, Louise og Gerd blive her nu kun Ugen ud; Jonas er ved Liimfjorden, igaar
5 hørte vi fra ham. Gerd er næsten altid i Luften og er blevet dygtig bruun. Men Veiret er ingenlunde rigtig sommerligt, vi have nok af Byger med Vind men meget lidet af Regn. Vor Plantning, af hvilken vi lovede os saamegen Glæde, har i denne Tørke lidt overordenligt; iaar have vi faaet at føle, at vi have bygget paa Sand.

10 Af Nyt fra Kjøbenhavn veed jeg kun, at Linde nu er Hersker ved Theatret, efter at Berner er reist med en Permission, der betragtes som eensydig med en Dimission. —

Ellekilde 6/7 74.

Deres

E. Collin.

15 De slipper mig ikke kjere Andersen thi da jeg saae al det hvide Papir i Edwards Brev, tænkte jeg paa at jeg slet ikke havde skrevet om Sagen »Ballin Melchior« contra »Andersen Collin«. — og der er dog noget som jeg vilde bemærke og jeg synes at mit Indlæg maa have Vægt fordi det tildels forandrer mit Standpunkt og firmaet kommer da til at hedde Ballin Mel-
20 chior Collin — ctr. Andersen. — I Deres første Brev hvori De fortalte mig om Deres Paalæg, stod intet om at det var en Følge af Værtens Paalæg og saa kan jeg rigtignok ikke see Andet end at Frøknerne vare tvungne til at lægge en Deel af Byrden over paa Dem, da det rimeligvis er deres Embede at have Pensionaire og maaskee deres eneste Erhverv. Naar De fin-
25 der at 1500 er for meget for »Et enligt Menneske« — saa siger jeg at det kommer and paa hvem dette »Eenlige Menneske« er — og naar det er Conferentsraad H C Andersen saa er det ingenlunde for meget. — Theodor som boer og lever billigt bruger 12 a 1300 — læg saa til hvad De maa have Lov til at bruge, og De bruger jo ikke mere end De rigelig har Raad til.

— Glød Dem over at Deres Indtægter ere saaledes at De roligt kan tilfredsstille de Fordringer som Deres Tilbøieligheder og Sundheds Hensyn stiller til Dem, og læg al Ærgrelse og Misfornøielse paa Bunden af Havet

Jeg synes selv at have holdt en ualmindelig god og overbevisende Prædiken for Dem min kjere Gamle Ven, gid De vilde finde det Samme 5
J. —

788. *Til E. Collin.*

Bregentved den 9 Juli 1874.

Kjære Ven!

Inderlig Tak for den venlige Skrivelse til mig De vedlagte i Deres Kones Brev. Den satte mig i glad Stemning og jeg tænkte ret paa Dem hvad De 10 var og er mig. Jeg har det jo ganske fortræffeligt, og tidt forundrer jeg mig over hvorfor Vorherre just forunder mig saa megen Lykke, ja jeg bliver angst for at den umuligt kan vedvare. Jeg er jo nu ganske mærkværdig i Bedring, De skulde see hvor godt jeg kan bevæge mig, hvor livligt jeg kan tale, uden som før at blive træt, men der er dog en Sygelighed i Humeuret, 15 som jeg vil betro Dem. Da jeg var yngre og slet ikke havde Noget, maa-skee kun fra den ene Uge til den anden, følte jeg slet ikke den Angst for Nærings-sorg, som den nu jeg er blevet saa gammel som jeg er tidt jager gjennem mig, især i den sidste Sygdomstid. Jeg har mit aarlige Tilskud fra Staten og har ved Flid og Sparsomhed faaet en Sum til, der ikke tager 20 af, men voxer aarligt lidt. Dermed skulde og burde jeg være tilfreds!, taknemlig det veed Gud jeg er. Mange Aar har jeg ikke at leve, og antager at det allerhøieste Maal endnu er 12 Aar; for da ikke at komme i Trang for mit anstændige Udkomme er og har det i de senere Aar været min Tanke: kunde jeg dog bringe det op til at eie en Formue af 24000 Rdlr. 25 Der kan vel imidlertid komme et Sygdoms Aar, et Reiseaar, der kan sætte hele denne Formue, naar den er erhvervet, et Par 1000 Rdlr tilbage og

20–21 der . . voxer] først skrevet om ikke tager af, dog voxer. 22 det] senere tilføjet. 22 efter leve,] først tilføjet veed jeg. 27 er] først skrevet var.

dette er da den Plageaand, som jager i mig, naar jeg imellem synes nu gaaer der for Meget til. Da er jeg ganske lidende og saaledes var jeg da jeg tidligere skrev —, for endnu engang at vende tilbage til mit første Brev-
Spørgsmaal, det jeg troede De var blevet lidt ærgerlig over og derfor sva-
5 rede mig saa kort. Nu seer jeg, til min Glæde, at Feilen atter her er paa min Side. Jeg søgte i min Bopæl og fandt strax Optegnelsen fra dette sidste Nytaar og i den staaer

	Indskrivnings Beviis.....	2000
	hos mig.....	2500
10	I Sparekassen.....	17,510 — 47
		<u>22,010 . 47</u>

Det er som De i samme Meddelelse bemærker et høist glimrende Resultat, eftersom jeg netop ifjor gav Meget ud til Reisen med Bøgh, til mine Tænder, etc. etc. — Da jeg skrev Dem til havde jeg ikke denne omtalte
15 Meddelelse hos mig, ellers havde jeg ikke skrevet. Nu jeg har den, maa jeg sige, da vi endnu engang berøre denne Sag, at jeg just ved Deres to korte Skrivelser aldeles er kommet i Vildrede med det Hele; De nævner i disse ene og alene hvad jeg har i Sparekassen og det er, skriver De 19,400, men kan det være saa Meget? Jeg havde ved Nytaar kun 17,500. De om-
20 taler imidlertid slet ikke de 2000 og 2500, disse maa jeg jo tage med, hvis ikke nogle af samme ere gaaede ind i Sparekassen. Min Formue skulde tilsyneladende da nu være 23,900. Det var en mageløs glad Overtaskelse, som jeg nok gad vide at være sand. Nu har jeg aabent og i fuld Forviisning om Deres hjertelige Stemning sidste Gang — for iaar — talt om denne Sag
25 og takker Dem af hele mit varme Hjerte. Deres taknemlige

H. C. Andersen.

[I Margen:] Her er endnu et Billed af mit Værelse, finde De dette bedre.

2 Meget] først skrevet meget. 3 tidligere] Ms. synes at have tidligst. 23 at] først skrevet om.

789. *Til Henriette Collin.*

Bregentved den 9 Juli 1874.

Kjære Fru Collin!

Tilvisse gaaer der megen Tid til at være Bedstemoder, og endnu en Time mere naar De er det! jeg kunde næsten ønske: gid De var min Bedstemoder! om Forladelse!, jeg er taknemlig og glad nok ved at De er mig en 5 trofast Veninde! Tak for hvert hjerteligt Ord De sender mig, Tak for al den oprigtige Deeltagelse De har viist og viser mig. Liden Gerd er altsaa, hvad jeg vil tro og maa tro, Bedstemoder siger det jo: »det sødeste og klogeste Barn der nogensinde er født til Verden!« nu sukker jeg over at jeg er blevet 69 Aar, og De maa sukke med, ja Fru Louise maa sukke, tænk hvilken Svi- 10 gersøn jeg kunde have blevet, nu har jeg aldeles ikke Tanke om at blive det! — Det Bilag, som Deres Mand forundte mig og fulgte med Deres Brev, hjalp godt paa mit Humeur, der i hvor udmærket godt jeg end har det her paa Landet, dog imellem, fornemmer lidt til »Pip« ligesom Kyllingerne. Jeg har sendt ham en Taksigelse Skrivelse og et Stykke Skriftemaal, 15 vil De lyse Deres Velsignelse over samme. Til Deres Mands Billag havde De igjen lagt et Billag, ene og alene, skriver De, fordi De ikke kan taale at see et tomt hvidt Papir i et Brev og det er en smuk og for Deres Venner kjær Egenskab hos Dem. De kan lægge saa meget Solskin ind i et Brev, naar De kun vil! her har De, som De selv siger, lagt en Moral, jeg har den ogsaa, 20 som »den røde Traad«, gennem alle mine Eventyr, men ikke i Slutning, afklædt ligesom Lafontaine og Fru Jette Collin giver den. Hos Dem er det en Slags Illumination for Frøken Ballin; De belyser hende saa smukt, men lader hele Slagskyggen falde paa mig. Tak! — hvor det er kjedeligt igjen at tale om den Historie, men jeg skal tale kort og høist elskværdigt, rynker 25 De Bryn, synger jeg: »Gerd er det deiligste, det klogeste Barn, hun maa dømme os imellem!«

De var tidligst enig med mig at jeg betalt[e] dyrt mit Ophold hos Frøkerne Ballin, og tilvisse er det saa. Hvad Dyrtiden angaaer da giver jeg fuldelig min Deel i hvad jeg hver Søndag erlægger for Ugens meget be- 30

12 som] først skrevet fra Deres Mand, som fulgte . . . A har glemt at rette fra til som.

skedne Kost. For de tre Værelser betalte jeg hver Maaned 40 Rdlr, det er i 12 Maaneder 480 Rdlr, nu faaer jeg Paalæg af 60 Rdlr aarligt, det er 540 Rdlr, hvilket er en høi Leie. De vil nu sige, ja men det er ikke for de nøgne Værelser — det vilde jeg da ogsaa kalde utilladeligt — men jeg faaer Lager-
5 ner, Haandklæder, Gardiner og de i Bohavet manglende Stykker, samt Opvartning; men alt dette falder bort i det jeg flere Maaneder tager paa Landet, jeg forlanger derfor ikke at Prisen skal nedsættes i min Fraværelse, men det forbauser mig og er mig høist ubehageligt at man da netop ved min Afreise kommer med Paalæget. Dette maa Frøknerne selv have faaet
10 ved Fløttetid, altsaa et Par Uger før de sagde mig det; vare de strax komne ind og sagt: »man forlanger høiere Huusleie af os, ville vi ikke fløtte, maa vi ogsaa lægge paa!« Det havde da været i sin Orden, men Tiden der er valgt til at sige mig det, finder jeg høist upassende og at de strax have fortalt Grosserer Melchior hvorledes de i lang Tid, 14 Dage have gaaet og
15 tungt baaret paa at de maatte sige mig dette Paalæg, har i høi Grad irriteret mig, som ogsaa at Fru Melchior, der er en riig Kone, har seet Sagen til Fordeel for Frøken Ballin, det har ærgret mig, at De nu ogsaa [er] gaaet over paa Partiet, anseer jeg for — er ikke gaaet naturligt til. Vær nu som altid aaben og god. Hvem har hos Dem belyst Frøken Ballin? — Det har
20 ikke sat godt Blod hos mig og vil — naturligviis gaae ud over mig selv, da jeg slet ikke har den Tillid, og Velvillie naar jeg nu fløtter ind i — det »sletbrolagte Nyhavn«. Nu nok her om! — og her med tænker jeg at Sagen, som der altid staaer i Aviserne, hvor Enhver beholder sin Mening, har en Ende. — Jeg vil haabe at Viggo nu er fri for sin Tandpine at den ikke følger
25 ham til Byen. Det er dog vist den Vind-Trold, som boer i det yndige Hellebek og altid alene ved et Besøg gjør mig syg, som har plaget ham. Bring ham, Frue og Datter min hjertelige Hilsen; send en lignende til Jonas og Deres Mand. Jeg holder ikke af at den mandlige Deel af Familien færdes saa meget paa Søen! Kan nu ikke liden Gjerd bringe dem til at blive paa
30 Landjorden? Om Dr Theodor hører jeg aldrig, skrive gjør han ikke heller;

dermed har Hornemann været elskværdigere. Hils Deres Svoger og de andre Beboere i Ellekilde. Gigten knuger mig stadigt. Den er en afskyelig Gæst! Lev vel. Glæd mig snart med et elskværdig[t] Brev uden Balliner Moral!

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen. 5

790. *Fra E. Collin.*

Det er godt at mærke paa Deres Breve, kjære Andersen, især det sidste, at De er i tiltagende legemlig Bedring, og da følger Aanden med; ved Aanden forstaaer jeg her nærmest Humeuret. Men der er noget som ikke ophører med Bedringen, og det er den nervøse Ængstelighed. Det kan jeg 10 tale med om, og den seneste Erfaring i den Retning fik jeg efter at have læst Deres Brev. »Skulde Du have taget feil« sagde jeg til mig selv, og da jeg, som Fraværende fra mine Bøger ikke kunde gjøre mig selv Rede for Detaillen, skrev jeg til min Fuldmægtig i Sparekassen, som idag har sendt mig en Udskrift af Deres Conto. 15

De havde 1 Jan. d. A.....	17,510 R.	47.	
De har leveret mig 4 Jan.....	400 -		
og 30 Marts.....	600 -		
Rente af Indskrivning.....	40 -		
- - mig.....	50 -		20
Gage ½ Aar.....	500 -		
Sparekasse-Rente til 11 Maii.....	337 -	40.	
	<hr/>	19,437 R.	87
Udgift.....	95 -	72	
	<hr/>	19,342 R.	15 β 25
Indskr. Beviis.....	2000 -		
Mit Laan.....	2500 -		
Deres Formue pr. 30 Junii.....	23,842 R.	15 β	

2 i] *maaske* om.

Saaledes fik jeg den Angest af Livet.

Men jeg synes, at De efter denne Oplysning ogsaa maa kunne blive af med Deres Ængstelse; thi Tal er noget uigjendriveligt, og Deres Penge ere anbragte paa den sikkreste Maade som kjendes. Naar De i Renter har
 5 henvend 1000 R. og ligesaameget i Gage, altsaa 2000 R. aarlig foruden hvad De paa anden Maade tjener, saa kan der jo fornuftigviis ikke være Tale om at angribe Capitalen, endsige at De skulde komme i Baghaanden, selv om De bruger en Sum til Reiser engang imellem. —

Det er faldet mig ind, da Viggo nu skal bygge og altsaa maa optage en
 10 Prioritet, at denne kunde udredes af Deres contante Penge; der vil ikke blive Spørgsmaal om meer end 2000 Rdl. At Sikkerheden er god nok, skulde jeg naturligviis nok paasee, ligesom og, at De ikke havde den ringeste Uleilighed med Sagen og overhovedet ikke havde at gjøre med Andre end med mig.

15 Men som sagt, dette er et Indfald. Har De den ringeste Betænelighed, saa siig mig det ligefrem. Det er en Sag mellem os.

Jeg finder det lidt eensomt efter Louises og Gerds Bortreise.

Deres gamle Ven

Ellekilde 14 Julii 1874.

E. Collin.

20 791. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde 15^{de} Juli [1874]

Klippe Klippe Klippe! sagde Konen som vilde have det sidste Ord og det samme siger jeg, »Deres Bedstemoder«, thi De maa vide at jeg aldeles ikke har noget imod at vi etablerer et sligt Forhold imellem os som De selv i Deres sidste Brev ønsker det og jeg kan ikke see andet end at Fordelen
 25 maa blive paa min Side. — Sæt at De var min Sønsøn vilde De da være uvillig til at behandle Deres pæne gamle Bedstemoder med Ærbødighed og Tro paa at hun i mange Ting maatte have Ret, uagtet De, paa Grund af Deres Ungdom og Uerfarenhed, ikke strax kunde indsee det?! —

Frøken Ballin har Uret og har baaret sig ligefrem dumt ad ved ikke

strax at sige Dem at hun havde faaet Paalæg i sin Husleie og at hun var nødt til at lægge en Deel eller hele Byrden paa »sin kjere Conferentsraad«. — Saa havde De havt Tid til at betænke om De vilde gaa ind derpaa eller søge Dem et andet logis, og jeg føler, som jeg før har sagt Dem, ligefrem Lyst til at sige hende dette naar vi sees. — 5

»Dette er den Ballinske Uret og min Balliner Moral« bliver ikke anderledes; at jeg selv har opfundet den er vist nok og jeg tror mig istand til paa egen Haand at kunne gjøre endnu mere! —

Efter denne, ligesaa slaende som pikante Sortie, vil jeg skynde mig ud af Døren — (det skal man altid gjøre) og forlade dette Emne med en op- 10 rigtig Bøn til Dem kjere Andersen prøv paa at forjage den Ærgerlige og uvenlige Følelse mod de to Frøknere, som saa ofte have udtalt Deres Glæde over at have en saadan Mand i deres Hjem og som, derom er jeg overbevist, af Hjertet ønsker at gjøre Dem al det gode de formaa. — At Fru Melchior som »den rige Kone« — kan see lidt anderledes paa den Slags Ting, er 15 jo rimeligt nok, men jeg er ingen rig Kone og naar jeg altid opfordrer Dem til at bruge Deres Penge saa er det ikke fordi jeg synes at det er ligegyldigt hvorledes de bruges, thi jeg er selv meget nøieregnende med mine egne Udgivter og taaler ikke den ringeste overflødige, men jeg siger som Pigen i Fritz Jürgensens Tegning »Hvad der skal til, det skal til«. — 20

Om os selv har jeg kun at fortælle at vi har det Godt, men at Savnet af Drewsens med Underbarnet Gerd er stort for os Alle — Jonas er snart færdig med sine Limfjords Arbeider og saa faa vi ham hjem.

— Hvad synes De om det nye Ministerium? — Jeg tror at Vorsaee er den som Folk vil have mest Vanskelighed ved at gaa ind paa. — Stakkels 25 Konge, hans Krone er ham vist ofte tung nok. —

Iaften kommer Hornemanns og dertil Glæder jeg mig meget. —

— Lev vel kjere Andersen, skriv De mig nu snart et elskværdigt Brev til og siig mig at jeg har Ret i Alt hvad jeg siger. — Deres

Jette Collin. 30

792. *Til E. og Henriette Collin.*

Bregentved den 22 Juli 1874.

Hjertelig Tak, kjære Ven, for Deres velkomne, høist elskværdige Brev! De glædede mig saa meget, satte mit Humeur i Ro, det har endnu altid sine Svingninger. »Det er nu saa min Natur!« og dermed undskylder man
 5 sig. De viser mig at min Formues Omstændighed er meget god og jeg stoler paa at Vorherre og De vaager paa det bedste over den. De har i den Sag altid taget Dem saa broderligt, saa trofast af mig og jeg betroer og har jo altid betroet Dem at stille Formuen saaledes som De troer det er mig
 10 bedst, heller meget ringe Renter, end større med Usikkerhed for Capitalen. Sikkerhed er Hovedsagen. Sparekassen har jeg stor Tillid til! Gjerne vilde jeg ved min Død efterlade en Sum, som De af mit Testament da vil see jeg vistnok har gjort fornuftig Bestemmelse med. Jeg vil jo ogsaa gjerne de Aar jeg endnu har at leve i, leve ret godt og det vilde være en Fortvivlelse at nedsynke nu i trange Kaar. Gud alene raader! — Deres Bro-
 15 der, Dr: Theodor, glædede mig igaar med Brev, vil De takke ham; han er Skyld i at jeg strax i Dag skriver til Dem, i det jeg af ham hører at De havde ventet Brev samtidigt med det han fik fra mig. Det bliver her imidlertid kun et Par Ord og heller ikke mere til Deres Kone end hvad jeg ihast kan nedskrive paa næste Side, thi Posten venter.

20

Deres hjerteligt hengivne

H. C. Andersen.

[*I Margen:*] E. S. Læs endeligt Jonas Lies: Lodsens og hans Hustrus, det er en fortræffelig Bog!

Bregentved den 22 Juli 1874.

25

Kjære fortræffelige Fru Collin
 som jeg altid er mageløs enig med, naar De giver mig Ret! tak for Deres friske, qvikke Skrivelse, den fortjente et langt rigt Brev men det faaer De dog ikke i Dag! her er Travlheden paa Gaarden og uagtet jeg saa temmeligt

8 De] *understreget med 2 Streger.* 11 jeg] *Ms. har jo.* 17 det] *skrevet 2 Gange.*

bliver i min Stue, mærker jeg dog Travlheden og rives med, jeg maa lave nogle Cottillon Vers til i morgen; Ungdommen har bedet mig derom; her skal være stort Bal, det er Grevindens Fødselsdag. Jeg bliver her Dagen over ja Fredag med, her maa jo dog tales lidt sammen om den overstaaede Fest, men Lørdag Eftermiddag, om Gud vil, sidder jeg i Jernbanetoget 5 og flyver over Kjøge og Roeskilde til Kjøbenhavn, ud til Melchiors paa »Rolighed«. Jeg har ellers iaar faaet lidt Angst for Opholdet der, jeg troer ikke der er sundt. Nu har jeg det særdeles godt, paa den fatale Gigt nær, den holder Vaabenøvelser i alle mine Lemmer, især i Fingrene, Knæ og Albuer. — Fra Kjøbenhavn hører jeg at Emil Hartmann afsig selv er taget 10 ud paa Sindssygeanstalten ved Vordingborg og at hans stakkels Kone venter om faae Uger at føde et Barn til Verden. Det er jo under tunge Forhold. De stakkels Mennesker! — Emil er egenligt ikke sindssyg, men aldeles nerveforstyrret, lider af en piinlig Uro. Carl Bloch er nok meget flittig i Hellebek; han har der det ene smukke lille Billede efter det andet, en 15 heel Formue; Børnene selv er nok ogsaa en Skjønheds Udstilling, han er istand til for dem med, at vinde Guld-Medaillen. Theodor skriver at Deres Mand er lidende i Maven, kan dog ikke Theodor og Emil, eller De selv — »den klogeste Kone« — udfinde et Middel til at styrke ham? — Ja nu slipper Papiret, jeg maa lægge Pennen med de hjerteligste Hilsener og 20 Tak til Dem og Deres Mand. Vil De særligt takke Directeur Bille for hans inderligt kjærkomne Brev.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

793. *Til Henriette Collin.*

Rolighed den 7. August 1874.

Kjære Fru Collin!

25

Skal jeg skrive i Dag, eller hellere lade være? Jeg veed det ikke; men jeg har det slet ikke godt trænger til Sympati, og den har jeg saa ofte fundet hos Dem. Siden jeg kom hjem fra Bregentved, hvor jeg, paa nogen Gigt

17 for dem med] først skrevet ogsaa for dem. 28 hjem først skrevet ind.

nær, følte mig saa vel, havde et udmærket Humeur og Reise-Lyst, ja Forvisning om og Tro paa at jeg nu godt kunde reise alene, har jeg følt mig daarlig paa »Rolighed«; Veiret er vistnok en Deel Skyld deri; mine Værelser ere bestemt fugtige, og hele Huset er, som en aaben Vindkasse, Dø-
 5 rene staae altid aabne, til Haven, til Stuerne, Gangene, Vinduerne lige-
 saa og netop i Dag føler jeg Gigten jage i alle Lemmer, saa jeg neppe kan staae eller gaae. Om Natten er det allerværst. Det piner mig at jeg ved mit Ildebefindende skal plage de hjertens gode Mennesker og jeg beder Dem kjære Fru Collin! derfor at De heller ikke omtaler hvad jeg her har
 10 skrevet i dette Brev. Forresten er jeg kommet til Kræfter, var paa bedste Vei til aldeles at føle mig vel, men Veiret og tilstødende Ærgrelser, Vinden til disse blæser, som De veed fra Amerika og nyligt har jeg faaet et lignende Brev som det tidligere, men dette blev mig bragt af den amerikanske Gesandt selv*) med Anviisning paa en lille Sum den jeg endnu ikke tænker
 15 paa at hæve! Det er ganske forunderligt hvor i min Sygdom mine Sandser vare skjærpede, især Lugten og Smagen, det samme er endnu Tilfældet og jeg kommer derved tidt i høist piinlig Stilling. Jeg som i den lange Tid jeg holdtes i mine Hospitals stuer i Nyhavn, ikke havde digteriske Tanker, overvældes nu af disse, uden dog at kunne bringe dem paa Papiret, men
 20 der er i alle disse Tanker en Bitterhed, en Misfornøielse med det Meeste uden om mig, det jeg maaskee ikke har Ret til at see saaledes! Jeg ærgrer mig over Verdens Løgn, Falskhed og beslørede pyramidale Egoisme! Jeg lider dertil ved min ulykkelige, vidunderlige Hukommelse over Alt hvad man i Fortiden har tilladt sig at byde mig, der vare Mennesker jeg elskede og nu seer jeg aldeles ikke havde Grund dertil. Med Sommerluften
 25 her hjemme er det iaar forbi, jeg trænger til Varme, jeg trænger til Ro, derfor skrev jeg til Dr Theodor om hans Raad: han har aldrig holdt af jeg reiste, svarede men overlader Alt til mig selv. Igrunden et lignende Brev fra Hornemann fik jeg iforgaars, han synes »at reise til Syden er for-

2 efter har jeg] først skrevet nu. 19–20 men der er] først skrevet der er dertil. 22 Verdens] først skrevet al den. 24 jeg elskede] først skrevet jeg bildte mig ind jeg elskede.

langt«, og her i Norden raader han heller ikke til at reise. Jo, at tage ind paa Skodsborg, kunde maaskee passe for mig, siger han, men det maa være varmt godt Veir, ellers er der vaadt i Skoven og usundt for mig. Ja naar faae vi varmt Veir! maa jeg udbryde.

Kjøbenhavn den 8 August. 1874. 5

Saalangt kom jeg igaar med min Skrivelse, da paa kom mig en saadan Isnen i alle Lemmer, begge mine Hænder rystede saa at jeg ikke kunde holde Pennen; Fru Melchior lod min Seng opvarme og fik mig i den, jeg laae søvnløs hele Natten, og havde nogen Feber; det er mig høist piinlig at jeg igjen skal være syg her ude! Jeg laae hele denne Formiddag, kom 10 først op Klokken elleve og har ikke længer den Kulde som igaar, ikke længer denne Irritabil[it]et og Bitterhed, som da, men Gigten jager i Albuer, i Knæ, i Hælene, øverst i mit Hoved og heelt om i min Ryk, det er til at fortvivle over. Jeg vil ikke gjerne tage til Byen, og dog tør jeg ikke ret blive herude. Jonna indbød mig at komme ud til sig, hun skrev derom da jeg 15 var paa Bregentved, men det gaaer nu slet ikke. Baron Henrik har ikke Tanke af Interesse for mig, det har han viist i Aaringer, og jeg veed ikke hvorledes jeg vil stemme overeens med de unge Døttre. Efter alt hvad jeg af Mange, Mange hører er Janina nok aldeles ikke for mig at omgaaes, det kunde komme [til] huuslige Scener, og Skylden blev jo naturligviis min. 20 — I Dag vente vi Jonas herud paa Rolighed, han var indbudt her i Torsdags, men skulde til Fru Drevsen. Jeg glæder mig til at see ham og ønsker at han maa være rigtig elskværdig! — Jeg trænger til Nogen at udtale mig for. — Fra Grevinde Frijs modtog jeg igaar Brev, hun meddeelte mig at hendes Søstersøn Dinesen, der var Capitain i den franske Armee nu alle- 25 rede i flere Aar har ført et fuldstændigt Eneboer Liv i Americas Skove og lever der af Jagt, langt fra alle Mennesker. Han fortæller i sit sidste Brev til hende at han paa en Tour i det Indre af Landet kom til et eenligt Huus hvor han fandt een eneste Bog. Det var Andersens Eventyr. Og Grev-

13 Hælene] synes skrevet Helene.

inde Frijs vedbliver: Det lod til som om det havde berørt mange Strænge i hans Indre — En Digter er han dog ikke een af Jordens Lykkelige!!!

— Tilvisse! jeg skulde være det[,] kunde være det! Knugedes jeg ikke af Sygdom, tunge Tanker, hvor det var velsignet at døe i en hast! døe som
 5 Thorvaldsen, eller nu som Avisen mælder, om den gamle Degn paa Færøerne, der udtalte sin varme begeistrede Tale til Kongen og da faldt om og døde! — Bliver jeg i dette Aar ikke fuldstændig rask, idet mindste rask som paa Holsteinborg og Bregentved, da bliver jeg det aldrig! da skal jeg sygne hen, Intet udrette og kun samle Beeskhed i mit Sind. Dette mit
 10 Brev er det nok bedst De, efter at have læst det, kaster ind i Ilden, og da ret snart glæder mig med nogle venlige Ord. Dog maaskee finder De det ikke Umagen værd og da vil jeg tro at De har Ret. Hils Deres Mand og hans Brødre! hils Billes, ligesaa Blochs.

Meget havde jeg at skrive om, Meget at fortælle, men jeg veed at jeg
 15 siden fortryder det, fortryder naar jeg til Nogen alt for aabent lukker Hjer- tet og Tankebogen op. — Igaar vilde Fru Melchior sende Bud efter en Læge, da jo baade Collin og Hornemann ere langt fra Byen, men jeg af- værgede det. Lægerne kunne dog ikke hjælpe. Fru Melchior hilser! Lev vel
 Deres gamle syge Ven!

20

H. C. Andersen.

[*I Margen ved S. 309 L. 14:*] *) Jeg har udtalt mig for ham og han skriver derom.

794. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde 10^{de} Aug [1874]

Det var et mismodigt Brev min kjere Andersen, og dersom jeg i det vilde
 25 see Andet end en forbigaaende Stemning vilde det have bedrøvet mig op- rigtigt — Nu antager jeg at legemlige Piner have deres væsentlige Skyld i det nedtrykte humeur, og hvem af os kjender ikke den Magt som Legemet har over Sjælen. — Om Deres Reisetanker har baade Emil og Theodor

12 at De har Ret] først vistnok skrevet jeg har Uret. 17-18 afværgede det] Ms. har afværgedet.

fortalt mig, og jeg kan ikke andet en[d] samstemme med dem begge og ønske at De foreløbig vil bringe Storkenaturen til Ro — Naar Alt føiede sig efter vore Ønsker naar vi vare paa Reise, saa forekommer dette Liv mig som det deiligste af Alt, og den Nydelse at flyve ud i den vide Verden og see alle Naturens Herligheder, Een af de Største der er givet os Menne- 5 sker — Men naar vi ere gamle og Legemet trænger til Ro, og ikke kan holde ud at følge den evig unge Sjæls Bevægelser saa opstaar der en Kamp i vor Natur som slider paa vore bedste Kræfter og saa kan Reiselivets Byrder blive større end det[s] Nydelser — Jeg synes kjere Andersen at Vintren ligger hyggelig og lettere for Dem end den har gjort i de senere Aar 10 — De vil nu kunne dele Deres Aften mellem Deres smukke venlige Stuer og Theatret, og naar Efteraaret samler Alle Deres gamle og unge Venner om Dem vil De have al den Selskabelighed som De selv ønsker, og De kan jo nu selv tage ud og bevæge Dem blandt Mennesker langt lettere end før. — 15

At Digter Tankerne atter melde sig maa vi betragte som et Tegn paa at Deres normale Tilstand vænder tilbage — Thi naar Andersen digter saa er han normal og naar han er normal saa er der Satire i hans Digtning — Men Satiren har ingen Braad og de gamle skrinlagte Fornærmelser maa ikke tages op; Solen maa ikke gaa ned over vor Vrede Een Gang — og De 20 kjere Andersen som vel ofte er blevet haardt forurettet, men har faaet Opreisning som Ingen Anden — De vil nok lægge Vreden paa Kistebunden for engang imellem at tage den frem og opfriske de bittre gamle Minder — nei, Kast Alt Sligt paa Havets Bund, Jeg veed dog at Deres Hjerte er opfyldt af Tak til Gud for al den Lykke han har givet Dem — Luk ikke op 25 naar Djævlen banker paa, han kommer i saamange Skikkelser til os stakels Mennesker. —

— Om os selv har jeg kun at sige at vi har det Godt, dog lider Edvard ofte i Sommer af løs Mave og Smerter — I Løbet af de første 14 Dage kommer jeg et Par Dage til Byen og haaber da at see Dem — Gid jeg da maa 30

finde Dem mild og tilfreds, saaledes som jeg i Vinter saa ofte glædede mig over at see Dem. —

Om de Amerikanske Trængsler vil jeg helst høre af Dem selv. —

[*I Margen.*] Fru Nees og hele Familien hilser Dem — lev vel og send mig snart et Par fornøielige Ord

Deres

Jette C.

795. *Til Henriette Collin.*

Kjære Fru Collin!

»Rolighed«, gamle Kalkbrænderivei, Østerbro, Kjøbenhavn! [14. August 1874]

Tak for Deres Brev! Tak fordi De skrev saa snart; De ønsker Brev igjen
 10 men et Brev belyst af Humeur og gode Dage. Jonas var her ude paa »Rolighed« i Lørdags middags, vi talte sammen; han kom til Hellebæk i Mandags, han har kunnet, og har maaskee ogsaa, fortalt om mig, mine Stemninger og mit Befindende. Han vil have fortalt Dem at den amerikanske Minister Cramer har været ude hos mig med Brev og Anviisning paa en
 15 lille Sum fra amerikanske Børn i een Stad derovre, og at jeg har bedet ham udtale Tak for det barnlige Hjertelag men tilføie at jeg er høist afficeret over at det saa hensynsløst er sat i Scene, at jeg ikke hører til de Nødlidende, etc. etc. — Jonas vil fortælle Dem det! Idag fik jeg tilsendt en amerikansk Avis hvori stod, at to Smaapiger havde sendt deres »Tribut til den
 20 gamle Historie fortæller Hans Christian Andersen«. Det skulde jeg ikke vide! kom der en Sum saa stor at det var en Ære for mig at modtage den, og en Ære for Amerika at sende den, det var en anden Sag. — Jeg vil imidlertid endnu see an, tal derfor ikke derom, saa at det kommer i danske Blade. Jeg har altid den Udvei at jeg jo kan tage Bestemmelse med den
 25 lille Sum om jeg vil give den paa et virkeligt trængende Sted. Jonas har vel ogsaa fortalt Dem om at jeg har læst Brandes seneste Forelæsninger, »af hvilke komme intet Godt«. Alt hvad han skriver om den frie Kjærlig-

25 paa] først skrevet til.

hed, og Ægteskabers Ophævelse, er der Saameget, jeg ikke er voxet op til! jeg lider ikke at han citerer Digte, som det tydske Digt: »Den klagende Pige«. Hun er bedrøvet over at hendes Moder ikke tillader hende at vise »de[n] süße junge Buben«, hendes Hals, Bryst etc., ikke vise de Yndigheder Gud forundte hende. »Küßse! Küße!« det er det hun vil og om- 5 slynge, »die schlanken Glieder«. — Det er aldeles et Digt som om det var udaandet af den stakkels syge Marie Jerichau. — Jonas vil have fortalt Dem om Jonna Stampes Venlighed med at byde mig ud til Christinelund, jeg kom gjerne — men jeg kommer ikke. Baron Stampe har under min Sygdom altfor tydeligt viist mig hvor ringe Interesse han har for mig, til 10 at jeg kan have Trang til at komme der og er lille Janina saa barnlig, »morsom« fornem, som der fortælles, saa ærgrer jeg mig kun og det kan jeg ikke taale. — I det Hele har jeg i den sidste Tid en ulykkelig Tendens til at ærgre mig. Tidt længes jeg efter at tale med en Læge, men lade Fru Melchior sende Bud efter en tredie, naar jeg allerede har to — synes jeg er at drive 15 det forvidt. Jeg har skrevet til Dr Theodor og til Professor Hornemann og har faaet venlige Breve igjen, men det er ikke Medicin nok for Sjæl og Krop. Gid at jeg fra Bregentved, uden videre, havde sat mig i en »Vaggon« og alene kjørt ud i Verden, det havde vist været det klogeste, her gaaer jeg nu og dvasker Dagene bort, den ene Dag glider ind i den anden, lige- 20 som de vaade Skyer i vort vexlende Climat. Jeg har ikke mere den ungdommelige Energi som eengang ledte og førte mig. See nu har jeg berørt Alt hvad Jonas kunde, om han vilde, have sagt og udfoldet for Dem. Nu maa jeg nok fortælle selv. I dette Øieblik var paa mit Værelse Fru Cerillo og hendes Søster Frøken Knudsen ligesaa Broderen Dr Knudsen med 25 Frue. De to sidste havde jeg ikke seet siden 1829 paa et Bal i Bredgade ude hos Dr Colsmanns paa Hospitalet. — Fra Fru Jerichau er kommet Brev fra Rom; hende gaaer det nu godt; hun sælger sine Billeder, men længes efter sin Adolph. Fornyligt mældte Fru Tscherning hende at hun havde lukket sin Mands Øine og nu fortalte Læssø mig at Fru Jerichau 30 ogsaa længtes efter at komme hjem og lukke sin Adolphs Øine. Af Aviserne

har De vel seet at de engelske Dandserinder paa Tivoli ere meget emaniciperte. Prima Donna gav forleden een af Herrerne som hyssede, et godt Ørefigen. Hver Dag er der Støi derude, men det lader ikke til at Directionen jager Madammen væk. — I Dag reiser Hr Moritz Melchior til London og bliver en 8 a 10 Dage borte. Det var Bestemmelsen at Emil, som nu er Student, skulde have været med og sat i Pension i Torqui, jeg har meget raadet der fra, dog det har neppe gjort Udslaget. Imidlertid bliver han her hjemme. Maleren Lund var her igaar fra Viborg og syntes i godt Humeur. Hans Kone kommer paa Tirsdag og bliver her paa »Rolighed« indtil hun, i September, med Manden drager til Italien. De lykkelige Mennesker! Jeg drager derimod ind over den halsbrækkende Brolægning i Nyhavn til de gamle Sygestuer hvor jeg nu i to Vintre har ligget over. Endelig blev da Clairvoyanten Mdm: Galotten, eller hvad Fruentimmeret hed, bragt til Taushed ved Politiet; man fortæller at en Dame, der havde mistet en Sum Penge kom til hende og spurgte om Pengene vare tabte eller stjaalne. Svaret blev at de vare stjaalne og det af Een af Dammens egne kjære Veninder, der kom til hende. Det var da skammeligt sagt og her med endte Historien. Vil De nu hjerteligt hilse Deres Mand, hans Brødre og den kjære Jonas Collin, han var ved sit Besøg hos mig, høist elskværdig og deeltagende. Saadanne Mennesker trænger jeg til. De kjære Fru Collin! kommer jo snart til Byen! skriver De. Gid at jeg da maa være her; ideligt længes jeg efter at flyve ud, men flyve med Gigt i alle Lemmer er neppe behageligere end at blive skudt ud af en Kanon og at ligge i vaadt Veir paa et Badested ved Strandvei og Dyrehave er som at være Kaalorm paa et vaadt Kaalblad, — De sendte mig en Hilsen fra Fru Ness! vil De takke hende og hilse igjen. Med det tredie Bind af de ved Frøhlich illustrerede Eventyr og Historier gaaer det langsomt frem; men værre er det endnu, at Billederne ere ringere end alle de tidligere; nogle ere saa smaa at man maa bruge Kikkert; »Thorvaldsens Musæum« er givet i Størrelse saa at det kan ligge paa Neglen af min Tommelfinger, lige saa er det med »Frihedsstøtten«. Er Billes i Hellebek da hils! ligesaa Blochs og Ørstedes.

— Fru Melchior sender Dem de hjerteligste Hilsener; hun er hjertensgod mod mig, og overbærende i min Sygelighed — men Veiret har ikke hendes Sind og milde Øine. Nu er nok Deres Øine træt af at læse mere, derfor da Papiret slipper, Lev vel!

Deres inderligt hengivne

H. C. Andersen. 5

796. *Til Henriette Collin.*

»Rolighed«. Fredag den 4 Sept 1874.

Kjære Fru Collin!

Enhelv Evighed er det siden jeg saae Dem og en heel Evighed er hængaaet siden jeg mødte Deres Mand! De leve Deres glade Strand-Liv, seer Søen rulle, seer Søen skinne blank, som Menneske-Ansigterne i de forskellige Stemninger. Jonas var saa venlig at besøge mig; han har vel fortalt Dem at jeg har skrevet Brev til Amerika i Andledning af Indsamlingen, han hørte mig læse det og var meget vel tilfreds der med, fandt at der var sagt hvad der skulde siges. Om nu Amerikanerne sige det samme? Jeg er endnu paa »Rolighed«, men her begynder at blive meget koldt og vi have en Trækvind gennem Døre og Vinduer, saa den jager i mine gigtpændte Lemmer. Snart tager jeg til Byen, men Reise ud af Landet, som jeg først tænkte paa, en Udflugt paa tre Uger, bliver neppe til Virkelighed! Jeg vil gjerne være i Kjøbenhavn naar det nye Theater aabnes og hvad en Reise paa tre Uger angaaer kan jeg kun naae ned til Dresden og Hartzen og der er maaskee lige saa daarligt Veir som her og vil altid, naar vi reise to, blive en Udgift paa 4 a 500 Rdlr, en Sum der er større end Fornøielses-Udbyttet kan blive. Jeg har i den sidste Ugestid, foruden min Gigt, været belemret med at faae Hul paa Skinnebenet. Jeg gik nede i Haven ved Græsplainen hvor Ungdommen spille »Krokket«; der fra havde man kastet ud paa Gangen to overflødige Jernbøiler, jeg saae ikke disse, traadte paa den ene og den svingede op fra Jorden og slog mig et Hul paa Skinnebenet, (netop paa samme Sted hvor jeg i over et Aar var lidende). Jeg gik dermed

i to Dage, saa begyndte det at genere mig, jeg gad imidlertid ikke søge Hornemann; Fru Melchior lagde en Æggehvide paa og seer til det hver Dag, det seer nu ikke slemt ud, er ikke rødt og hovent rundt om, men det strammer dog og har en egen heed Fornemmelse. — Lunds ere her endnu!

5 efter at han kom fra Korsøer, hvor han har malet tre Engle over Alteret er han med sin Frue boendes herude. De reise om nogle Dage til Rom og lægge Veien over Paris hvor de agte at blive i tre Uger. Fru Louise Lind har jeg besøgt; Drevsens seer jeg ikke noget til; Husets Frue er nok endnu paa Christinelund. Medens jeg skriver dette have vi en rygende Storm fra

10 Nordvest, den maa De jo særligt fornemme ude ved Hellebæk. For et Øieblik siden maatte jeg holde op med at skrive paa dette Brev, det knagede og bragede udenfor. Eet af de store Træer i Haven, udenfor Verandaen, knækkede over og ligger nu og fylder Gangen. Forleden Dag kjørte jeg ud til den kjære Enkedronning, som jeg ikke har talt med i over et Aar. Hun

15 var som altid smuk og elskværdig. Fra Sorgenfri kjørte jeg til Bernstorff, hvor jeg strax, uagtet jeg ikke var tilsagt, eller anmeldt, blev paa det allerhjørteligste modtaget af hele den kongelige Familie. Prindsesse Alexandra saae ung og glad ud, to Sønner og tre Døttre havde hun med, smukke Børn, de legede med den flinke lille Prinds Christian og kjendte alle »the

20 old storiteller«. Kongen fortalte om sit Besøg paa Island. Alle vare de elskværdige og gode mod mig. Vær nu De det samme, kjære Fru Collin, og skriv snart et ikke altfor kort Brev til mig. Hils Deres Mand, Jonas, og Gottlieb Collin, ligesaa min kjære Theodor. Han kunde gjerne glæde mig med et Brev, mælde mig sin høie Ankomst, der nok, haaber jeg, er snart fore-

25 staaende; men han skriver ikke, der til er Jonas nærmere istand! Han var høist elskværdig og god da han sidst besøgte [mig . . . Fru Scavenius] boer stadigt i Hellebek, hun skrev mig til fornyeligt og beklagede at hun endnu ikke havde besøgt Dem men hun har jo været syg den længste Tid derude. Fru Melchior sender Dem, Deres Mand og Jonas venlige Hil-

30 sener. Ofte spørger hun mig om ikke Jonas Collin er i Byen, da hun gjerne

vilde indbyde ham til Middag paa »Rolighed«. Med Israel Melchiors Virksomhed ved Kjøge gaaer det godt frem; han bygger nu Arbejderboliger der ude og Papir-Fabriquen er i fuld Virksomhed. Særligt er det nok endnu Papirposer her laves. At Fru Johanne med Børnene i næste Aar skal fløtte derud . . . [Regnen] skyller ned, skal den nok fløttes hen i ny botanisk Have hvor den da faaer Lov at leve længere end her. Og nu Lev vel. Hils Fru Neesz om De seer hende.

Deres hengivne
H. C. Andersen.

E. S

Paa Søndag (den 6^{te}) er det 55 Aar siden jeg kom til Kjøbenhavn. 10

797. *Fra Henriette Collin.*

Ellekilde Mandag 7^{de} Septbr [1874]

Kjere Andersen, De er saa venlig at ville have »et ikke altfor kort Brev« fra mig, men dersom De kjendte noget mere til vort Liv herude, saa vilde De vide at det næsten er et Kunststykke at skrive Breve fra Ellekilde, naar man da ikke vil behandle lærde og curiøse Materier, thi her skeer Intet! — 15

— Naar jeg siger dette maa jeg dog skynde mig at tilføie — Intet som kan interessere Andre thi for os selv er som bekjendt Livet herude over al Maade indholdsrigt, men for at forstaa dette maa man selv have prøvet Nybyggerlivet og det har De jo ikke kjere Andersen, og oprigtigtalt tror jeg heller ikke at De var skabt dertil. — 20

En høist interessant Natur-Begivenhed havde vi i den Orkan som i Fredags Middag reiste sig og i Løbet af 10 Minutter naaede sin fulde Voldsomhed, det var et forfærdelig skjønt Syn og den Farvepragt i Naturen som gik forud, var ganske deilig — En stakkels Hornbækker med en halvvoxen Dreng som eneste Medhjælper i sin Baad, slap lykkelig ind i vor 25 Havn som selv i sin ødelagte Tilstand gav ham tilstrækkelig Læ, indtil vore Fiskere hjalp ham at trække Baaden paa Land; kort efter kom hans Kone

5 . . .] 6 *Linier er her bortklippet.*

og Drengens Moder løbende fra Hornbæk i dødelig Angst; hele Tragedien endte med almindelig Kaffedrikning og særdeles Tilfredshed uagtet der ikke var en eneste tør Traad paa dem. —

Jeg er glad over at De har opgivet Reisen kjere Andersen, thi efter min
 5 Erfaring hører der saa bestemt to Betingelser til for at føle sig vel uden-
 for sit Hjem og det er fuldstændigt Velbefindende og godt Veir — det Før-
 ste har De desværre endnu ikke, thi uagtet Jonas fandt Dem overordentlig
 flink og vel udseende, har De jo dog bestandig den fæle Gigt at trækkes
 med. — og hvad Veiret angaar saa synes jeg egentlig at Verden hviler i
 10 daarligt Veier eller er det maaskee altid godt Veier medens man er ung,
 og daarligt Veier naar man er bleven gammel? —

Vi har herude en 83 aarig Kone som nu er sengeliggende og da jeg for-
 leden besøgte hende fortalte hun mig en heel Deel om sin Ungdom og om
 en Broder som var død paa følgende Maade; Han gik med en Deel Kam-
 15 merater ude paa Marken og betragtede med aaben Mund den stjerne-
 klare Himmel da pludselig et Stjærneskud foer ned i Halsen paa ham og
 brændte ham saa at hans Mund blev ganske sort, han døde efter 9 Dages
 Forløb og hun smilte overbærende da jeg betvivlede hans Dødsmaade og
 forsøgte at belære hende en Smule udi Astronomien. — Seer De kjere An-
 20 dersen, den Slags Folk ere nu vor daglige Omgang da det dannede Kjøb-
 har forladt os og hele Hellebæks Befolkning, foruden de Indfødte, bestaar
 af Enkelt[e], meer og mindre nervøse Individider. —

. . . Gid jeg kunde see den udsprungne Agave!, jeg haaber at Adolph
 som agtede sig ind til Dem, faar denne Herlighed at see, — Han forstaar,
 25 trods Nogen, at glæde sig over sligt. Ingeborg er paa Christinelund og har
 det ret godt —

See nu tror jeg nok kjere Ven at De begynder at fortryde Deres Opfor-
 dring til mig, om et »ikke altfor kort Brev«. — Lad dette være Dem en Ad-
 varsel for Fremtiden og tro mig altid

Deres hengivne

Jette C.

Mange Hilsner fra os Alle, Theodor veed endnu intet om sin Hjemkaldelse — Jonas har lidt af et hæftigt Hold i sin Ryg og vi maatte hænte Barberen fra Helsingør som satte ham Blodkopper. — nu er det Bedre.

Hjertelig Hilsen til Fru Melchior.

798. *Til E. Collin.*

»Rolighed« den 15 Sept 1874. 5

Kjære Ven!

Længe har De ikke faaet Brev fra mig, men Deres Kone og Jonas have hørt og vide at jeg lever ved det gamle, stadigt i Bedring, men ideligt i tiltagende Gigt, saaledes er det ogsaa endnu i Dag jeg skriver fra »Rolighed«, hvor jeg selv havde ventet forlængst at været fløttet fra, da her er 10 meget koldt især i mine Værelser og dertil i hele Huset en forfærdelig Træk. I Dag var Alt ordnet til at tage ind, men nu er den yderste Termin førstkommende Fredag. Da er jo ogsaa lidt nærmere Tiden til at see mine Venner komme fra Landet og iaar haaber jeg at min særdeles Ven Storcken, som jo ventes af Louise Drevsen, faaer hendes Forældre lidt tidligere ind 15 fra Hellebæk end det nok ellers var Tilfældet. Jeg kan heller ikke tro Andet end at Theaterlægen ogsaa bliver nødt til at være i Byen naar Theater-Prøverne begynde og Jonas følger jo med! Jeg har i det Hele en Fornemmelse af at den gamle Collinske Familie glider mere og mere fra mig og tidt vækker det Veemod. En enkelt Gang seer jeg Louise Lind, og enkelte Gange 20 Drevsens. Igaar var jeg et Øieblik derinde i »Rosenvænget« for at see Deres Søster; jeg ventede paa Gangen en temmelig lang Tid, men saa fik jeg dog Adgang; der var en ny Green af Familien derinde, en smuk, ung Italiener Dalgas, der var kommet med Rigmor. Deres Søster var livlig og elskværdig! — Deres Broder Gottlieb og hans Familie er jeg aldeles frem- 25 met for. Hvor Tiderne forandres — og vi med dem! Jeg har nu sluttet Bemærkningerne til alle mine 355 Eventyr og Historier. De blive trykte i femte Bind som nu udkommer til Julen, med mindre heldige Billeder af

Frøhlich. Jonas bad mig om den danske Original af mit Brev til Amerika, i Anledning af Penge-Indsamlingen, som naturligviis ophører ved Efterretningen at jeg ikke behøver den og at mit Fædreland aarlig giver mig 1000 Rdlr. Næste Aar bliver jeg 70, der tales om en Fest for mig! ja lad os
 5 nu først see om jeg oplever den. Bliver det Tilfældet og jeg er rask, vil og maa jeg ud i Verden for igjen at luftes ud. Brev faaer jeg vel neppe fra Dem, men jeg veed og troer at De har venlig i Tanke, Deres hengivne

H. C. Andersen.

Hils Deres Kone og Jonas! —

10 [I Margen:] Prindsessen af Wales og Prindsesse Thyra have meget glæde[t] mig ved at tilsende mig deres Fotografi.

799. *Fra E. og Henriette Collin.*

Jeg fik idag ganske uventet Brev fra Dem, thi da jeg aldrig skriver kunde jeg heller ikke vente Brev. Jeg skriver nemlig ikke, deels fordi det eensfor-
 15 mige Liv herude ikke frembyder noget Meddelelsesværdigt, men især fordi De har en Correspondent som Jette, der jo ogsaa nylig har skrevet til Dem.

De har gjort en ganske rigtig Regning, naar De antager, at vi for Louises Skyld flytte ind tidligere end sædvanligt. Der er saaledes den bedste Ud-
 20 sigt til at vi kunne sees paa Mandag otte Dage ved det sædvanlige Middagsbord.

Denne Sommer har været koldere end nogen anden som jeg mindes, og den har slet ikke været god for denne Egn. Afrikansk Glød i 14 Dage sved vore Træer, hyperboræisk Kulde i en Maaned ødelagde Frugtens Modning. Selv Silden flygtede fra vore Strømme og fandt Opholdet i Bel-
 25 terne behageligere. Dette Sidste har været nok saa trangt for os som det Første. De herboende Fiskere, brave Folk som vi holde af, ere jo vor eneste daglige Omgang, og det er jo trangt at see paa deres Mismod, naar de intet Udbytte see af deres slidfulde Liv. Vi have ogsaa været hjemsøgte af

Storme og 3 Strandinger. Men vi have alle havt god Helbred og tilstrækkelig Sysselsættelse, saa at det vilde være Synd om vi vilde klage.

Altsaa paa snarligt og glædeligt Gjensyn!

Deres

Ellekilde 18 Sept. 1874.

E. Collin.

Edvard spørger om jeg ogsaa vil skrive lidt til Andersen, men det vil jeg naturligvis ikke, da jeg har skrevet sidst og ikke har andet at sige end at ogsaa jeg haaber paa snarligt og glad Gjensyn —

Deres

Jette Collin.

800. *Fra E. Collin.*

Jeg sender Dem herved efter Aftale en Gjenpart af dette »Deres bedste Brev«, hvis Original jeg beholder. Jeg har sat 3 Blyantskryds. Det første betyder, at jeg har tilføiet Præpositionen *i*, thi det hedder jo: at nedlægge *i* Hjerterne. 10

Det andet betyder, at det vilde være tydeligere og mere stemmende med Skriftsproget, naar det hed . . . Digter, som de troe er etc. 15

Det tredie betyder, at der ikke vel kan staae: naar den bragtes; thi Ordet refererer sig til hvad; det maa altsaa hedde: naar det bragtes.

Men dette overlader jeg til Dem at ændre.

Deres

28 Sept. 1874.

E. Collin.

801. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn 27 October 1874. 20

Kjære Fru Collin!

De har, haaber jeg, nu skrevet Navn paa mine Lommetørklæder. Jeg trænger meget til disse, vil De sende mig samme med mit Bud. Jeg er ideelt lidende af Gigt og Slim. Fra Fru Scavenius fik jeg i dette Øieblik Bud om at Frøken Brandes er død i denne Morgen. Venlige Hilsener 25

Deres hengivne

H. C. Andersen.

802. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn Lørdag 31 Oc[t]ober. 1874

Kjære Fru Collin!

seer jeg snart Dem eller Jonas, jeg kan ikke længe holde min sygelige
Tilstand ud.

Deres

5

H. C. Andersen.

803. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn, Søndagften, den 14 December 1874.

Kjære Fru Collin!

Da jeg ikke har hørt fra Dem i Dag, frygter jeg at vor gode Dr Theo-
dor har glemt at sige, hvad jeg bad ham om igaar, at der paa Mandag,
10 altsaa imorgen, er »Fødselsdag« hos Henriques hvor de gjerne ville see
mig; jeg kommer altsaa ikke til Middag i Dronningens Tvergade, men
om det er Dem og Deres Mand beleiligt, kommer jeg gjerne Tirsdag? Hele
den Dag i Dag har jeg været hjemme og saa godt som intet Besøg mod-
taget, og dog eet for mange, er jeg nærved at sige, i det at samme har for-
15 stemt mig og gjør mig ilde denne Aften; der kom en Ven der lydelig sagde
mig — hvad jeg selv gaaer og gjemmer i mine egne Tanker om den Hæder
man vil berede mig ved at reise min Statue medens jeg nu lever. I Grun-
den har jeg følt mig saa glad ved det store Tegn paa Kjærlighed Vennerne
vise mig — men hvad ville Ikkevennerne sige? gid at jeg i denne Aften
20 havde Nogen jeg kunde udtale min Stemning for, men jeg har Ingen og
derfor glider den nu hen over Papiret. Tak kjære Fru Collin for Deres ven-
lige Sind og al Deres hjertelige Deeltagelse. Lev vel!

Deres meget taknemlige

H. C. Andersen.

14 at] senere tilføjet.

1875

804. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 7 Februar 1875.

Kjære Fru Collin!

Vil De til imorgen, betids, være saa venlig at lade mig vide om De vil see mig til Middag, Mandag eller Tirsdag. Deres meget hengivne

H. C. Andersen. 5

805. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 13 Februar 1875.

Kjære Fru Collin!

Tak for Indbydelsen til Middag imorgen Søndag. Jeg antager at det er Klokkeren 4. Til Fru Henriques har jeg skrevet om at ombytte Mandag for Søndag og der er neppe Noget i veien. Et nyt Digt har jeg skrevet siden 10 sidst vi mødtes.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

E. S.

I dette Øieblik fik jeg Brev fra Fru Henriques, hun synes ikke ret tilfreds med min tagne Bestemmelse men overlader mig det som jeg vil[.] Hvad 15 svarer De. Men svarer De da giv mig Svaret i Eftermiddag.

806. *Til E. Collin.*

Kjøbenhavn 9 April 1875.

Kjære Ven!

Er De ikke nok saa god, snarest, naar De kan, at give mig vedlagte Skrivelse paa Tydsk og sige mig dertil om jeg glad og taknemlig nok har ud- 20 trykt mig, ellers hjælper De paa Stilen.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

E. S

Det engelske Blad the daily news havde igaar en lang, høist interessant Artikkel om mig som Digter, hvor jeg kommer i Selskab med saa store Navne at jeg isandhed føler mig ganske lille derved.

5 »Der Verein Berliner Presse«

har i høieste Grad overrasket og glædet mig ved den store inderlige Deeltagelse den har viist mig ved paa den meest hædrende Maade at erindre min 70 aarige Fødselsdag og ved Tilsendelsen af den i kunstnerisk Udstyrelse saa skjønne og i Indhold saa hjerteligt smukt givne Hilsen. Strax ved
 10 Modtagelsen, den 5 April, afsendte jeg et Telegram til den høitærede For-
 ening og haabede allerede den følgende Dag at kunne i Brev-Skrivelse
 fyldigere udtale min Tak, men jeg er endnu syg, Kræfterne slaae ikke til,
 først i Dag kan jeg afsende Dem min dybtfølte Udtalelse af Taknemlig-
 15 meget Solskin og saa stor Glæde. Være alle velsignet og takket. Min ædle
 berømte Ven Auerbach som har nedskrevet Adressen bringer jeg snarest
 en særlig Takskrivelse. Med den inderligste Taknemlighed

H. C. A.

807. *Til Henriette Collin.*

Kjøbenhavn den 29 April 1866 [3: 1875]

20 Kjære Fru Collin!

Det er imorgen, Lørdag 1¹/₂ der er Møde hos Melchiors. Indbydelsen til mig fra Hr Rimestad er til Søndag den 2 Mai Kl 12, altsaa ikke til Middagsfesten. Jeg seer mig ikke istand til at komme og har skrevet til ham herom. Jonas længes jeg meget efter at tale med.

25

Deres taknemlig hengivne

H. C. Andersen.

8 af den] mellem disse to Ord først skrevet det udmærket skjønne. 9 Hilsen] først skrevet Adresse.
 13 kan] først skrevet er jeg istand til.

E. S.

Idag har jeg det ikke saa godt som igaar, Natten har været mindre behagelig; Smerte i Siden og Hoste. Foraaret kommer nok ikke mere i mit Jordliv.

808. *Til E. Collin.*

Rolighed d. 21^{de} Juni 75. 5

Kjære Ven!

Fru Melchior er saa venlig at skrive et Par Ord for mig, uden hende saa det rent galt ud.

Min Læge er altid 7 Mile fra Byen. Hornemann har jeg seet engang omtrent i 14 Dage; heldigviis boer Doctor Meyer ved Siden af, hvor De og 10 Deres Familie engang boede; han har besøgt mig 2 Gange.

Den belovede Sommer Varme bliver borte. Sidst i Ugen vilde jeg til Bregentved, om 3 Uger derfra, og da see snart at komme Syd paa.

Jeg seer hvor mange Bekvemmeligheder jeg maa have, hvor høit Udgifterne maa komme over mine første Beregninger. Har jeg kun meget faa 15 Aar at leve, som er rimeligt, da slaar det nok til; men man veed ikke hvorledes det stiller sig. De har i de sidste Aaringer ved Nytaarstiid, dog troer jeg ikke 1874, opgivet mig meget nøiagtig i Smaat og Stort, hvad jeg eier i Capital og Renter. Nu er De jo nok paa Landet; men De vil med Deres gode Villie nok kunde opgive mig hvad jeg eier omtrent ved Udgangen 20 af Augustiaar.

Send mig denne Optegnelse saasnart De kan; det vil rimeligviis blive mig en Trøst og Beroligelse. Meget længes jeg efter at see Deres Kone, og senest Dem selv i Begyndelsen af August.

Kun Jonas, Fru Koch og Fru Melchior have endnu taget sig af min Flyt- 25 ning, som dog troer jeg endnu staaer temmelig vant. Hils Jonas, Louise, Viggo og deres Smaa.

Tak kjære Ven for hvad De har været for mig i gode og tunge Dage og dermed lev vel!

H. C. Andersen.

[*Kun Underskriften er med H. C. Andersens egen Haand.*]

809. *Fra E. Collin.*

Ellekilde den 22. Juni 1875.

Kjære Andersen! Jeg var netop ifærd med at trille Møg, da jeg modtog Deres Brev, hvori De betroer mig Deres oekonomiske Sorger; jeg vasker mine Hænder og svarer Dem strax.

5 Først maa jeg protestere mod, at jeg skulde have undladt at opgive Deres Status pr. ult. Decbr. 1874; dette er ligesaa utænkeligt for en Forretningsmand, som det vilde være for en Digter ikke at see efter i Aviserne, hvorledes hans Arbejder bedømmes. Dernæst kan De vel tænke Dem, at jeg ikke har Deres Regnskab herude, og at jeg ikke, som mangan Anden
10 maaskee vildegjøre sig interessant ved, indvier andre Folki Deres Formuestilstand. Derfor ligger Deres Regnskab i min Hvælving i Sparekassen.

Nu træffer det sig derimod saa heldigt, at Hovedposten af Deres Eien-
dom staaer i Sparekassen, og at dette altsaa ikke er nogen Hemmelighed
for dennes Embedsmænd. Jeg har derfor sendt Sparekassen til Udfyld-
15 ning en Seddel, som vil blive sendt Dem med dette Brev. Naar De til denne
Opgjørelse lægger Obligationsformuen (12,200 Kroner), saa har De De-
res Status saa nøiagtigt, som det behøves; ja, jeg maa sige: nøiagtigere.
Thi hvor er det muligt, kjære Andersen, at De med denne Formue og i en
Stilling, som ikke paalægger Dem nogen Forpligtelse ligeoverfor nogen
20 Dødelig, kan paatvinge Dem selv Pengebekymringer i samme Øieblik,
som De føler Nødvendigheden af at bruge dette Middel til at tilfredsstille
den meest berettigede jordiske Fordring: at bevare sit Liv eller sin Hel-
bred!

Methusalem vil jeg ikke citere, han hører til Mythen; men selv om De
25 skulde blive saa gammel som Drakenberg og altsaa endnu have 50 Aar
at leve i, vil jeg indestaae for, at De ikke, selv om De aarlig reiser, skal
komme til at lide Nød; og til Sikkerhed herfor vil jeg pantsætte Ellekilde
Hovedgaard med Gods og Forstrandsret med 1^{ste} Prioritet næstefters Bank-
hæftelsen.

30 Da jeg godt kan begribe, at De, som er syg, ikke bryder Dem om at vide,

hvorledes Andre have det, vil jeg afholde mig fra at beskrive min Tommelfinger, som mindst 2 Gange daglig gaaer af Led og maa sættes tilbage med Maskinkraft; Fortællingen om en kostbar Rude, som sønderbrødes, ikke af Skjæbnen, men af en Glarmester, egner sig ogsaa mere for det mundtlige Foredrag. 5

Dog vil jeg i Almindelighed bemærke, at vi have det godt og glæde os ved Louise og hendes Smaabørn; Alle hilse i Forening med

Deres ældste og uforanderlige Ven

E. Collin.

810. *Til Henriette Collin.*

Rolighed d. 13 Juli 1875. 10

Kjære Fru Collin!

Doctor Meyer siger hver Aften at jeg gaaer meget godt fremad. Melchiors udtale at jeg hver Dag seer vel ud; selv er jeg dog ikke ganske af disses Meninger. Natten har jeg det bedst, uagtet jeg neppe sover Halvdelen. Fra Fodspidserne til Knæerne er jeg bespændt med Vand, saa jeg 15 daglig maa have Bind derom. Tidt kan jeg være fri for Slim fra Morgen til henimod Eftermiddag. Lige saa tidt er den høist overvældende; jeg kan aldeles ikke gaa, maa af Tjeneren klædes af og paa. Humeuret ellers ret godt. Melchiors ere Skyld deri. Angst er jeg særdeles for det kjærlige Hværv Jonas har overtaget sig at føre mig til Montreux i næste Maaned; jeg maa 20 tale med ham om det bliver nødvendigt at vi tage et Menneske med, der hjælper mig, særlig med Afklædning og Paaklædning[.] Fra Paris har Gregoire sendt mig 2^{det} Bind af mine Eventyr paa Fra[n]sk med en Mængde udmærkede Illustrationer. De mest verdenssmukke der er givet Eventyrene. Hils Deres Mand, Børn Billes og alle Kjære fra 25

Deres taknemlige

H. C. Andersen.

[*Kun Underskriften er med H. C. Andersens egen Haand*].

14 neppe] først skrevet ikke.

UDATEREDE BREVE

811. *Til E. Collin.*

Løverdagsmorgen

Kjære Ven!

I Tillid til Deres utrolig store Opoffrelse hvor det gjælder at være mig til Tjeneste, kommer jeg som Suplikant og lægger et Brev til Beaulieu for
5 Deres Fødder, tag det op og lad det tale Tydsk saa han forstaaer det! —
Ja det er Bønnen.

Deres hengivne

H. C. Andersen.

ST

Hr. Justitsraad E. Collin.

10 812. *Til E. Collin.*

Kjære Ven!

Gjem dette til jeg kommer hjem! see hvad der er deri og har De Lyst at have Bogen over Dresden, der er interessant udstyret saa behold den.

813. *Til E. Collin.*

15 Kjære Ven!

»Bitte! Bitte! Bitte!« — det er til Groszherzog og meget kort!

hjerteligst

H. C. A.

Etatsraad E. Collin!

814. *Til E. Collin.*

Tirsdagmorgen

Kjære Ven!

Det er mig ligesaa piinligt at plage Dem, som det maa være Dem idelig at overhænges. Her er det igjen den ulykkelige Markmann! jeg gav ham forleden hvad jeg kunde give, laane seer jeg mig ikke istand til. I Dag bad han mig saa skrækkeligt hjerterørende om at vise Dem, kun vise Dem dette Sikkerheds Beviis for 12 Rdlr, og spørge Dem om De intet Steds paa dette kunde skaffe ham denne Sum, men aller snarest! —

Vil De sende mig et godt Svar eller hans Beviis tilbage i Hotellet før Klokken 3?

venskabeligst 10

H. C. Andersen.

815. *Til E. Collin.*

Torsdag morgen.

Kjære Ven!

Den unge Mand jeg talte med Dem om er Overbringeren; han siger at Verten gjerne vilde vente til han fik Penge fra Onkelen, men at Verten selv er høist trængende, De veed hvorledes min Følelse har det, og i denne Kamp med mig selv, sender jeg Mennesket til Dem, tal med ham, men venligt, bliv ikke vred for dette Udtryk, og naar De har prøvet, saa lad mig faae en Slags Beskeed

Deres trofaste Ven

H. C. Andersen. 20

816. *Til E. Collin.*

Kjæreste Ven!

Er De ikke nok saa elskværdig at oversætte mig disse to smaa Breve, saa at jeg faaer dem naar De kommer ind igjen. Jeg reiser Mandag Aften. Tak Deres Kone fordi hun huskede at give mig Eventyrene paa fransk og hils hende hjerteligst.

Deres trofaste

H. C. A.

817. *Til Henriette Collin.*

Torsdagmorgen!

Kjære Fru Collin!

At De efter at jeg var gaaet iaftes saa venligt havde mig i Tanke, rørte mig! Tak og atter Tak!— jeg var i et uhyggeligt Humeur, der ikke er bedre
5 i Dag, næsten kunde jeg have Lyst at blive hjemme til Middag; men til Amaliegaden maa der jo ingen Forhindringer komme. — Menneske igjen bliver jeg ikke før jeg er fra Ølandet. —

Deres hengivne

H. C. Andersen.

E. S

10 For at det ikke skulde ryge naar jeg kom hjem havde Madammen været saa betænksom at lade være at lægge i Kakkellovnen, her var koldt, uhyggeligt, Theen var meget varm, men Fløde havde jeg ikke, da nød jeg ikke den, men Deres venlige Sind, og nød det dobbelt i denne »danske Verden«.

KONCEPTER

818. Til E. Collin. (Koncept til Nr. 35.)

[1^{ste} Nov. 1831]

Imorgen er det Deres Fødsels Dag! jeg har tænkt saa meget der paa; men jeg kan dog ikke gjøre Dem nogen ret Glæde, i hvor gjerne jeg vilde. Forære Dem noget der kostede Penge vilde De ikke synes om, ellers veed
5 Gud jeg gjerne kjøbte hvad jeg kunde; skrive Dem et Vers, det er da i Grunden Narrestreger, hvad skulde det kunde fornøie Dem? Nei, jeg vil ligefrem sige Dem, at jeg holder saa inderlig meget af Dem, maaskee mere end De troer, med min hele Sjæl hænger jeg ved Dem, gid De ogsaa kunde føle det! Gid De kunde have Fortrolighed til mig, broderlig Fortrolighed,
10 frygt ikke at jeg er aabenmundet, uden med mine egne Sager! Gid jeg ret kunde lade Dem læse i mit Hjerte, vinde Dem paa denne Dag ret for mig! Den inderligste Tiltroe kan maaskee fortjene det af Dem. O, hvor jeg har længtes efter at tale med Dem, ret Øie mod Øie, at finde det Meget, det store Meget jeg drømmer mig i Dem. Maaskee er det min Phantasie, der her
15 har afmalet mig Noget der aldrig kan finde Sted. Ligger der mueligt Noget hos Dem, der gjør at De ikke kan nærme Dem mig saaledes [som] jeg vilde det? — Ærlig vilde jeg sige Dem enhver af mine lønligste Tanker, thi jeg anseer Dem for min Ven, uden Dem har jeg ingen; og dette er grændseløst knusende; De er tidt saa alvorlig. Hvad fattes Dem? — Hjælpe Dem veed
20 jeg nok jeg ikke kan, men — ærlig, broderligt talt, jeg vil føle Deres Sorg med Dem, jeg vil — kjære Eduard jeg vil Alt, Alt hvad der kan der maaskee kan trøste Dem . . .

819. *Til E. Collin.*

(1835?)

Min kjære, trofaste Eduard! hvorofte tænker jeg ikke paa Dig! hvor aaben ligger mig ikke Din Sjæl, mon Du begriber mig, begriber min Kjærlighed, som jeg har opfattet Dig! — I dette Øieblik seer jeg Dig, som salige Aander vist see hinanden, jeg kunde trykke Dig til mit Hjerte! Er det 5 Sværmerie, Overspændthed? Nei det er en reen, ædel Følelse! Der maa ogsaa være Øieblikke Du føler et Lignende. Alle Gode maa føle Sligt. I dette Øieblik ligger intet De, iskold, mellem os, jeg siger Du og Din Læbe møder mig med samme Lyd, som Du først i hiin Verden skal udtale, O gid jeg var riig, vi skulde da begge flyve til Italien, det herlige Italien, som 10 jeg slet ikke har nydt! O var vi der sammen! var vi der blot en Maaned! — Eduard, jeg har mange unge Venner, ingen elsker jeg dog, som Dig, for jeg overseer dem. Er jeg forfængelig? Jeg føler en Aandskraft, Verden ikke har seet Prøver paa, men jeg, det fattige Barn, føler mig mellem Tidsalderens Bedste og Første og Du er mig nær i Aand og Tanke, Øieblikke 15 seer jeg op til Dig og da elsker jeg Dig, som jeg kunde elske — den jeg hos Gud skal nævne for dig! . . .

820. *Til E. Collin. (Koncept til Nr. 400.)*

Basnæs den 4 Juli 1862.

Kjære Ven!

Overmorgen er De igjen i Kjøbenhavn og fem eller sex Dage efter reise 20 De til Udlandet. De vil, haaber jeg til Gud, have stort Gavn, i Sundheds Henseende, og megen Glæde af denne Reise! Jeg er meget glad ved at jeg med Jonas skal tilbringe flere Uger med Dem og Deres, meest i det deilige Bjergland. Tak fordi De af Dem selv skrev mig til før De tog ud paa Astrup, jeg har endnu kun et Par Ord at føie til de givne Oplysninger. 25 Den 16 Juli, tænker jeg at være igjen i Kjøbenhavn og vilde da gjerne til den tyvende være fix og færdig, da jeg paa Udreisen har lovet at lægge Veien over Glorup og blive der et Par Dage; Bestemmelsen til Udreisen

23 tilbringe] *Ms. har* tilbringer.

for Jonas og mig blive[r] uforandret, om Gud vil, vi reise den 25^{de} Juli, men istedetfor at vi begyndte Reisen sammen sidst i Corsøer, møder jeg ham nu paa Dampskibet ved Svendborg Fredag den 25 Juli og da gaae vi over Flensborg i lige Fart ned til Brunnen; paa denne Reise blive vi
5 intet Sted, hvorhen De kan skrive os til, De maa skrive Jonas til saa at han erholder det i Kjøbenhavn senest den 24 Juli, det kan skee naar De strax skriver fra Frankfurth; før om Aftenen den 30 Juli kunne vi først naae Brunnen og det er ønskeligt at vi to komme først, da tage vi imod Dem, og De vil ogsaa ikke kunne komme tidligere end den 31^{te} naar De slaaer
10 Dem lidt til Ro i Zürich hvor De maa tage ind i Bauers Pension; og da siden vil anvende to eller tre Dage paa Ragatz; til Einsiedeln beder jeg Dem tage en dansk Bibel med, som jeg tænker Conrad Rothe vil sende Dem; jeg lovede Bibliothekaren i Einsiedeln, en høist elskværdig og danned Mand, Jonas har hans Navn opskrevet, at han fra mig skulde faae
15 et Eksemplar af den danske Bibel, den vil indføre Dem hos ham og De faaer da bedre hele Klostret at see. Lad os i Brunnen finde Brev fra Dem poste restante, med den Dag, nogenlunde, vi kunne vente Dem; skriv fra Ragatz. Naar jeg nu den 16^{de} kommer til Kjøbenhavn vil jeg gjerne den næste Morgen tidlig, løse Pas; maa derfor Jonas have Deres Skrivelse for,
20 at han hos Poletiet kan hæve samme. Derfra gaaer jeg i Privat Banken, hvor jo Alt er ordnet med Hensyn til at man udsteder Creditivet, dette skal være paa Spanien, (jeg har opgivet Stederne) og maa Summen ikke være ringere end paa 1600 Rdlr; er det nødvendig at Hr Etatsraad Fugl erindres herom, for at jeg paa een eller to Dage kan have dette istand? Credit-Beviserne kan jeg vel strax kjøbe? Dernæst beder jeg om i rede Penge fra Sparekassen 400 Rdlr; disse kan maaskee Jonas have til mig eller jeg strax kan hæve dem hos Hr Boye, (jeg veed ikke hans Titel). Maa jeg dernæst erholde Boyes Adresse, ikke blot den at han er at finde i Sparekassen, men hans Bolig, Stedet hvorhen jeg fra Udlandet kan skrive ham til om
30 det behøves. — Det er Alt hvad jeg erindrerr ligger mig paa Hjertet. De

20 hos] først skrevet af.

skriver at jeg i Deres Reiseplan har antydnet paa een Dag fra Manheim til Zürich, det lader sig gjøre, men jeg forstaaer ikke at jeg har opgivet det, da jeg jo veed Devil til Basel, og kun derfra, eller fra Freiburg kan jeg have opgivet som en Dag-Reise lige til Zürich. Jeg tænker mig at De reiser herfra Løverdag den 12^{te} Søndag aften er De i Hanover, men Theatret er bestemt ikke aabent, altsaa reiser De, ikke tidlig om Morgenen, men op ad Dagen Mandag til Cassel; 15^{de} og 16^{de} til og i Frankforth, derfra naaer De Basel Løverdag Eftermiddag, med Middagstoget; om Søndag den 20^{de} kommer De til Zürich, Alt endnu saaledes som De har opgivet i Deres Brev, kun at jeg [har] sat Løverdag og ikke Fredag til Afreise og slaer en Streg over Hanover. I Zürich 2 Dage, i Ragatz 1 Dag, Opholdet der mindst to Dage, en halv Dag til Richterswyl og strax derfra til Einsiedeln 1 Dag, en Dag i Einsiedeln Dagen derpaa til Brunnen, altsaa 7 Dage men det er rigtig nok to Dage tidligere end Jonas og jeg naaer Brunnen. Drag Tiden lidt mageligere ud.

hjerteligst 15

H. C. A.

I Richterswyl er et ret godt Hotel, tager De først op af Dagen fra Ragatz kan De overnatte i Richterswyl og derpaa tidlig om Morgenen gaae til Einsiedelen den næste Dag og om Aftenen være i Brunnen, men det er anstrængende. [*Linje 14—20 i Margen*].

20

821. *Til Henriette Collin. (Koncept til Nr. 499.)*

Stockholm 3 Oct 1865.

Kjære Fru Collin!

Nu er Colera i Paris! skulde Vorherre virkeligt vilde at jeg ikke skal dø af denne Sygdom, jeg meest har Angst for og derfor kom jeg ikke der hen men maatte afsted, da jeg vilde reise, blev sat heelt op til Mælaren. Jeg finder en mageløs hjertelig Modtagelse, jeg har skrevet til Deres Mand derom, De har vist læst i Aviserne Eet og Andet. Een Gang i Schweitz fandt jeg i en Schweitzer-Folkekalender mit Billed med Underskrift: »Der Märchenkönig«, nu hilses jeg i Upsala med samme Navn, i et smukt Digt; De

har vist ikke læst det, jeg vil derfor afskrive et Vers, det er samme Hilsen, »Eventyrenes Konge!« ja Stockholms illustrerede Tidende, siger at jeg fordunkler »tusind og een Nat«. Hvad siger Theodor? han krymper sig over Verdens Løgn og kryber ind i Wappe. Hils dem begge to!

5 Men nu var det Verset

Der kommer han, der kommer Kungen,
 Vår Barndoms, våre Drömmers Kung!
 Se, Dikten ur hans hjerta sprungen,
 Och vid hans Sida evig ung;
 10 Hun er hans Brud, han har ei annan,
 Än den af Himlen sjelf han fik — —

Jeg blev veemodigt grebet ved disse sidste Stropher, fik hele Fornem-
 melsen af min Eensomhed, thi rigtigt Huus og Hjem trænger jeg til[.] Et
 Hjem, en Kreds. Min Musa forlade mig det! Hun har jo givet mig Hæder
 15 og Levebrød, men Hjertet forlanger endnu noget Mere! I Dag var hos
 Beskov en stor Middag for mig. Hvem er Beskov spørger De maaskee og
 det er da ikke ganske Ret, han er en af Sverrigs meest betydende Digtere.
 Øehlenschläger har oversat et Par af hans Tragedier, de gjøre stor Lykke
 i Sverrig. Han er borgerlig født men Carl Johan adlede Digteren og senere
 20 er han hævet selv til Seraphim-Ridder. Han er saa jevn, saa god, saa elske-
 lig og meget hædret i Sverrig. En lang Tid var han Theaterdirecteur, nu
 er han Een af de første ved Academiet. Da jeg for sexten Aar sidst var her,
 sagde den gamle høitstillede Herre, med de mange Ordener, Andersen,
 vi maa sige Du til hinanden, jeg blev yderlig forlegen, men maatte gaae
 25 ind der paa. Jeg havde en Sky derfor; De veed Deres Mand afslog mig
 det, da jeg i ungdommelig Hengivenhed for ham bad der om, og da jeg
 saae deri et Livs Moment! han vilde det ikke, men drak paa samme Tid
 Duus med den meget hæderlige Hr Papirshandler Wanscher, aldrig har
 jeg glemt det — at jeg endnu skriver det ned, bør smigre ham; Just i aften

7 våre] Ms. har väro. 27 saae deri et] først vistnok skrevet ansaae det for.

er jeg kommet til at tænke derpaa, ved den Betydning Beskov lagde i hans og mit broderlige Forhold og hvor langt anderledes er det ikke mellem Deres Mand og mig, uagtet vi ikke sige Du. Han er mig saa kjær endnu, som da jeg [i] ham saae en Søn af den mægtige Collin og jeg var den fattige Andersen De alle turde sparke til, spøtte paa! Hvorfor skriver jeg nu 5 dette! og til Dem, som jeg slet ikke vil sige noget Uvenligt Dem jeg ærer og skatter! men naar jeg løftes rigtigt høit, bæres op mellem Mænd man bemærker, kommer hele Fortiden saa forunderlig frem, jeg føler hvor Intet jeg er uden Vorherre, men jeg føler dertil hvor tidt, at Menneskene ikke her vilde erkjende Guds Naade for mig og da blusser det op i mig. — En 10 ganske udsøgt Kreds havde Beskow samlet i Dag . . .

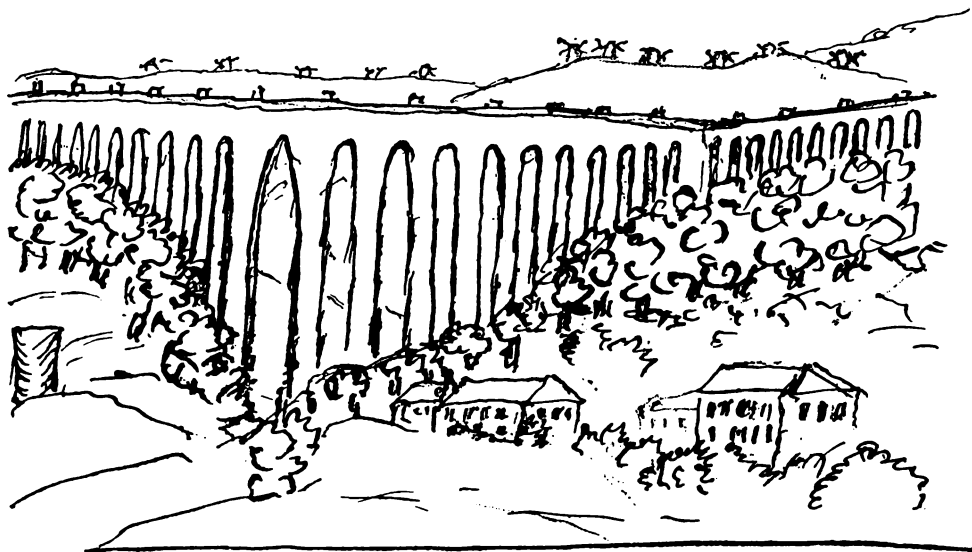
822. *Til Henriette Collin. (Koncept til Nr. 521.)* Amsterdam den 3 Marts 1866.
Kjære Fru Collin!

Det var deiligt at faae Brev fra Dem! De er mere velsignet og fortræffelig end De vist selv veed. Skriver jeg til Dem, da skriver jeg jo ogsaa til 15 Deres Mand, han maa saaledes tage Brevskrivningen. Deres Meddelelse om at min lille Gaaseurt blomstrede frem for de andre Blomster, glædede mig! jeg maatte fortælle det her i Huset, som en Begivenhed. Ja jeg er her endnu i Amsterdam; de gode Mennesker lade mig ret forstaae at jeg er en velkommen Gjæst og da jeg jo ikke har Noget at ile efter er jeg blevet 20 hele 3 Uger og bliver maaskee den fjerde med. Mit Brev herfra til O Neill blev afsendt for 14 Dage siden, men det er vist gaaet galt, jeg har ikke hørt et Ord fra ham, og er uvis om at han veed at jeg er paa Reisen; nu har jeg skrevet igjen, men før op imod 14 Dage kan jeg ikke høre om hvorledes det staaer til i Lissabon og om han raader mig til at komme der mod Som- 25 mertid. Jeg reiser nu snart fra Amsterdam til Leiden, hvor jeg bliver 2 a 3 Dage hos van Kneppelhout, derfra gaaer jeg til Haag; jeg formoder at Bille Brahe er der og ikke i Brüssel og beder Dem derfor at de Breve som afsendes hjemme fra efter den 10 Marts gaae til den danske Legation i

Haag, men alle Breve tidligere afsendte, gaae til Brandt i Amsterdam; er jeg afsted, da sender han dem efter mig. Jeg husker ikke om jeg har meddeelt Dem at Theaterdirectionen i Amsterdam, ved det store Theater have bæret mig med at sende mig en Balcon-Billet til hver Aften for
5 hele Saissonen, jeg gaaer der ofte og begynder at forstaae Sproget, det er deels originale Stykker, fEx van Lenneps historiske Drama De Vrouwe van Waardenburg, dog meest franske Vaudeviller og Dramaer; af danske findes ikke een; imidlertid er Øehenschläger[s] Hakon Jarl blevet oversat af min Oversætter Niuwenhuis og Indtægten, der ikke var saa ringe blev
10 sendt til Danmark til vore Saarede; den skal være godt gjengivet, men man troer aldeles ikke at den kan opføres; jeg har kjøbt den hollandske Oversættelse til Deres Mand, som jeg glæder mig til at forære til hans Samling af danske originale Arbejder med Bilag. Nyligt kom to Damer, Moder og Datter, flere Mile herfra, de ere Venner af Brandts, de kom for at tale
15 med mig, jeg maatte rigtignok af med eet af mine Portrætkort, som jeg fra Danmark kun havde 12 af og altsaa er paa Hædingen med, men de vare begge elskværdige og Moderen havde i Krigen sendt os to Kasser udmærket Scharpi og givet 500 Gùlden[.] I Tirsdags var særdeles stort Selskab for min Skyld, maa jeg troe, hos Georg Brandt, jeg skulde læse for dem,
20 men jeg kunde jo kun læse Dansk og det forstod der de Færreste. Den engelske Præst læste da Historien om en Moder (paa Engelsk); en hollandsk Geistlig læste paa Hollandsk »Toppen og Boldten«, og A. L. Brandt, ogsaa paa Hollandsk »Fem fra en Ærtebælg«, oversat paa Vers af Ten-Kate, denne havde selv lovet at møde, men blev syg og kom ikke. Man anmode-
25 [de] mig om at læse paa Tydsk, det forstod de Fleste, men uagtet Georg Brandt og den fortræffelige Fru Brandt bade mig gjorde jeg det ikke, det var min Følelse imod, i saa stort Selskab, endnu saa nær efter Krigen, at give i fremmed Land min danske Digtning i et Sprog der ikke var mit Modersmaal. Siden vare Hr og Fru B, glade ved at jeg havde holdt mig i saa
30 udstrakt Selskab, kun til Modersmaalet; det vil vel Jonna og synes om.

Hjemme i den lille Familie Kreds vilde jeg derimod med Fornøielse have læst paa Tydsk, i den større Kreds følte jeg at jeg var den danske Digter! De smiler maaskee af mig. Sligt er jo en Følelses Sag. Dette maa ikke viderefortælles, da jeg ikke vil at det kommer i Aviserne, for alle Meddelelser har jeg en stor Skræk, thi selv i den bedste Hensigt, stiles det sjældent som jeg ønsker det. Denne Gang har jeg faaet mange Breve hjemme fra, de to længste vare fra Fru Melchior [og] fra Grevinde Frijs. Kronprindsen hører jeg reiser fra Danmark den 8 Marts og gaaer til Paris, jeg haaber da der at see ham. I Dag læser jeg i Leyden-Avis, at jeg ventes, jeg maa nok derfor snart afsted, det er jo ogsaa nu tre Uger jeg har tilbragt i Huset hos Brandts. Fruen forærede mig forleden en Photographie af samme; jeg bad hende om een til at bringe Dem, og hun bragte den med straalende Ansigt og de venligste Hilsener. Jeg boer paa første Sal, hvor Gardinerne ere nede yderste Huus for Deres høire Øie. I Dag har jeg efter Anmodning siddet for den første Photograph her i Amsterdam; naar jeg faaer et Exemplar sender jeg det til Deres Mands Samling. At »Spanierne« endnu efter Hr Kranolds Løfte ikke er kommet frem er vel galt, jeg maa nok endnu engang rykke ham i Ærmet, og gjør jeg det bliver det nok til at rykke Ærmet itu, for nu er jeg snart vred! — Beed imidlertid Theodor at hilse ham paa det Venligste, og sige at han faaer snart Brev fra mig. Med Fru Drevsen vil jeg da haabe at det gaaer godt frem, at den slemme farlige Byld er ødelagt og at hun igjen kommer til Kræfter; hils hende kjærligt, saaledes ogsaa Louise Lind. Det vilde være overraskende smukt om Theodor lagde en lille Seddel inden i det næste Brev jeg faaer, selv om det kun dreier sig om Vappe. Bliver der noget af Viggos Reiseplaner? Naar er Edgards Bryllup? Paa Tirsdag den 6^{te} gjør den danske Consul en stor Middag for mig; jeg kommer for meget ud, er ganske træt deraf, thi ingen Aften kommer jeg iseng før Klokken 12. Den episkopale Præst sendte mig igaar det nye Testament og en Psalmebog paa engelsk og hollandsk

8 Marts] *først vistnok skrevet* April. 21 frem, at] *Ms. har* frem at, .



823. *Til Henriette Collin. (Koncept til Nr. 547.)*

[24/7 1866.]

Kjære Fru Collin!

De veed at jeg ikke har lært at tegne, heller aldrig øvet mig deri, og dog kribler det mig undertiden i Fingerspidserne, jeg faaer Lyst til at lægge
 5 paa Papiret, hvad jeg ikke troer at kunne give i Ord. H. C. Ørsted viiste jeg engang nogle Skizzer jeg havde lavet i Italien og han sagde: De var maaskee blevet en stor Maler, var De ikke traadt op som Digter! — Jerichau der engang saae een af mine Tegninger som jeg ventede at faae Roes for, sagde derimod til min Indledning: jeg har aldrig lært at tegne: »ja det
 10 kan man sgu' strax see paa det!« — De vil imidlertid see med Ørsteds Øine, jeg giver Dem her et Billede af den store Vandledning over Alcantare Dalen, saaledes som jeg fra vor Have-Terrasse paa Pinhieros daglig seer den. Vil Gud at vi samles skal De see den i Stereoskopbillede, men der er den ikke saa liig som mit, det siger Familien paa Penhieros. — Forskjellen lig-
 15 ger i at mit Billed er taget fra Høiden, Photographien nede fra. De har

her imidlertid den Vandledning hvorfra, som jeg i mit første Brev fortalte, Røverne kastede deres Offere ned. Jeg har tegnet det i Dag da jeg imorgen endelig skal til Cintra, og ikke kommer mere til Pinhieros, uden for en enkelt Dag, da jeg nu har bestemt min Hjemreise. I hvor daarlig end Tegningen kan være, saa kast den ikke bort, jeg kunde ønske hjemme at kopiere den. Kun een Gang i Maaneden, den 12—14, gaaer Dampskib herfra til Bordeaux, det vil være fornuftigst at gaae med det, Varmen er for stærk i Spanien, og jeg holder ikke af at reise paa Vulkaner, hellere tilsøes, brænde i Skibet som Jette Wulff, end den anden Reise. August antager jeg for mindre stormfuld end September og vælger altsaa August; uagtet det 10 iaar er det meest foranderlige, stormfulde, regnfulde Aar, nogen Portugiser kjender. — Georg O Neill siger, aldrig har han kjendt et saa nordisk uroligt Aar i sit Fædreland, som netop dette. Jeg gaaer tidt om Aftenen med min kjøbenhavnske tykke Vinterfrakke. Imidlertid have vi dog 25 til 30 Graders Varme i Skyggen om Dagen, men ved Aften synker det til 18 15 og det med en isnende Blæst. »Den har De bragt os!« sige Portugiserne til mig

824. Til Henriette Collin. (Koncept til Nr. 677.)

Rolighed den 4 Aug [o: 4/9]
1870.

Kjære Fru Collin!

Det er alvorsfulde store Tider!, hvilke Verdens Begivenheder ere dog 20 rullet op! — Kun 7 Uger er gaaet hen, Blod er skyllet, Napoleon Fange! — De veed i Dag af Aviserne det Hele, og hvad bringe disse imorgen. Nu henfløttes Scenen til Paris. Jeg kunde igaar aldeles Intet bestille, jeg var som overvældet af — Guds Styrelse. I vor Tid gaaer Alt med Dampens Flugt, syvaars Krig bliver til syv Timers Kamp. Der surrer mig ideligt gennem 25 Hovedet en Strophe jeg engang i lignende Stemning skrev:

»Hvad der skal skee, det skeer! græd Du end Blod!« —

9 anden] Læsemaaden usikker, da der er rettet i Ms.

Naar jeg er glad, kan jeg bede til Gud med Inderlighed, er jeg rystet eller dybt bedrøvet, har jeg ingen Bøn, det er ikke christeligt! jeg veed det. —

Rolighed den 5 Sept.

5 Igaar kom jeg ikke længer; jeg var ikke istand til at slutte min Skrivelse; jeg opgav at slutte den. I Dag vil jeg dog tilføie et Par Ord, og sende det Skrevne som en Hilsen, et Tegn paa at min Tanke er hos Dem og Deres! glæd mig med et Par Ord; jeg bliver her paa »Rolighed« til sidst i Ugen. Mit Tøi er fløttet ind hos Frøknerne Rossing; jeg synes ikke ret om Leilig-
 10 heden, der er en Dør i Væggen ind til Naboer, og begge Stuer for smaae, jeg har ikke Plads til mit Tøi! jeg er kjed af det! kjed af Alting! — I denne Formiddag er Johanne Melchior og hendes Mand indtrufne! Hils Deres Mand og Datter.

Hjerteligst

H. C. Andersen.

15 825. *Til Henriette Collin. (Koncept til Nr. 693.)* Christiania den 24 August 1871.
 Kjære Fru Collin!

Ikke et Brev faaer jeg fra Dem eller Deres medens jeg er her oppe. De er dog ikke [gaaet] op i Fiskeriet ligesom den mandlige Deel paa Ellekilde, den skal leve ene der for og glemme alt Andet; jeg har det fra Familien,
 20 og saa er det jo ubetvivleligt sandt. Imorgen, om Gud vil, reiser jeg fra Norge; Jernnætterne begynde, hver Aften knuger Kulden mig, men fjorten deilige Sommerdage havde jeg heroppe. Det er et stort reist Land, jeg vil her op næste Sommer om jeg lever, denne Gang har jeg kun seet lidt af Naturen, men nok til at faae Lyst til at see en Deel mere. Menneskene ere
 25 jeg kommen til at kjende! Hjertelag og Kjærlighed har jeg mødt; hver Dag har været en Fest, men tyve Aar er jeg ikke, jeg har følt mig træt, legemlig træt, saa at jeg ikke kunde sove derved om Natten. Jeg har endogsaa været til stormende Rusgilde, jeg skal fortælle derom; jeg kom halvdød hjem, men uendelig glad ved den stormende, ungdommelig Modtagelse og Lev-

vel. Det vare prægtige livsfriske Gutter, et Velsignelsens Favntag. I Dag har jeg endt Indbydelserne, jeg var hos Byens fornemste Mand Statsraad Stang, der ogsaa udbragte varmt og smukt min Skaal. Om Folkefesten for mig i Bothaniske Have, har De vist læst i danske Aviser; jeg antager at den kommer der, selv i »Fædrelandet«, Folke-Eventyrfortælleren Jørgen Moe 5 talte inderligt og velsignet, ret ud afsit varme Hjerte. Jeg troer, imidlertid, at Bjørnsen hellere vilde have talt, hans Sang til mig er man ikke fornøiet med, men jeg er det. Han sagde mig at han ikke kunde skrive Sange til Fest-Leiligheder. Hvor har han og hans Kone været elskværdige mod mig, hvor har han dog mange og haarde Uvenner heroppe mod sig; dog er det 10 meest som Politiker de ere imod ham. Et Par Dage har jeg ikke seet ham, hans gamle Fader ligger for Døden og han er dybt bedrøvet, hans Kone er en klog, elskværdig og praktisk Kone, som en Digter maa ønske sig; jeg synes særdeles godt om hende. Bjørnson og jeg ere blevet Duus, De veed jeg tilbød i min fattige Tid Deres Mand det samme Fortroligheds Baand, 15 men han afslog det, — men nu har jeg Jonas, jeg har den nye Slægt!, hvor underligt at det falder mig i Pennen, men det er som i mine Drømme der lever og svulmer aldeles i Ungdoms Tiden, jeg sidder paa Skolebænk og er som een af Børnene, Dickens fortæller om. Paa Tirsdag eller Onsdag, om Gud vil, er jeg i Helsingør og kjører da ind til »Ellekilde«. Hils inderligt 20 Deres Mand, den kjære Louise, min trofaste Jonas, Theodor som ikke gaaer op i mig, men »i Hundene«! gid at de til hans Glæde maa leve længere end jeg! (en Udtalelse af ham selv). Gid nu ikke Vind og Veir holde mig fra Deres Hellebek.

Hjerteligst

H. C. A. 25

8 at han] *herefter først skrevet* hellere havde.

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
AKTIESELSKABET DE FORENEDE PAPIRFABRIKKER
F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS-ATELIER